

Perloda Zon u Zagonê Kirmanc-Zazay

Tija Sodiri

Amor: 5 ❖ Serre: 2 ❖ Zimuston '97 ❖ Cereme: 10,- DM

QOPO Tertelê Dêrsimi de (1938)

DEIAT SE

1971

FIN

mas

www.arkivakurdi.org

AMOR: 5
SERRE: 2
ZIMUSTON '97

CEREME:
250.000 TL, 10 DM, 9SF,
35 FF, 6 GBP, 40 KR, 11FL

REDAKSIYON

Sait Çiya
Hawar Tornêcengi
Mehmet Doğan
Uşen Laşer
K. Xamirpêt
X. Çelker
Baki İşçi
U. Pulur

ADRESE

Tija Sodiri
Postfach 70 12 40
D-60562 Frankfurt/M
Tel/Fax: 069-54801912

HESAVÊ PANGA

Frankfurter Sparkasse
Kto.-Nr.: 105992325
Blz.: 500 502 01

ABONE KERDENE

(Abonê Serre)
40 DM, 400.000 TL, 36 SF
120 FF, 24 Found, 160 SEK

ISSN 1431-7257

TEYESTEY

QESÊ VER,	3
CANDAŞ HOCA, Qop u Sawda Xuya Dêrsimi (Çarn.: HAWAR TORNÊCENG)	5
MAHMUT YILMAZ, Metinê Mı	15
FERO AREYZ, Demenizo Kokim "38" sero qeseykeno	16
ATAOL BEHRAMOĞLU, Xovira kerd, çitür vi rüyê mua mı (Çarn.: SAIT ÇIYA)	22
SAIT ÇIYA, Roştber, Kultur u Kamiye	23
WUSYI, Gewe /Rowleşiyêna Tji	29
MAHMUT YILMAZ, Sewda Xozati	32
BERTOLD BRECHT, Murodê Domani (Çarn.: BERFIN JEL)	32
MUNZUR COMERD, Helika Gızkine	33
BERFIN JEL, Xelifa ve Henri ra	39
AHMET SAY, Mehmet Şerif Efendiyê Gorzi (Çarn.: X. ÇELKER)	43
CEMAL TAŞ, Qesê Verê Locine	51
KOYO BERZ, Welatê Ma Rengino	61
AZZ NESİN, Parle vu Fransızca (Çarn.: U. PULUR)	65
CEFO ÇAREKIZ, Hardê Zera u İtiqatê Dêrsimi	70
ŞERVAN BARHAS, Dizdêna Emeg u Şinate	74
KEMAL ASTARE, Pirê Ma Seid Rıza u Zonê Ma	76
HAYDAR BELTAN, Weliyê Wuşenê Yimami	80
WELİYÊ WUŞENÊ YIMAMI, Hewa Hesên Efendi (Arêker: HAWAR TORNÊCENG)	83
K. XAMIRPÊT, Şiklê Ro u Cani	84
MEHMET KARABULUT, Hetê Made (Çarn.: BERFIN JEL)	86
HAWAR TORNÊCENG, Folklorê Dêrsimi de Caê Lawku-5.87	
HESÊ FATE, Memedê Mı (Arêk.: SÜLEYMAN KIRMIZITAŞ)	92
FAİK BAYSAL, MERHABA VARTO (Çarn.: MEMÊ KOÛKORTA)	93
MAHMUT YILMAZ, Hukmato Bêbext	94
KOYO BERZ, De Beso	94
JAMES HETFIELD, Peyniyê Roweşeniê Rüşinê (Çarn.: ASMENO BÊWAYIR)	95
ŞAHNCE, Ro-enna, tij-daen-nede	96
DR. HÜSEYİN ÇAĞLAYAN, 38 ra Zu Pelge	97
X. ÇELKER, Yaraniya Tewraniye	146
HÜSNÜ AYDIN, Ewropa u Dêrsim	150
RO DERSİM, Silo Feqir-1-2	151
HAWAR TORNÊCENG, Merdena Koy	153
X. ÇELKER, Kokimi Laukanê Dêrsimi Vanê-1	154
ROŞTANIA ZILBEL, Şuanê Xêğu 1-2	158
CEMATÊ DÊRSİM BERLİN, Rozê be rozê hardê Kirmanciyê beno xirabe	163
VAQIFÊ ZAGONÊ DÊRSİM HOLLANDA, Beyanname	166
CEMATÊ DÊRSİM ALMANYA (KÖLN), Phoşt bidê "Fonê Wendoğu"	169
MEKTUVÊ WENDOĞU	171
ELİFBAYÊ KIRMANCK-ZAZAK	176

Ma be xêri!

"Tija Sodiri" hawa reyna bereqiyê, amorê 5ine ki tania xo dê be şima dest.

Ebe na qêyde hetê ra qîmet u rumetê zonê ma, heto bin ra ki zanika zonê ma arde werte.

Se ke şima ki zanê, naêra 10-15 serri ravêri, caverdime ğeriba, miletê mara ki tayine vatêne: "No zon merdo. Ebe nê zoni mordem besekeno têyna hal u kêfê jümini perskero, ya ki bıza xora »thişt-thişt!«, gaê xora ki »ho-ho!« vaco, zobina çiyê rê nêbeno. Ebe nê zoni ne edebiyat, ne ki siyaset beno..."

Tija Sodiri na miyan de cuabê de hewla. Çike a tek-teyna zonê made vecina. Jü ki êwê ke niya vanê, şî ser ke, mordem ke bwazo, seke Tija Sodiri u perlodanê/pêserokanê manê bina de biyo araze, ebe nê zoni her çi ki beno. No jü ispato de hewlo. Ewro êndi têde vinenê ke no zon, zonê de zaf weşo. Têyna weşî ki niyo, zonê de zaf xas u xaliso. Ebe nê zoni edebiyat ki beno, siyaset ki, sinate ki bena. Çitur ke perlodanê made seke şaniki, lawuki, kılami, hêketi, meselêy, nustê ilmi, merteli, nustê kay, çarnaişî uçb. vecinê; weşîya sosyali sero, felsefey sero, siyaset u dabare sero ki nustêy vecinê.

Heto bin ra ki qomê ma xorê wairêni keno. Zon, kultur u kamiya xo êndi her ca u her waxt ano ra zon u şevекneno. Verêcoy no hal niya nêbi, hela hela wertê çêpa de kesi qalo de niyanen niyardêne re zon. Ne kes ebe zerr u can zon u kulturê ma sero guriyêne, ne qalê miletê Kirmanc-Zazay kerdêne, ne ki qalê welatê Kirmanc-Zazay. Alvazê ke emegê xo reşt bi nê kari, bibi boka vergi. Ewro perlodê ma biyê zêde, hem ğeriviye de hem ki welat de komê ma amê ronaene, zonê made radoni pêl danê...

Tabi ma ke niya va, meêro famkerdene ke qe problemê ma çinê. Helbet estê. Ma ki wertê xode name werê/hurê, mişore kenime. Hama ğiraniya problemanê ma ita de niya. Ğiraniye hetê dabare dera. Yanê ma çetiniya pera ancenime. Êndi heni biyo ke cêbê ma biyo qule. Raşte ke persenê, qomê ma handê desteteng niyo, hên

zanime handê ke arêyê şarê teberi rê aḡwe anta qefeliyo, teqate ra kewto!

Kılmek ra ma gereke phoşti jümini dime, piya ya ki têkaleke de bigurime ke gamanê newiya berzime.

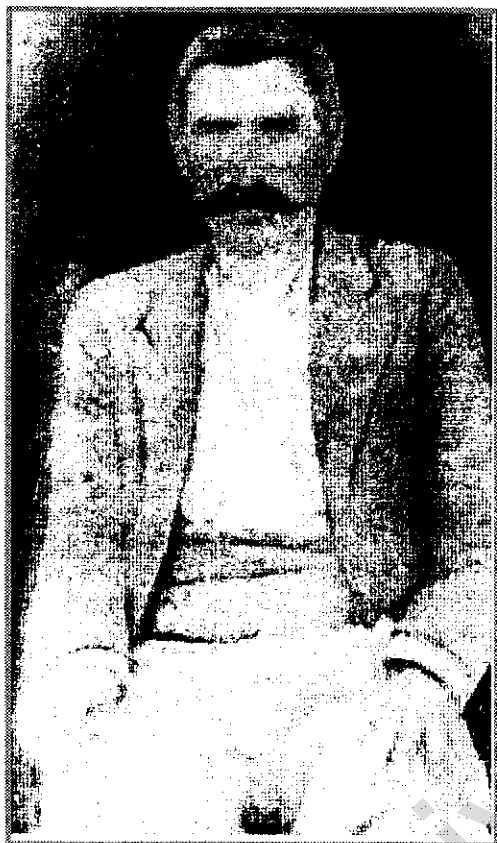
Serra şımawa newiye xêr bo, -xêr bêro. Tenêna pêt hover bidime ke zulmê zalıma ma sero kêm bo. Serra 1998'ine ma çımdê xêlê muhima. Çıke 1998 de "Otuzsekiz"i (Tertelê Dêrsımı) sera şêşt serre bena tamam. Hona kesi tertelê Dêrsımı xovira nêkerdo. Çitur xovira bikerime ke? Hona dirvetê maê khani nêbiyê weş..!

Dewleta Tırki rêyna zulmê de giran ard welatê ma Kırmanc-Zazay ser, dew u sukê ma kerdı thal u adır na pa vêşnay. Miletê ma ki surginê ğeribiye kerd. Coka serra 1998i de ma daim, her ca de çıxa ke destebera mara êno, handaê "Otuzsekiz" sero vindêrime. Zorbazêna zalıma biyarime ra zon ke, kes zur u xelega inerê inam mekerdo. Risiay barbarêna xo danê we u hona vanê ke ma "eşkiya" bime, "Otuzsekiz" de ma "isyan" kerdo, nêzan çı nêzan çı... Bızanê ke, ma ne zê ine barbar bime, ne ki ma "isyan" kerdo. Ma verba barbarêna ina can u nefşê xo şevəkno, mudafa xo arda hurêndi. Ê amê kewtê welatê ma, hardê mao dewrêş gureto binê lınganê xo, ma jenosid ra viyarnayme ra. Ewro ki nae kenê. Ma, ma inerê se kerdo? Vizêr ma "isyan" nêkerd bi, hama ewro serewedardaene heqa mawa, çıke na ki nefş u mudafawa heqa. Coka hêyan ke qal u qırşê de ine welatê made bo, ma xover bidime.

Xora ma bêomid nime, ma zanime ke miletê ma serbestiya xora hes keno, lejê serbestiya xo ca nêverdano. Xelasa ma ma dest dera. Ma gereke hover bidime, xorê wayirên bikêrime ke, qomê ma Kırmanc-Zazay ki wertê qomanê bina de caê xo bicêro, serbestiya xo reso.

Weş u war bimanê.

Çele 1998

QOP U SAWDA XUYA DÊRSIMÎ

Candaş Hoca

(Tirki ra çarnayis:
Hawar **TORNÊCENGÎ**).

■ Kutiki laway. Qop, lawayisê kutiku ra hewnê xuyo xori ra hêsar bi: »Kutikê na cay bile zaf gêwezeyê, tawa bibo-çinebo ki hên thal lawenê. Hama kutikê Dêrsimi hên niyê. Eke boa juyê xami onte, ya ki caê ra talke ame hona lawenê, zovi nê« xo-xode vake.

Zerê cile de bi. Hewno hayig de hovero qesey kerd: »Qopo, na halê xode hala reê niade..! Ses asmiyo ke surgin dera. Dêrsim her se we kuno hewnê to, qe to terknêkerda! Roê to koê Dêrsim de, cendegê to ki Develiya Qeyseriye dero. Gegane bîzê tuyê belekîni, gegane kutikê to, gegane ki astorê tuyo hewl u martinê to yenê vera çimunê to. Gegane lewê kewrayê xo dera, gegane ki wertê cem u cematê xode, wertê mîslet u mîletê xo dera. Gegane jê Xîziri phoşta Dundule de kou sera xildana, gegane ki bena jê hêliyê çoli kemer u kuçê koê Dêrsimê berzi sera perrena ra. Weşiya tuya raste ve hewnê tora olojiyay têro. Tî hewnê xode fetelina çiko?

Emsu hewno de rîndek to di, hama na dewe de mordemê de to çino ke cîrê hewnê xuyo rîndek qeseybikerê. Niade, na dewa Develiya hondaê gîrse de ju mordemê de, derzayê de, dostê de to çino ke hesret u sinayisê xo cîrê qesey bikerê, o ki to fam kero, zerre ra gos do. Ju kesê de to çino ke derdunê to tode barekero. Seveta qalkerdena hewnê xo tî gereke şêrê dewa Simayilê Welîyê Reskanjî. Çike ni ciranê to derd

u kederê tora fahm nêkenê, zonê to nêzonenê, hemı ki tırkiyo ke ti pê qalê derdunê xo kena, bes niyo. Nia-de Dêrsimiji kuti çı hal. Têde surginê peyê welatunê Tırkiya şiware kerdı. Her juyê dine cayê ro perna. Her juyê dine do ve ju dewe ke, jumini de qesey mekerê, qalê derdunê xo jumini rê mekerê. Hên bibo ke, zon u zagonê xo, adet u torunê xo rew hovira bikerê...«

Heto ju ra aqlê xo Dêrsim de bi; uza çı biyo çı nêbiyo, weşıya xo çitur ramıta, heto bin ra ki ust ra, kincê xo kerdı pay, çê ra vêjiya te-ver. Cêra ra, cêniya xu kemere sero ronıştiye biye: »Xatun ezo son çê Simayili« va.

Cêniya xo hurênda xora uste ra: »Xızır aqıl todo mêrik! To xo saskerdo, çiko? Hona riyê xo to nêşüto, ara xo nêkerda! Çay naniko lozine de dem cêno? Parçikê nuni bure, hên so! Se biyo na fejr de honde lerze kena? Eskero to dıma, çiko!« Qopi nêzona ke cêniya xora se vazo, hên sas bi hurêndia xode mend. Eke vazo »ezo son hewnê xo vanu« beno kayê feki. Vengê xo kerd berz, hên keno ke cêniya xo reyna persmekero, hêrsın hêrsın: »Bilê mı¹, zerê qafıka made hazar perşi cêrênê, to ki kuta derdê ara u çay. Made halê arakerden u nunwerdene mendo ke!..« vake .

Fecira Xatune zona ke aqıl u roê mêrdê xo oncia Dêrsim dero,

vengê xo birna u hurênda xode nişte ro.

Qop gınaro raa dewa Zile. Niada ke, asma amnonia germe de velg u was vera tiji qjiriyo ra, biyo husk. Hên biyo ke, her caê owa duza hiraye ebe wel u herre vaydiyo. Na raa bêvenga derge ro ke xêyle şı, ondêro Dêrsim reyna ame ra vera çımu. Koê xuyê kewelayê ebe gul u sosınunê boewes u têmeıtayi amey vera çımu. Heywanê xuyê yavani, vengê çirtanu amey ra viri. Raa gavanu ra jê malê pêşki şiyayêna xu amê ra viri. Saê ke vengê zarancu ame gos. Peyniye de, koê Dêrsimio reng be reng ra, ebe dost u ciranê xora piya ame war. Martinê xuyo ke ebe destê xo teslimê yüzbaşı Sırrı kerdo u astorê xo, ni têde juveju amey viri. Hên o ğeyal de resa dewa Zile, çê Simayilê Rezkaniji de vêjiya. »Ma 'be xêri Bilê mı!« vake.

Simayili »Xêr mênde be!« vake, hama na ğeriviye de cuamerdê jê Qopi diyene rê zaf bi sa. Çıke kamci mordemo ke surgın kerdı vi, o jê Qopi tek-teyna verday vi.

Bê zon mendı vi. Kesreta moveta Kırmanciye ontêne. Motazê dost u derezay mendı vi.

Simayili doseğê ard, binê çardağa verê boni de fişt ra, sero nişti ro.

Simayilê Rezkaniji xo çarna ra Qopi: »Wesa, rında? Domani-momani, mal-mul çıturiyo?«

»Bilê mı, domani-momani rındê. Rındê hama mal-mul hao kounê

¹ Qopi herkes rê "Bilê mı" vatêne. Qesê xuyê feki bi. Bulka, ya ki Bulkaê mı ki vajino. Jü nameo.

Dêrsimi ra verg u hesu u eskerê Tırki rê mendo!«

Simayili ebe xuya xuya xhane zonê xode hal-xatır perskerd, hama hovira kerdivi ke Dêrsimijê ke surginkerdê, mal-mul tey nino diayêne.

"Otuzsekiz" de ded u derezaê ke ebe qersuna eskerê Tırki ameyvi kistene, juveju amey çımunê cênıya Simayili ver. Dêmis nêbiye, va: »Kaşkêna mal-mul werdê verg u hesu biyêne! Ded u derezaê maê ke ebe qersune kişıay, meytê xo bi ve werdê werg u hesu, werdê thayr u thuru. Ma ki; mirçıka ke haleni ra gureta esta tever, dara ke koke ra qılayna ra, jê daye me. Ma; va çıtur ke pelgunê payiji finora xo ver, ko ve koy serde erzeno, jê i pelgunê payiji me.« Çımı ve hêştıru bi pırr, nêwast ke Qop biveno, yemeg mane kerd, şıye dunıke. Dunıke de çay naro ser. Tenê ke savrê xo bi hıra, amê lewê cuamerdu de nişte ro, moveta Kirmancıye zerre ra gos dê.

»Bilê mı, emsu hewno de rındeke mı di. Efkaro henên ez guretune ke, mı ara xo caverdê kutne 'ra rae amune ke sımare hewnê xo qesey bikerine.«

»Qopê mı hewnê to xêr bo! Hama zoneme ke efkaro, kesreta, viariya, to ana lewê ma. Hewn ki ju sepeta. Zona ke kok u binyatê ma jüyo, zon u zagonê ma jüyo. Ma "38" pia di. Ebe asmu kou ra pia vêsan u

têsan mendime. Ded u derezaunê xora letê jêderi ma i kou ra kerdi vindi. Ma pia qersune este dısmeni hama oncia ki honde a rışıyêna goni besenêkerd bıvındarnime. Zonena ke derd u kederê ma jüyê. Sarê mı ke mız guret, ezi ki serva rokerdena derdunê xo raa dewa sım conu 'ra xo ver; yon çê sım. Yê maê ma Dêrsım de her çiyê ma pia bi. Ma Dêrsım de pêropia binê gozu de niştêne ro cem u cematê xo, movet u yaranıya xo kerdêne. Cem ke guretêne, jê gogerçinu sama şıyêne. Pia nun ontene...«

Dergkerdena Simayili rê cênıya xo dest sıkıtra ci: »Hala vınde, hewnê Qopi merax konu« vake.

»Qopê mı na derd u çilêwu ez kerdine pepug. Kês çino ke ezo nêçar qalê derdunê xo cırê bıkeri. Derd u khulê mı têde jêdinê jêdinê, se ke dostê de jê to ame ki, bonu jê pepugi. Riwalê derdunê xora, dorê qeşı kêşı nêdanu. Qusırê mıde nıa mede! Çenê xuyê dırayi rê nêşikiun wayir vêji.. Ezi ki nao hewnê to merax konu. Xızır hewnê to xêr kero, xêre rê bıcerevno!..."

»Xêrê Heqi ro sım bo! Bilê xorê vajine, hewnê xode kounê Erzingani ra vêrdune ra, qereqolunê mıntıqa yasağê ra dızdeni mı xo est Dêrsımo şıwar; restune koê maê Mari het. Mı kerdo pıra, phoştıa astorê de qırri sero lawıka Alışer Efendi vanu. Raştıye ke vana, lawıkuvatene qe bêzar nêkon, hama hewnê mıde vengê mı ki zaf wes

amêne. Vengê mı der u derxulu ro şiyêne. Hên gnêne ro kou ke, to vatêne belka kou pia mîde lawîki vatêne.

*Seyid Qasım mir-i kêlam
Kêsê m' çino birusni selam
Vore koê Muzuri gureto
Xevera to biyaro kam*

Dîma mı şüarê ma vati. Eve şüarunê Kırmancki/Dımili sodir fêjir de restune meranê dewa ma. Dundule vêrdune ra kotu Fıtıl'o pil. Tam o sire de ezo phoşta astorê qırri ra, tija Dêrsımı ya sodiri roşta xuya sıpsure koê Munzuri serde este çharê mı. "Ya Tija Sodiri! " mı va, xorê düay kerd. O çime de lawayisê kutikunê Qeyseriye ez hewnê xuyê rindeki ra hêsar kerdune.

Yanê vatena mı awa ke, Kêwraê mı, coru Dêrsım mı ca nêverdano. Dêrsım ju hewno, ju sewda wa, ju esqo. Çitur ke çenek u lazekê azevi sifte eseqinê ro jumini; jumini ra haskenê, gonîa xo jumini rê girina, Dêrsım ki hên germ u rowalo.«

Simayili ›ooff of!‹ vake, zerê çımunê Qopê lesaçhuste u zimelqolind u qewetini de niada, vake: ›Qopê mı, ›esq mordemi saskeno‹ vanê ya, ezvaji to ki xo saskerdo. Vanê ya, ›esq hukmê xo mordemi sero keno miqerrem; mezg, diyêne u gosdayene têde kunê binê emrê dêy.‹ Esq u kesreta Dêrsımı roê to gureto binê hukmê xo. Vanê ya, ›esq aqıl u fahm nasnêkeno‹ to de ki aqıl u fahm nêmendo. To ki zonena

ke, hardo ke ma sero khal u bela ra nat weşiya xuya serfiroz u elemane ramitêne, koy u dewê xuyê ke ma sarê teveri ra seveknêne, nika biyê "Yasax Mıntıka". Çar hetê xo eskerê dısmenî gureto. Raê ke sonê Dêrsım têde pitayê. Vanê, her caê Dêrsımı de qereqoli virastê. Qopê mı, ma hata 38i verva ordiyê Osmanli vilê xo ronêna. Eskerê Urîşi ra bijê, qe ju dısmen ma welatê xo nêverda. 38 de ki eve 12 Aşirunê Dêrsımı çek u ordiyê xora piya, hazaru ra mordemunê çêru verva dısmeni hover da. Hama se bikerime, ma na defa kerd vind. Zonenu biraê mı, na binkotene rê zerê to vêseno çike tarixê Dêrsımı u weşiya tode vindkerdena nianene sifte wa. Coka guzê torê sono, besenêkena qewul kerê. Weşiya cedê tuyê hazarserra azade ra têpiya na binkotena nianene zorê mordemi rê sona.

To rivatê na deji u sawda ra aqlê xo kerdo vindi. To xevere rusna têde dost u derezaunê dormê Qeyseriye, vato bêrê peyser şime dewunê xo.

Na cuamerdê maê ke na dewunê dormu derê , eke tode bêrê pêropiya 12 mordemi nêresenê pê. To eve 12 Aşirunê Dêrsımı u hazaru ra çekdaru ra ser nêkota, nika ki eve 12 Mordemu wazena "Yasax Mıntıqa" kuyê u verva ordi u kolordiyu vêjyê. Qopê mı, Hezretê Êli bile na karo zor nêşkino bero ser. Ma çitur ser vejime! Çitur bile bile

xo u çêl-çhukê xo berjime wertê adiri! «.

Qop gos naro ve Simayilê Terkini ser. O Qopi ra tenêna kokim bi. Simayili reyna zerrê ra kesrete onte, va off... oof! dima cêra ra Qopi: »Qopê mi, ez to hewl fahm kon. Tı 38i ra ravêri ki Dêrsım de qeraman biya. To, ison têcêra nêkerdêne hama zalimê ke Eleviunê Dêrsımı rê xiraviye kerdêne, ef nêkerdêne. Dêrsım de verva to ağa u begu, pir u rayveru, qom u qewili têdine dest u pay kerdêne xo vera. To ke jü zulım-kari ra hêfê Dêrsımiju guretêne, ağau ra tayine şerefê tora eve qoru qomi rê nun/jiyafet ontêne.

Ağae kokimi bile amêne howa to ser. Nêzon yeno to viri, reyê ju veyve de sifre ronae bi, to ki têde dewij u morebay silaiye kerdi vi. Taê ağae parşuyeqolındi nêamey vi sifrey ser, vati vi »ma dewij u morebau de nê(yê)me sifrêy ser«. To ke murizê xo kerdi tirs, çitur vengê xo birna u voşti amey? Qomi »şiya Qopi girana« vatêne. To ke şiyêne dewunê Dêrsımı, têdine dewizu, »Qop marê meyman bi« vatêne u xo 've to goynêne.

Jü ki, to rozê eve astorê xora ke kou ra fetêliyêne, xafilde rastê eskerunê qereqolê Çemişgêzage biya. To ine ra ravêr dest est çekê xo, xıla peê kemere da, vake »ulan bana "Dersimli Qopo" derler! « qorra.

Ni hêştêmine eskeru seke o qorrayisê to hesna, hên pirt bi remay şı ke, peê xode bile şêrnêkerd. Çıke ine hêsnayvi ke ti phoncsey metro duri ra qersune erzena haki. To ve xo ki peyra qersune nêeste ci, vake va şêrê hona domanê. Namê çêrêna to 38i ra ravêri ki Dêrsım de vêjiay vi. Vatêna Qomi ra gore, qersune tode kar nêkna...

Tertelê "Otuzsekiz"i de ki nam u sanê to dost u dısmeni hesna. Roza tenge de marê wayir vêjiya, moral da ma. Serverên u baqlêna to ra xêyle çêl-çhukê ma qersununê dısmeni verra xelêşiya. Koê Çewres Aspori, koê Mori, koê Muzuri sahadê çêrêna tuyê.

Taê nankori ke inkar bikerê ki, Ewliayê maê kou coru rındiya to hovira nêkenê. İ zonenê ke to canê xo fiştra feki ver ke na çêl-çhukê bêgunay bixelesnê. Yanê vatena mi awa ke, ti coru xover mekuye. Xo binê guna de mecê. Çıke to Dêrsım de mordemo de cıra amaye biya, çêr u şêrê kou bia. To zerra bela zahmu de ters mor kerdêne. Hama bızone ke na Develiye de nam u sanê to nêzonino. Kês to nasnêkeno. Dewizê nacay pê ma kaykenê, çitur ke vanê "Vergo kelx, beno kayê kutiku" hên. Ma hona khal u kokim nêbime, nao itau ra bime pê kayê qeyserizu. Vanê belka ma Dêrsımda eskewtu de maneme; "numara mığarê to çond biye!", eve laxkerdene vanê. Raştiye ke perskena, baramirê ez vanu ke, çığaşi ke weşiya

itay zora, gereke ma ita-mendene rê rajî bime. Çike mordem çitur şêro xo wesawes berzo zerê adiri. Eve na hal u tore Dêrsim şiyêne, raa merdena xo qewul kerdena.

İster inam ke, inam-meke, eke jür konu Duzgîn Baba belaê xo mîdo...

Hirê roji ra ravêri mı ki to hewnê xode diya. Belka ki wastena tuya Dêrsimi şiyêne ra xof kuto zerê ma, coka to hewnê xode vêneme.

Hewn de kuta ra rae, tari u zılamote de eskeru ra dizdeni şiya resta konê Dêrsimi. Vore sano cı, ge şiliye vorena, ge çarnena torge. Vao henên yeno ke, qe qal meke! Her ca taf u duman de mendo. Çım çimi nêvêneno. To kuna wertê na taf u dumani, bena vindi sona. Ez vozzonu ke to dime ra bêri, torê yardım bikeri. Tam o sîre de wertê hewru ra Xızır vêjino, vano ke "waxx wax! gu-neke, Qop şii! Ey dîma mekuye, o hao şî, endi ey nêvênena!

Na miande vengê domani ra hêsarê xo bine ke, mı hewn diyo.

Xıziri marê hewn de biyo eskeru u xevera xuya xêre marê vata ke, ma qusir u qêdau ver xo biseveknime. Xıziri ra ke haskena, bê meso na Dêrsim. Koê ma marê kerdê yasax. Vatene ra gore, kemer u kuçî, koy u gêrisi pêro jê muleçiku eve cendirmu pîrrê. Gavani têde cendurmu guretê, herroz novete cênê. Hondê eskerunê Evdîl Musayê xıravini jêderê. Kêsê de ma i cau de endi nêmendo. İyê ke teverê yasax mıntıqa derê, wertê dine de ixbarci u milisi sılxetê. serve hevîkê

peru kunê ve gonîa kewraê xo, danê kistene. Uyo ke 38i de serva peru sarê kewraê xo bîrna berd dave qumandari, tı ki rınd zonena. Koy mara mîrodiyê. Koy mara herêdiyê. Teyr u thurê kou ve kemer u kuçê kou ra qêyr her çî, her kes marê dîsmeno...

To serê i kou ra, wertê honde eskeri de tek-teyna çî besekena? Dewr dewrê çêrêni nêyo, dewrê osinê lonikini yo. Çae honde wazena şêrê na Dêrsim? Qusir de niamede hama, derdê to ke çiko mîrê vaze! «.

»Heq qusir dîri bero Bilê mı. Hala reyê ki gosê xo mı serne. Belka mı o zaman fahmkena, heqe dana mı. Ez, neferê de aşira Qoçano peyêno ke kou terkkeno uyo. Mı, xo mend 'ro jê qaftanio ke en peyniye de gemiye terkkeno, jê dey bi vi rehet. Hem ki eve arêberi koê xo terkkerdi. Eve sozê kewraê xo Sırrı Yüzbaşı koê xora amune war. Yanê, mı ve dine ra jü mukavele (hurê-amayis) viraştî vi. Hama qezetu çî nustnay vi? -Qop texalet (teslim) bi.... Qop surgin kerd... Bon da Qopi... Nun da Qopi... - Feqir u pars-arêkerdoğu rê namê ma veto. Hama qezetu nênusno ke; hondaê mal-gayê ma inu dest no 'ro ser, çêl-çukê ma têde sano qersunu ver, pêra mara qulê heqî nêverdo. Qezetu çae ni nênusnê?

Her hereketê ma i tayinkenê. Koti bimanime, kotiro şêrime, i ve xo qerar danê cı. Ma jê suriya mêsini me, i ki şuanê maê. Çı wazenê, çitur wazenê hên ve pê ma

kenê. Kotiro wazenê, ma uzay ser surgin kenê.

Besenêkeme ke bê desturê muxtari şêrime suka Qeyseriye, ne ke çiyu bin! Weşiya ma u serbestiya kounê mara dime, na hêşiriya itay zaf zorê mirê sona.

Rindekiya yaziy-yabanê kounê ma zerê mı kerdêne osanêk. Hama nika sodir ra sonde zerê mîde adir esto, xo-xode hêrs bonu. Sew u sodir hesavê xo u yê cedê xo konu. Têdine ra ju ve ju perskon, fikrê dine conu...

Sonde geyalê kêkê mı Nuro'yio ke Xarpêt de fito dare yeno çîmunê mı ver. Mîra vano: »Qopo, Dêrsım gêmiye niya, caê pi-khalikê tûyo. To ki qaftanê gêmiye niya, khamorê Dêrsımı bia. Qaftan gêmiye besekeno terkkero, hurêndia gêmiya botbiyaiye de juna de bine besekeno virazo, hama seveta kou besekeno mordem çiyu nianen vazo? Mordemo çêr u khamor hardê pi-khalikê xo canêverdano. Gegane izan ve çêrêni ra olojinê têro. Jü mordemo çêr ke merdene rê mecbur mend, a çêrêna xo qomê xorê bena destane. Hora ke eve izanê xo ser şî, canê xo xelesna, o zaman çêrêna dêy şîye de manena, bena nêmezete. Khamorêni herkeşi rê laêq niya. Mordemo khamor gereke ca ra gore merdena xo ki bizono. Jü khamor ke jê her keşi hereket kerd, zerrê qomi cîrê beno teng. Qopo, tı besenêkena jê her keşi hereket bikerê; ya merdene cêna xo çım, sona Dêrsım, bena

khamor, ya ki Qeyseriye de manena, qe thawaê nêbenal...«

Seyid Rıza mîra vano: » Kêkê to Nuro heqa xo bie. Qerarê darestena Seyidê to ke da, kounê Dêrsımı ra binê her dara morjêne de her jü Seyid Rızayê urzeno ra pay. To qesê Seyidê xo ki kerd hovira, vano mîra...

Dewa Bozani de qurrkerdêna Cêniu, doman u kokımu yena verê çîmunê mı; vanê Çêrê ma gunê ke lewê made bibiyêne. Koê ma ca mêverdê, mêşiyêne...

Bilê mı, Her loqmeo ke ita na Develiye de won, phoşta miro sono. Tivana gonia ceddê mîna... Heq kena, Pir kena raşt vaze, ison qe besekeno eve na derdê cigere, eve na pelêxiayis na Qeyseriye de weşino? To nika ez fahmkerdu, nêkerdu? Nika zonena caê vanu "illa ke Dêrsım". Yanê kilmek ra, roê pilunê ma mîra nia vanê. Aqılê mı son u sodir Dêrsım dero. Kesreta Dêrsımı mı terknêkena. Dêrsım hewn niyo, sewda wa, esqo zerrê isoni vêsнено. Çewres Aspor kena ke raşt vaze, esqo ke izani ser nêkot, coru qedrê xo beno?

Kemer u kuç, têyr u turo ke gilê koy ra marê dîsmen bo ki, Qop vengê roê ceddê xo hesneno, sono oncia virare fino ve kounê xora.« vake, qesê xo ke uza de bîrna, peyê dêsê kaleke de bervis u kulajêrê çêna Simayil'i Yeter'e ame. Çênaka des serriye uza dîzdeni gosê xo nayvi ro Qopi ser, damis nêbie ber-vê. Çike tertetê Dêrsımı de verê

çimunê dae de xêyle ded u derezay u alvozê dae ameyvi kiştene. Ni pêro reyna amey çimu ver, perpeliye ro. Dima ma u piyê xo ki damis nêbi, hêştiri kerdî war. Qopi vengê çêneke da, arde vırara xode nisnê ro, tenê cêra vero. Efkâr de eve xo ki mendi vi hama anurê xo musade nêda ke hêstirunê xo war kero. Belka ki çêrêna xo şîye mekuyo vake hêstirê xo zerê xode rısnay.

Verasu ke ciranunê xora xatır wast, Simayili reyna: » Qopê mi eke xo ver nêkuna, na çêl-çukê xo ver kuye, inê rê zerrê to bivêso« vake.

»Bilê mi, zerarê mi kêşî rê çino. Wazenu ke welatê pi-khalikê xode serbest weşîya xo bıramine.« vake u cêra ra Develiye. Rae de têwerte ra hên geyal kerd u reynakou-vêjîyana qomi bile dısmey kerde.

Qopi o geyalê xode çitur ame, çitur rest çê, qe ferq nêkerd. Hama se ke çêverde kot zere, zaf rehet bi, çike qerarê xuyê racêrêna-xuya-Dêrsimi endî day vi cı. Nunê soni ra têpia qerarê xo sarê çêi rê kerd eskera. Dêrdê xuyê ke zerre heleyenê, geyalê xo u hewnê xo cırê têde jü ve jü qeseykerdi. Na qeseykerdişî ra dime doman u cênika xo ki gınay xoro. Hora virkotena Dêrsimi zerrê dinê ki jê adiri vês-nêne. A sewe, muğırve de pêropiya gınay ve raa Dêrsimi ro...

Dersimizê hetê şîwari têde mesela Qopi ya ke 38 de jê destane veng veto, zonenê.

Qop a sewe eve cênîya xo, hirê çênunê xo, lazê xo u jü brazaê xora Develiye terkkerde. Çimiyo ke dayvi cı, hên uza Develiye de caverda şî. Eve na rae koleyên ra xeleşîya ra.

Muxtar ve Dewizu ra roza dıyine hona gınay pıro ke, Qopi çê xo terkkerdo, şîyo. Ine wertê xode qalê Qopi kerd: » Mêriki şîye nêarde ro çêrêna xo, damis nêbi xorê şî. Hama her çî ra ravêri Mordemo de anurberz bi. Feqir bi hama oncia ki zaf hewl bi, nêwastene ke kes qewa de perunê çay bido. Çı hêf ke ma mêrik u roê dey rınd fahm nêkerd.« vake dewizu wertê xode. Roza bine dewiji amêy pêser, çimiyo ke roza vırene eve emrê Muxtari diayvi Qopi, peyser wast ke bijerê. Têli teli sero onti. Muxtari qayimmaqami rê, qayimmaqami vali rê, vali ki Anqara rê teli onti. Anqara ki desinde xeve-re rusnê Dêrsim; general Alpdoğan Pasa xeverdar kerd. Dima qezetu gıregırs nustna, vake, "..ünlü eşkiya Kopo gizlice Dersim'e gitmek istiyor..." Xevere weşênê qereqolunê kounê Dêrsimi, "..haydar vınderê, Qop hao yenol.." vake.

Qop ve çêl-çukê xora kuti era rae. Sodirane xo ero tiji, sondane ki xo ero roşta asme guret u eve lingu sana raa Dêrsimi. Tariyo zılamo de cendermu ra dızdeni şî vırare fişte ve kounê Dêrsimi ra. Qop şî

rest hardê ceddê xo. Se ke hewnê xode di vi, tija Dêrsimiya sodiri glê kou ra zerreq dave çarê Qopi. Qop hurêndia xode çhoka hardi bi, hardo dewres keke kerd, dima riyê xo çarna ve tija sodiri, dūay u minete kerde: » Sıkır ve to bo!« vake, »na hardê dewreşi sero bımırı ki mırê endi derd niyo« vake. Dima raa xora devam kerd, ši vêjiay ro koê Mori. Cao ke esker cıra bêxeverê bi, uza binê aşêy de xorê kuti zerê ju miğarey. Çêverê miğarey eve lizgunê şêzu têmit. Jü kewraê de xuyo delali teverê yasax-mıntıqa de bi. Namê xo Khamor bi. Sayiya Khamori de cırê ardi, seker, vasêçay u di martinê mavzeri têdarek kerdi. Nejdîyê 3 asmu uza eskeftu de mendi. İ hewaê koy, enway tur boa gul u sosnu, vengê zarancu ferrah dêne roê Qopi, zerrê dêy ker-dêne rehet. Na gemê ke pi-khalikê xo se-serru ra jêde têy weşiyêne, tivar dêne Qopi.

Rozê kewraê xo Heyder, tenê ezkiy u seker dest de ame diyarê Qopi. Koti, sene miğarey estê Heyderi jü ve jü zonêne. Qop na diyar-amayisê dêy rê zaf bi sa, hama brazaê xo Uşê na hali rê qe raji nêbi. Çike xora ravêri ra tivarê dey ve kewra Heyderi nêamêne. Hele na rozunê tengu de kişiyais bijê verê çimunê xo bê nazau, karê her keşi nêbi. Na meyman çimê dêy de jê jü mori asa u cıra sık kerd. Uşên vengapê xo da: » Apo, no amo ke ma ixbar

bıkero, çıxaşi çekê ma, çond mor-demê maê çekdari estê u ra u wo-lağunê ma amo ke bımuso. Bê ma nêy ita pıranime-bıkışime!« vake.

Qop verremiya ra brazaê xo ser: » heqa kewraê ma de çitur nia fikro xıravın yeno vira to!« Uşêni ra vake. Uşê xo binê thomete de guret, riyê xo bira sur, sermaiya, verva apê xo Qopi vengê xo reyna nêvet.

Raşt ki Uşêni rınd tağmin kerdi vi. Kewray hên ke pere ra haskerdêne, bivi ixbarciyê inqırarê xo. İxbarci peyser cêra ra, ame lewê qumandari, hurênia miğarey cıra vate. Roza bine çar hetê miğarey eskeru gureti.

Çênu tevera verva tiji xorê kaykerdêne. Çimê xo se ke gınay ra eskeru, voşti zerê miğari: »Apıl² her caê miğari jê muleçiku esker gurreno!« vake. Qopi zona ke axiri esker rozê yeno, coka xo na roze rê kerdi vi hazır. Cêra ra domanunê xo: » Sıma ita zerê miğarey ra qetya mevejîyê tever!« va u temey kerdi. Xoxode vake, ni domani zerê miğari de vınderê tayna rınd beno. Herhalde ni isonê, qemişê domanunê qızu nêbenê, ine nêkisenê. Hora ke bıkisê ki, hetê Heqi ra amê, reyna sonê resenê çê Heqi. Domanê xuyê hurdi jü ve jü phaçkerdi: » Hora ez ke wes mendune, yon mutlaqa sıma vênon!« vake, domanê hurdi uza caverday, çekê xo guret, lazê xo, cêniya xo u brazaê xora pia dere ro ši. Brazaê xo Uşêno des-ses serre ve Qopi ra eve tıfongunê xo phoşt dê juvini, juvin sevekna, hên hata taê ca

² Domanunê xo Qopi ra vatêne "Apıl"

amêy. Miğare ra hiresey metro kuti vi duri ke, disey metro mendi vi ke geme resê, bixeleşiyê. Jê reqayisê hewri vengê vêjiya. O sire de hewnê Simayili am Qopi vir. Virare fişte lazê xora: » Xo ver nêkun hama, domanê minê sawi hona vilikê verê vore bi!«

Çateçata henêne biye ke, jê hewnê Simayil her cara verê tıfong u topu cêra ra inu ser. Tufano henên vijiya ke her ca taf u duman de mend. Dür-kutena Qopi ra dime phonc deqey vêrdi ra nêvêrdi ra, çizzayisê domanunê Qopiyê hurdiyu koy gurêti ra xo ver. Bervisê domanu ra ko u gemi şırqe-şırq u zele-mele biye. Ravêr vengê na hirêmine domanunê sawiy u bêgunawu biriya. Çizzayis u zele-mela nê hireminu sosinunê Dêrsimi jê kardia alafranga gînê ro zerr u piskunê ma u piyê domanu, kerdî letey. Dima mae, dora dime ki Qop bi ra vindi. Gon u cendegê merdu şî binê hardi. Binê hardi ra serre ve serre rengareng sosinê newu vilik da, gilê kou ra reway.

Na tufane ra jü lazê Qopi'yo des-serre wertê qurçê kemerî de xelêşiya, jü ki brazaê xo Uşê khulêrê dare de wes mend. Mitralozu ra perr u lızgê dare pıra nêmendî vi. Jü lesa dare pay ra mendi vi. Pêydena ke pêgureti berdi qereqol, lazê Qopi'yo des-serre raê ra heyranê çêrêna Uşêni mend. Ey ki wast ke jê Uşêni phêt vîndero u hover bîdo, dîsmeni rê vile romeno. Hama ey çığaşı ke hover dêne, hondê Uşêni

besenêkerdêne damis bo, çike o hona qijkêk bi. Eskeru hurdimêna ki gureti berdi Çemişgezage de eşti hepîs.

Îne, Qeyseriye ra amayisê xora hata hepîs guretene, tayê dost u derezunê Qopi'yê memuru rê qeseykerdêne. Qomî ki memuru ra her çî hevê ve hevê hêşiyêne pê. İyê ke Qop'i nêjdi ra naskerdêne, ine ax u wax kerdêne: »Mordemê jê Qop'i rê hêfê ma bêro, çî çêr u khamoro de cıra amaye bi! Hêfê çêrunê maê nianenu! « vatêne.

Uşên dî roji ra têpiya şî lewe qumandari, vake: »Cendermu mide birusnê, son meytê apê xo u domanunê dêy dan we, oncia peyser yon hepîs«. Qumandari "olur evladım" vake, dima xo-xode: »Beno ke mezela mordemê jê Qopi'yê çêrî meşte-biro sarê ma bîdazno...« vake u veng da cendermu da, gureti zere: »Morzinu (kelepçü) hermu sanê, hetê meyitu ser berê. Derê "Çaybağı" de isê deyi ki bivênê bêrê. « Domano des u ses-serre bile nêwast ke berê Mehkêmê İstiklali. Eskeru emrê qumandari ard hurêndi, hama esker u qumandarê çêrêna na laze-ki rê sas bi. Cendırmu qewu de qalê dêy ardêne ra, dormê xorê qesey kerdêne.

Yê Qopi ki jü mezêlêda xo nêbiye hama, o ki çşturke hewnê xode di, jê kêkê xo Nuroy u jê Seyid Rızay wertê qomê xode bive destane.

Kêwrayê xo Khamoro ke Qopi rê yardım kerdêne, eke şî heqiya xo, kerdena xorê qe posman nêbi. Dost u derezunê xorê, cêniye u do

manunê xorê weşiya xo kerde: » Zerrê xo qe teng mecêrê! Çêro jê Qopi ke şî, weşiya mira çı fayde!...« vake. (...)

Metinê Mi

Mahmut Yilmaz

*Metinê m' be qelem u qamera
Xeberu topkeno hevalenê zindanu ra
Zalimi tersenê raştiye be roştiye ra
Metinê mi kisenê be qest u qereza*

*Ax bira bira, bira gonîa mi bi tîra
Dirbetiya çarê to, nêsona bi mi vir ra
Bira vîndi kerdê çîmanê mi ver ra
Bira destê madî bivêso zê çîla*

*Saa pay u taxtê dewleta Tîrku ra
Kutikê zurrenê fetelinê zuzagû ra
Genc u fidanê ma birnay nay pêser ra
Doman u birayê ma vîndi kerdî çîmon
ver ra*

*Ax bira bira, bira gonîa mi bi tîra
Doman u birayê ma, nêsonê bi ma viri
ra
Bira vîndi kerdê çîmanê mi ver ra
Bira roşti dano zê roştiya çîla
Ju niya didê niya, sıra ma kami dera
Dest, destê jubîni kîme raverjîme piya*

Metin Göktepe

*Kutik u zalîmu pak kîme ra u olağû ra
Wa u bira ra rêyme ni derd u decû ra
Zurrayise cînawuru bîbîrnîme zuzagû ra
El u qom ra rêyme ni derd u decû ra*

*Ax bira bira, bira gonîa mi bi tîra
Dest destê jubîni kîme, raverjîme piya
Ax bira bira, bira nêsona bi mi vir ra
Bira destê madî vêseno zê çîla.*

Demenizo Kokim "38" sero qeseykeno:

"MA VÊSANIYE DİYE - TÊSANIYE DİYE"

Reportaj: **Fero Areyiz**

Qesê veri:

Par asma amnona pêene 1996 de şine welat. Welatê ma wertê adır u kile de bi. Qomê ma rewra nat zaf tenge onta, ewro ki oncia onceno. Kokimê ma tarixê mayê. İsu ke tarixê ho nêzona, ewro ki vind beno qedino. Eke vind bi, reyna famkerdene ra imkan çino. Par juyo kokimo de Demeniz ra zerê Mamekiye de, mı tey roportajê vırast. Nu kokimê ma "38" de biyo dirvetın, vêsaniye diya, têsaniye diya. Werte ra 58 serri vêrdê ra. Waxtê ma jêde çinê bi ke gira gira, derg ve derg qesey bikerime. Mı ke kasete ra ont ve nuste, taê qesêy fam nêkerdi. Taê çiyê ki rınd araze nio. Hama mı nêvurna. Kokimê ma çitur ke qesey kerd, hêni nusna. Beno ke werte ra xêyle serri vêrdê ra, taê çı rınd nêno mordemi viri. Ez vaji taê çı ki têwerte biyo. Ma gereke her çı arêdime biyarime pêser, eve usulê ilimi tarixê xo newede binusnime.

- ◆ Apo, sıma 38 de çı di, dısmen çı ard miletê ma ser; marê qesey bıke.

Esker ame ma serde, ma barkerd şime werte Abasu u Keçelu.

- ◆ Kamci serre bi?

Aşiru de avoro şime, "Buyer Baba" vanê şime werte inu. Esker cêr de ame, bonê ma vêsna. Ma şime çor (4) asmi wertê Abasu, wertê Keçelu

de mendime. Kotime payız, vore ke vorê ma ameyime teslimê hukmat bime. Tu hesnaa.

- ◆ Ya mı hesna.

Bonê ma vêsne, hêgayê maê ramitey biyê khêwe, biyê endi husk gereke biçinime. Khêwiye, adır kerd cı vêsne hukmati. Mamekiye, Hegao Derg de ardime pêser. Ayê ke pırd vêsno, firarê. Butu (têde, pêro) ko

raê. Í ko ra mendi. Mazra de, çêl-çuk, hermeti, cuamerdi ki pêro teslim bi vekeratê hukmati. Ağleri gu-

...Da ma onciya remayme, ayê ke ağır makina ver xeleşayme.. Ma vozda kou ra şime lewê i firaru. Dı serri lewê firaru de mendime. Dı serri ra tepiya, firari kou ra mendi, ma tepiya -tabii ewraqê ma çine bi- oncia ameyme vekeratê Hukmat bime. Hora tersunê Hukumati ver remayme şime lewê firaru. Lewê made milet qırr kerdo. Çêl-çukê ma qırr kerdo; piyê ma, derazayê ma kistê, ağleri têde qırr kerdê. Ma ke dı serri ko ra mendime, ez bine dirvetın....

reti berdi Xarpêt. Xarpêt de ki eşti dare. Sey Rıza, Qemer Ağayê Usıvu, Cêvrayıl Ağayê Demenu... des mordemi Eleziz de eşti dare. İyê bini ki surgın kerdi, eşti zere. Avorde berdi... İyê ke kou ra mendi, iyê ke ver-va hukumati tufong esto, hukumati zerê lone de gureti. Lone de hiresey -çorseş mordemi qırr kerdi.

- ♦ *Vanê, "38" de en jêde Demenu esto ra hover, tı ki Demeniza?*

Ya, ezı ki Demenizu. Ni butu meselê Demenunê torê qesey kenu. Demenu uza verva hukumati amêy. Halayiye biye, orduye biye. Hukumati, çığa ke milet kot dest, pêro qırr kerd. Esker cor de, cêro ame. O

mazuro ke teslim biyo, Hegao Derg de butu day arê, ardi na sereniya Mamakiye de sanay makina ver qırr kerdi. Ağlerê ke pey de mendi, dewunê xo de bi. Dıma i ki hukumati day arê, pêro qırr kerdi.

Tu hesnaa..

- ♦ *Ya, ya mı hesna. (Ez oncon qamera coka hên vano.)*

Da, ma onciya remayme, ayê ke ağır makina ver xeleşayme.. Ma vozda kou ra şime lewê i firaru. Dı serri lewê firaru de mendime. Dı serri ra têpiya, firari kou ra mendi, ma tepiya -tabii ewraqê ma çinê bi- oncia ameyme vekeratê hukmat bime. Hora tersunê Hukumati ver remayme şime lewê firaru. Lewê made milet qırr kerdo. Çêl-çukê ma qırr kerdo; piyê ma, derazayê ma kistê, ağleri têde qırr kerdê. Ma ke dı serri ko ra mendime, ez bine dirvetın. Ez bine dirvetin, efendiye mı! Tı zonê ma rındeke zona?

- ♦ *Ya ez zonen, tı qesey bike. Gosê mınno to sero.*

Dı hermeti lewê mide kişiyay. Mirix vanê, uza ra -dewa de Heyderunases asmi ez hard de mendune. Uza meradiye bine, niya ramerdaye bine (tarif keno). Pesewe u peroz teyna bine, tek u teyna bine.

- ♦ *Tı koti ra biya dirvetin?*

Pey de, na qınestê mide gıne cı, ver de na dendê qorê mide perrê. Esker dormê ma guret, sıpêde ra sıfte safax (fejir) saneno cı, milet her ju binê ju dare dero. Ju ha cêr binê ju

dare dero, ju ha cor binê ju dare dero, ju ha dot binê ju dare dero. Her ju binê ju dare dero. Esker hurênda ma dos kerda. Pesewe biye, çitur ke bi sodır, eskeri na pıra.

♦ *Na eskeri koti ra xebere gureta?*
Esker, kou rao milisu cıra vato, »firari kou raê«.

♦ *Esker kou rao?*
Dayma çadırı sanenê cı, usar vejîne kou, zımıston vore ke est hard hona yenê sonê. Çike firari kou raê. Se mordem, disey mordem kou rao.

♦ *Ni koti de kou ra mendêne?*
Hetê Heyderu de mendêne, zımıston ke biyêne zerê deri de cayê bonê, qulikê vırastêne kotêne cı. Eke biyêne usar, vejîyêne şiyêne kou, şiyêne kotêne lonu, ho denê we. Zê niyê ke nıka bırr ra manenê, i ki henêni bi. (serva gerillau vano)

Ez bine dirvetın... (zaf zere ra vano), dı cênıy amey kistene. Ez o cêr bine dirvetın. Fekê uwe (ağwe) ra mı ho kas kerd. Dere esto, dere ra mı ho kaskerd şine cayê ho. Fekê deri de mı ho sana tholdê birri. Eskeri sew-roj adır kerd we, lewê mıde vında. O çiyê firaru binê daru dero, eskeri o caf kerd. Non esto, ardi estê, qavi estê, butu caf kerdı vêsnav. Sungi kerdı i qavi-mavi... Mı vake, »ya Heq, ya Xızır esker mı vınenê!«. Sew-rojı lewê mıde ro. Rozê ju -na tawu ra (pê peroz bi) rew- koto a hurênda ho, hata ke roza bine esker hona hurênda hora dariya we.

Tholdê birri de niya vınet. Çımê mı eskeri dero. Van, key mı vınenê. Niya vırade ra yenê, o dere ra ki yenê, dot ra yenê, haza ra yenê. Danê pıro uwe cênê benê, mı nêvınenê. Ez tholdê birri derune. Na qorê mıde qer-qersune gına ve cı, mı ont ra ho. A nıa ki ramerdıyae, van ala reyna mı vınenê. Wertê tala-se derê, verê çımu derune, mı nêvınenê. 25 rojı ke qedıay, Demenu amey ez kerdune phoşt berdune lewê ho. Lone derê, kemer derê. Wertê i hali de, ez kerdune cenaze berdune lewê ho.

Na qorê mı, izra ama cı. Se ke dest nan pıra, zê ke uwe zere de qultena, hêni qultena na izra. Demenu kelepurr ardêne, mal ardêne sare-bırnêne. Dêne puro, mal ardêne werdêne. Postê ard ont na qorê mı, dirveta ho nawa. (dirveta ho musne-no mı) Cayê ho nawo, tıka de ber biye. Dirveta ho na nıke de ber biye, a izra şıye.

Sitê nırı, vındbiya bırr ra esto, kou ra esto. Firaru teey berdêne, çay berdêne. O melem mıre vırastêne, -kağıta cığara esta- kerdêne kağıta cığara nênero na dirveta mı. Na dirveta bine bê kardi sere zêdıye. Na niya biye... Melem mı nêne dirveta huya bine ser. 25 rojı qedıyê, mı zar (?) eve çımunê ho nêdıyo. Mı vake: »Ya cenabê Heq! -Dota tıjı esto- ya mıre çêvero xêr cısane, ya ki roê mı bıjê! No çı halo têderune!« Verva ma kemer esto, kemerê

Bêserd vanê, o jargeo. Bîzê vejîye amê qorê mî, mî werde: Niya binê birri derune. Niya wertê uwe de kemerî nê ve pêser, niya cêr tay kerdo berz. Binê i birri de meredine ra. Velg kerdo binê mî. Kartol lewê mîde no ro, hora lewê hode uwe dan tiro. Cê tay van, hama bese nêkenû rauji ra. A bîze amê lewê mî, sit daye de çino. Sona fetelina, çerêna yena -zê ke to uza nista ro, ez jê itau, ae ki jê hurênda tode-meğel bena. Hire(3) roji halê mî ve a bîze hêni. A ki biya dirvetin.

Demake uza cêni kişiyê, ez bine dirvetin. Mal lewê Demenu de biyo, berdê. A ki biya dirvetin. Vozdo şiya uza. Perrê amê lewe mî, hirê roji, çor roji qediyê, sit tey çino. Sîtê xo biyo, qergesune gîna cî, na topux singile giredo biya niya.

Juyo Demeniz ame lewe mî; »ala merdo, weso...« Mordemê mawo, lewê i firaru ra ame. A bîze arde, se ke çimê a bîze gîna ve mordemeki, vozda şiyê. Verda dime gurete pê, arde sarebîrnê. Gostê ho nêwerino. Hêni cînte tê, terkit şî. Mî vake »berê gostê ho nêwerino«. Ez dirvetino. Niya serê mîde tenê bîrr esto. Cêro niya tenê kemerî nê ve pêser, cor o ser de nê ve ro. Cîl-mîlî çinê, thowa çino. Pesewe-peroz niyarune.

Uwe niya verê mîde ra, derê ra uwe yena. Kartolê lewê mîde ro. Kartolo khano, mî guret qum kerd, şût. Niya hora ramerdiaune. Uwe dê tiro kerd

pak, horê uwe sîmite. Uza ke 25 rojê mî ke qediyê, Demenu vanê ke -wertê hode qesey kenê-, »ala şêrê meyitê ney koti dero. Hukumatî nîka kisto. Serê dey de perêy estê. Ala şêrê merdo, weso!...« Yenê niyadanê ke ez wesune. Ez kerdune cînaze berdune lone, lewê i firaru.

♦ *Ya vase*

Ez lewê inu de eve rozu, nejdiyê asme mendune. Dîma, eskerî hurênda inu dos kerde. Endî payîzo, dî cêni şiyê binê gozu, guretê pê berdê. Hurêndê ma dos kerdê. (...) Na eskerê Mamakiye, Tuluxî, eskerê Nazmiya, milîsî kerdê wertê ho, amey. O cao ke firarî têde bî, i firarî remey. Herkes rema şî, teyna ez mendune. Avorde kemer derune, pêsewe ez kerdune hoşt berdune a lone de nine ro. Eke cêni pêguretê, wertê ra juyê cîra remay amey vî. Hermetê vake, »esker ma pêguretime berdime. 2-3 olvozê mî pêguretê berdê, ez remune«. Na boji de dirvetina. A cênikê çêna apê mî biye. Wertê Demenu de "Mirzaliyê Silê Hemi" vanê, ey ardi vî. Na Gomemîşî ra, "Memê Phiti" vanê, o milîs bî. Saneno cî Usê Khêwik tey biyo. O ki tornê Memed Ağayo. Bîrazayê Uşên Ağay hona weso, Hemed Güngör cîra vanê, Najmiye dero.

♦ *Ez nashen.*

Mordemê sîmao. Endî a mesela caverdime...

Besenêkon, qorê mı ver nino. Bi payız, birayê mı esto. Ame teslim bi. Veska Mudüiri (ra) gurete. Demenu nêverda, vakê beme lewê ho. Pesewe teslim mekerê. Pêsewe bıraye mı, ez kerdune phoşt ardune na Pax de, Qereqolê Paxi de teslim kerdune. Ma dayime Xeceriye. Xeceriye ke cıra vanê dewa Aluna, ma dayime uza. Î farari hona kou rayê. Demenu nêamey teslim nêbi, kou ra mendi.

... Î serrunê ma zor bi, fetêliayisê ma zor bi. Ma vêsaniye ki, têsaniye ki diye. Verê çemu de na ve mara. Pesewe verê çemu de nêne mara. Eve usulê ma ki ma cuav dêne ci.

Tayê fekê çemu de kişti, tayê peyê çêveru de kişti. Da-des mordemi amey teslim bi. Endi qanunê efi vejıya. O miletu ke surgın kerdo, ef serva inu ki vejıya. Î ki cêra amey. Dewê ma pêro kerdı serbest. Dewê Demenu, dewê Heyderu butu kerdı serbest. Herkes şı caê ho. Ez zêwejayı nêbine, dewa ma ki kerde serbest, ez hona zewejune.

Efendiyê mı torê ke raştiye vajine!... Î serrunê ma zor bi, fetêliayisê ma zor bi. Ma vêsaniye ki, têsaniye ki diye. Verê çemu de na ve mara. Pesewe verê çemu de nêne mara. (eve) Usulê ma ki ma cuav dêne ci.

♦ *Ma çıra niya kerdêne, sımara çı wastêne?*

Demenu pırd vêsna. Herkesi ra ra-ver, Hukumat sıfte Demenu ra esker wast. Tawê eskeriya xo amey bi, vake »biyarê eskeriya xo bıkerê«. Î eskeriye nêşi. Hukumat pırd nave (çemi) ser. Demenu pırd vêsna. Verva hukumati amey, tıfongi eşti.

♦ *Tenê ki qalê Sêy Rızay bıke?*

Uşênê Seydi pilê Khuresu bi. Pilê Şıxu bi. Sêy Rıza pilê Abasu bi. Namê Sêy Rızay ra vatêne, pilê Dêrsımu. Sêy Rıza ki berd Xarpêt, vanê: »Bêrê, Pasa vano 'serrunê sımara anê war, sımara verdanê ra'«. Sêy Rıza, cıle ra nêurzeno ra. Ağaê Demenu tornê Babay ra vano, »Bê ifada ho bıdime. Serunê ma anê war, ma verdanê ra«.

♦ *Ya, benê Buğday Maydamı de erzenê dare!*

Gonia mı ve tora bo. Bırayê mı eke to bıbine! Sêy Rızay ra, Ağaê Demenu niya ke vano, Sêy Rıza vano: »Î ma nêverdanê ra. Yê ma fermano, ipo (lao), ma erzenê dare. Serrunê ma anê war ke, ma darde kerê«. Sêy Rıza ve laji ra, Cebrayıl Ağa, Hesê İvê Qızı, Usê Seydi ve tayê binu ra erzenê dare. Î binu ki erzenê zere (hepis), surgın kenê. Sêy Rıza pilê na Ağau ve Aşıru bi.

İşte firari ke danê pêro. Khalu, Abasu, Keçelu, Bolu... butu derê Laçi de

yenê tôlewe. Kunê ju lone, ju miğare. Hukumat a lone dos keno. İnu pêro a lone de qırr keno.

- ♦ *A lone koti bena?*

Laş deresi dera.

- ♦ *Zonê ma de vanê, derê lesu?*

Zonê Kirmancki de vanê, Derê Laşi. Laçama ho, Derê Laşi ya. Eve zonê Hukumati vanê Leş deresi. Uza tey ordu qırr biyo. Uza 4-5 aşiri qeleviyê zerê a lone.

- ♦ *Kam cıra vato, kam uza misno ra ci?*

A lone Ağaê Qopi misna ve ci.

- ♦ *O kamo, kamci aşire rao?*

Nêzonen ke, na hetê Palêr ra biyo, hetê Uğur ra beno. Piyê ho, uza ra amo wertê Demenu. Uza ra şiyu lewe Xıdır Ağaê Heyderu. O Ağaê Qopi uza ra amo şiyu teslim biyo. Koto eskeri ver, -o hurêndi zoneno- berdo verva lone. Vato, lone nawa. Hata ke homete teslim nêbiya, cayê lone (kêşi) nêvato. Î firaru do pêro esker qırr biyo, eskerê Hukumati uza i tede qırr kerdê. Çêverê lone Derê Laçi dero. (Hukumat ke zor kerdo, hona şiyu teslim biyo) Koto ve eskeri ver, lone cîrê salıx da.

Verva lone topi gîredê. Ju tope kerda çêverê lone, 40 mordemi zerê a lone de qırr kerdê. Î firarê ke tede biyê, remê. Ayê ke xeleşiyê, xeleşiyê. Ayê ke nêxeleşiyê binê lone de butu qırr biyê. Peyê coy Hokmat

vato, »uyo ke mîletê horê niya keno, çêverê mağarey musneno, dema mestê ki mîletê marê niya keno«. Ayê ra têpiya benê (Qopi ki) sare kenê.

- ♦ *Tenê ki qalê pil u khalikunê ma bike.*

Mı qeda guretaye. Waxto ke khalikê ma amê riye dina, waxtê pêxamberu biyo. Waxto ke a weriya (horiye) amên esto dina, dina nêama ro. Dina ke nêama ro, diseme amên esto cı dina nêama ro, çarşeme amên esto dina nêama ro. Waxtê pêxamberu beno, amên esto dina, dina hona uwe biya.

Dina ke ama ro, dewız usto ra. Dina pêro Hermeni biya. Hz. Pêxamberi şımşer onto ra, niştu ro Dundile. Awo ke qırr kerdo, qırr kerdo. Awo ke qırr nêkerdo, do arê berdo kerdo memleketu. Na memleket yê Hermeni biyo. Nika çutur (çitur) sona koti, pêro dewê Hermeni biyê.

Hesen ve Uşêni ra seyit benê. Hesen ve Uşên ra vozdanê serê qawaxe, zarance yena ra zu, vana 'haê serê qawaxe derê'. Vana, 'hawo Nefes dero'. Sarê Hesen ve Uşêni ra cırakenê benê erzenê. Cênike rovar de bena. Na Ana Fatma wa, rovar de bena. Bena erzena bîrr, cor de kincu kena ser. Juyo husk sono defter dano wendene. Defter vano, ya asın dero, ya ki paxır dero. Ana Fatma ra pers kenê, vana; »ita niyo«. Paxır qav rê vano, sîrey ra vano.

Pêxamber urzeno ra niseno ro Dundile şimşer onceno. Hz. Eli cıra qırrkeno. Bınatu erzeno serê na dina. Dina kerda thole pê-xamberu. Ni miletî ki urzenê ra, Khuresızı zovına tayin kerdê, Heyderız zovına tayin kerdo, Areyız zovına tayin kerdo, Lolız zovına tayin kerdo. Her ju ra ju osno ra.

Khalikê 4 aşırû juyo: Demenu, Areyızu, Heyderu, Alu. Khalikê ninu juyo. Khalikê ho Khal-Mem Sur biyo. Na 4 aşırî Khal-Mem Suri ra biyê cia. Usufu Zazaê. Niade Khurêsu, Demenu ra, Heyderu ra, Areyızu ra tayin kerdo. Niade Khal-Mem Sur Khuresızo.

... (Kasete qediyê, qesey hona nêqediyay).

Xovirakerd, Çitur vi Rüyê Mua Mı

Ataol Behramoğlu

*Xovirakerd, çitur vi rüyê mua mı
Xovirakerd, vengê mua mı çitur vi
Sewê xatıra ra ju çitê vo
Bioncine zerê xuyê şiyay rê .*

*Xovirakerd, çitur vi huyaisê mua mı
Xovirakerd, çitur vi eke bervêne mua mı
Weşiyê rasano mı bojunê xode
Ez lazekê de qızkêkê aê ne.*

*Xovirakerd, destê mua mı çitur vi
Xovirakerd, eke niadêne çitur vi çimê xo
Va boa vasê huski biyaro
Siliye eke gıra gıra vorêne.*

Çarnoğ: *Sait Çiya*

ROŞTBER, KULTUR U KAMIYE

Sait Çiya

■ Hata nika roştber u manê di-ne sero zaf qesêy vajiyê. Ez wazon ke roştber u kulturi sero tenê vînderi. Her çi ra ravêr roştber ke vajiya, kultur yêno isani viri. Kultur de tengiye çina. Zaf çi kuno wertê kulturi. Şikinime huner, adet u tore, itîqat, edebiyat, weşiya sosyale u hona jê ninu zaf çi ebe kulturi name bikerime. Helbet ni taê het ra ki xoserê ya ki girêdaiyê zobina çi yê.

Hama arezeo ke, roştber fikr u huneri sero gurino. Keso ke wayirê fikr u huner niyo, mordemê niyanêni kes hurênda roştberi de nêvineno. Nêy ki vajime, karê roştberu siyaseti ra ki girêdaiyo. No helbet ebe slogan u propaganda nêbeno. Karê isani, siyasetê isani ano werte. Roştber angore xo, çi ke dest ra ame ey keno.

Roştberi en jêde fikr u ideoloji sero mısawre kenê. Na mesela de ra u rêçi jêdeê, onca ki ni pêru binê dî qelfu de yêne têhet. Qelfê çepi u qelfê rasti. Ya ki qelfê roştiye u qelfê tariye. Hama na her dî hetî ki jubini

ra zaf dîr niyê. Nika vineme ke, çep u rast çıqa ke jubini ra dîr asenê, zaf meselu de ki jubini ra nejdîyê. Ornegê bîdime, sînai u teknoloji, tabiat u seveknaena ey, heqa mordemi u alaqa dewlete sero çep u rasti jubini ra zaf dîr niyê. Hawo çen serriyo ke ni meselu sero mısawre beno. Nejdîyanê çep be rasti u karê ke se serriyo kenê, endî na raê nêvejiyane dera.

Roştberi kamci fikr de benê bibê, her roştber ju kamiya de miliye ra girêdaiyo. Vajime, hetê ideoloji ya ki hetê siyaseti ra jubini ra bîrinê ra. Hama pêro piya, ju kamiya miliye ra girêdaiye.

Kultur ki en jêde hard, tarix u zoni ra girêdaiyo. Hardê isani kamiya isani sero zaf tesir keno. Hard ke vame, welat yêno isan viri. Weşiya isani, bêwelat nêbena. Nika taê vanê; "pizê mordemi koti ke beno mîrd, welatê isani ki ucao", na qesa her daim rast niya. Hêni, nêverdanê ke tî şêrê her ca de biguriyê. Hemî ki, isani na dina de tek u

teyna niyê. Çê isani esto, qomê isani esto. Pize, mirdkerdaene ya ki dabarê isani bêqomi nêno hesabkerdene. No ki bes niyo. Îsan tek u teyna jê heywanu pizê xo mirdi nêkeno. Zonê isani, kulturê isani, weşıya sosyalî uçb. estê. Hardê sari hêni rehet isani rê welat nêbeno. Rocê yena

isani ra vanê, teber bê şêrê. Coka herca de roştberî, hard ya ki welati sero zaf vînetê. Serba welatê xo dopero, fikrê xo, karê xo welatê xo ser virastê.

Îsan

bêtarix ki nêbeno. Keso ke tarixê xo nêzana, tarixi ra ders nêguret, ewro ki bêsenêkeno raa raste bivino. Kamiya isani rocê de nêna meydan, azo pêen azo vîren ra kamiye dewrcêno. Helbet, endi hometa dina kota têwerte, alaqê qomu jêdiyê. Tarix ra musaene ke vanime, tarixê qomê binu ra ki musaene yêna fam kerdene. Tarixê milî be tarixê sarê teber jubini keno tamam. Tarix çio hênêno ke, mordemi ke derse nêgurete reyna raa gëlete ra sono. Tarix demo virêno, vêrdo şio, tesirê xo, eke peyniye de çî biyo o mendo.

Niyadame ke dewletê koledaru, welatê bîndestu de teyna hard u kulturî nêcênê binê bandira xo. Tarix vurnenê, mîletê bîndestu tarixê xora qurfnenê. Mîletê bîndest ke tarixê xora qurfiya, tenêna ret beno kole. Kamiya xora remeno. Na hal ki yêno ro karê koledaru. Welatê

bîndestu

be alaqe koledaru

sero de Jean Paul Sartre zaf guriyo.

Sartre vano: "qomo ke kuto binê bandira koledaru, dewleta koledaru

nêwazena

ke yi tarixê xo bîmusê". Jü qom ke tarixê xo ra qurfiya, jê kengerê verê vay vaydino sono. Naca de nusnaena tarixi rolê de gran ana hurendi. Tarixê Tırku çitur nuşıya? Dewleta Osmani ra têpiya ki Dewleta Tırki ama ronaene, teyna namê dewlete u şindorê dewlete nêvuriya. İdeolojiyê dewlete ki vuriya. Namê na ideoloji ki Kemalizm na be pa. Nae ra têpiya ki serba rovilesnaena qomunê binu, pêro mîleti Tırk ilan kerdî. Pêro medeniyetu rê wayir vejîyay. Hêni kerdî ke, Tırku ra qeyir çîqa ke qomî estê, bêtarix, bêkultur u bêzon mên-di. Pêroine gureti binê şemsiya

(...) dewletê koledaru, welatê bîndestu de teyna hard u kulturî nêcênê binê bandira xo. Tarix vurnenê, mîletê bîndestu tarixê xora qurfnenê. Mîletê bîndest ke tarixê xora qurfiya, tenêna ret beno kole. Kamiya xora remeno. Na hal ki yêno ro karê koledaru. Welatê bîndestu be alaqe koledaru sero de Jean Paul Sartre zaf guriyo. Sartre vano: "qomo ke kuto binê bandira koledaru, dewleta koledaru nêwazena ke yi tarixê xo bîmusê". Jü qom ke tarixê xo ra qurfiya, jê kengerê verê vay vaydino sono.

Tırku. Ma Kırmanc-Zazay, Lazi, Hemşini, Khurrmanci u hona çıqa ke mîleti estê ju sewe de biyê Tırk.

Vanê, »owo ke lewê astorê qiri de maneno, ya xuye ya ki muya ey cêno«. Nıka

Khurrmancê ma ki hêni kenê. Khurrmancu ki dormê xode niyada, çım verda ma. Vake, sıma ki Kurdiyê. Hemi ki qal u bela ra nat Kurdiyê!. Ma ki sas bime mendime.

Xo çarneme na het ser, Tırki vanê; "sıma Tırkiyê". Nalet şero şovenistu vanime xo çarnemi do het ser, nafa ki Khurrmanci vanê; "sıma Kurdiyê". Vineme ke, qomê ke tarixê xo sero nêguriyê, raştiya xo nêarda meydan. Jê mîlkê bêwayiri benê mêres. Kam ke çım verda ci, o yêno wayir vecino. Eke raştiye niyawa, gereke roştberi ki na raştiye bıcerê verê çımunê xo.

Kultur u roştberu sero ke qesê ame rakerdaene, zon zaf cao de hewl cêno. Edebiyat, muzik, gurê ilmi pêro ebe zoni vırajînê. Zon, wertê qomi de alaqa ano hurê, ifade u famkerdene ebe zoni yêna werte. Heto ju ra ki, zon kulturo, tarixo, fikr u felsefê qomi zerê zoni de weşıya xo rameno. Na raştiye Schilleri niya arda be zon: »Zon, aynê ju mîletiyoy. Ma ke na aynê de şêrkerd, uca de kamiya xuya raşte

vinenime«. Zon ki roc be roc vurino, beno dewleti ya ki mirenno. Ju qom ke kot be binê bandire, zonê ey ki wertê heşirên de maneno. Ravêr nêsono, roce yena mirenno. Roştberi,

en jêde iyê ke edebiyat, muzik u ilim sero gurinê, gereke karê xo zonê xode biarê werte. Zonê xo bıseveknê, verba tesirê kulturê sarê teberi vınderê. Çiyo ke teber ra yêno kuno wertê

zon u kulturi, gereke xususiyetê zoni, bingê zoni xırabe mekero.

Belka nıka taê vanê, no çıyo de eşkerao. Qey ti reyna nusnena. Ma pêrunê nêy zanemê. Ez ki coka reyna nusnon. Her kesi naê zaneno, hama karê xo niya nêkeno. Dûri meşêrime. Roştberê Kırmanc-Zazay kamci zon de karê xo anê wertê. Sıma zanenê ke, zonê şeribu de. En jêde ki Tırki ve Kırdaşki de. Nıka no çıyo de tamase niyo?

İsan hem xora roştber vazo, hem ki raurzo zonê xode nê, zonê sari de karê xo bıvırazo. Beno ke taê vanê; zonê ma zaf ravêr nêşıyo. Zonê made edebiyat, karê ilimi vırastene çetına. Coka roştberê ma niya kenê. No şelete. Roştber, çetiniye ra nêremeno. Xora verba çetiniye vejıyaene karê roştberiyoy.

Na serrunê pêne de iyê ke edebiyat, muzik u ilim sero gurinê

karê xo en jêde zonê Tırku de kenê. Hao des serru ra jêde ro ke taine xo çarna be Kırdışki ser. Taê ki tenena ravêr şiyê, sanikê ma, kılama u lawikê ma turtê berdê kerdê malê sari. Ninu verba zonê ma, verba kulturê ma, verba kamiya ma destê xora çı ke ame pêyser nêverda. Her çıqa ke ni wertê qomê mara vejyê, ni roştberê ma, şinatkarê ma niyê. Ni, yeniceriyê newiyê. Biyê dısmenê miletê xo, jê kermê dari kutê wertê miletê xo, pêsewe u peroc koçenê.

Taê ni karê xo eşkera virazenê. Phoştıya xo sanenê be dısmeni, şımşerê wayirê xo oncenê. Caê ninu arezeo. Endi wertê sarê made rüyê ninu jêde nêmendo. Taê niya nêkenê. Ni xo baqıl, sari ki bêaqıl vinenê. Heto jüra xorê vanê "dev-rimci", vanê, "ma verba zulmi vejınime. Nêheqên qebul nêkenimê". Hona jê ni qesu zaf fortu erzenê. Ma ni sekenê? Raşt ki verba

zulmi vejınê? Dewleta Tırki welatê ma gureto bine bandıra xo, ebe eskerê xo qeleviya welatê ma, nêverdana ke miletê ma helmê bıcêro. Zonê ma vindbiyaene dero, isanê ma surginê çar hetê dina kerdo. Eke ni devrimciyê, verba nêheqên vejınê.

Zelemela ke sarê xo wertê dero vinenê. Angorê dey gurinê. Verba rovılasnaene vejınê.

Ni niya nêkenê. Vanê, "zon jêde muhim niyo". Zonê Tırku ser gurinê, wazenê ke caê zonê Tırku wertê qomê made qayım bo. Namê miletê xo dahi nêdanê we. Na dina alem de her keşi naskenê, miletê xo nasnêkenê. Tı vana ke, ni astaru ser de ame dina, uca de ki weşıya xo ramenê. Hondê qezetey u perlo-di, kıtıba u kaseti vecenê, biyê sewdaliyê tırki,

Taê roştberê (!) ma ki zonê xode nusnenê, zonê xode vanê. Hama, zonê xo cênê pilosnenê zobina zonu ro. Vanê, "zonê ma lehçeo, zaravao, falan filan. Ewro ke nêbo, mestê wertê ra darino we. Ma hênı bigurime ke zonê ma her roc tenena nejdiye Kırdışki bo, hên bo ke rocê bêro wertê ra wedarime". Coka, virastena elifbay de vengê zonê ma bingê nêcenê, sonê xorê Kırdışki bingê cênê. Her ca de, her kar de, eke koti de fersend di uca de, miletê marê Kırdışki salıx danê. Ni roştberê ma eke na fikrê mı gelet vinenê, vanê, "nê, ma nêwazeme ke zonê ma wertê ra bıdariyo we". Tabi ebe qesu isan her çı vano. Peyniye de karê isani de niyadanê. Eke sima qesa xode rastê, bêrê jü elifba wertage de binusnime. Xora zonê made wenden u nustene semka. Jü ki zobina elifba de ke nuşıya, na çetiniye tenena bona jêde.

ey ra qeyir zobina zonu nasnêkenê.

Endi roc amo vêdo ra. Ni gereke qerarê xo bıderê. Nika dı rau ra qeyir çarê ninu nêmendo. Ya,

xuya khane ra texelinê, cêrenê ra derd u khulê qomê xo vinenê. Siyasetê xo vurnenê, verba koledaru qewğa serbestiye u têdustiye de caê xo cênê. Ya ki, raa xuya khane ra sonê. Eke heniyo, çepçêniya Tırku va cırê xêrli bo. Şêrê wertê qomê Tırku de biguriyê. Nê, eke vanê ma çepê Tırku nime; zonê xo, kulturê xo naskerê, racerê welatê xo ser, biguriyê. Xora na dinade her kes niya keno. Niyadame ke, çepê Yunanu, Urusu, Khurrmancu, çıqa ke qomi estê her kes welat u sarê xo sero gurinê. Anqorê fikrê xo, ideolojiye xo lec danê. Teyna yema gostarmeyê.

Mi ke niya va, nu nêno a mana; çêberê xo bicêrime, qomê xora qêyır zobina qomu nasmekerime. Kulturê sari ke nasbikeme, inu ra ki bimusime. Verba koledaru phoşti jubin dime. Qewğa xo, ebe fikrê têdusten u serbestêni pêro qomu ra pia bikimê. Eke besekeme, weşiya xo ki têlewe de biramime. Hama ciranên, dostên u biratêni heqa jubini naskerdaene ra, roca tenge de jubini rê wayir vejyane ra bena.

Taê roştberê (!) ma ki zonê xode nusnenê, zonê xode vanê. Hama, zonê xo cênê pîlosnenê zobina zonu ro. Vanê, "zonê ma lehçeo, zaravao, falan filan. Ewro ke nêbo, mestê wertê ra darino we. Ma hêni bigurime ke zonê ma her roc tenena nejdiye Kırdaşki bo, hên bo ke rocê bêro wertê ra wedarime". Coka, virastena elifbay de vengê zonê ma bingê nêcenê, sonê xorê Kırdaşki bingê cênê. Her ca de, her kar de,

eke koti de fersend di uca de, mîletê marê Kırdaşki salix danê. Ni roştberê ma eke na fikrê mı gelet vinenê, vanê, "nê, ma nêwazeme ke zonê ma wertê ra bıdariyo we". Tabi ebe qesu isan her çi vano. Peyniye de karê isani de niyadanê. Eke sima qesa xode rastê, bêrê jü elifba wertağe de binusnime. Xora zonê made wenden u nustene senika. Jü ki zobina elifba de ke nuşiya, na çetiniye tenena bena jêde. İsanê ma wenden u nustene ra xo dür oncenê. Reyna asmê kêşifkerdene ki lazım niya. Elifba u rastnustena zonê made xêylê kar virajiya. Hona ki virajino. Eke sima wazenê zonê ma ravêr şêro, zonê made wenden u nustene bijêdiyo, o waxt yenê wertê na kari de caê xo cênê. Fıkr u verwastena xo vanê, ebe na hali gurênimê. Çıqa ke roştberê ma bêrê têhet, persa rast nustenê, elifba u wendene tenena bena rehet. No çiyê de zori ki niyo. Honde ke isan bıwazo.

Nê, wastenê sima ke zonê ma wertê ra wederdaena, o waxt destê xo zonê mara, zagonê mara bioncê. Şêrê kamci zon ke, zonê simaê mestêyio ey sero biguriyê. Namê zonê ma, namê mîletê ma mevurnê. Sima na heqê kotira cênê. Ebe se serriyo ke mîletê ma xora sevano, onca ki hêni vazê. Namê ma vurnenê, zonê ma vurnenê, welatê ma inkar kenê, cênê benê kenê parçê welatê sari. Nae ra têpiya ki urzenê ra vanê, ma welathaskerdoğime. Sima Heq kenê, serê dina de çiyê de niyanen biyo? Sima kamci welati ra

haskenê? Welatê ma ra? Ya ki welati sari ra? Zonê ma ra? Ya ki zonê sari ra? Sima kamci labaratuwar de pêmit ke, urzenê ra vanê; "zonê ma zon niyo, lehçeo"! Jü ke zonê marê vano lehçeo, hêni sabenê ke tu vana veyvê inano. Ma ke va »zonê ma, lehçe-mehçe niyo. Ma zonê xo seve-

Çiyo ke cor de nuşiya, persa roştberu de teyna jü heto. Jü ki heto de bin esto. Her çıqa ke hona jêde niyê, endi roştberê Kirmanc-Zazau ki teşirê Tırku u Khurrmancu ra xeleşiyê. Zon, kultur u zagon sero gurenayis de raştiya qomê xo xorê qılawuz cênê. Gira gira bo ki edebiyat de, muzık u şinat de, siyaset u ilim de roştberunê ma ki caê xo gurêtê. Zonê made perlodi, kitabı u çiyê bini jêdinê. Camatê ma, komê ma ki amê ronaene.

knenimê, nêverdame kes zonê ma wedaro«. Rüye nayinu beno şiya, kêfê nayinu remeno, ni kunê wertê tengiye, ninan rê beno decê zeri.

Ebe namê Tırku ra çepçiyên, namê Bektaşieni ra Elewiye, namê Khurrmancu ra miliyetçiyên, namê Tırku u Khurrmancu ra müs-lümantên kerdene keşirê fayde niyana. Fızılên u milisên wertê qomu de şindor oncena. Qese ke ama naca, çimê ni fızılên u milisên koti ra yêno aê ser ke raştiye vajime. Welatê bindestu de, koledari taê isani xorê kenê milis. Ni çêberê dewletê

koledaru de cêrenê, serba xatirê na werdene ki, wayirê xo çı ke wast ey anê hurêndi. Wayiri hona ke nêvato jü, ni xo resnenê cı vanê, dide. Kêre ke çitur yêna pakkerdene, gereke ni ki bêrê pakkerdene.

Na mesela de zaf olvozu nusna. Zaf rêy ki wertê qomu de mısawre bi. Ma, ez qêy reyna na mesela ser vındon? Se bikeme, ma çıqa ke qeseykerd, nusna, nine nêguret xo ser. Tı vana, gosê ninu kerrê, ni nêheşino pê. Onca, jê misyoneru gurinê. Maske jü anime cêr, juyo de bin vejino. Jü zur keme rast, zuro de bin erzenê.

Çiyo ke cor de nuşiya, persa roştberu de teyna jü heto. Jü ki heto de bin esto. Her çıqa ke hona jêde niyê, endi roştberê Kirmanc-Zazau ki teşirê Tırku u Khurrmancu ra xeleşiyê. Zon, kultur u zagon sero gurenayis de raştiya qomê xo xorê qılawuz cênê. Gira gira bo ki edebiyat de, muzık u şinat de, siyaset u ilim de roştberunê ma ki caê xo gurêtê. Zonê made perlodi, kitabı u çiyê bini jêdinê. Camatê ma, komê ma ki amê ronaene. Roştberê ma imkanê xo anê têlewe, karê xo piya virazenê. Nae ra tepiya roviles-noği hên ret ret wertê de nêfetelinê. Hama, nêweşiya teberi jê gerri pılışiya ro isanê ma, wertê jü roce de nêvejina.

Eke mı besekerd, reyna jü nusteyê bini de kemaniya ma ser vındon. ■

GEWE!

WUSIV

*Cêron ra
Od vo, cêron ra
Wela astaru ramon gortunê to de
Teverikê wela lingunê tora pison
Dirvetunê huyê radyasyonu*

*Dı gami gema tu biye
Dı vizoy koê tu
Dı virari asmenê tu bi
Dı dilapey awa tu
Mîrê hira amey, ez tede xenekiu*

*Cêron ra
Helm ke gula mı de jê awa payızı
onciya
Laê ho jiara tora gire dan
Od vo, cêron ra*

*Nu çı vi
Na sene pukêleke viye wertê çor dêsü
de
Barê ho girano
Thurikê mı tengo, nêceno
Ma nia naver u bover
Mavênê ma de cabiaena çewres hezar
seru*

*Cêron ra
Bê posemaniye
Sola araqê tora hemgenê baxçê ceneti
virazon
Mezela tuya vindbiyaiye de
Hurendia çewres hometu de bervon
Od vo cêron ra*

Amık Gewere (Mamekiye)

Gewe!
 Gewee!
 Geweee!
 Sar nêzoneno
 Qulo phesk esto
 Lesa ho şikina ra hardê hu
 Kes nêşikino vazo
 Koti hard qedino
 Koti lesa tuya dirvetinê jil dana
 Ax Gewe, ax qula pheske!
 Sar nêzoneno
 Xonde rind şikina ra kami rindekeni
 Sar nêzoneno, Gewe!
 Biskê porê tu hêniye gezhemgeniyo
 Çewres hopê xori
 Zarê şênê tuyê jîay de girinê
 Sewunê homete rê
 Raê mezgê sari korrê, Gewee!
 Sar nêvineno!...

Rindekeni çixaşi şikiyara to, Gewe!
 Çêneka ozeva mali gau dima bîrr de
 Singu, moresingu dima
 Lauku, sanuku dima
 Helku, milaketu dima
 Ozeveni çixaşi şikiya ra to
 Asme de ree dilapina germa-germ
 Ya Ana Fatma!
 Jê leunê Germia İmamu
 Girinê şênê tora dî sungê virozû
 Ya Duzgîn Bava!
 Têli posema beno gostê linga tuya ru-
 te de
 Hen xori xori zon dano tu ke hewna
 şiya
 Zoneno
 En cao hêletin gostê qulio
 Hewno xori de lingê çênekunê
 ozevuno

Rindekeni çixaşi şikiya ra tu, Gewe!
 Quli geletnena
 İqrareni rîznena rindekenia nianene

Geweee!
 Goso gosedar hesneno vanê
 Veyvikenia tu wedardaena tu viyê
 Çond derguşi tu virare de mendi
 Çond paçi mansê to de
 Çond teney tu milaketu rê kerdi pili
 Tu viri nino

Ao ke yeno ra tu viri
 Xonde ke didoni to fek de bi kemi
 Xonde xelqey peyda bi binê çîmunê to
 de
 Geweee! khaleni çixaşi şikiya ra tu...

Gewee! zarê mira nino, nêşikun vaji
 Wertê saniku, nalaisu ra
 Heni gira gira, heni xori xori
 Onciay şî
 Tu dima şiya tu
 Tu dima rêça tu
 Gira gira oncay şî!
 Vindbiaene çixaşi şikiya ra tu
 Gewe!...

Od vo, Gewe, od vo
 Tu dima onciun yon
 Kamiji tari de ke xenekiû
 Mezela tu sipê nêkerda
 Rêçunê tu kon sipê
 Od vo cêron ra...

Asma payıza wertî 1997

Rovileşiyêna Tiji

WUSIV

Virozê çîmunê to de
Merdene kote ra mî viri
Nia mede qila m', nia mede
Serde sona teynaena mî
Vilêsnenê ro
Pa mî goj kenê
Voz de phoştia zara mîna bele
Mîzo mîzo
Raçarne seyrê fikrê ho
Oncia çêver ve vêran u kerganerao

Merdene kota ra mî vir
Weşênia nianene nêramon
Rîznon
Rîznon kozîkê zelemela tersu
Raçarne mîra çîmunê ho
Fekê hopa çîmunê mî oseno tede
Fekê xaşîya dirvetu

Damis de, de damis de
Vilîka verê çirtane
Wertê khîla adîri de damis de
Xereþiaena quli ser wanena
Qilancîka çewres sanîku
Ez hen carnon riyê ho

Hewnunê xiravînu vinon
Gon dilapîna hurendia hêştîru de
Sero biya gâis voreka huya soyîye
wena
Mîya de bilane
Raçarne khîla m', raçarne

Hewnunê mîra rêmê dirvetunê ho
Ez horê bervon khîla m' horê
Riyê mî nêcêno torê bervon
Hurendia ho de torê
Bîne vind, ho feteliun
Mî vir nîno
Çeverê ho qe nêcînon

Hey loor, hey loor, hey lor ha!
Bionce pasna ho gula mî sera
Dî kêrgani berbiyê, helm danê
Dirvetu sero dirveti benê têra

Amîk Gewere

Nia mede khîla m', nia mede
Kardia ho feteliun
Verê Xeylasu hu kon vîla

Gağane 1997

Sewda Xozati

Mahmut Yılmaz

Binê Xozati daliko viyali
Serê Xozati kemero sali
Dormê madî fetelinê tank u tiyari
Madî nêverde huzur u rehetiyi

Çim gılorra mına Xozati
Halêndia mın u to koê Muziri
Marê biyo halêndi koê Muziri
Erê xora xora xora
Goni konu roê imanê tora
Hanêni viradê raa Lolu ra
Dest destê mı kı şime serê kou ra

Rindeka mına Xozati
Hele sêrke halê Welati
Qırkerdena ordiyê zalimi
Dest u ver de verday doman u kokımı
Hele sêrke tornanê Miste Kori
Duwaru ver de verday doman u
kokımı
Çim gılorra mına Xozati
Halêndia mın u to koê Muziri
Marê biyo halêndi koê Muziri

Erê xora xora xora
Goni konu roê imanê tora
Hanêni viradê raa Lolu ra
Dest destê mı kı şime serê kou ra

Zımistan ra têpiya rocê usar u
amnani
Hele sêrke gul çiçeganê koê Muziri

Veyvê xo bikımı adet-torê Dêrsımı
Qedayê to bigêro suka Estamol u
İzmiri

Çim gılorra mına Xozati
Sewle dana zê astarê sodiri

Erê xora xora xora
Goni konu roê imanê tora
Tersê mı çino ne siliye ra, ne vore ra
Rindeka mı şime serê dina gewri ra

Murodê Damonu

Bertold Brecht

Eke qe çêy mêvêsêne
Qe têyarê bombardımani nêamene
zonaene

Sewi ke serva hewnu biyêne
Weşiyê qar u qotik ke nêbiyêne
Muay ke mebevêne

Kes ke mejbur nêmendêne kistena
keşi rê

Herkes, herkes ke çiê bivrastêne
Twarıye amêne ro herkeşi rê
Cênci ke birstêne u waxti rê
Birstêne pili ki

Çarnoğ: **Berfin Jel**

Yitiqatê Dersimi de **HELIKA GIZIKINE**

Dilxê Cênike de Milakêta de Xiravna.

Hewn de Nisena Mordemi Ser, Axure deki Nisena Astoru Ser.

En Jêde ki Dismena Cêniya Diğaskane 'be Diğay rawa.

Munzir Comerd

Ma na nustê xode uncia **Yitiqatê Dêrsimi** ra qalo de bin anime ra. Nafa ki qalê **Helika Gızıkine** kenime. Ama raştiya **Heqi** vacime ke, Dêrsimicu ra zafeteni ke namê naye heşinê pê cineqinê we, canê xo tevezino. Vanê, "**Qalê naye mebê, qayê pesewe hewn de nisena ma ser!**" Coku, wena ke ma nustê xo newe sarre kerdo, vanime ke uyo ke **Helika Gızıkine** ra vışino pê na nusti mewano! Ama uncia ki sima bêrê, gosro ke nanê ma ser metersê! Pêt vinderê! Zulmo ke sarê Dêrsimi beniademi ra diyo, zulumê **Helika Gızıkine** şıye da verdano. Naye ra tepia tawa 'be sima nêbeno.

Ma her daim nustunê xode vanime ke sarê Dêrsimi Elewiyo. Naca de ki uncia naye vanime. Ama heto bin de tayê yitiqatê Dêrsimicu ki estê ke ni Elewiyunê binu de çinê. Yanê Elewiye ke Tırki, Kırdaski ya ki Erevki qeseykenê nine nêzanê, ya ki tayê motifê ke zanê ki, zobiya **Yitiqatê Dêrsimi** ra eve çimo de bin vênênê. Vacime ninera **Xızır, Duzgın, Kures, Wayırê Çêi, Wayırê Mali, Wayırê Jiar u Diaru, Wayırê Aşiru, Wayırê Bavau, Evdıl Musa, Eskêrê Evdıl Musay** 'be jê **Eskêrê Duzgını**. İşte sarê Dêrsimi na yitiqatê xora ya "**Yitiqatê Kırmancıye**" vano, ya ki "**Yitiqatê Dêrsimi**" vano.

Hiya, ma çığa ke va na **Yitiqatê Dêrsimi** Elewiye de çino ki, ama sarê Dêrsimi 'be xo nine xode ano Elewiye. Ni, eve destê Dêrsimi rengê xo danê Elewiye, endi ni **Elewiye Dersim** derê. **Elewiye Dêrsimi** ki xora na sentez ra biya pêda.

Çutır ka ma cor namê tayine mard, **Yitiqatê Dêrsimi** de Wayiri zafê. Ama heto bin de milaketê xiravını ki zafê. Vacime milaketê neweşıye estê, milaketê giraniye estê. Ma çutır ke nustunê xuyê binu de ki qalê cı bime, ni pêro hukmê **Evdıl Musay** derê. Ninera "**Eskêrê Evdıl Musay**" vanê. **Evdıl Musa** "**qumandan**"ê ninewo. Ni, bêyizna **Evdıl Musay** nelewinê.

Ama **Yitiqatê Dêrsimi** de tayê mlaketê xiravini ki estê ke, mordem yirtibatê nine 'be **Evdil Musay** ra nêşikino xo çim ra kero. Qe jü vatene de no nino meydan. Ya ki ma nia vacime; hatan nika hetê folklori ra çiyê ke koto ra ma dest ninede qalê **Evdil Musay** çino. Vacime ninera jü **Memik Gavano**. Çutir ke zanino **Sarik Şüan Wayirê Maliyo**. Ama yê mali jü ki mlaketo de xiravin esto. **Memik Gavan** namê niyo. No, hukmê **Evdil Musay** de niyo. Xoserowo, eve qesa bine serbesto. İşte na mlaketu ra jüye ki çar khuncikê hardê Dêrsimi de rind nasbena. Namê xo, **Helika Gızıkina**.

Ma wazenime ke naca mevzuatê **Helika Gızıkine** rakerime. Tavi teyna **Yitiqatê Dêrsimi** de nê; hetê ra ki hem yitiqatê sarê Anadolıye de, hemı ki mitolojiyê zobina miletu de mlaketê xiravınê ke çarakterê **Helika Gızıkine** derê, cayê nine saye kenime. Ala na xususde mitolojiyê kami sono ra **Yitiqatê Dêrsimi**.

1-HELIKA GIZIKINE NISENA ASTORU, YİNE HENİ QEFELNENA KE ARAXTE FATAŞİNÊ

Yitiqatê Dêrsimi de **Helika Gızıkine** pesewe, yani tari de nisenana astoru. Mara heni aseno ke no yitiqat hama hama her çeyê Dêrsimi de esto. Qal ke bi ra, herkes naye qevul keno. Zafine sero ki no hal vêrdo ra, yanê eve xo çimi no diyo.

Helike, zobina nejdiyê mali nebena. Astor ramitena ra zaf hes kena. Bızıyunê astoru ra phonc gilü munena. Nafa sarrê ni gilü pêro piya ana pê, jüvini ra girêdana. Çar beçikunê xo fina wortê ninero, mokêm pêcêna ke meginno waro. Niya, pesewe hatan sodir astoru ramena, hêni qefelnena ke astori fataşinê, yenê ke biteqiyê. Zafeteni eke sodir şeyê axure, astorê xo bizi munaye, arax de fataşiyê diyê.

Sarê Dêrsimi ke astorê xo na hal de diyê, zaf kotê ra xo ver. Eve raê feteliyê ke **Helika Gızıkine** pêcêrê. Coku yiyê ke astorunê xo niya vênênê, seqız kenê keçê astoru ra heni danê ro mianê astoru ser ke, **Helike** pêcêrê. Raşti, tayê şikinê ke pêcêrê. İşte ninera jü **Mirêva**¹ ra **Mıstefaê Heydericiyo**.

Xalceniya Cezayire² vana ke:

"**Heyderanê Mirêva** ra piyê **Mıstefaê Heyderici Helika Gızıkine** pêgureta. Na, zaf astora ninerê zulim kerdo. Nine keçê zift kerdo pıra, goçeni kerda wortera do astore sero. Na pesewe ama ništa astore, zeleşiya pa. Nine pêgureta. Naye vato, "Ez endi lêwê sımade vındenu, ez ke şeyane mı kisenê! Vanê, tı kota ra qulî dest!"

¹ *Mirêva; dewa de mawa, Pilemuriye sero asena, gnena hetê Tercani ser.*

² *Xalceniya Cezayire (50) (1996), Qelecuğê rawa, Almanya de manena.*

Heyderucu na diasê asmi xorê gurena. Eke vato, "So herbi bê!" giran ama! Eke vato, "Giran bê!" herbi ama! Coku jü ke, eke cira va, "So!" nêame, ya ki "Bê!" ke va ši, vanê "No cısnê Helika Gızıkına rawo!"

Helika Gızıkine zaf quwetne biya. Naye Heyderu rê bırr ra koli ardê. Derzenê henehi ardê ke ciamerdu nêardê.

Naye ke nun poto, qayt biya ke neqedino, serbiçık cıra kerdo êšto daren. Vanê, "Çıra nia kena?" Naye vato, "Darende mir rew qedino!" Coku Dersim de ke serbiçık³ ke kerd cıra erzenê xoñça ser, zerê darenî nêerzenê.

Naye vato, "Çê ma binê ağwe de, golu de, çemu dero." Vato, "Mı berê, xora ke goniya mı nêveciye serê ağwe, mı qewul kenê; nê eke goniya mı veciye, bızanê ke ez kistane!"

Vanê naye vato, "Yê ma ki jê sıma zav u zêçê ma esto, ma u piyê ma esto, ceni u ciamerdê ma estê. Çê ma binê ağwe derê, coku ni ki pêro binê ağwe derê."

Helike tersa ke ni endi aye qewul nêkenê, kuyo a kota ra mordemi dest ya, cokuna.

Nine na berda lewê ağwe, naye xo cınto pıro biya vindi, peyco goniya xo veciye ağwe ser."

Yitiqatê Dêrsimi de zaf Wayırî estê ke ni asparê. Xızır 'be **Duzgini** ninerayê. **Wayırê Jiar** u **Diaru** ki asparê. Vacime, qalê **Jiara Kêske**⁴ ke bi ra, coku **Wayırê naye** ra "Asparê Jiara Kêske" vanê. **Evdıl Musa** 'be **Eskêrê** xora ki asparo. Motifê **Helika Gızıkine** aspar nino meydan, ama a ki yena axuru de nisenâ astoru.

2-HELIKA GIZIKINE DISMENÊ CÊNİYA DIĞASKANE 'BE DIWAY RAWA.

Yitiqatê Dêrsimi de karakterê **Helika Gızıkine** ra jü ki, na dısmenê ceniya diğaskane 'be sawiyê daye rawa. Heni kena ke cigerunê diğaskane bıqılâyno ra, veco biyaro. Ama kam xo heni wesawes dano ra milaketu dest! Ver kenê ra xo. Coku şir, derjeni, goçeni, ağwe, jü ki gejiyo khan serba **Helika Gızıkine** nanê ro ke, nejdiyê cenika diğaskane 'be domani sawi mebo.

Xalika Gülizare⁵ marê na xusus de vana ke:

³ *Serbiçıkç* guda miri ke vıraşte, eke gırs amê tenê gude ra cıra kenê ke ne gırs bo, ne qıç bo. İşte miro ke gude ra cıra kenê yira "serbiçık" vanê.

⁴ *Jiara Kêske*, mıntıqa *Pilemuriye* de namê jü jiara mawo.

⁵ *Xalika Gülizare*: (60) (1995), *Miti rawa*, teqawut dera, Almanya de manena.

"Cênike seke domanu kuyna ra, a roce daniyu pocenê, çêdere⁶ sanenê cı. Bizereku vêsnenê. Çêdere daniyu de zaf wes yeno. Venga çênekanê dewe danê, vanê "çêneki! bêre serê diğaskane de vînderê." Ni hirê roci, hire sewi eve diğaskane pienê. Helike yena cigeranê diğaskane vecena bena, coku!

Vanê Helike hewn de cênike xapnena, kuyna dilgê jüya nase yena lêwê naye. Vana "Fekê xo rake! ez na nuni", ya ki çık ke tey ardo, "fekê to kerî xorê burê!" Se ke kena ra, destê xo kena cı cigeru öncena ana.

Gereke cênîya diğaskane teyna meverdê. Cênike ke hewn de xırkê, herbi kenê hasar."

Ma çutır ke cor va, Yitiqatê Dêrsimi de Helika Gızıkine dilgê ceniye de yena ra meydan. Ama na vervê ceniya diğaskane heni dîsmena de bêbexta ke, ca 'be ca gege ki kota dilgê de muye ke, fek ro şêro cigeru veco biyaro.

Çêna Silemanê Gulavi⁷ marê va ke: "Helike bena muye. Na gêrmia cênike de bena. Bava Gulavi⁸ 'be Dewres Baqiri⁹ ra Dinige¹⁰ de benê. Ni ko de verê mali de biyê. Bava Gulavi rê beno ayan ke Helika Gızıkine biya muye, tase de gêrmia diğaskane dera. Bava Baqiri ra vano, "Dinige de cênike kota ra. Helika Gızıkine biya muye, gêrmia cênike dera. Nika cigeranê cênike vecena ana!" Vano, "Ya ti so, ya ez şêri." Dewres Baqir vano, "Ez verê mali de vîndenu, ti so!" Bava Gulavi sono muye gêrmî ra cêno, erzeno adır vêsнено. Cenike xeleşina ra."

Tavi mordem zaf merex de maneno ke, na Helike eceba çıra hundê cênîya diğaskane rê dîsmena? Sevevê xo çiko? Ma na xusus de fikrê Xalika Gülizare ki pers kerd. Aye na mevzuat marê nia kerd zelal:

"Cênika diğaskane bêgunawa, Werîya; coku Helika Gızıkine yena. Derjeni, goçeni ya ki pincırar; ninera jüye kenê pıra, nun kenê pıra, kenê binê berjinê diğaskane ra. Ağwe lewê de nanê ro. Hêni kenê ke Helike mêero.

Cênike ke vaştera pawu, nafa nine binê besiga domani de nanê ro. Jü gêji ki sero darde kenê. Çewres roce tever nêbenê.

Eke doman layek bi, ciamerdi yenê vecinê boni ser, vanê "Ma baca/lozina sîma rıznenime!" Vanê "Merızne! ma sîmarê sogıs kenime!" Ninerê çiyê sare bîrnenê, yi ki endî nêrıznenê.

Cenike ke kote ra, perda cênê ra ke ciamerdi mevênê, na çewres roce sermaina, çimanê ciamerdu ver nekuyna.

Cenike se ke doman ard, ron vilesnenê ro danê cı. Hatan ke cîle de biye nun pocenê, rınd qaytê cı benê. Eke uşte ra ki nêverdanê cıla girane wedaro, sepete pišta xo daro, çakıl bicêro şêro ağwe, şêro serê boni.

⁶ Çêdere: Namê jü vasiyo, qaytê nami bena deru de beno, Tırki de namê xo çiko ma nêzanime.

⁷ Çêna Silemanê Gulavi: (33) (1996), Bamasurca, dewa Arnesi rawa, nika Fransa de manena.

⁸ Bava Gulavi: Bamasurico. Dewa Arnesi rawo. Naca gineno hetê Geğîye ro.

⁹ Dewres Baqir: Khuresunê dewa Qızılbehî rawo.

¹⁰ Dinige: Nejdîyê Arnesi de namê jü dewa de binewa.

Na tasé ağwe, diğaskane ke wašte ra pawu, anê lewê bêsiga sawi de nanê ro, naye çewres ke vet, verdanê zerê ağwa çewresi. Çewres kêmeranê qıcu danê arê, erzenê ağwa çewreşi. Eke qediya, vanê "**Hard u asmen sahado ke çewresê xo veciyo!**" ni kêmeru benê erzenê cawo de pak.

Momi vilesnenê ro verdanê zerê ağwa çewreşi. Zerê ağwe de qaytê momi benê. Şêklo ke momi kota cı, gorê yi şêkili doman emrê xode rinde ke vêneno, xırave ke vêneno aye vecenê, aye vanê. Peyniye de na momi benê tever de, ya binê dare de, ya ki verê deşi de kenê hard.

Pırocine cênê domani sero pêcênê, hirê rêy hirê taşi ağwe verdanê ser, her tase de ki vanê ke "**Hard u asmen sahado ke çewresê to veciyo!**" Çewresê domani ke vet yê mayê ki vecenê. **Yitiqatê made mezela cênıya diğaskane 'be domani ra çewres roce rakerdiya. Helike** esta, mılaketê bini estê, neweşiye esta, nezer esto. **Coku çewres roce ke biye pırre, çewresê ma u domani piya vecenê.**"

3-HELIKA GIZIKINE HEWN DE NISENA MORDEMI SER, KENA KE BIXENEKNO!

Yitiqatê Dêrsımı de Helika Gızıkine karaktero xuyo hireyên de ki, **hewn de nisena mordemi ser.** Mordem ke hewn de bi, zaferi eve dilgê nas u dostê mordemi kuyna hewnê mordemi. Naca de mordem hewn ra beno hasar, ama **Helike** yi sero vınetaiya. Coku wazeno ke biçiko, çiyê vaco ama neşikino qesey bikero. Ya ki wazeno ke destê xo, lınga xo bilewno ama neşikino bilewno. Beno xıre xıra xo, arax de fataşino. Zor bela dest u paê xo cênê, pede yeno ra xo.

Zafine sero no mevzuat vêrdo. Tayê, tersunê **Helike** ra sandane ke koti cıle, qe lamba nêsaynenê we. Vanê "**Tari de Helike nisena ma ser!**" Tayê ki eke lewê nine de qalê **Helike** bi ra, vanê "**Sebeno namê naye medekernê. Mı ke namê daye hesna, pesewe nisena mı ser!**" Ya ki, jü ke lewê nine de çine bi teyna hewnê nine nino. Tavi ke tersê **Helike** esto!

Ma na xusus de nêwazenime ke naca de misalê bıderime. Her çê Dêrsımıcu de hama hama no biyo. A nıka kam ke lewê simade esto yıra perskerê. Qe bêguman, jü ke nê jü vano "**Mı ki diyo!**" Pêro ki, ma çutır ke cor kerd zelal heni qeseykenê. Hewn de dilgê nasi de yena nisena ser, eke bi hasarı ki binê giraniya daye de manenê. Ma zafine ra pêro nia hesno. Na karakterê **Helika Gızıkine** sero ki, ma şikinme ke nia hundê bivacime.

Çığa ke ma dest ra ame, ma waşt ke **Yitiqatê Dêrsımı** de cayê **Helika Gızıkine** xo çım ra kerime. Ma şikinme ke nıka vacime, **Helika Gızıkine** yitiqatê made

astoru rê eziyet kena, yine fatesnena; ceniyunê diğaskanu 'be sawiyê dine rê zulm kena; jü ki hewn de nisenâ mordemi ser. Yitiqatê Dêrsimi de karakter u xususetê **Helika Gızıkine** işte nawo. Almanki de, mlaketê xırawinê ke jê **Helike** dilgê ceniyu de yenê meydan ninera "**Demonin**" vanê. Ama ma gereke naye ki vacime ke, mlaketê xırawini teyna yitiqatê Dêrsimicu de çinê. Dina de wena yitiqatê zaf miletu de ni estê.

Vacime Anadolıye de yitiqatê Tırku deki mlaketê xırawini estê. **İ. Zeki Eyuboğlu** jü kitavê xode qalê nine ki keno.¹¹ Karo ke Dêrsimicu de **Helika Gızıkine** teyna kena, **Tırku de dı mlaketê xırawini kenê**. Uyo ke hewn de nisenâ mordemi ser cıra "**Karabasan**", ya ki "**Davara**" vanê. Mlaketo bino ke cênıya diğaskanê 'be diğay rê zulm keno ki, nira "**Albastı**" vanê. **Eyuboğlu, koka na yitiqatu beno resneno Hititu, Sumeru, Mısır u Mezopotamya.**

Teyna nacau de nê, Avrupa de ki ni yitiqatu ra qılati yenê diyaene. Vacime yitiqatê Basku de mlaketê de pesewe esto ke nira "**İnguma**" vanê. No pesewe hewn de nisenâ mordemi ser. Ya ki yitiqatê Slavı deki mlaketê esto kê nira "**Navi**" vanê. No ki cênıya ke ebe domanu nêwesa, ya ki diğaskanâ xêr 've nine nêkeno.

Na misalu ra ki aseno ke, **Yitiqatê Dêrsimi** parçê de kulturê hometewo, ya ki eve qesa bine kulturê homete ra jü sentezo. Ma na nustê xode ki unciâ, eve karê folklori raê berde hetê de yitiqatê ma ser. Beno ke qusirê ma, ya ki kêmeniya ma esta, ama raa ma raştiya, nayera nêgeletinme.

¹¹ İ. Zeki Eyuboğlu, *Anadolu İnançları - Anadolu Mitolojisi*, Geçit Kitabevi, p.111 'be 121.

Xelifa ve Henri ra

Berfin Jel

✎ Cunta ra têpiya dî-hirê serri vêrdi vi ra. Xêylê olvozê ma hetê dewleta Tırki ra amey kîstene. Taê ki pêgureti esti zıdanu. Wertê hêşiriye de vi. İyê ki tever raê, xêleşiyê ya ki xo hêni saykenê, dewleta Tırki inu fetelina ke pêbicero. Ma ki naynu ra ju vime. Deqe de rêy hurênda xo vurneme, suku erzeme xo pêy. Wertê na tertelej de hem xo sevekneme, hem ki çı ke dest u bara mara yeno ey ame hurêndi. Çike ma newdari rınd zoneme ke, no serva ma ju imtahano. Gereke leza xo verva dîsmeni rınd bîdime. Eve na hali ma xêylê cau fetêliyayme. Axırı cêrayime ra ameyme Estemol. U waxt iyê ke wertê leze de vi, ya ki nêvi, cenc u bilanê Dêrsımı zulmê dewleta Tırki ver remayvi ameyvi metropolu. Ma ke kata şiyêne, her çengê Estemoli de ju Dêrsımız rastê ma biyêne.

İyê ke jê ma cênci vi;

- Oooo!... Kewra, waê, olvoz çuturiya? Nıka kar u gurê sima çutır sono?

Bilani ke rastê ma biyêne;

- Wuy daeê!... Ez qeda, sima kêy amê itawu? Helê helê dêmake sima endi ita derê. Kemerê Duzgını, Xızır sımaraê olvoz vo. Destê dewleta Tırki hetê sımara bîşikiyo, sola destê xo sima nêreso... vatêne.

Marê eke xêylê duway kerdêne, ma jumini ra xatirê xo wastêne uza ra biriyêne ra şiyêne.

Tezel u qusır de niyadê ke, ma çıqa ke xo dard we, onca ki nêxêleşiyayme. Cao ke ma niştêne ro uza de dî ciranê ma naskerdoği vejiyay. Tavi na hali ki serva ma rınd nêvi. İlegalite pere nêkerde. Mordemê nas-kerdoği ki hurênda to zona, endi a qesa wertê mîletê made vıla biyêne şiyêne. Dê so ke virendiya na qesu bijerê!..

Xelefê nêvo, ez vajine rozu ra seme vi. Çike bazarê mala ma, roza semiye virajiyêne. Torvey mîleti dest derê, jêderê xo cênîyê sonê bazar. Lerziye mîlet gureta axsata heftey kenê. Eke tenê şiyê xo çarna, bi verva soni, bazar hêni biyêne sılxet ke, welê ke vayderê asmên, hard nêrestêne. Ez ki şine, mı serva çeyi axsata kerde amune çê oroşun ra. Hetê ra ki radyo gosdan wertê de ki çım erzon qezeta.

Nustoğu ra ju oncia topê esta qomunistu: »Ha qomunistu naza bomba kerdo, ha uza qol esto eskeri ser. Mesela Kurdu ve çhepê Tırku çina. Çimeê na meselu pêro piya tever ra yêno. Na meseleyê ke Tırkiya de peyda biyê, peyê nayine de dugelê teveri estê. Nayine thız kenê. Der u cirani pêro dısmenê, dostê Tırku, Tırku ra qeyr çino..«. Hona jê na qesey serva "bölünmez vatan-böyük Türkiye" (welatê lete nêbiyaen-Tırkiyawa girse) sero mor-demeki zurê dewleta xo oncia dekerno. İson siyasetê niyaneno gımarın rê ancax huyino. Huyayis pêskarê mı ki bi, a deqa de zilê çêveri cıniya. Ustune ra şine çêver. Mı niyada ke cirana ma Xelifa wa. Mı çêver kerd ra amunê ke vajine kerem ke bê zere, cênike mıra vêrde ra şıye oda, peyniye de kose de nişte ro. Mı niyada ke halê cênike, halo de rınd nio. Murozına. Ez dima şine, mı vake:

- Waê tı xêr ama.

-Xêr mendime.

- Ça hêni murozına, se vi?

Mı çutır ke hêni va, çımunê cênike ra hêştiri jê torge u torjiley amey war. Hem berverna, hem ki fekê xo de taê qesu gılgılvena. Na gılgılvais ra teyna qesa Henri kot ra gosê mı. Ez ki sas bine mendune. No Henri kamo? Çi gurê xo na cênike de esto?

- Wa-waê!.. Ala meberve, no Henri kamo? İngilizo ya ki Alman? Tora çı wazeno, ala mıra vaze!

Mı çutır ke cıra hêni vake, awa ke bervêne yekte pıskiye kote ra cı huyiye.

-Nê, nê waê...waê çı Alman. Şansê mı key bike ke, o het ser ki bivo. Serva mêrdê xuyo gostarmey van. Ez ke qariune, namê dey hêni dan we. Ma oncia da pêro...

- Se vi, sima çınay sero da pêro?

-Ma ke zewejıyayme-nêzewejıyayme Henri dina mırê kerda zulomete. Vano, »vaştıyê tuyo vıra mutlaqa tu phaç kerda. Ça raştıya na qesey mıra nêvena?«.

Sê kerine huyais destê mıde nio. Xo xode huyune. Mı niada ke desinde cênike wertê buriyê xo qerмоçıkıti.

Mı vake;

- Qusur de niamede, çıyo de niyanen ez newe heşıune pê. Coka huyune. Çıke, mı hata nıka na meselu sero zof cêni gosday. Dêrdunê xo eke hetê mêrdunê xora ardêne'ra zu, gerê xuyo jêde serva pırodaene, kıfir u sımıte ne sero vi. Mıra raştıye vaze, tu eve zerriya xo na Henri guret, ya ki muapiyê tu eve zor tu da deyi?

Cênike, na persê mıra têpiya xêylê bêveng ke mende, zerê xo ont dima vake;

- Raştiya xo awa ke, mı ve ju cenci jumin ra haskerdêne. Haskerdena mın u dey jumini rê zof pake viye. Ya ki mı hêni zonêne. Na lazek rozê mektebê xo qedena, ame mira vake, »gunê ez şêrine ko. Eke tu mira haskena, mide bê ko. Torê hirê roj mudeto. Cuavê xo mira vaze«. Na qesa deyî zof gına ro mı ke, vostune şüne çê, çêverê oda xo ser de kilit kerd, zere de bervune. Ala niyade ke mı çutır ğeyal kerdêne, peyniye de çı vejîya! Eke biyêne peyê heftay lazek ke mektev ra amêne dewe, mı, ra u welağê dey pinitêne. Mı ke o diyêne, na dina biyêne yê mı. Ez çutır ey caverdine? Ez xêylê xo-xode fikirune, mı qerarê xo da. Dey ra vake, oğurê to rakerde vo. Xorê tu sona so. Ez ninu. Çike tu, olvozunê xo, leza xo haskerdena mara berz gurete.

Mı rêyna ne thowa o feqır di, ne ki ameyme têhet. Vanê, dı-hirê serri ko de mendo. Dıma ki onciyo şiyi Awrupa.

- Ma o lazek ke şî, dey dıma to se kerd? Mua-piyê to na mesela sima zonêne ya ki nêzonêne?

- Nê, nê.. inê nêzonêne. Hama olvozê maê hurdiminê ju lazeki zonêne. Ez vaji o amo çê piyê Henri de qalê ma u na mesela kerdo ra. Endi uyo-niyo Henri yaxê mı nêverdano ra.

O lazek ke dewa ra vejîya şî, serre ra têpiya dewleta Tırki amê nêze-liye ma dewuzu. Mara vake, »sıma iyê ke kou raê dinê rê phoşdariye kenê. Ya sıma eve rındiye itau terk kenê. Ya ki ma bonu ra piya sıma ki vêseme. Naê ra têpiya dewuji amey pêser, qesa xo kerde juye; esker ki rêyna ame dewe, cıra vajime marê caê bımusno xorê şêrime uza.

Hona ki hêştê nêkoto werte, ma niada ke haê oncia kertê dewe de vejîyay. Kotê ju reçe ser, gıra gıra yenê. Muxtari ve kamilunê dewe ra amêy bi hazır. Hona ke dades metroy düri derê, yüzbaşiyê seri desinde mîleti ra mılqiy kerdi. »Ma sıma ra vake ke, ita terk kerê! Sıma hawo hona ita de rê!«. Xafilda qeleviyay wertê ma dewuzu, hêni danê maro, hêni danê maro ke thıflewu mara gırfnenê ra. Ma hên zonêne ke na gostê ma, mara heleşiyêne ro rişiyêne hard. Zelemele domonu gurêta, bervayisê xo hard u asmêni dar-do we. Kutikê seri vake »vınderi! İ ke vinêti. Nara ki şî zerê çêu saê kerd. Vake, »rew şêrê kinc-kolê xo bijerê vezê tever, ma bonu vêsname«. Milet ke na qesa çutır heşîya pê, bi zerd u çeçer çokê xo şikiyay. Milet şî yüzbaşı ra minete kerde. Vake, »bonunê ma mevesnê, peskarê ma mevê, ma wertê ju asme de some«. İnê na qesa ra dıma onciyay şî dewunê binu. A deqa de mı niyada ke Ap Heyder wertê gon u gonaşêri dero. Çhoku ser niştı ro, dano çhokunê xoro, hetê ra ki berveno. Şine lêwe, ez ki bervune. Mira vake, »erê dikê oncia no sene mız u dumano sarê ma sero fetelino. Çond terteleş ma viyarnay ra! Onca hawa raa ğeriviye marê osena. Aax...ax koti mende Kirmanciya virene. Vanê, "hêşi ke bi kokım, benê boka lüyu". Milet wertê a

zelemele u gonaşeri de motê jumini bivi, tu hên zonêna ke rêyna ne yenê têhet, ne ki jumin vinenê.

Naê ra dima her juê ma terkit şî caê. Ma ke ameyme Xarpêt lewê Apê xo. Xêylê ki piya niştîme ro, piyê mî ki xorê kar di, ma Apê xo ser ra bime cia, şîme kira. Bira u waê minê ke mîra qîiyê, piyê mî i day ve mektev. Mirê ki karê çêyi mend. Piyê mî gegane xerzîğ dêne mî, vatêne, »çêna mî neyra xorê çî cêna bîzê!« Mî rozê xo tast u vîrast, dîma ki waunê xora piya şîme çarşî serva xo taê purti hêrna. Uza ra dîma şîme verê ju bîifa xorê lahmacun guret. Rae ra gîra gîra hem some, hem ki kuratu keme. Eke ameyme kotîme dustê Universita Fîrati, ma niada ke xêylê xortî baxçê Universita de amê pêser. Desînde kînc-kolê xo ma kerdi rast, tu vana binê lingunê made haki estê. Hên gîra some. Xo hên ta dame ke tora savajîne, kîvarîye ma gureta lahmacunê ke ma dest derê, tu hên zonêna inê nêwenîme cîra haskeme.

Na aqîl u planê ma raa thole ra nêşî, ez vajîne şî rest menjîlê xo. Ma niada ke taê xortî dest kerd zimelunê xora porrê xo kerd rast, hetê ma ser amey. Mî xo-xode va, bêxtê ison ke beno ra, demake qîsmet yeno lingunê isonî. Xafîlda na wua mîna qîze i ke hên têare de di, bojiyê xo fişt ra hawa di beçîkê xo musnay dîne. Îyê ke hetê ma ser amêne, çutîr ke hewa usarî vuri-na jê dey ni ki vuriyay, destunê xo zimelunê xora ontî, kerdi jê vergê yabani. Hêtê ra vanê, »Kahrolsun Komunistler«, hetê ra ki ma sanayme kemer u kuçu ver. Ma niyada ke mezal ma nêdanê, thowa ki ma dest de çîno berjîme kutîku, lahmacunê ke ma dest derê ma ki i kuyay dinê ra. Hetê ra ki voz dame, wertê arağ de bêhelm mendîme. Eve na hali ma zar-zor xo est çê. Mîleti çêyi ki sas bi mend. Vake: »Sîma şî ke xorê purti bîhêrnê. No çî halo sîma kotê cî?«. Ma ki va: »Kutîki oncia biyê hari, nêverdanê ke mîleto demokrat bêro şêro kar u gurê xo bivîno!«

Mî xo-xode vake ci de wertê na taliyê mî vo. Ez ke şêri verê dengîjî, dengîz mî ver de beno jua sono. Demake dengîzê mî tam jua nêbiyo ke, rozê Henriyê Estomolî nêzon kotî ra ame khoçîka mude vejîya. Mî Henri nasnêkerdêne. Mua piyê xo ez dûne, şiyê dey ra vato. Ey ki vato »de mevînderê, şêrê bîwazê«. Endî sarê to medajîne, amey ez wastune. Rajîya mua piyê mî gureta, inê ki ez do cî. Mî va: »çê nêvesayêne! Ez hona na mordemeki nasnêkon, sîma çutîr mî danê dey!« Î ki cêray ra mî, mîra vake: »Estomol de apartmanê nayînu estê. Hal u waxtê xo hurêndî dero. Qîsmeto niyanen reyna nêno çêverê isonî. Bê, pasqule qîsmetê xoro mede«.

Zîqîm qîsmeto hênen vejîya ke, roza haqî wertê heşîriye deru. Mî pasqul pîro nêda, hama qîsmeti roza haqî pasqul dano mîro. //

Memed Şerif Efendiyê Gorizi

Ahmet Say

Tırki ra çarnaiş: **X. Çelker**

Mı, na mesela "Görizlü Mehmet Şerif Efendi" kitabê Ahmet Say, "Güneşin Savrulduğu Yerden" ra çarna zonê ma. No kitab 1988 de çapxanê Can Yayınları de veciyo.

Ahmet Sayi dewanê Çewlîgi de malîmine kerda. Biyo hêyanê taviyat u miletê Çewlîgi. Des u hawt serri ra teþiya ništo ro na hêyranîya xo u rindekiya ocay ebe qelemê de weşe nusna. Çı fayde ke ê zonê ma nêzanîto, hama anciya ki meselêy, çıxa ke dest ra amo handaê, ze biyena ocay ardere zon. Mı ki waşt ke nê mesela ra qe nê jüye biçarnî re zonê ma. Rında xo awa ke jüyê de Çewlîgi nê mesela biçarno re zonê ma, tabi ebe fekê Çewlîgi.

X. Çelker

■ Eke qalê Memed Şerif Efendiyê Gorizi bi, desinde ro kewtêne resmanê Nasredin Xoci; ê resmê rengini amêne, verê mide niştêne ro. Heqe ke persenê Memed Şerif Efendi, ê resmê ke domani ebe şewq têy niyadanê, ine ra tenêna şên bi. Hama o tenêna gıran u tenêna kamıl bi. Kınc u kolê xo ze ê Nasredin Xoci tamaşe nêbi, pak bi. O ke ebe işığa bêyaxiye, şala miyaniya qalinde, şalvara u qaputê dergi ra minderi sera niştêne ro, mı hên zanitêne ke, mı qapağê qutiya şekîrê aqıtıya de gırse kerdo ya. Kulıka seri u herdişa sıpiye o tenêna kerdêne şirin. Kulıka serê xo daim vurnêne. İpegê Suriye ra reng be reng şamê xo bi, her roc jüye piştêne pıro. Awa zerde zaf şikiyênere cı.

Mı cıra vatêne:

- Khalık, to a şama zerde ewro qêy nepişta re cı?

Huyêne, vatêne:

- Wa xatirê keske (khewiye) memano...

Ez na dewe de, Goriz de, malım biya. Çend serri daim şiya «oda» dê, ebe şewa êde mucıl biya. Mı qasê Memed Şerif Efendi raşt, pak u sağlem kes

nêdi. Tam ağlerê de ğerbi bi. Gınay bi adet u torê İslami ra, hên rêşt bi kamiliye. Hêštaê serre weşıya xode qe zur nêkerd bi. Hebe xelege ra bile dūr remêne. Kara xo tede bibiyêne, çinêbiyêne raşte vatê. Se beno tı ki gegane hebê xelege bikerê? Nê! Şeytani besenêkerdêne Memed Şerif Efendi rae ra veco. Qêydê ra u rêça xo zelal u miqerem bi: çiyu ke tomete nêbi kerdê, çiyu ke tomete bi nêkerdê.

Gorız de, dewe de, roca mina ewle de, muxtari ez rašta raşt berda oda Memed Şerif Efendi. çitur ke kewta zerre, mı no resm hên ebe ro di. Doşegê xo ser ra uşt ra, ca musna mı. Ez, seveta mıra caê xo ser ra xilbiyena Nasredin Xoci rê, şaş biya, zonê mı gırêdiya.

Mı, ebe qêydê de kakaz, va:

- Esterfullah, esterfullah...

Çıxa ke ez nêništa ro, o ki nênişt ro. Coka ez desinde çulısıkê jü minderi biya. Ê xover da ke ez koşê seri de ronışı. Mı va ke:

- Zamet mekerê, esterfullah, şıma niya ronışê.

Pêydo ê daim vatêne:

- Xoce!, tı roca ewle de kewta 'be mı çım.

A roca ewle, hal u kefe jümini perskerdene ra tepiya, derga derg qaytê mı bi u mıra perskerd:

- Namê to 'be xêr çıko, Xoce?

- Ahmet.

- Çı namê de weş! Çı namê de gran!

Çımê xo daim huyêne. Adirê qotanê ke locine de vêşene, rüyê mı hên ke kerd germ, mı va nıka vêşeno. Xaftla ez hausêy serre pêyser şıya. Hausêy sere ewl de weşıye rê sıfte kerdene weşê mıra şıye. İta de nermiye, bêteleşıye, rehetiye, germiye u kamılêni biye.

Dızdiya, dızdiya Memed Şerif Efendi de qayt biya. Mı de vet ke ez ebe hebê şerm êde niya dan, desinde qalê de newe ard ra, mırê jü mesela qesêykerde. Çiyu ke qesêykerdê şanıka ra ki weş bi. Têdıma çekuyê ke jümini rê bingê kenê hazır, çekuyê kılın u nazıki kerdê rêz. Kam çı zano, belka Memed Şerif Efendi şayir bi.

Maşıqê ağlerê de hêštaê serri biyena xortê de vist u phonc serriyê suke niya sıfte kerd.

Memed Şerif Efendi ağa saybiyêne, hama mılê de xuyo ke çala dıdani pırkêro çinê bi. O xanedanê de feqir u ağlerê de kamıl bi. Doman u tornê xo qaytê dawar u phoncas gewleg mılê dê biyêne. O 'be xo êndi mindere koşi ser ra niştêne ro, kitabı wendêne, meselêy qesêykerdêne.

Mı pêydo famkerd ke, mı qêy şama dêa zerde ra heskerdo: Mıra ke rengê perskerdêne, «Bıvatêne Memed Şerif Efendi renga ra kamci rengo? » mı vatêne, o zerdo.

Belka pembe bi. Belka kewiyê moreke bi. Belka rengê kozê adiri, rengê sosine bi.

Nê, Memed Şerif Efendi zerd bi.

Na ki bena: O hoyê de andantey bi, wairê sawdaê de weşe bi. O çartêlanê vengi ra êyê werti bi. Seveta zon ardene u neqeşnaena ipegi ama bi serê na dina.

Jü mordem se besekeno handaê haşt bımano, se besekeno handaê haşt u nerm bo? Zereweşiyê amên biye, badrosiyê biye, hêyraniya zerrê cani biye, çık biye? Kami kerd bi serê beçikanê êyra na nermiyê?

Memed Şerifi kesi rê çiyê salix nêdêne. Ê biyen u meselêy qesêy kerdêne, jüyo ke bıwaştêne nina ra dersa xo guretêne. Persa ra tepiya rınd fikiriyêne, dest kerdê herdişa xora u hurdi hurdi qesêy kerdê:

- Rocê Hezretê Ömeri ...

- Êy kafır! Eke eşeda xo ana we to ef ken...

- Serva dı loqmey zêdebiyene ra gerekerdene... Gerekerdene...

- Mescidê Şerif de het ke biyêne araze...

Jüo ke gerê xo bibiyêne u biyamêne lewê dê, ê ebe na tore rae musnêne cı. Ê ke qesêy kerdêne wertê oda ebe boa sosina biyêne pır. Sosini mı êrê dêne are, ardêne. O naerê şaş biyêne. Çıke ê hona qe ağwa şüşî de çiçegi nêdi bi. Sosina ke roca bine vilê xo kerdêne çewt, Memed Şerif Efendi kewtêne xover. Mı ki ağwa şüşî kerdêne newe u aspirinê êştêne zerê ağwe. Sosini rêyna roêne, biyêne serraş. Memed Şerif ki biyêne hêyranê na hekmeta Heqî u şiyiri vatê. Ê ebe hezara şiyiri zanitêne, ebe hezara ezber ra vatê. Aravki, Farski, Khurrmancki u Zazaki. Ê nê meselêwê ke qêydê şiyir de vacinê ebe Tırki ki vatêne:

*Deva wa ke ti
her roc werdene dana cı
ağwe dana
tımar kena
roce êna ke
tode kuna qerez*

*Nêbo ke ti berzê pê goşê xo
to cêna binê lınganê xo
kena phan mirdiya xo*

*Hama wertê deryaê qumi de,
Şêro birındaro ke ti gaziya êde şiya
xovira nêkeno to u rındiya to.*

*Dêmake
ne dosti daim dost
ne ki dîşmeni daim dîşmen bızane
Dost u dîşmeni
hurindi vurnenê ebe na qêyde -*

Mı nê şiyiri ra zaf heskerdêne. Firsend ke di dêne wendene. Mı pakiye u zerrewêşiya şiyira u meselanê ke qêydo khan ra waninê, candêne. Mı nêwaştêne ke şiyiranê newiya, êwê ke ez zana, bıwano. Mı waştêne ke meselanê khana, êwê ke ez hona qe pênêhesiya, bıwano.

Thamê qesêy kerdena dê, ze sûtılaco ke hebê darçin şaniyo piro, hên bi. Kesi besenêkerdêne Zazaki ra şiyira/kılama niya rınd biçarno.

Ê ki waştêne ke ez êrê biyena ewroy ra qesêy bikerine. Hama hên lale-wiyêne ke, mordemi vatê belka no, nê çiyê ke mı cirê qesêy kerdê, têdine rew ra zano. Goşdariya herbê cihaniyo dıdeyin ra zaf heskerdêne. Mı ki filmê herbi, êwê ke mı sêyrkerdê, cirê ebe hêycan qesêy kerdêne. Tanqi, füzey, gemiyê têyara, çekê ke têyara anê war, ê têdima kerdêne rêz. Mı ebe diyena filmê Şarloy, cirê qêydê Hitleri kaykerdê. Herbê deryaiyo ke wertê Japona u Hemilkana de Pasifik de biyo cirê jü helm de qesêy kerdê. O bêveng qaytê rüyê mı biyêne. Namê Hitleri ke vêrdêne ra, huyêne.

- Dina niyara....

Vatêne u kerdêne ser:

- Na dina firaunarê bile nêmente.

Mı cirê meselêy, meselê hên tamaşey qesêy kerdêne u waştêne ke wa vaco roca qiyamete endi nezdiya

Hama, o hên nêfıkrıyêne. Kafır xora a rae ra şiyêne Kefere? Ma ma?

- Qe beno ke mordem şertê İslami miyaro ca?

Her çira zêderi naerê şaş biyêne. Mı ki cirê kayê tope ra qesêy kerdê. Her-mê xo kerdêne berz u gırmıkê xo şıdênêne, des hazara ra mordemi çitur caê kayê tope de «gool» qêrenê, hên kerdêne.

Memed Şerifi tope ra qe hesnêkerdê. Rüyê xo biyêne tırş. Êra gore tope sedsera ra nat kaybiyêne: Yezid ki serê tormanê Pêxamber Efendi Hesen u Usêni nêkerd bi cıra u haybıro nêşanıt bi phina ver? No kay oca ra amêne. Ma Yezidi şenik dina kerd bi têra, kerd bi qırqot? Demake nıka ki tope...

Dıma ki jü mesela qesêy kerdêne. Qesê çinçinikını nêguretêne fekê xo, ze Kudumzeno ke bêtelaş usıl ra cineno, hêni doşê xo lewnêne. Desinde sıftê qalo ke ser ra qesêy keno kerdêne u niya kewtêne mesela:

- Ya Ömer! No qaput kami da to?

Ya ki:

- Ya Eli! Êwê ke torê itat nêkenê, êwê ke jüyina Heqi inam nêkenê, êwê ke...
- Ê, »êy Nâs, eke mîde çewtêni vinena, raştke« vatê.

Mı ke goş re Mehmet Şerifi dêne, hazar u hırısê serre pêyser şiyêne u a waxt de weşiyêne. Hazar u hırısê serre ravêri de, Hezretê Ömeri ra piya Mekke de çarşı de cêrêne, kolê Mugiyre bin Şay, jüyê de Nasrani, Ebû lü Firuz ke seveta zêdaiya dı dirhemi yomiya Mugiyrey biyêne gereci, mı ki zerr u can ra cuabê Hezretê Ömeri ra amin vatê. Çike o zureker, o xain, o waroginae nêbi ke roca bine Mescid-i Şerif de waxto ke seveta nımacê şodiri bibi rêz, Hezretê Ömer ebe şımşerê de dı sere u namiyae kerd dirbetın, o taw dejê de henên gına be mıra ke, mı hên zana ez biya dirbetın.

Badêna ma rêyna cêrêne biyena ewroy. Memed Şerifi biyena ewroy mıra perskerdêne. Mı ki qalê borsa New York u Tokyoy kerdêne. Mı, banqa u borsa çınay rê benê, Wall Street de senê dubara cêrina, efendiyê Pentagoni kamê, dızdiya dızdiya çek rotena paulkanê çeku ardênere zon.

O anciya mesela ra kewtêne rae:

- Rocê Hezretê Ömer ke kuno rae, şono Küdüs dore be dore kolê xora piya nişeno deva. Waxto ke endi bıkuşê Küdüs dore êna kolê Hezretê Ömeri. Kole şermaino u vano:

»Ey Ömer! Mı na şerm ra bıxelesne ra u dore mıra bıce! Tı halife wa. Suke kewtene de deva niştene mirê thawa minasıba? Ey Ömer tı nıka bınişe deva!«

Ömer vano:

»Hêya tı jü kole wa, ez ki halife wa. Hama İslamiyet de ma jüme. Dore tode ra, gereke tı bınişe deva.«

Oda Memed Şerif Efendi şewanê zimustani de biyêne pır. Devizê Gorizi oda de amêne têare u goş dênere ma. Roc bi ke ma hêyan şodır mucıl biyêne. Endi qefelyaiş ra, bêhewniye ra doşegi ser ra vınike ez guretêne. Dewija ke no halê mı diyêne hirê hirê, phonc phonc oda caverdêne şiyêne. Ez ki üstêne ra, mı waştêne ke şori. Memed Şerifi nêverdêne. Venga tornê xo Mahoy dêne u cıra vatêne ke mirê cile hazırkêro. Hona ke nêşiya hewn ra, mı vengê Memed Şerifiyo tenık, xori ra heşnêne, ê ebe phile phile duwa kerdêne.

Na dewe rê bonê de robari vıraştene nêzan koti ra amê aqilê mı, qêy mı waşte? Hama dewe rê bonê robari vıraştene karê de rınd bi. Hermetanê dewe robar kerdene de zaf çetuniye anitêne; jü ki Goriz de bonê robari vıraştene karê de çetın nêbi. Çı ke mı diyêne, dewe de ke jü xorê bonê de newe bıvraştêne, têde cirani biyêne top cırê yardım kerdêne, têtıy guriyene.

Ebe na qêyde rocê de jü dês viraştêne, qedênêne. Tı vacê ebe na qêyde jü bonê de robari nêvraziyêne?

Mı Memed Şerif rê qalê mesela kerd.

- No kar minasibo, rindo xoce, va.

Şande vengâ têde dewija da, oda xode ardi têare. Lazimiya bonê robari ebe vengê de nerm u şirin arde re zon. Hên rındek, çekuye be çekuye qal kerdêne ke, dewija rê goşdaene u sere hejnaene ra zobin çiyê nêmendêne.

Qesê xo ke qedêna, cêra re mı, vake:

- Xoce, meşte şodir şewağ ra têde dewiji ênê gurinê. Tı kî bê lewê ine, ze zanaena xo bide viraştene!

Na bab de vengê Sirkoy bi berz:

- Ez nêna! Ez wertê nê kari de çina!

Ma bime şaş. No koti ra veciya nika?

Sirko xortê de neçar bi, kesi de nêkerdê tesere, hov bi, gegane niya veremiyene re cı. Têdine na xuya Sirkoy zanitêne. Hama qêy verba na mesela veciyêne? Hem ki oda Memed Şerifi de, verba Memed Şerifi?

Sirko qêy niya veremiyabi cı?

Têdine qaytê Sirkoy kerd. Hên asene ke Sirkoy her çi gureto xo çım, heyecan guret bi, rıciyêne.

Memed Şerif huyêne, san ke qe veramaışê Sirkoy nêheşno.

Dewija ver kerd be ciğare teraştene. Nika tık u têyna vengê tutinê zerre pelganê ciğari veciyêne.

Memed Şerifi perskerd:

- Sirko qêy? Çıra nêna?

- Meşte karê de mı esto. Möhimo!

- Çiko?

- Nevan! Möhimo, coka!

Memed Şerifi verê xode niya da.

Ciğara san ke na gem de êna tafiştene, têdine ciğara xo fişte ta. Ciğara ra qılmê de hewle amê ontene.

- Hêya Sirko, meşte bê.

- Nên!

- Qêy?

- Ez qarşê bonê robari nêben!

- Hama bonê robari ê dewo... Tı ki na dewe ra wa...

Hona bevengiye biye. Taê dewija, qotê ke zerrê locine de vêşenê, ina de qaytkerdêne.

Memed Şerifi dest kerdê herdişa xora.

Bêvengiye anciya Sirkoy xerepîte. Sirkoy goşi verday ra:

- Mirê çı bonê robari ra?

Oda de hêrs u ters bi. Tenê dewija çimê xo kerd bi qapan u hên mend bi.
Sirko herçi ke şî bi her:

- Ey Memed Şerif! Tî cao bilasevet ra ma dana gurenaîş!

Memed Şerif Efendi fikriyêne. Destê xo hona herdişa xora bi.

Hên asêne ke Sirko wazeno payna thamara ê no:

- Tî nêheqiye kena!

Memed Şerifi zerrê xo ont we, rêyna giran giran mesela sere de gurete de.

Şî waxtê veri, ebe qesanê kamila waşt ke cîrê salix do:

- Rocê Hezretê Ömeri...

- Nêwazen! Nêxapin! Şanika goş nêdan!

- Rocê Hezretê Ömeri...

- Ömer ê to bo!

Mî qe inam nêkerdêne ke Memed Şerif handaê pêt bo. Ze tirkmane caê xora perra, Sirko şanit be laphaça ver. Zê jü xorti bi. Têdîma phin u limi sera varnêne.

Cığara mî hama hama ke qediyêne, adirê xo beçikê mî vêşnêne. Ez caê xora nêlewiyêne. Her kes caê xode bibi huşk u hol mend bi.

Sirkoy na het u a het ser xo kerdêne çewt u çulisiyêne ke xo bişevkno. Xover daene minasib nêbiye. Memed Şerif rê dest nêbiyene berz. Vengê xo nêkerdêne, kuyenê de mîsteheqe werdêne Sirkoy.

Pêydo Memed Şerif vîndet, şî doşegê xo ser ra nişt ro.

Oda de qe vengê nêveciyêne. Gegane vengê axinanê Sirkoy şiyêne goşê mordemi ra.

Goriz de halê de niya bêkef nêbiyêne.

Dewiji jü dîde oda ra veciyay teber, san ke na bêkefiye ra remênê. Jükek ki bibe hermanê Sirkoy ra, ebe dostêni guret berd teber.

Ez u Memed Şerifi mendbime oda de.

Mara veng nêveciyêne.

Aceba Sirkoy qêy niya kerd bi?

Memed Şerifi jü kitab guret destê xo, kewt ver u wend.

Ez ki doşegê a hetî sero ronîşte biya, qaytê adirê locine biyêne. Qotê ke veşenê, inara jüye ginê pîro. Çhiki perray locine.

Maho kewt zerre, mirê cile u orğan ard.

Cile de merediya ra, orğan anit serê xo. Bînê orğani ra Memed Şerifi de qayt biya.

Fitilê lemboa qazi hebê kerd kêmi.

A tari de hona mî o diyêne. Çımanê xora hêsiri amêne war, bêveng, hama xorira berbêne. Hêsiri biyêne be herdişe ra.

No halê Memed Şerifi mirê çetun amê.

Se ke duwa kenê, hêni kerdêne, gegane çim fetelnêne 'be kitabê destê xo, haybîro lêwê xo lewnêne u berbêne. Hêsirê xo ze moreka herdişe ra biyêne darde mendêne.

Waxtê de niyanên de ke qesêy keri, vacê aybo? Damiş nêbiya (tebat nêkerd), orğan xoser ra eşt, uşta ra xoser, qesêy kerd:

- Khalik, qêy kuna xover? Na hal kewtene rınd niya, ez fam ken. Hama Sir-koy tı kerda na hal. Ê xo nêzanıt. Tı beçare biya. Xora to her rae ki cereb-nê... Niyade khalik...

Bibi ze kemere. Nêwaştêne ke ez hêsirê ke herdişe ra mendê bivinine.

- Niyade khalik, jü domanê de vist serri, bêrumetiye kerde, terbiyesızên kerde. Ê tı kerda mecbur ke tı ê bukuyê. Torê raê de bine nêmende, to ki da pıro... Na hetê şımade qêyde niyaro. To o terbiye kerd... Xover mekuye khalik...

- Ez kuyena dêrê xover nêkuna. Ez zobına çî rê kuna xo ver. ...

- Çiko Khalik? Çınay rê handê kuna xo ver?

Kıtabo ke dest de hard de na ro, jü biyene ra qal kerd ya:

- Rocê jü kafiri anê verê Hezretê Eli... No kafir, kafirê de kiştena xo helalo. Eli ki palewano. Zorê şımşêrê xo haut dugela keno hurdi!

Hezretê Eli nae vano:

«Ey Kafir! Eke êşeda xo biyarê, to ef ken!»

Kafir êşede niyano.

Eli şono kafiri ser, şımşêrê xo anceno, êno ke pıro do, «tobe tobe» vano u xo pêyser cêno.

Persenê, «Ya Eli! Qêy canê nê kafiri nêcêna?»

Eli niya vano:

«Ey ümedê Muhamedi! Kiştena nê kafiri şert biye. Hama tam waxto ke mı şımşêr dêne pıro, tüyê rüyê mı kerd! Ez biya hêrs! Ey cemato Muslimin! Beno ke mı o rubarê hêrsê xora bikiştêne?»

Mı çimê xo çarnay be adirê zerrê locıne. Hên menda. Fikiriyêne. Namê letê pêene nê çartêli nêdiyêne.

Pêydo kewta cıle orğan anıt serê xo, tai ki berba.

Mı dêrê gere ke daim sosni bıberdêne.

QESÊ VERÊ LOCINE

Cemal Taş

Qesekerdoğe: Cêmila çêna Şixhesêni

Ez Dewa Xaçeliye ra çêna Şixhesêni, torna Sey Rızayia. Hirê lacê Sey Rızay benê. Pilê xo, piê mî Şixheseno, yi dime ra Babawo, qicê xo Usêno. Khalikê mî Ağdad de vînetêne. Baba gegane Ağdad de, gegane Derê Arêyi de vînetêne. Piê mî ki Zênika de vînetêne. Hama Xarpêt de hepis bi. Hukmat ke piê mî verda ra, ez des serri biya, o waxt khalikê mî vake:

-Laê m', rocê to hona mî hêrdisa xuya sîpiye hirê rey dêarê berde verê

Cêmila çêna Şixhesêni

nêqedîê, se bi ke Avdîla Pasay (Aptullah Alpdoğan) to verda ra ?

Piê mî vake:

-Bao, Avdîla Pasay vake, "ez to verdena ra, so piê xode qeseyke, xora ke piê to ama taxaletê hukmati bi, nême de milkê Xarpêti to sero tapi-kena. To ki kena encümenê Eleziji".

Se ke piê mî heni va, khalikê fekê xo, vake:

-Laê m' Laê m'...! To so-miyê hukmati zaf werdê. Na fermana ke mirê dot ra ama! Ez taxalet bi ki yê mî lao, taxalat nêbi ki yê mî lao. To ke sona taxalet bena, ez pil u hurdianê torê mane nêbena.

Endi nêamay pêser, bado esker ama. Ma mulxutê çêi têde piya eskeri ver remayime. Kotime raye şime Derê Laçina. Saan Ağa, Têşlim, çê xalê mî Rayberi, Wêli Ağa têde made rê, şime Dêwa Tilage, uca hêşte vînetime. Bado vêrdime hetê Koê Sultan Babay, terefê Topatani. Uca de roce mendime, piê mî pusula onte, vat ke:

-Hirê teni naê yêne, o teko jü Zêynelo. Ya kistena marê yêne, ya ki serba Alişêr Efendi sonê.

Alişêr Efendi ki mara cêr caê de vîneto. Endi malê sani amo, vengê tufonga ama, tenê waxt ke vêrdi ra veng da, vake:

-Alişêr Efendi kisto...!

Piê mî be khalikê mira da xoro, porê xo ont, qariayis u jîbayisa berbay. Çi ke Alişêr Efendi mordemo de qolay nêbi. A roce ma uca mendime, bi sodir. Biraê de mîno pil eşti bi, namê xo Sa-Hêyder bi. O şî Ağdad ra goli-gi ardi, ma şime terefê Laçinu. Laçinu de ma hêştê mendime. Werdê ma, tîdarekê ma talibanê ma ardêne. Khalikê mî sodir ustra, piê mirê hewnê xo qeseykerd vat ke:

-Laê m', mî êwro hewnê di. Hewn de zaniê vora sure vora. Hêni aseno ke ma ita de qirkenê. Qos ke nanê ro mî, ma xorê şime hetê Koê Muzri.

Piê mî qarşîê piê xo nêveciyêne, (coka) veng nêkerd. Moa mî -hasa sîma ra- di can biye. Moa mî vake:

-Xızır nêkero, ez hurênda xora nêlewina! Qirkenê ki va bêrê ma zê leyrikanê pîsingu ita qirkerê! Ma ca be ca şime koti?

Moa mî ke hêni va, khalikê mî miradia, bastona xo gurete şî, mara cor diyar de vînet. Diyar mara cor xêyle berzo. Qorê rametiê piê mîde ki suji esto, mara tenê caê dîr de ronîştaiyo. Biraê mî be lacê khalikê mî Alisani ra ki lewê piê mîde ronistaiye. Saate biye new. Khalikê mî şuwane xo Usenê Bêji rusna lewê ma. Useni piê mirê vake:

-Sey Rıza vano: "Laê m'! Qê hurendiya xora melewiye. Eskeri dormê ma be Laçinu firçewerme gureto, ne sêrê qoligu biyarê nê ki thaba".

Ma, a roce hata veresan uca mendime. Saate amê phoncine, rametiya moa mî, pusula onte, vake:

-Aha! şuwari naê vêciayi...!

O waxt eskeri têde abe şuwari bi. Hasa sîma ra kelpê ki lewê madero. Cenia Abasê Sesbeçiki miradiya şiya, kutik ki koto aye dîma amo uca. Heni vînetene de moa mî vake:

-Metersê...! Şuwara, haê ostore xo hetê Obacoğê ser çarnay ra, peyser sonê.

Se ke henî va, veng gîna kelpi ro, kutik loa, raver çutê cendermey veciayi. Moa mî destê xo dardi we vake:

-Teslim... Teslim...!

Cenderma qebul nêkerd. Vake:

-Vurun...! Ateş...! Ateş...!

Qersuni zê torge vornay maro. Ebe desta bumbey eşti ma ser. Mî pê destê biraê xo guret, catkerd ke biremime; moa mî pê destê ma guret, ma daime

ronistene. Eskero bin hona peyniye ra nêamo, xora yi çut cendermey amê. Se ke eskero bin ama rest, yine ki kerd severese, mara gul nêverda tède qırkerdi. Mı vozda peyê komela kinkori. Mı xo uca da merdene, esker nata-bota piê mı be khalikê mı yinana fetelino. Piê mı ki lewe yini (hêni) de bi. Cendermeyê şî ke yini ra awe bısımo, piê mı na cendermey ra. Cenderme qırra, vake:

-*Can kurtaran...! Can kurtaran...!*

Eskera dormê piê mı guret, endi kist ke, se kerd xebera mı çına. Xêyle waxt vêrdi ra, veng u vacê tufongi birriya, ez hurênda xora usta ra. Amıka mı Lêyle ki wes menda. Mı be amıka xora şime meyita ser ke, tède qırkerdê, zê lode estê pêser. Tède têlewe de jü quye derê. Amıka mı Sebra ki dirbetna. Aê ma dime, marê vat ke:

-Erê hania rüê mı açarnê Qulba, na puşiya mı ki verê çenanê (çenıka) mı sanê, meyita sero ki mevınderê, sıma pesewe tersenê...

Amıka mı Lêyle vake:

-Ez Qulba nêzana.

Sebra vake:

-Erê waa mı, uca wo ke roc vecino, rüê mı açarnê a heti ser. Tenê awe biya lêwanê mira ke, puşia mı ki binê çenanê mıde gırêde. Pêsê daê de guçê sale ra des u hire zerni gıredaiyê. Sêrê yine bıçê rê, sıma ke nêmirênê wes manê, rocê nınga sıma kona sukê, xorê ya nonê wenê, ya ki caê de qedaxe benê.

Sebra heni qeseykena, mı be Lêyle ra meyita sero vınetime, ya maro iştirê bêro, ya thabaê, heni bime husk u koli mendime. Amıka mı Lêyle şıye, zê vatena waa xo zerni guretı, puşîe bıne gule de gırêdê, ver çarna qulba. Şıye ke awe neqebe ra biyaro fek ra kero, uca ra veng da, vake:

-Sebra...! Awe tède pırrê qonia.

Sebra vake:

-E ke henio miya, miya, xorê sêrê..!

Gonia meyita şıya dere, awe bia pırrê goni. Mı be Amıka xo Lêyle kotime rayê şime Bırdo. Nêjdiê dewe de ez hêşiapê ke Tırki qeseybeno, tersa nêşıya, amıka mı şıyê, mı xo çarna şıye wertê birri de menda. Pesewe mı fistanê xo semerna we est çımanê xo ser ke, hes u yabani ke amay mı wenê, ez xo çımana yina mevêni. Ez hona domana, wertê birri de tek-teyna wa, ebe a hala bi sodır. Mı çımê xo kerdı ya ke, her ca mız u dumano, qe caê alacağ nêaseno. Oxro ke pızıngê bumba perrê çımanê mı, çımê mı mız u dumanê, hem ki ez dirbrtına. Hama qersuni soyi ginê mı, canê mı zondano. Ez usta ra, rayê kote mı ver şıya caê de veciya ke malê Laçınu hao uca

çerenô. Cenderma uca de ez dia çersuni zê torge u torzeni vornay miro. Nanê mira, hama rast nênanê mira, hende çesa dorme mide wele vaydina. Teğbinê mîna saate hona new nêbiya. Şuwanê mali ez dia, vengda mî, vake:
 -Waê..! Waê..! To laika, ya çêneka? Esker nano tora, herbi bê wertê mali, ma piya şime dewe. Va waxt rêw bo thaba nêbeno!

Ez kota wertê mali, şuanê mali mal berd waranê Laçino. Ez berda xêma Usênê Adili. Yine ron vilesnaro da mî, mî simit ke tenê diyağ bêro mî. Dîrbêtê mî şüti. Dî çadırê eskeri ki qarşîê wara de ronaiyê. Caê wara hem raste wo, hem ki birr çino alacağo. Wayirê çêyi murê vake:

-Çêneka mî, bê niya pê beza de ronise, Şüwari naê dot ra yênê, ez vaci serba to yênê.

Ma pit, yüzbaşı be eskerana amay wara, veng da muxtari, yüzbaşı vake:

-Muxtar...! Ma jü çêneke diye, eskera na pîra, a amê kote wertê malê dêwa sîma, mali de amê dêwe. Aê biyarê têşlimê ma kerê, nênanê sîma têdine qırkenime. Dêma ke Sêy Rıza sîma ita kerdo weyi!

Muxtari eskera rê non di. Yine ke nonê xo werd, uşti ra, vake:

-Muxtar, ma some, sîma ke çêneke diye biyarê teşlimê ma kerê.

Esker ke şî, muğtari murê vake:

-Çêneka mî made bê, nêjdiê çadırânê eskêri tenê wertê birr de bixeceliê, yi mavacê ke yine darda we. Meterse yi to rê thaba nêkenê.

Ma têver-têdîma şime. Nêjdiê çadırânê eskeri de ez muxtari ra biria ra, kota wertê komela dara uca nistaro. Tenê ke waxt vêrd ra, ez usta ra şiya çadira eskeri. Yüzbaşı mira persa keno, hama ez tırki nêzana. Vatena muxtari ra gore, vano ke:

-To çêna kamiya, namê to çiko ?

Mî vake:

-Namê mî Cêmila wa, namê piê mî Şixheseno. Namê khalikê mî Sey

Rızawo.

Vake :

-Himm, ez yi rınd naskena. İta de kami sîma dawadardene, kami non da sîma ?

Mî veng nêkerd. Endi sano, şiyê bia derg. Firrke dêpîro, minê oстора onti, ez peyê xode esta ostorî ser, berda koê serê Çexperiye. Elaiya xo uca wa. Ez ostor ra naro, mî sêrkerd ke herd kınito kerdo çale, serê piê mî lese ra cırakerdo, uca ronaiyo. Mî ke heni thuza-thuz pîro sêrkerd, yüzbaşı murê vake:

-O çikê tuyo ke to heni pîro sêrkena?

Mî vake:

-O, serê piê mîno.

Yüzbaşı, cendermeê rê vake :

-Vengde a Nerimane bêro ita.

Waa mî Nerimane amê uca.

Yüzbaşı vake:

-Muxtar, na çêneke ra perske, vace "Cêmîla çîka tuya?"

Mî vake:

-Waa mîna.

Yüzbaşı vake:

-Muxtar! Se ke ma naê ra perskeyme, na inkar kena, na ki vana "no serê piê mîno?"

Muxtari vake:

-Qumandan..! Na pîla tersena, na ki qîca famnêkena. Ni hurdmêna ki çêneke Şîxhesênîyê.

Exro ki waa mî, lacê Têşlimîo nê m serre, Çêna Ali Abasê Sesbeçîki, mîra ravêr nêro araba ardê elaiye. Endî marê qumanya vete ke ma non bo-rime, hama gula kami ro sono, kam weno ke..! A helm de phirîka ni Vezi-roğli (Ali-Haydar Veziroğlu) uca veciye. Heşîa pê ke ma ucaine, ama. Ve-ciye lewê qumandani, vake:

-Qumandan beg! Ney çêneku têşlimê mî ke. Ez neyinê rê bena kefil, bena çê xo, piştkanê neyinê goni ra şûna, dirbetanê nine kena pak, sodîr ra ana teşlimê to kena.

Qumandani vake:

-Gezer xatun...! To vana neyinê têşlimê mî ke, hama domanê ke bire-mo to kuna mesulet, serê to deceno!

Gezer xatune vake:

-To qarîs mebe.

Gezer xatune ma naine golîga ro, berdime waranê xo. Warey hurênda elaiye ra cêr, binê koy derê. A pesewe vengda morabanê xo, yine ard robar naser. Awe kerde ma ro, kinc u kolê ma şûti. Bi sodîr, eskerî firfirrike dêpîro, wayiranê çêyi, oncia ma ardime ko, taxalatê elaiye kerdime.

Elaiye ki ma ardime Qeraxlan. *Yüzbaşı* Mudurî rê vake:

-Ni hêştê lewê tode vînderê. Hêştê ra têpiya, ma ke Xozat ra têl ont, biyarê merkez.

Ma uca çê Mudurê Qeraxlani de mendime. Roca dîdine mudurî vake:

-Meyitê moa sîma kerdo tabute, nao Rayberî ardo ita.

Waa minna pile, Mudur ra minete kerde, vat ke:

-Se beno? Silayiye bide ma, ma şime xorê candegê maa xo bivenime.

Muduri vat ke:

-Sona sekana? Werfê tabute ra reyna mevece. Meyitê mulxutê sîma tède wastê Xozat, hama meyitê piê tora sere çinêbiyo, *yûzbaşı* nêdo cı, jü ê moa to rusno.

Ma çar roci uca mendime, Rayberi ma ardime Xozat, çê Silêmanê Fêci. Rocê ma çê Silêmanê Abasici de mendime. Roca bine sodir ra ma berdime qereqolê merkeji ke ifadê ma bicerê. Rayberê Qopi vake:

-Ez neyine têşlimê Dêwlete nêkena. Neyi seyê minê.

Rayberi ma berdime Dewa Pıxamiye. A serre zimistan ma Pıxamiye de mendime, uca ra dariayime we, amayme Zênika. A serre '38i ama. Xalê mı Rayber şî Deste ama, vake:

-Mudurê Deste mirê vano: "So çê xo, çikê tûyo qîmetın ke esto bicê, ebe lacê xo Ali Hêyderi bê lewê mı. Esker çipığıyo Deste, to bê lacê xora nêxeleşinê, hama ez sîma xelesnena. O waxt Rayber Xozat ra torna Memed Aliê Weşî de zêweciaye bi. Menese serr ra çêna Wêşî ardi bi. Rayberi, a san zern u sêmê xo mordi, parê de heqbeê cıra bi pırr. Çio xuyo qîmetın tède kerd cı, kilt sana cı. Sodir ra ustra veng da Polatê rameti. Polat, o sire hona doman bi. Rayberi vake:

-Erê Zêkina.., vengde yi xêrsiji, va mîde bêro Deste, bêlkia mîleti qırkenê, o ki mîde raxeleşio.

Visturiya mı Zêkina zaf baqile bie. Aê famkerd ke yine ki benê kisenê, a sevet ra Polat rusna bırr. Rayberi herg u çê morabaê xora qaturê gu-rete, herg u çê ra mordemê vezna ra, çê xo barkerd. Malê çê Polati be waa xo Cêmila wa, biraê xo Abas (Hene ra) sanay vırniya xo amay Xaçeliye. Tek jü lacê Rayberi eştibi, namê xo Ali Hêyder bi. O ki aspar kerd, piya şî Deste.

E ke sonê Boruca, Salman Ağa yêno serê raye, vırniye bîrneno, vano:

-Rayber ...! Rayber...! Çê Heqî torê kerdo tamam! To ni laca, ni mali ra, na phirika xo (çêna Diyab Ağay), moa Teşlimi (Ana Zêynebe), ni eswete-ka be domana ra sona koti? To sona veyve, sona cite! Heqî torê kerda tamame?

Xêycan Xatune (Cênîya Salman Ağay), Qeremanê Memedi, tède yêne serba Ali Heyderi minete kenê.

Rayber vano:

-Sîma qarıs mebê, sîma xorê wekiline bikerê. Ez bena.

Uca laiki nêçarneno ra, teselia Salman Ağay kuna. Malê çê Polati be Abaşı ra, Cemila wa çarneno ra Zênika. Rayber, Ali Heyderi, phirika mı, Ana Zêynebe beno Deste. Se ke diyarê Deste de vecinê, sêrkenê ke wele-herre eskero. Qê caê çino. Rayber, çio ke teyi beno Deste, çadira mudiri de nano ro. Ali Heyder ki sono, kiloyê sıkicanê çigitsıza cêno ke hurênda alefi de ostoni do. Ostoni beno giredano, dot ra amaêne de sêrkeno ke jibayis yêno. Jibayis de vêngê piê xo naskeno. O hetî ser sêrkeno ke, wertê cadire de ke-feno sipe do pi ra. Hurênda kınca de kefen do pıra. Her ke sungi kenê pede, çêna Diyab Ağay Zêynebe ki zrçena. Jibayis de eskerê ke sungi kenê, yi ki jibenê. Hêni kenê ke vêngê Rayberi be ceniyana kes pê nêhêşiyô. Ali Hêyder beno minê ostoni ro ke bionco, cıniso biremo, min dest de nêno. Ebe nınga hetê bonanê dewa Deste ser vozdana. Mabenê qıslê Deste u deri de, qersuna eskerê de Arabia gineno cı. O esker ki uca nobete guretenede beno. Ali Hêyder beno dirbetın, tenê wes mano (maneno). Hona can ra nêşio, mêwrani resenê cı, benê nınga ro, ebe kaskerdene benê lewê pi. Hata benê lewê meyitê pi ke, layık candano, endi juan nêerzeno teber.

Xebere amê Zênika vake:

-Yîê ke şiyê Deste têde qırkerdê...!

Kuline malê xo, çîê xo zere de caverda vozda, ma xo wertê birra de dard we. Hire roci ra têpiya, amayme Rengule. Polato rameti be waa mına pile (Nare), çêna Rayberi ra şiyê bover (Ağdad). Er Mıstafaê Khalu, yi resnê xo, hetê koê Birmu ser remê. Ma ki Rengule de, bonanê çê İşi (İsmailê Hesenî) de, bonê bınê hêrdi de dardime we. Ma uca waxta-waxtê mendime. Caê ma tengo. Verênda xo çina, hire galêy tey derganiye ser yêne rafitene. Hire gurefey momi arde marê. Ana Melêki (Moa Usenê Melêki) amê dest da bon ro, dıyar(dês) ebe gırmıkana küt(kut), vake:

-Ana Menese...! Ana Menese...! Hire şıwari naê diyarê Rengule de Mezela Ağay de veciay. Heni herbi yenê ke; ya ma qırkenê, ya ki vêrenê ra. Sıma ke besekenê sale dêmdê vozde.

Çê, zê barnağê bınê herdi yo. Lona dıyari tenga, isan hende ke kaleke ser cıra vecino. Ma sale dêmdê, tek be tek cıra vêciayime, derê Rengule ro hetê Bendi ser remayme. Jüo ke lacê xo caverdano, jüo ke çêna xo caverdano...

Ma Rengule qedênê, reştıme Derê Bendi. Seydê Lili pey ra rest ma, vake:

-Ana...!Ana...! Xo meqefelnê, yine Salman Ağa Kisto, dewe nêkoti, vêrdi ra şî koê Bokire!

Miletê Rengule made zafo, kesê Xaçeliye made çino. Ma tenê uca mendime, morabaê çê Salman Ağay, Xidê Xuni veciya ama uca. Xêycan xatune rusno, vato:

-So bifeteliye, ala a Menes xatuna cêniya Rayberi kotiya? Eke yena lewê mı, guna ayê be çêneka xo vilê mîde ra. Mireyme piya, vîndeyme piya.

Eke Xidê Xuni heni va, Xaçeliye ra Aliê Mene vake:

-Kewraê mı, tı ke koti ra ama oncia a raa xoro so! Gurê Menes xatune çiko, a bêro uca? Çae ma merdime wertê mara vecena bena! Va sêro wertê made bımıro, a mara vêriya?

Aliê Mene ke heni va, Xidê Xuni ustı ra şı, eke rest kasanê çeçera, Aliê Mene vake:

-Bêrê ez sima beri caê.

Kot vırniya ma, hetê Boruca ser berdime Kertê Sae, lewê Xaçelica. A bırr de ma xo dard we. Rocê uca mendime, bi sodır, Ali vake:

-Xatun ...! Sima ita vînderê, ez reê seri dewa ma, ala vêsna, verda, celêy se kerdê.

Menese vake:

-Lao, ma vesanime! Ala xo berce Seypêrtage, tenê non-mon marê biya, hona so.

Aliê Mene şı Seypêrtage ama ke, parê çuwalê pırr nono cew, rewukê do, marê rusno. Bızek serebirno, qıneste be sêne ra ki Menese rê rusno. Aliê Mene na rayê ki şı dewa Xaçeliye, ama vake:

-Menes...! Dewe hona nêvêsna, celêy ki têyê. Qumandanê elaiye, o ke tode birayine gureta, yi çeberê ambara to sıkıto, phonc kiloy ronê to gureto. Ses kiloy ki hemgên gureto. Perê hemgêni be roni ra haê dê İsmâ Kore. (İsme; waa Silemanê Sawi ya, çıma ra sefil bie) Jü ki pusula nusna da cı, vato: »Tı ke wayıra ni boni vênena, cırê vace: "va bêro binê paga xode roni-so". «

Ali a xete arde hama kes nêzano bıwano. Bado kami tercümanên kerde nêzana.. Se ke famkerd ke heni vato, ma şime dewa xo. Nıka hêwiya Menese, Çaqe ki lewe made ra. Hêştê kot werte, İmamê Laçi ama, vake:

-Xatun, Deste ra Çaqe wazenê!

Menese vake:

-Zobina kami wazenê?

İmami vake:

-Tek Çaqe wazenê.

A waxt, muxtarê dewa ma Sebır bi. İmam be Sebiri ra Çaqe berde têşlim kerde, uca ra berda Xozat. Sebır ama ke Çaqe tey niya.

Xatune vake:

-Lao, çêna Wêşi (Çaqe) kuya ?

Sebiri vake:

-A rusnê Surguniye.

Asme kote mabên, Muduri xebere rusna, vato:

-Menese bêro ita.

Menese şıye Deste amê, vake:

-Mudur vano: "Çikê sîma ke esto birosê, dewlete sîma rusnena surguniye".

Menese xebere dê, Tosê Celêbi be Memê Muşi ra ardi. Çiê xo mord nusna, yi bi kêfil, çi teşlimê yina kerd. Malê xo ki teşlimê İmamê Laçi kerd. Ma hire vereki serebırnay, kerdî nonê raye ke soyme surguniye. A roce san de Abasanê ma zê eşqiyay qelebiay çê ma. Ağdad ra amê, cêniya Zêyneli Cuware ki teyia. Yine vake:

-Çı derd u qotikê sîma esto ke sone surguniye ? Ma terefê Geme de zıme derime, bêre lewe made vınderê.

Zerê çêyi de çı ke esto barê goliga kerd, ma şime verê çêmi. Sulte a sire çêneke biye. Sodır safaq ra çite arde, serba Polati este ser. Se kenê qebul nêkena, çita xo ser de erzena, vana:

-Polat piê mı, biraê mı, ez nêcêna.

Pirê ma Silemanê Piri, vake:

-Çêneka mı; ita de herg aşire ra milet esto. Mıstu, Beyitu, Qırğu, Khêwu estê ayibo. Na çite nıka xo serr ra meerze, key ke şime geme oncia mecê. Kes to zor ra nêdano cı.

Cuware vêngê xo birna, ma şirta çêmi ro kerdime bover. Cor Kırmêla Qırğu ro viyarnayme ra, berdime Gomê Babay. Vêsanıya, non çino, thaba çino. Uca ardi, dı biji serebırnay. Astiki, serba morê Polati be Cuwara sikiti. Sulta to endi veng nêkerd, dê Polati.

Milet şiyêne dewa, eskeri celêy vêsınaybi. Heb biyo bizeriki, yi bizeriki ardêne, ma vaydêne distari ra rêrdêne ra, kerdêne ardi, xorê nonê awuke potêne werdêne. Vêsanıye u têsaniye ra ebe pırça werdêne. Uca de asme mendime, dariayme we amayme Xaçeliye. Payizo, endi xuzke esto herd. O zimistan ma Xaçeliye de viyarna ra, amnani ma rusnayme qeza Çorumi

Sungurliye, ğerb. Çê muxutê mı (Lacê Babay Ali Ekber) dayi İzmir. Ele-
viyanê ucay marê yardım kerd arê, vatêne:

-Ni sirsîla Sey Rızay raê.

Marê, bulğur, ardi, ron ardêne, qe ma pêrsan nêkerdêne. Serre şıye serre
ser, dewa mara marê qarme, ron, thoraq ama, yine yardım birna. Ses serri
ma uca mendime, marê zaf rınd bi. Hukmati efe vete, ma peyser amayme
dewa xo.

Axiriye esta.

Tija Sodiri

✱ *biwane*

✱ *bide wendene*

✱ *phoştdariya xo kê m meke!*

WELATÊ MA RENGINO

Koyo Berz

Beno nê vatenê kî ezo kena bikera, şimarê gengaz birê, yan zi zey şiretkerdenî bihesibiyê. Labirê vanê şîma bîzanê ez şiretey nêkena kesi rê. Vanê ma na juwerî rind bîzanê, nê vatani ê raştêyda mayê, heyatkerdenî da mayê, ê welatê mayê u hergî roj vijênê ma ver.

Welatê ma, welato dî bîndest u inkarkerdeyo. Şarê ma şaro dî kebulnêkerde u nêsinasnayeyo. Ca bî ca pêra abiryaye u viryayeyo. Hergî cay zi gorey cî edetê cî, itîqatê cî u şertê cî estê u pêra abiryayey, yan zi duriyê. Qandê coy heyatkerdena ma zahmeteyê bol girdi, şertê gîrsi, zor u çetini vetê u ravistê ma çîman ver. Nê heme şerti, zor u zahmetey hetî, fina zi mayê xover danê, xo lingan sero vîndenê u heyatê xo domkenê, ramenê. Îskence kerdenî u kîştênî, welat veradayenî u remayenî, wêran u talanbîyayenî biya karê mayê rojane. Labirê hemver nê heme çîyan, na jan u jandarey, sancî u tewatenî, macirey u koçberey u heme babet nêweşîyan ver hewna zi mayê xover danê u xo lingan sero vîndenê. Heme kîşt u qolan ra, heyat u heyatkerdena ramena. Mayê hewna payra u hewna xover danê. Labirê xoverdayena ma bî taybetî, bî raştêy xoverdayena bîşan u rumeta.

Waya mî, bîrayê mî, dezayê mî, enbazê mî qandê çîçî? Qandê çîçî nê hendayê derd u belay, qahr u qotîkî, jan u kedere u nêweşey?

E, e willî qandê serkewtenî, serbestey u azadbîyayenî, qandê heyatê de weş u şîrîni, bêtahda u bêzulîmî. Ya, ya, şîma zanê serbestey hendayê bî şan u şerefa, bî hurmet u rumeta hendayê lazîm u gîrana. Vanê heyat u rumeteya piya ray şîrê kî, bîşê xetanê heyatê ma. Welatê ma, şardê ma u ê rayandê nêweş u tîmîyanan bîvîrnê, weş u raşt kerê. E, e winî goştarey bîkerê u dormandê xo ra perskerê, perskerê u başnawê, bîvînê u şahîd bê. Qe kesi heta ewro nêwaştî bîşan u şeref, bêrumet u hurmet heyat bîramo u heyat bîkero. Qandê çîçî ma gêyrênê serbestey u rumetey? Ma serbestey u rumetey teniya werdene, nan u awa, erd paykerdenî u ramîtena? Nê, teniya nê niyê, ne nan u awa ne zi paykerdena erdiya, ne zi winî u wîna domkerdenî u roj pîrrkerdena. Rumetey serbestey u azadiyeya şarêna, mîletêna, reyayêya

welatê kesiya u xoser heyat ramitena. Azadiyey u serbestey zi rumetey bî xoya ana, serey kesi kesi vera werzanena u dana berzkerdenî. Kes tim pa seredik, çare akerde, bişan u şerefdê xo ya şardê xo miyan dî piyase keno u gêyrêno. Eger nê nêbê serey kesi tim cınaye kesi vero, kes pîruzî, sınıxî u qahrî heyat rameno. Merdîmo bêrumet nêşeno bîvîjiyo şaran miyan u serbest, serbest piyase bîkero.

Finê xo bî xo bîfikiriyê u bewnirê, bewnirê, bîvinê u başawê. Her eşirê dî Afriqa, her Şêxê dî Ereban, her Begê dî Tırkan, her kontê dî Awrupiyan, her dewletê da werdiya cur be curî biya dewlet, serbest u bî rumet heyatê xo ramena. Wêrê (wayirê) xo-idarekerdenî, serdestey u azadiyeyê. Wêrê welat u herda xo, war u mekandê xo, qeç u quldê xo u herwinadê xoyê. Wêrê zıwan u kulturê xo, edet u toreyandê xoyê. Bî zıwandê xoya pêdî qısey kenê, pêdî danê u gênê. Labirê marê nê çiyê wınasini, biyê tomet, biyê guna, biyê suc u ceza kî, ma dahwa azadiyey u serkewteney u serbesteyda reyayênda şardê xo bikerê. Marê suc u gunayo ma vajê ma filan kesê. Mayê hewna zıwandê xora, kulturê xo xora u şareyda xora şermayênê yan zi ê xo werdi (hurdi) vinenê. Qereçira pers beno, vanê »tı çiçiyê?« vano, »ez Qereçiya!«, labirê mayê hewna nêşenê vajê yan zi nêwetanê vajê ez noya, no niya.

Gama kî ma vanê çand u zıwan, edet u tore, şar u şarbiyayeney hima destê xo nanê ma feki ser u fekê ma gênê u kilit danê pîro. Vanê şîma fekdî zıwan çinêbo kî, şîma vajê ez noya. Şîma bêkultur u bêzıwanê, yan zi biyayena ma, şareyda ma kokra inkar kenê. Wazenê kî ma tim wîna nêzanaye u zey dewarana verdê u xorê kar biyarê. Wazenê kî bî paştida ma ya paştîya xo qayim kerê u ma berzê adiri fek. Wazenê kî heme kar u bardê xoyê lejkerdenî, zahmetey u ê kışteneydî ma bîramê ravey. Danê bindê qolandê ma, ma zi vanê e ma wînayê. Tay marê vanê şîma Tirkê, tay vanê Kürdê, tay vanê al, ol u zıwanê şîma qet çiniyo, tay vanê namey welatê şîma çiniyo şîma seni wîna vanê, tay vanê şîma Ermeniyê, tay vanê Xıristiyaniyê, tay vanê Yezidiyê, tay vanê Elewiye, tay vanê Suniyê u herwîna. Heylo, ya Homa, ya erd u azmin, ya gan u bêgan ecêbandê torê, ma benê heme çi, labirê ma nêşenê bibê Zazay. Hergî jew nameyê nano maya, ma pêra abırneno u vanê şîma bêeşir-bêuşur, bêkok u bêriçe, bêname u bêwar, bêwelat u bêcayê. E, e bîrayêno na raştaya ma ya. E, e bewnirê, şîma vinenê heme cadê dînyay u heme şaran miyan dî, qe nê estê? Kam zey ma hendayê bî pîroblemo. Şarê kî zey ma hewna bindestê zi şareya cî u zıwanê cî niyameyo inkarkerdenî, men kerdenî u jewnay sero niyameyê hesabnayenî. Heme şaran miyan dî pîroblemi estê, labirê ê kesi zey ê ma niyê. Tay bêaqıl,

bêray, bêzanayey, serdarê serpartiyani, merdimê şüwenisti, ırqçi, sereşiri yan zi tay-taynê kî xo zane, tarix zane, zıwan zane, nêza çîçi zane hesabnenê ma kokra inkar kenê. Çî hikmeto se ê nê çîyan en bolki kenê u wazenê şareyda ma vero bend bî, ê zi merdimê şardê ma, xo rotoğê şarnadê şeribanê, nê çîyan marê kenê. Yanê ê kî qralî ra diha vêşî qral, hari ra diha vêşî har, camêrdî ra diha vêşî camêrd, zulımkari ra diha vêşî zulımkar vijêne zi ê merdimê har u nêzanayeyê şaranê kî na bêbextey şardê xorê kenê u xo benê roşenê şarna.

Her şar bî rengêno u a rengda xo miyan dî xo dano sinasnayenî u heyat ramenî. Qandê ma nê tim biyê suc u guna, biyê problem u bend. Labirê nê çiyê winay qandê şarnay, qandê enbiryandê ma Asuri, Ermeni, Kurd u Tırkan nêravêrenê. Nê enbiryandê ma bî namedê xoya, sinasnamedê xoya kokdê xo sero yenê hesabnayenî. Bê ma şardê Zazayan heta ewro şarêdo inkar kerde u jewnay sero hesabnaye nêmendî.

Piyê mî, maya mî, way u biray mî, enbaz u enbazbendê mî, qandê kî dîşmen yan zi nêwaştoğî nêverdanê ma namedê xo sero, kokdê xo sero birê sinasnayenî, serbest u azad bê, ey ra ma sero bol kayê kay benê. Tov u toximê fêsadey finê ma miyan, jebiyayena ma şahînenê u qandê menfeatê xoyê şaxsi ma benê kenê şarna u roşenê. Ma vera pê danê u pêdî danê kıştenî. Wexto kî quwet kewno cî dest, wazenê kî ma tasê awî miyan dî bifetisnê. Bî a fitne u fêsadeyda xoya nêverdanê kî şarê ma biro rayda xo-zanayenî ser, xo bîsinasno u dahwa şareyda xo bikero. Sistemânê dîşmenan kar anê u bîra kıştenî finê ma miyan. Bî no hawaya, bî no hala ma zaif finê, kar u barê mayê şarey danê vîndarnayenî u xo destan bîndî tepşenê qandê menfeatê xoyê şexsi. Nê merdimê winasini şenê qandê menfeat, mewki u cay, maya xo boyax kerê u berê biroşê pêrdê xo. E, kam se vano wa vajo, ma Zazayê u cayo kî ewro mayê sero heyatê xo ramenê cay ba u khalandê mayê çend hezar serano. Zıwanê ma zi Zazakiyo u zıwanêdo xosero. Kam benê wa bîbê, hetê kamcin kışta vazdanê u lawenê wa bilawê, nêşenê nê renganê ma bîvîrnê, ma hiç bîvinê u jewnayrê bikerê koley bîndestan. Nê rengê şar u welatê ma raştêya şar u welatê maya. Na raştêya raştêya biyayenda maya. Demo kî fêsad u fitney ma miyan nêkewê, demo kî merdimê mayê xayin u bêbextî nêvijiyê u ma nêberê nêroşê şarnay, o wext ma do bişê xo pêresnê, jebê u lejê şarbiyayeneyda xo bî birayandê xoyê Kurdana piya biramê. Eger fitne u fêsadi nêbê ma miyandî hendê mîşqalê problemi nêmanenê, tabî wexto kî ê zi ma şar qebul bikerê u bîzanê. Vanê herkes çand/kultur u zıwanê xo bîdomno u kes zi kesi rê pexiley nêkero. Ma seni şareyda jewnay vero bend nêbenê u inan vera pexiley nêkenê, vanê ê zi nêkerê. Wexto kî kes çiyê xorê wazeno, vanê kes bîrardê xorê, enbiryandê xorê, dostê xorê

u raybîrardê xorê zi ê çi bîwazo. O wext nêweşey u meseley nabêndî nêmanênê. Heme çi u heme ray hewldayenî, pê sinasnayenî, heqê pê dayenî, pê qebul kerdenî u pêrê tehamîl kerdenî ra ravêrenê. Jewbî heme çi beno puç u sernêkewno. Raya raştî, raşteya pê zanayenî u pê qebul kerdena, jewbî ray u çarena dê ma çiniyo. Eger ma wazenê ma quwet bê u xo destandê dîşmenan bîra bireynê, vanê Kurd mî şar, ez Kurdi şar bîvîna. Labîrê girweynayenî u hemver dîşmenî jewbîyayenî u लेकरdena ma vanê jew hedef bo u ma pê hetî cay xo bigîrê. Dest u doşîyan piya bîdê pê u bî o hesaba lecê xo dîşmenandê xodî bîkerê. Nê ray, ray raşteyda mayê, jewbî ma nêşenê serkewê...

PARLE VU FRANSIZCA

Aziz Nesin

Tirki ra çarnoğ: **U. Pulur**

■ Kitabo kî mî Fransızki ra çarna, berd da jü dukanê kitabu, mî perê xo gureti, hetê Beyazıt ser tekıtu şiyu. Verê mıdı çiton kî owıkı delğı dana, hên jü cênike şiyêne. Beno kî vırniya her kêşî dı jü cênike sêro. Hama isan çiton ferq keno kî na cênika, ya kî çıka.! Ez her kêşî dı kunu bas kî, na cênike Fransa ra ama. Cor ra cêr boa Parişî cıra yêna. Çita kî pıruşna vilê xora, zê pelgu vay ver sanina ra...

Mı nêvake na cênike Fransızca! Sıma kî zana, ez koti ra zanon? Polêso kî trafik idarı keno, şiyê leê iy, iy ra pers kerd. Poleşî rê çı kî va, têdı hêşiyu pê. Aê polişî rê vakı: »Esküze muva Mösyö L'ajan... Parle vu Franse?«

Poles sas bi mand: »Hı? efendim!«

- »Parle vu Franse?«

Polêşê trafiki waşt kî çiyê bıkeru, çiyê vaciro, hama dest ra thaba nêama. A ri ra destê xo dardi we, na het u do't ser sanay ra. Waşt kî yardım cênika cêncı dı ro: »Tüü, hele sêke!... Ma turisti vatêni, fındetêni. Nıka cênika turisti ama nınganê ma ver, ma jan u derdê aê ra thaba fam nêkeme..«

Polêş wazeno kî cênika Fransize rê illam yardım bıkeru. Beliyo kî faydı turizmi rınd zaneno. Mıleto kî kınarê raê ro bêxeber vêrêno ra, yinan rê va: »Hey mıletê ma, mabenê sımadı kes Fransızki nêzano yaw?«

Kêşî vencê xo nêvet. Têyna jü mordemê dı kokımı vakı: »Ekı mı bızanêne Xızır bo yardım kerdêni, hama ez nêzan.«

Baduna dewam kerd: »Ez kî hona doman biyu "donne muva" musaybi, hama "donne muva" ön beze bi, çık bi, nêno ra mı virri.«

Polêşê trafiki, wazeno kî illa cênika Fransızca rê yardım bıkeru. Cênike rê ebe isarêtê deştiya bê va. Poles u cênike vecıay hatê kınarê raê. Uca ra hire domanê mektebi şiyêne. Serrannê xo des u phonc, des u ses musnêne... Poles bajiyê jü domani dı guret pê, cıra pers kerd: »Lacım, parle vu Franse?«

Layık tenê kî findet, serba yardımı havalanê xorê sêrkerd. Fransızki u tırki tewartı kerdena polêşi ser, domani sas bi mandi.

Polêşi telebanê binu ser xo çarna va kî: » Parle vu Franse? lacê m'. «

Telebê diyini va:» No dedo.«

Telebî hirêyin: »Viy dedo, hama ez nêşikino kî qeşikeri...« va.

Cênika Fransize »Par u il fo alle...« kî va, kêş vencê miletê dormi ra thaba nêheşiya pê. Qeşîê cênike hên wertı dı bi vind şî.

Wertı qelebelîgi ra jükek vecia va: » Eki İngilizki biyêne, rêt bi. Ez zaf rınd İngilizki qeşi ken.«

Jüye dı bini va: » Pêro İngilizki zanê.«

Wertê qelebelîgi ra mîleto kî qeşikerdene waştêni, bi zêde:

- »Ero na cênike teberşiyene mewazıro, hela pers mekero...«

- »Guneka esketêgi be...«

- »Esketêgi rê yardım bikime...«

Jü xorti hêni zana kî tırçiyê xo kî keno zê Fransızki hên qeşikeno, cênike qeşianê yi fam kena; nia va: » Madam... pardon... tu wazena kî naca dı hela?«

Jükêki waşt kî qeşîê ni xorti raştkeroy: » Hela mavacı ne lo, ayıb beno esketêgi rê!« va u: » Tuvalet madam, tuvalet... Ê tu esto tuvalet?«

Poleşi trafik ancia xo çarna telebu ser, va: » Tüü, sima senê telebiyê! Hêfê sima, nêşikinê kî vera "parle vu" dı çiyê vacerê!...«

Wertê domananna jükêki xo saskerdbi kî, cênike rê va: » Parle vu Franse?« Cênike bê huyaisa ciab da cı: » Wiy... Natürêlman... U e la müze d'arkoloji?«

Poles hên sabi kî, layık tenina thuz kerd: » Hadê oğıl, mefinde! Ciab cıde!.. Tenna parle vu Fransızca! Parle oğıl, parle! Hadê!«

- »Dedo ez nêşikinu qeşikeri, ez teyna wanenu.«

Havalê xo şî ni telebi ser va: » Tu vatêni, mı Fransızki ra new gurê. Hadê nika qeşike bivineme...!«

- »Eki gramer pers kero zanon, nêvinena boyna "parle vu" vana!«

Persê xo ser cênika Fransize bibi posman. Hama defê biye, sebikero. Nêwaşt kî sêro. Çıkı nia hentê milet amo pêser, wazeno kî cırê yardım bikero.

Poleşi xo qelebelîg ser çarna, bê mıneta va kî: » Yaw be, wertê simade qulo dı "parle vu Fransızca" çınno?«

Na sırdı venci bi berc:

- »Wiy hama, komsî komsa...«

Jükek verba ey vecia: » Yirê komsî komsa nêvacino.«

- »Ya efendim, ma çı vacino?«

- »Ön pö vacino, ön pö...«

- »Ha ön pö, ha komsî komsa... Eki hentü rınd Fransızki zana, bê tu qeşi ke!«

- »Pratik çinno, pratik... Kitab biya, torê çatır çatır biçarni...«

- »Beg heqliyo... Tu zaf heqliya begefendi. Çıki tradüsyon zobinao, "parle vu" zobinao...«

Jü telebi ceserê da havalê xo: » Xızır bo, eki tu bıwazerê qeşi kena, hadê qeşi ke, be...!«

Telebiyo dı bin şi uo kî "be" va, iy ser: » "Be" mevace yau! Esketêgı fam kena, baduna zaf ayıp beno.«

- »Na cênike Fransıza, koti ra fam bıkerö be?«

- »Lacê m' "be" her jan dı "be" o. Fransızki de ki çiyö dı bin niyo...«

Polêsu kî turiste rê yardımkerdene waştêne, damış nêda vecia verba telebu va: » Sima nia hentê telebiyê, qulê dı heqi wertı simara nêvecia kî, vera "parle vu Fransızcia"y na xatune dı çiyê vaciro.«

Telebeo kî dersa Fransızki ra new gurêtbi hên bê ara (serma): » Fiilanê rêguli perskero, sêke çiton ciab don cı, zê owiki!...« va.

Cênika turiste biye pesas, hên teni teni qeşi kerd kî mileto bin fam bıkerö:

»Pardon... Mösyö L'ajan, je merê alle o müze d'arkoloji? En si kö o pale dö Topkapı?«

Polêşi, telebiyê baqlı rê va: » Sa vana?«

- »Topkapı« vana.

Naê ser mordemê dı kokimi perskerd: » Nika na xatune taa Fransa ra riyê Topkapı ra veciya ama?...«

- »Turist niya begê m' torê çı! Eki wazena Topkapı, ya ki wazena (tı) sona Ahırkapı...«

- »U hênıyo da, hama mı merax kerd, Topkapı dı eceb se kena!«

Polês, hên murozın murozın vecia verba qelebeliği bırra: »Wertê simadı, dı çekhüy Fransızki kês

nêzano yau?«

Jüê kokimi, uyo kî xo daybi çogana xo ser, va: » Verdı ra aqılê mide dı-hirê çekhüy mandê hama, na cênike rê nêvacinê kî...«

Polêşi va: » Vace. Çiyê vace, çı vana vace.«

- »Begê m', no mı hirês serri ra ravêr Şahzadebaşı dı jü tiyatroy dı hêşaybı pê. A waxt ra mı virr dı mand. "Jü vuzem je vuzê dö tu mon kör... Ah mon amur..."

Cênika Fransize berc-berc huyiye, va: » Je vurê mersi Mösyö... Me il...« hên waşt kı derdê xo vace ro.

Kêşi nêzana kı cênike çı ser henti huyina. Hama anciay pêro, huyaiş ver xo ra şî.

Omîdê polêşi hona teleban dı bi: » Hadê be oğıl, ça ar kena, naê dı çı esto?« Mordemo kı serrannê xo poncas musnênê, va: » Domanê nıkay haylazê. Zamanê madı ez kı mektebı werteyin dı biyo, -Xızır bo- ma Piyer Loti çarnêne. Ma zê bilbili qeşikerdêni, no "parle vu Fransızca" falan çiko kı begê m'!«

- »Xızır bo raştı. Mı çend defî geleta xocê Fransızki finit bi, naê ser mêriki xulli bi u ez mekteb dı verdu.«

Jü cênci gepê xo puf kerdı, destê xo berd lewanê xo ser hên vengo dı bari vet kı, pêro huyiay. Hama mordemo kı qeşikerdine, çı istifê xora nêbi, qeşanê xorê dewam kerd: » Na zaman dı aqilê mordêmi dı Fransızki manol! Heq bu mı ara xodı çı werdo, nêno mı virri.«

- »Qebet, cênike de ki esto.«

- »Ça?«

- »Bre xanım, yena memleketê xami qeni dı-hirê çekhüy bımuse! Hên niyo heq kena?«

- »Raştı kı hênıyo. Ekı ma biêne, ebe îşarêtê çıman u buriana derdê xo vatêni. Ni mîletê tebêri dı thaba çınno...«

- »Yaw zaf ayıb bi bel!...«

- »Qeni cênike rê jü qewa vacime.«

- »Ebe jü qewa caru beno... Ez cîrê nan bile vanu, hama niy cênike rê çiton vacime?«

Jü telebi va: » Werdene rê "manje" vacino...«

Jü cênike kı va: » Ma pêro kı zanime "manca" oğıl "salon-salamanca" uca ra yeno...«

Sireo kı cênika Fransize wertê qelebeliği ra xorê rae waşte, polêşi zê mavinê biletu birra: » Çınno jükek "parle vu Franse" jükek...?« va u qelebeliği ser sêrkerd.

Telebiyê vecia, »wıy!« va.

Havalê xo: » Wıy vatene henti zor niyo. Hele ekı şikina defê qeşi ke, tu bivi-nime!« va.

Telebiyê binanê kı mabenê xodı bê fiskosa qeşi kenê: » Endikatîf prêzanê fiilê avuvar çık bi nê lo?«

- »Jave, tü ave, il ave nu zavon, vu zave, il... zave bi?«
- »Hên niyo be! Uo kî tu vana passe sempl...«
- Deê vacirê, nu parle vu fiili negatifo, yaki rêgülyeo?«

Cênike wertî qelebeliğ dî xorê rae waşte. Polêşi ancia, serba yardimi dest dî gurêt pê, hetêray kî va: » Madam, pardon... ün münit... Doman nîka qeşikenê...«

Xo çarna domanu, va: » Hadê be oğıl, tenî qeyrêt...«

Jü telebi: » Ravêr, "jô süvi yeno serê na qeşiyê..." va

- »Jô süvi yeno, ma aê ra tepia?«

- »Aê ra tepia süje, badunay kî verb...«

Cênika Fransızı ancia çiyê vat: » Jö vu rö mersi mösyö L'ajan. Jö viyen dö şanze L'ide si vu vule le son la disküisyon...«

Wertê telebanna jükêki: » Wıy madam, jö süi parle Franse...« va.

Qelebeliği destê xo day jübinannê, derg derg bravo kerd. Yînu hên zana kî cênike u layık jübin dî qeşi kenê. Ya kî zerê xora hên waşt bi. Qelebeliğ baduna bi ya/ra, cênika Fransize tekite şiyê.

Ez zanon kî, nîka sima zerê xora mîra pers kenê, vanê »madem kî, tu Fransızki ra romanu çarnena, ça cênike dî qeşi nêkerd?«

Ez Fransızki nêzon kî... Ekî hênîyo, çiton romanu çarnon? Tırkiyê khani ser zaf romani estê kî, Fransızki ra amê çarnaene. Ez ninu cênu, Tırkiyê newi ser nusnon. Sonu çê yayinu (véjiaiyşxanu) vanu, mı nu roman Fransızki ra çarna Tırki. Baduna ni romani roson cî. Kam khav keno kî mîra, "parle vu Franse?" pers kero. ■

HARDÊ ZERA U ÎTIQATÊ DÊRSIMI

Cefo Çarekız

Hardê Zera de cao ke Çarekiji u Gınji têyrê, caê de cenneto. Koê berzi, çemi, awê serdin u enway çêşit vilki, nebati u mêywey estê. Caê ma germo, honik u hirao. Dı eşiretê ma Zera derê u nêy dı eşiretê ma jêde xanedanê. Bırr, mal u dawarê ma, gurenayis u pakina ma feki Kırdasu ra nêgnênê warro. Caê Çarekız u Gıziyu girso, nêy hardu de madenê girşi estê. Sola eşiretanê Qoçgirizu pêro hardê Çarekızı de vejina.

Dêrsım ra Ameyme Zera (ZerAri)

Pir u khal, kokimi u ramêtiê ma, marê nia vatêne: "Hirêsey(300) ya ki çarsey(400) serri raver ma Qozican de, hardê Dêrsım ra eşiretê Çarekızı ra bime cia u ameyme na hardu. Ma Dêrsımijime, welatê ma ki Dêrsımo". Ebe na vatene, ya ki qaytê tarixê mezelanê khanu kerdene, çarsey serri ra ravêr ma amayme hardê Zera.

Domonina mira yêno mı viri. Hazar u newsêy u howtay(1970) de, pil u kokimê ma ju Dêrsımij ke di ma qışkeku ra vatêne: "Qaytê, nu Dêrsımızo". Ma ki a qışkekina xode hêyran hêyran qeytê iy ya ki a Dêrsımıze kerdêne.

Ma Dêrsım ra bar kerdo, hama Dêrsım u zonê Dêrsımı xovira nêkerdo. Khalo Sipê, Jiyar u Diyarê Dêrsımı, pêru ma xode ardê Zera.

Vanê ke, "Xızır asma Çeliye(Zıqnawute) de rozê yêno çê ma, ma çê xo pakkime". Ya ki vanê, "Eskerê Evdıl Musay hayê koê Dındilê derê." Jê nêy qesu, mı zaf qesey hesnay. İsan besenêkeno nêy qesu ju raye de pêru ne ita de binusno. Vanê, caê Dêrsım u mertebê Dêrsımızu, hardê Zera de ma Çarekız u Gıziyu rê berz u jiargi biyo. Hata hazar u newsêy u hiris u hêşt(1938) Zera u Dêrsım ra, isani yenê diyarê jubin u jubinrê benê meyman. Halêtu anê, halêtu benê. Rayveri yenê, Rayveri sonê. Na hal u usıl de poştdaene esta.

Eke hata na waxtê, qêyde u tore ra qeseykerdene ra nia vajiyêne: Lawiki, iqrarêniye, ciraneniye, itîqat u çhêrêniye ra ma itîqatê Dêrsım xode ardo Zera u nu itîqat ma Zera de xode kerdo khewi u xorê kerdu Wayır.

Tırku İtiqatê Dêrsım Guret

Qımıl Eziz Tırk bi, verba Tırki vejıya u hetê made kot zerê cengi. Qımıl Eziz Zera de namdaro. Têpia ra nêy çhêr ser, wunca qal yêno ra. Kaleka şındorê eşireta Çarekızı de dewa İtqıran u hetê İrmixan de ki dewa Camojiye esta, nêy dı dewi Tırkê. Hama nêy dı dewi Elewiyê u itîqatê Dêrsım ra haskenê. Nia ke vajıya tenêna beno rınd, caê Dersım hemê hetê ra Qoçgirızu rê huzurê ziyar u diyarê de berz bi. Hemê hetê ra Qoçgirızu hurmet u azet ra Dêrsım ser qal ardêne ra.

Na nustê mı, Dêrsım ser ju dilape wa. Çarekızı, Gınızu u Qoçgirızu rê Dêrsım çı mane ifade keno u Dêrsım ser miletê ma se vato, gereke nêy meseli rınd bêrê nustene. Dewa mı Morku ra, cuanika hewle -ramêtiye Ceyê- rêyê mıra nia va:

- "Ma tha Zera de hard ser çê xo na ro. Hema, Wayırê ma -bıra u wae ma, lozıngi u rayberê ma- hayê Dêrsım derê. Dêrsım welato gırso, hema çı hêf ke dısmenu miyanê Dêrsımı sıkıt. Têpiya ra verê xu çarna Koê İlaliye, bêrbis ra fekê xode ju duwa wende u vengı Khalo Sıpê da. (Name Xıziri ju ki ebe "Khalo Sıpê" yêno vatene. Çarekiji, Khalo Sıpê xorê Wayır qebul kenê.)

Mı kokımê mara u eşiretanê Qoçgirızu ra çı ke hêşıya pê ita de nêy meselu nusnen. Têyna ma Çarekız u Gınızu nê, eşiretê Qoçgirızu ki pêro hurmet u azet ra qalê Dêrsım ardêne ra. İtiqat u zagonê Dêrsım lewê eşiretanê Qoçgirızu de, Qoçgirızu rê berz bi. Hardê Zera de Dêrsım u namê Dêrsım verê Tija ma (qıble) bi. Namê Dêrsım, gıran u namdar bi.

Mı qışkekiya xode, namê Botan u Cizre keşı ra nêhêsna. Hama namê Dêrsım, wertê Qoçgirızu de zaf hêsna. Kokımanê ma, zereweşıye ra u jê dügela gırse qalê Dêrsım ardêne ra. Nia ke vajıya, tênena beno rınd. Caê Dêrsım, Qoçgirızu rê hetê zereweşıye ra, hetê haştiye u têdustene ra berz, rınd, pil u omıd bi.

Tarixi ser u alaqa ma be Dêrsım u Qoçgirızu ser, çıqa ke jêde nuşino hondê rınd beno. Nêy meselê letê ju ra hem zagon u hem ki tarixê miletê maê. Kam ke nêy meseley ardı werte (rındiye u xıravêniye ra) marê no rındo. Na hal u usıl de, hem pêyê xu, hemê ki verê xu jêde rınd vênênime.

Amorê bin de:

- Alişer Efendi u Zerifa Xanime ser Qoçgirizu sa vanê?
- Cıgız u Qımıl Eziz kamê?
- Hiris u hêşt ra ravêri pilê eşireta Gınızu; Murat Pasay çitur ixanetê kerd u çistena (kistena) nêy xayini yêno nusnaene.

Wendeğu rê ju notê mı esto:

Qesa Çarekız u "Çarekan" çi ifade kena? Ma Çarekızı xora vanime Çarekız,- nêvanime "Çarekan". Na qesa "Çarekan" N. Dêrsımı vete u hêni ke wertê de biye vıla. Coka, kıtavu de Çarekız nê, jêde ra "Çarekan" yênu nu-stêne. Nu qesê "Çarekan" ğeleta.

Wertê ju eşirete de, ju name fekê a eşirete ra çitur ke yeno vatene, gereke hêni ki bêro nustene. N. Dêrsımı nêzu çay zaf ğeletiye kerda? Ju al-baz mıra vati bi:

- N. Dêrsımı zonê ma de "darık", kıtavê xode xorê kerdu "tarık".

Zonê Kırdasu de "an" ke ama pêyê çekuye, Tırki de benu "ı, lü". Mesela: Demenan (Demenli), Zarokan (Çocuklar); Hekan (yumurtalar) u jê Çarekan (Çarekler).

Tenêna ke ma mewzuat ard xu ser, ma xora vanime: Çarekız, Çareku, Çarekize. Zonê made "ız" ke ama pêyê çekuye, Tırki de benu "ı, lü". Mesela: Demeniz (Demenli). Heyderız (Heyderli), Erzınganız (Erzıncanlı), Dewız (Köylü), Çarekız (Çarekli) u zonê made jêde de "i" ra jê Çarekiji (Çarekliler) vajino.

Dewa Pile, Zera (Zara)

DIZDÊNA EMEG U ŞINATE

Şervan Barihas

Kırmancıye de ju ke caê hênîyê virastêne ya ki hênîyê rê çirtikê, lulê virastêne; mordem eve rehetiye cıra awe guretêne, cırê minete kerdêne vatêne, "virastoği ra Haq raji vo, kederê dest pau medo". Mordemê ke caê de dara meywi rasnêne ra, iyê ke cıra mafiat diyêne wayiri rê minete kerdêne.

Dewrano ke ma têderime. Miletê ke dewleta ho esta, qanun u nizamê ho estê. Her mordem gereke kerme de vîndero. Hora suistimal ke kerd ceza u tometi estê. Mordemo ke ho qanun ver nêsaneno cereme onceno.

Berime hal u mezalê ma Zazau u Kurdu; Yê ma hên aseno ke her çi eve zorê çüiyi yo. Made haq u haqaniyet rê ca çino. Zovina lızgunê şinate ra jêde xevera mı çına. Hetê muzik u sairên rê gosedarenia xo tenê qif cênu.

Şinatkarê ke gurêenê anê meyda, qeydu vezenê, kılamu nusnenê u çarnenê muziki, leto jêde hetê boxça ra tengê derê. Taê ki estê (istisna) partiunê gırsu rê lêsaken kenê, boxça ho gırsa. Kam sekeno bikero, mirê jêde derd u saredez nio. Hama zu mesela esta ke mı xêlê alaquadar kena. Tırtena lawıkunê sari u inkarê emegi; taê şinatkarê cenc u xortê newey wejyê, haq kemaniye ro cı nêkero lawıkunê mı cênê (qasetu de) vanê namê mı inkarkenê, taê ki bın de "gel" nusnenê. Manê "Gel", kırdaşki de her hal de "qom" ya ki "miletu". Wayir areze nio ya ki sar vano anonim.

Çê nêvêsaenê ezo hona hardê dewreş sero une. Haqi ra nêtersenê mı çinebiyae ya ki "gel" ilan kenê. Kerge awe wena, ho sero Haq de niadana. Ez neferê de "gel"une, hama namê u sanê mı esto. Ez partiunê sima rê lesakên nêkenune, sima cokao inkar kenê?

Kes sımârê lawıku tomete nêkeno. Usul u torê dina, şinate u şinatkaru esto. Ar u edeb esto. İnkarkerdêne mordemi berz nêkena, haq u haqaniyet keno berz. Emeg u haqe rê hurmet isoni keno berz.

Geme de, yanê yavan de bile qanunê tabii estê. Sıqulungu ke goç kerd eve dore ver oncenê, perenê ra ke şêrê caê ho resê. Her heywan şındor u qeweta ho zoneno, aê ra gore hereket keno.

Taê, kasetunê taê şinatkaru nêhêrnenê, zovina keşi ra qopya kenê. Taê, zovina keşi ra lawiku cênê namê ho nanê pa. Çio nianen rind nio. Na mordemê delaliyê(!) ke mi cira qal ard ra, bahskerdi, pêro ho naskenê.

Rica u minete awa ke; naê ra têpiya karo nianeno bêusil nêbo. Dina de saro medeni eve çî zagon kenê, ma ki a rae ra şêrime rind beno:

*Namê mi Şervano
Zonê hode vano
Qomê horê vano
Haqi ra ayano
Lawatino gurêeno
Qefelino araq dano
Demgê ho nêgoyneno
Dızdeni ra çê nêbeno*

*Şairo ozano
Vilê ho ronênano
Ne xizano-tirezano
Dewr dewrê zalimano
Dewrê çêsikano
Dewrê pereano
Dewrê lüiyano*

Pirê Ma Seid Rıza u Zonê Ma

Kemal Astare

Seid Rıza lacê Haqio, Xızirê Dêsimio, Pirê mao. Namê Seid Rızay zaf girano, aqıl u zonê her keşi nêno. Ewru qe ju Dêsimic ju muya hêrdisa Pir Seid Rızay nêkeno. Seid Rıza Xızirê Dêsimio, Xıziri ki wayirê Dêsimio; her çîê inu helmê Muzır Babay de wes maneno.

Dêsim girso, hırao. Dêsim sero roê Pirê ma Seid Rıza esto. Şiya xu wes u honika, tica xu germ u zerna. Mordemê Dêsimi raa haqî de vêsenê, bejna Muzır Babay de haygê u raa Pir Seid Rızay de sonê.

Welatê ma Dêsim Piru ra, Xıziru ra u Haqu ra pirro. Weşiya ni mordemunê Haqî, raa inu, tarixê inu u karê inu marê miraso girso!

Ni mordemunê Haqî wextê weşiya xode seveta mordemine, seveta adet u tora u zonê welati destê bera xu çî amo kerda. Haq cıra raji bo! İnu rocê xu gureto, jiaru de qurbonê xu kerdo, cem gureto u zonê welatê xu qesey kerdo.

İnu wextê dewleta Osmani u Tırkiya de ne ebe wastene şîê eskeriye, ne ki cereme do cı. Wext be wext, ca be ca inu verva mecburiyete de ebe çek verva hukmatê, eskerê sarê teveri do pêro; seveta welati, seveta qomi, seveta weşiya welati.

Seid Rıza ebê zerre-zelaliye mıqerrem wasto ke qomê Dêsimi muavenê xo de hast kero, têlewe juayine de vinderino u qetliamê sari ra bîsewikino. Kar u weşiya ke Pir Seid Rızay kerda, hem wextê xode u hem ki ewro zemino en çip u rast u hem ki ewru qomê Dêsim rê meqbul morino.

Pir Seid Rızay nê bêhaştiye wasta, ne herb wasto, ne ki binê bandıra keşi de vilê xu kerdo cewt u ne ki wasto ke dina de vilê keşi cewt bo. Felsafa u vineêna Pir Seid Rızay humanizma pila; ne Şex Saidi ra muradio, ne ki yi de raa qewğa gureta. Ne eskerê Tırki rê herb kerdo ra, ne ki verva eskerê Tırki de uskıt vîneto. İta ra asêno ke Pirê Dêsimi Seid Rıza dina de haştiye, bîraîne u dengiya qomu wasta. Felsafa niane teyna şikina ra mordemunê pilu. Pir Seid Rıza dina de mordmunê pilu ra morino! Mordemê pili ki xo be

xo haqê, dengiye, haştiye, helaliye u weşiya rinde her kes rê wacenê; hama bêherb u bêdec.

Hama dina de u Tırkiya de mordemê pili zaf senikê. Cok ra herb estê, cok ra 1937-1938 u xonia ni wext ra têpiya ki dewleta Tırkiya welat Dêsim de hazarura miletê Dêsimi kist u mordemo Pîl Seid Rıza ebê destê Generalê Tırkiya darde kerd.

Hama Pîr Seid Rıza nêmerd. Roê Pîr Seid Rızay Dêsim de weso.

Serrunê 60'u 70'u de ke ideoliji amai kot zerrê Dêsimi, taine lacê Haqî Pîr Seid Rızay endi kerd xu vir ra. Tainê seveta ideoliji maa u piê xo de, taine waa u biraê xo, tainê ki k'alik u pirka xo de qewxa kerde u jubin ra here-diayi u *ju* raa qomê Dêsimi biye *des* rai. Her ju raa ideoliji ra si, eke "welat" u Tirakiya u Kurdistan bixelesinê. Mendo ke ideolojio ke yi serru de xortunê welat Dêsimi ard Dêsimi ideolijio durgelunê xeribu bi.

Teyna mordemê itiqat kerdoxê Desrmi raa Seid Rızay ra, raa Muzır Babay ra u raa Haqî ra nêbiriayi. Ni mau, ni piu, ni khaliku u ni pirku wenca ki raa Haq de şienê, helmê Muzır Babay de u cematê Seid Rızay de wesiye kerdenê, Zonê Ma qesey kerdenê, adet u tora welati pratik de ardenê hurindi.

Raa ni xortu raa mae u pi ra birriê. Her ju xorti ju partiye de caê xu guret. Inu zonê xu xu vir ra kerd, adet u tora welat Dêsimi xu vir ra kerd, ideoliji guret ra xo ser, Tırki rind musai u bi "abuqat" si. Ni xortu ra xeyle tenei he-te fasistu ra, eskerê u polisunê Tırku ra kisiayi u xeyle ki est xepixanei. Herbê ni partiu u komu seveta haqia karkeru u dengiya qomu ama kot zerrê Dêsimi u Dêsim kerd peskera herbi. Dêsim bi K'ela Newedariye u welatê herbi. Dêsim xo ra ni serru ra ravêr ki K'ela Newedariye bi! Kam ke baqil veciya, si Dêsim. Dêsim endi newdarunê Tırku rê, Kırdasiu rê u xortunê Dêsim rê bi welat. Taine wast Tırkiya bixelesinê, tainê wast Kurdistan bixelesinê, tainê proletariya vat, taine vat dina de newedariye kenmê. Hên, hên zeminê Dêsim ni herbu ra bi xırabe si. Endi kes qalê Pîr Seid Rızay nêkerd, endi kes rei nêvat zonê ma esto, roê ma esto, hardê ma esto, adet u tora ma esta. Nê! Her ju ju ca de xılar bi si u pêniye de Dêsim wenca ayne cematê Seid Rızay de hurin da xo de vînetaiyo!

Sebi? Pêniye de Dêsim bi axme u puxme. Cıxa ke homojeniya Dêsimi biye vindi, Pîr Seid Rıza qe vind nêbi u nebena ki! Ordie Tırkiya Pîr Seid Rıza Xarpet de kerd seid. Hama cematê u roê Pîr Seid Rızay, u wu rio xuyo pak u bêguna, mezele ra veciya ama Desim ser: Rostê xu wenca wu rosto germo, siya xu wenca a siya wesa!

Pîr Seid Rıza hem ebê cısnê xu u hem ki ebê saxsiyeta xuya pile ma rê, qomê Dêsim rê miraso en girso! Miraso nianen endi reina dina nêno.

Miletê Dêsim ke miraso nianen rê rind wairiyene nêkeno, welatê xo rê, miletê xo rê, zonê xo rê, kulturê xo rê, adet u tora xo rê wair nêvecine, gere ke namê Pir Seid Rızay ki meda ro we.

Mı rê hên aseno ke miletê Dêsimi xonia Seid Rızay, raa Seid Rızay tam nas nêkeno u cı rê wair nêvecino. Ewru komê Kırdasiu u Tırku Pirê ma Seid Rızay rê wair vecinê, sewunê xo de u çëunê xo de resimê Seid Rızay darde kenê u politiqa xu kenê. Kırmancê Dêsimi ra xonia dı tenu resimê Seid Rızay albumê xu nêkerdo.

Dêsimici k'alık u pirkunê xo re ke wairine nêkene, helbet sar cı rê wair vecino u karê poltiqa xu keno.

Hetê raa haqi, dini u inam kerdene ra ki miletê Dêsimo ke Ewropa de zaf ra zaf peyser mendo.

Ez nika miletê Dêsimo ke Ewropa de ro cı ra pers kon: Sima ra cand tenei çëunê xo de zonê xu domonunê xo de qesey kenê? Sima ra cand tenei roce 12 imamu u rocê Xıziri cenê, cand tenei gërma imamu pocenê, qurbon kenê u çë be çë vıla kenê? Cand tenei ni adetu u toreu anê hurindi? Cand teni cem gire danê?

Probelemê Zonê Ma ki wenca je nio.

Kokimê ma zonê ma ra qe ranêbiriye u her dewunê ma de qesey kenê.

Lewê hardi u asmen de Zonê Ma ma rê welato dideino! Dina de weşıya her mordemi rê hard lazimo, zon lazimo u hastiye lazima.

Miletê ma ca ewru welatê xo ra, adet u tora xo ra, zonê xo ra u Pir Seid Rızay ra bio dūr, eskerao: Qomê Dêsimi mıqerrem hesira sar de mendo u xonia ki hesiriye de nia ya ki hin kisino, xılar beno, dewi u bırr vesino u surgin benê.

Hama ewru raa welati endi biya ra. Mordem gereke na rae siero. Na rae siayene hande rehet niya. Cike miletê mao ke Ewropa de ro, Tirkiya de ro u Dêsim dero, derdunê girsu ra serê xu deceno. Hae ke Dêsim de rê herbo germ de rê, hae ke Tirkiya de rê herbê serdin de rê. Ni mordemê ma hem hetê zulimiye ra u hem ki hetê ekonomi ra zaf tenge de rê. Cok ra ni feqirê u pêrisanê ma nêsikinê serva zonê ma, kulturê ma, adet u tora ma, welatê ma u Pir Seid Rızay biguriye.

Hama hae ke Ewropa de rê zaf hetu ra rehetê. Cike Ewropa de karê welat kerdene zaf rehetê. Polis t'awa nêkeno, qanun tomete nêkeno, biblioteki zafê, problemê ekonomi çino ya ki zaf seniko. Ewropa de xeyle mordemu Dêsim ser u zonê ma Kirmancki ser universita de karê doxtora kenê u tai-ne ki kerdo. Qimetê ni kari zaf girso. Durgelunê Ewropa de kes nêvano ke

tu ca Kirmancki qesey kena, kes nêvena tu ca zerrê suke de resimê Seid Rizai destê xo ser de fetelenena.

Hama ju problem esto ke, zaf Dêsimici durgelunê Ewropa de nasnameya xo xonia nêdiya u vaê Ewropa de nata sanine ra bota saninê ra. Se bikerê feqiri! Ma pêro domoniya xo de zulimiye diye, feqiriye diye. Zonê xo de amaimê dina, zonê xo de cimê xu kerd ra, hama ma zonê ma xonia t'am nêkerd, ma ebe mecburiyete rusnai mektêbê Tirki. Mi mektêbê Tirki, yane mektêbê 'besliye' qedena nêqedina, ebê çe amaimê Alamaniya. Yane ma firsat nêdi ke weşıya xu weşıya welati sero roni mê. Cok ra probelemê Dêsimicê Ewropa de rê zobina ju problemo.

Hal u hekat ke nia ro, sar Pir Seid Rizai rê wair vêcino, vano "Seid Riza rexberê Kurdistanio" u Zonê Ma ki kenê lexca Kirdas ki. Ez ninu asila asila qe-bul nêkon! Qe-bul nêkon, nêkon, nêkon!!!

Cike kam ke vano 'Seid Riza piê Kurdistanio' ya ki 'ye Tirkiyayo' xelet vano, rast nêvano. Cike Pir Seid Riza weşıya xo Dêsim de kerda, seveta Dersim dario we, serva Dêsimi verva eskerê Tirkiya qewim vineto, serva bisewe-knaêna Dêsimi dismen de do pêro u serva qomê Dêsimi idam bio.

Mesela zonê ma ki hênia. Wertê ni 12 serru de mi zonê ma ser ci wend u ci saa kerd, pêniye de mi nu tesbit kerd: Hata nika kamci ilimdarê zoni Zonê Ma ser gurio, vato "Kirmancki/Zaza/Dimili xo be xo ju zono". Hata nika qe ju ilimdarê zoni nêvato ke "Kirmacki/Zaza/Dimili lexceê Kirdaskio, ye Tir-kio ya ki ye Irankio".

Ewru familiya zonê German-Iranki ke tesbit kerd, zonê Kirdaski familiya Zonê Iranki de zobina ju grube de ro, Kirmanckiê ma zobina ju grube de ro. Hae ke vanê Kirmacki lexleceê Tirkiyo, yi bêserm zur kenê. Cike Tirki fami-liya Zonunê Turko-Tatar ra morino. Caê xu zobina ca de ro.

Cok ra ez van ne sar xu bixapino, ne ki Dersimici xu bixapinê.

Mordem rei dest vijdanê xo ser rono u xo ra pers bikero: Pirê Dêsimi ka-mo, zonê welat Dêsimi ciko.

Meseleê ke mi cor de mordi qomê Dêsim rê mirasê en pilê!

Mordem ke zerre ra ni mirasurê wair nêveciya, qeder u qimetê yinu nêza-nit, ne hewnê xu wes yeno ne ki dina de weşıya rehetê keno.

Bonn, 15-16. Paizo veren 1997

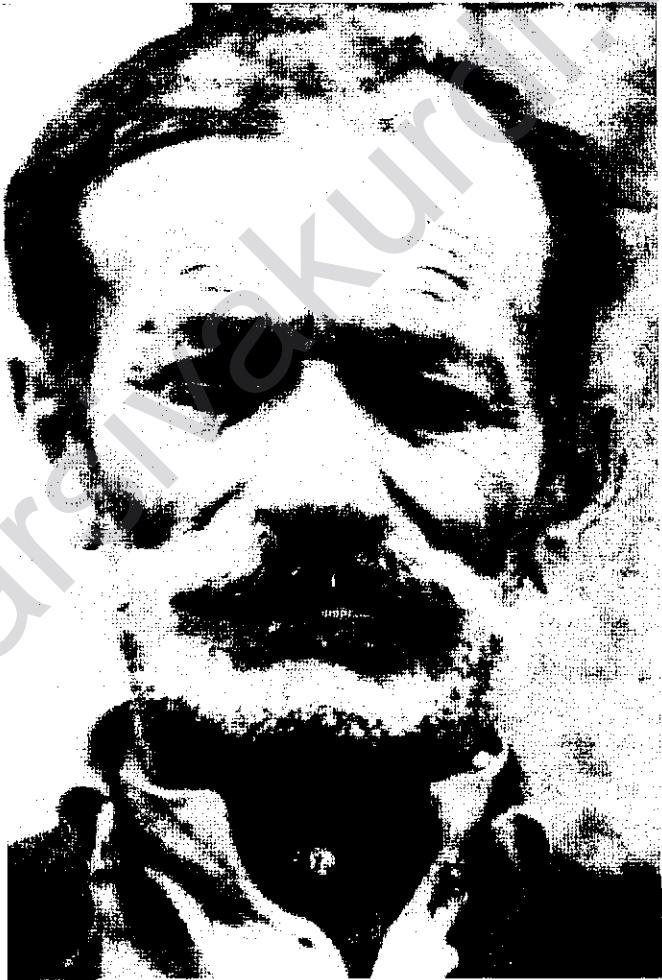
Fekê çêna hora

WELIYÊ WUŞÊNÊ YIMAMI

Haydar Beltan

■ Namê ra ki bêliyo ke, piyê ho Wuşêno, khalikê ho ki Yimamo. Pilvank de amo dina. Eke zewejiyo, pizo vire de maa mı nêwese viya, vato, "eke lazê mı bi, namê mı panê". Hama domu merdo, berdo Pêtare de dardo we. Uza ra nat piyê mi lawiki vatê, biyo sayir. Hurêndia piyê ho gureta. Her keşi sero, zof çimi sero ki lawiki vatanê. Apê mı Mîstefa ki 38 de kıst, ma xelêşiyame.

Piyê mı mîleti têdest de fetelnêne, berdêne her ca.

'38 de eke sarê Halvoriye qurr kerdi, khalikê tu xalê tu Sayder kerd vîrara ho, dêka to ki

Sayirê Dêrsimî Weliyê Wuşênê Yimami 1305 de amo dina, serra 16.5.1958 ine de şiyê Heqîya ho. Cêr çêna ho Elife sayirê ma dana naskerdene. Maa muna, serrê ho 70 ra jêderê. -Haydar Beltan

xalê to Hese kerd vırara ho. Hese hona cızık de vi. Khalikê to vake, "ma some, sonde ki yeme sima beme." mend verasu, mı apê tora va, "ez na waa to con, son ". Apê mı herediya mıra, vake, "na runê sima tharo, na çiyê sima tharo, tı caverdana sona koti?"

Aqilê bilmejiyo, buko... Mı waa ho gurete kerde phoştia ho, şine. Ez rae ra amu, amu kotune Wersağe vanê, verê Sakaki de, mı nia da ke esker ame kot cer. Mı waa ho Sose kerde phoştia ho, gurete şine ve Gorgit, mı nia da ke jüy cor de veng da mı, vake, "Elê!". Mı vake, "yewo". Vake, "erê, tharo, bêrê". Ez tik şine, piyê mınno. Verva mı ame, Sose mıra gurete. Ma şime uza ke, dı ciniki ki, Sakak rayê, uzarê. Ma niştıme ro. Endi waxto ke lêl bıkuoyo ma uştıme ra, şime Sakak. Şime Sakak, çê Ağayê Miroy uza vi. Nu pot, ma nonê ho verd, esker qelêviya de Sakak. Veng do ve Muxtari, vato, "ma esmu ita vındeme, nun-çimi marê biarê". Nu, most-çimi cırê berdo. A, ma uza ra ki remayme.

Piyê mı ma berdime serê dewe, uza ca verdayma, vake, "sima na cinu de şêrê hetê Derê Oxe, ez son Wuşên, Gulizare, biraê ho yinu con yon". Ma hata son şime. Cor ciniyê, ezo, maa mına, Sosa, biraê minê, ma şimê Derê Oxe de kotime wertê birri. Ma nia da ke, dı-rê teney haê dota yêrê. Ma vakê, "belka ke eskerê". Pêzn yeno wertê birri de ke, Xidê Memê Khêki yiyê. Amey, tenê nu da ve ma, ma werd, vake,

"ma dota Oxe ra yeme". Neyse ma vermişêr şime, şime Galvasu. Cor de jüy veng da, vake, "waê, waê, sima kamê, meşerê, esker ame". Ma nia da ke Hêniyê Dızdu de ağır makina nê ve ro. Ağır makina nê ro, bi zelemela miletı. Mend sonde, verasu khalikê tu vejiya ame, vake, "pêro qırrkerdê". U sonde ki jü na hetê Qereçori ra viyo, wertê eskeri de viyo, vato: "Ez amune ke, jü hao lawıku vano, namê ho Mıstafa vi, vengo de wes pa vi. Ame lewê ma, mı vake, 'ero, eke bese kena, bireme, sima pêrunê qırr kenê ". Vake, "ez ke amune, mı sodır remdais dı, mı nia da ke, esker cêro vejiya, mı endi besenêkerd." Apê mı Mıstefa uza kisto.

Ma uza ra ameyme Galvasu, Galvasu de jü serre mendime. Galvasu ra ciniya Sey Bakhılı, waa Hesen Efendi yi ki berdi. Uza ra ameyme Pulê Bargi. Ma ke ameyme Pulê Bargi, a na jü astır vi. Astırê 've orğane ra Heydê Yivişi day ma, tenê orğane 've astırê Seydaliyê Hoki day ma. Ma estêne binê ho pêro pia. Na Sayder vi, Hese vi, ez vine, Sose viye, khalikê to 've dêka tora vi. Piyê mı şı Dinaru de çê Aliyê Wuşêni ra qatê cılı hêrnay, ardi. Uza ra têpiya khalikê to veyvu ra feteliya. Berd veywu, berd khêwrayêni, koti ke kam merdêne, khalikê tu berdêne. Endi berdêne her ca. Çıke o waxt dool-saji çinê vi. Heq miletı ra raji vo, qavı ki dênê cı, thuriki ki dêne cı, cılı ki day cı. Na Aliyê Mıstefay ki bovera vi, qatê cılı ki ey day cı. Qatê

čili Memê Yimami day cı. Pede pede axırı kerd çêo vire.

Peê coy şime Dinaru. Uza ra şime Sorxum. Sorxum de zomanê mendime, vake, "milet sono dewunê ho". Çike millet pêro surgın kerdi vi. Dewi kerdi serbest şî. Piyê mı ki şî Pêtere.

Piyê mı lawikê weşî vatêne. Miletî têdest de fetelnêne. Na dêka tora vatêne: "Erê Çêna Paşî, na lawike vaji, ya ki na lawike vaji?" Dêka tu vatêne: "Weli, a lawika ke to sîfte vate, qeydê dae weso, aê vaze". Piyê mı aê vatêne. Uza ra ki jüyo bin sero ke vatêne, woncîa vatêne, "a qeydê na peêne weso". Tu heni zonana ke, nîa heni yazmîs keno! Çê nêmerdae, tu vatêne ke bîlbîlo! Lawikê dey mı viri de nêmendê. Hewa Derê Laçi ra dire çekuy vanu:

*"De biye biye,
Yivîsê mı biye
Yivîsê mı dest-pay semerne we
Koto wertê tawure
Yivîsê mı voz de peê khemere
Tî rew memire
Yivîsê mı ke gîno cı,
Eskerê Tırki koto dere
Yivîs koto wertê tavure
Sano şüya wono ware
Heq adirê aşîru wedaro,
Bêbextiye kerda marê
Sey Khali vano, Yivîsê mı
tî memire
Tora têpia kes sefkaneni nêke
no...."*

Na çekuy mı viri de mendê, ez qeda... Nika Hewa Çê Hesen Efendi ki nêzonon ke, dî çekuy vaji.

Kêmane piyê hora mîso. Khalikê mı ki kêmane cîto. Biraê ho ki kêmane cîntêne. Piyê mı nêçê teney kêmane salıx da. Kêmane henen cîntêne, lawikê henenî vatêne ke, tew...! Apê mı ki kêmane cîntêne, u ki sayir viyo. Khalikê mı ki sayir viyo. Butu sayir viyê... Heq ra dileg, o wes viyêne, vengê dey na bantu de viyêne, tu horê bîdiyêne!.. O na dîna ra fetêliyêne ha!..

Ma ke Pulê Bargî de vime, amey khalikê tu berd. Doolci Sadıq cîra vatêne; Sorpiya de dool cîntêne. O Wuso Qır ki Silcu ra vi, ey ki lawîki vatêne. Nî hiremêna berdi. Vake, "lawîku vanê, cenê bant". Ma kam çı zonêne ke dîna Heqî çîka! Na hurêndîa makemî de Kemal Çawus bî, verê coy qaymaqam, yüzbaşı çînê vi. Valî çînê vi. O waxt Kemal Çawus vi. O sîre de ey na Mamekiye de idare kerdêne. Ey berd, thowa veng cîra nêvejiya. Veng guret, nêguret, nêzonon...

*Asma ammonia peêne, 1997
Mamekiye*

Hewa Hesên Efendi¹

(Variyantê 2 ine)

(Welîyê Wuşênê Yimami vata)

Ondêr Mamekiya
Yena raa togefîli
Heq dina de bivêsnô
Zagonê Mistefa Kamili²
Ma sarê xo dardo we nêdardo we
Koto zidê mordemê pîli

Ondêr Trusmega
Hesên Efendiyê mî gavano
Wae vana "Biraê mî şîyo Mamekiye
Ewro mehkêmeo ifada xo dano"
Vana "Biraê mî ke şîyo nêşîyo
Verê çîmunê mî mîz u dumano"
Vana "Tersa mî ke biraê mî kîştô
Kês mira thowa nêvano".
Wae çêvêsayi ala bê derê Hemami
Çemê Muzîri corde cendeg u lesu
ano,

Esker nao diyar de vêjiya
Ap-Ali yo ver dest u pau tadano,
Vano "Hesên Efendi ho 'ra yande,
Na zalim mara az u uz nêverdano"
Vano "Yê ma qîrrkerdene niya
Bira heto zu ra fermano."
Usê Mistî vano "Malo heram³
heto zafo, bedelê xo dano".

Ax de roze roze
Çi roza de mîz u dumane
Virare fîştâ vilê piyê xora
Biraçêna xo Xeycane
Vana "Canê piyê mî nazîko
Zalim sungi cî mesane"⁴

Niade biye biye biye,
Hesên Efendiyê mî biye
Usê Mistî vano "Hetê mî ser vînde
Virare vilê derezayê xora fiye
Malê dina sero ma zuvîni ontêne
Nika endî mîrd piya keme ciraniye."⁵

Arêker: Hawar Tornêcengî

¹ Na lawîke kutavê "Tayê Lawîkê Dêrsîmî/Dersîm Türkûleri" ra ama guretene. Çapxanê Berhem'e, Ankara 1992, Pelge 127.

² Zagonê Mistefa Kamîli: Qanun u hukmê Mustefa Kemal'i.

³ İtiqatê sarê Dêrsîmî de, xêr u guna mordemî, helal u heramê mordemî a dina de oncenê qenter. Kamci het ke guran bî, ayê ra gore o mordem sono cennet, ya kî ceneme. Na lawîke de kî vatêna Usê Mistî ra gore, giraniye hetê herami dera.

⁴ Hesên Efendi eve sungi kisto.

⁵ Lawîke ra hên vêjîno ke, Hesên Efendi ve Usê Mistî ra malê dina sero jumîni de lez kerdo. Lawîke ra gore, nî hurdimêna kî '38 de pê destê dewlete kîşîyê. Hêya, çîtur nêbo a dina de qal u qurrê mal u mîlki çîno! Hurdimêna »endi mîrd piya kenê ciraniye!«

ŞIKLÊ RO U CANÎ

K. Xamirpêt

Her can, jü koke, jü qewmi, jü rengi, jü qomi ano meydan. Jü ferd çıqa ke xo temsil bikero, qomê de mensubê eslê xo, cısnê xo u ajê xuyo. No her waxt niya nêbeno ki. Ferd şikino vajo ke, ez girêdayiyê qe jü qewmi u qomi niya. Ez verê her çi isana. Raştiya isan verê her çi beni isano. Feqet isan wertê isana de isano. Wertê qewmi, wertê qoma de isan isano. İsan ke wertê jü qomi de nêbi pil, faydê xo qomo ke tede biyo pil dèy rê yan ki qomê xorê nêbi, vanê: "hovo". Qey hovo, isantêni ra vejiyo coka. İyantêni ra kewto duri.

Her zon jü mîleto. Her kultur ayidê jü qomiyo, jü qewmiyo. Jü koke ra êno, jü koka, jü aja, jü tore u adeto. Nê çiyê ferzi ki mîleta qoma anê meydan. İsan qoma de, nina de niyadano hona cêser fino. No kultur u adet filan qomi de esto, no tore u adeti ayidê nê qomiyê, nê zoni filan mîlet qesêkeno. Derguşî domani ki ebe no qeyde wertê qomi de benê pil. Kamci qom de benê pil, ê kultur u zoni musenê. Zonê de ejnebi yan

ki ğeriba nê-musenê. Zonê ma u piyê xo musenê. Pedegogi vanê domani hatani hirê-çar seri de şıklê xo cênê, kamci qom de bi pil nê royi cênê, no şıkl cırê beno bingê, beno rıka pilbune. Eke şî mekteb, teze çıyanê bina museno.

Domano ke jü çeyê Elewi de bi pil, elewitêni cêno, ê din rameno. Ê zoni qesêkeno. (No orneg ma welati sero da. Domanê ke welatanê ejnebiya de -ğeriba de benê pil tede niyê. Çimke; Welatanê ejnebiya de yan ki Almanya de, hire çar zoni ênê qesêkerdene, desine ra -vistine ra cor din u adet u torêy estê... **[Multi Kulturelle Gesellschaft] (Vanê; Qomê zaf kulturi)** no ki kultur u qomê de bino. Nê sero ki isan şikino ke qurdişanê de binde biyaro zon u sero vındero. Coka ma nıka nêy sero nêvindeme...)

Qoma de, ê ke dewlet u hukumdarêniya xo esta. Vanê ke: Kulturo rınd, dino (itîqato) rınd, zono en rınd ê mawo. Ê kesê ke, qomê ke dewlete u xo be xoy nêşkinê idare bikerê hewcêyê mayê. Çimke ê dina çiyê de xo çino. Ebe çimê de xor niyadanê ninade u kêmi vênênê. İta de dışmentêni endê kuna wertê qoma u qewma u dewleta. Tabi ita de

nê çi teyna niyê, kar u zerarê siyaset u dawa kolonyalistêni ki esta. Zon u kultur teyna sebeb niyo.

Qe jü kultur, qe jü zon, qe jü din, zon u kulturê bina ra corê ri, rindêri, qimeti niyo. Eke ma jü cor, jü cêr bivênime, o waxt isani ki ebe no derece ênê zanitene. O waxt ma gere isana de ki ebe no derece niya-dime. Na zaf gëletê de pila. No mezgê kolonyalistêniyo. Zonê kulturi, dewletêniya isana wa, gere niya bêro zanitene. Eke ma têver şanime ê kamci rindo, ê kamci zaf êno qesêkerdene, na ki gëleta.

Çıqa ke zon u kulturi rüyê hardi sera kêmi bê, hondayê ki isani benê bêrumet benê bêkultur. Benê zê dara huşke. Çımke dınya isana zaf hirawa, zaf çiya cêna, eke na dınya biye tenge, hondayê ki isan isantêni ra kunê duri. İsan her çi isana ra, dınya ra museno. Her zon, her kultur, her adet jü dınyawa, jü rowo, ilimo, fikro, zanitena. İsanı ki ebe nê fikra beno dewleti, beno ilimdar, beno zane.

Ebe zor kes nêşkino adet u kulturê ê bini wedaro. Ebe zor kes nêşkino royêde teze, canê de teze, kokê de newiye bıdo isana. Çımke isan, ro, can, texte niyo ke, bitaşo biyaro re jubini. İsan mir niyo ke defêna lur kero, bikero çiyê de bin. Cor ma vake, domani hatani hirê-çar sere şiklê ro u cani cênê. Bingê şexsiyeti erzino ci. Heni beno pil. O ro bingê dano ci...

Tarix de zaf dewleti wertê ra dariyay we, ebe herba zaf qomi

amay şutene, bingê xo kerd vindi. A koke u aje sero isanê de bini, kokê de bine amê meydan. Ma vajime Meda ra hatani roja ewroyi, çand nıqri vêrdi ra, çıqa tesirê xo jubini sero bi. Ma nêşkime vajime ke, ewro isano ke a koke u ajera biyo, ebe o name wedarime. Ma nêşkime ewro Kurda ra vajime tı Meda. Tı Ekrawa, tı Aryawa yan ki tı Gutiya. Vame tı Kurda. Eke qalê koke bike-rime hona şikime vajime ke no milet na koke ra vejıyo amo roja ewroyi... Feqet adet-tore kultur vuriyo, kulturê çand nıqr vêrdo ra, o tesir ewro sero nêmendo. Çımke no teyna isan u roy sero niyo, teknik u teknoloji de ki eyniyo. İsanı kamci nıqr derê fikr u fereseti ki, goranê nê tekniki, goranê nê heyatiyo. Her çiyê newe / teze fikrê de newe ano, şiklê de bin ano. İsanı hama jü dolıme de nêvur-inê, seke makinê vurinê, fikr u fereset rew nêvurino. Bıvuriyo ki, zaf tesirê de pil sero nêkeno.

Zon fonksiyonê de zaf pilo. Şexsiyeti sero zaf hukmê xo esto. Çımke çiyê ke isana dano nas kerdene zono, kulturo, eke isani zonê xo nêzana dınya xo tenga. Nêşkino xo bıdo naskerdene, nêşkino xo tarif kero. Coka ke vanê: "Her zon jü isano".

No edebiyat de ki niyanêno. Eke zon çinê bo, edebiyat u tarix de ki nêşki-no nina biyaro re zon.

İsan zono ke qewm u qomê xode musa, zonê maya xo rind zana, qom u qewmê xo ki rind naskeno. Eke zonê xo nêzano, zonê de bin

mıseno, beno çiyê de bin. Çıqa ke xo bıdırno ki, keso ke zonê maya xo qesêkeno hondayê dêy, qomê xo nasnêkeno. Beno ke dêra zaf zane bo, feqet kulturê xora duriyo. No ki çiyê de dıřmentêni, çiyê de bêbinge niyo. Feqet beno çiyê de bin. Nêbeno koke, nêbeno aj.

Keso ke jü zoni mezano, urzo ê zoni sero fikr bıramo, no fikr çiyê de bêbingeo. Kesi ki qımet nêdano nê fikri. Ebe zor vajo ke, no zon niyo, zaravao, lehçeo, diyalekto, řiveo, feko uçb. No karê sıyasetiyo. Karê politikawo. Karê zanıtene, karê ilimi, karê zonzanıtene niyo. Feqet ma niyadame ke, mařalah zonzanayê ma zafê!. Namê xo ki no pıra zonzane(!) Qey hatani nıka kot bi ke nıka biyê zonzane. Zono ke nêzanê, dê sero biyê zane(!), biyê ilimdar(!). Çı çiyê de rınd!. Nıka ma tenê nama ke ita vajime nino hesab. Nê kesi xo rınd naskenê. Hewce niyo...

Zonê ke hatani roje ewroy ênê qesêkerdene, zonê weřê, wertê komê zonanê merda de niyê. Zonê merdê wertê ra dariyê we nêne qesêkerdene, yan ki zaf řenık ênê qesêkerdene. Ma nina ra řikime vajime zonê merdêy. Ma ke va ro u can nina ra en bingxo xurt zono, zon kıvř keno.

Kam ke vano çı vajo. Tenê vanê, zarava, tenê vanê fek nêzo çı... Zonê ke ewro tenê qesê, qe fersenda xoyo ravêberdene çinêbiya. Ma řikime nina bıyarime zonê ke ravê řiyê, eyni a duřt de ronime?. Esas ğelete naye ra vejina. Çımke ma

waxto ke dewletanê dewletiya u feqira têverřanime heni hesab bıkeme beno? Zoni ki niyanênê, her zon koka xo sero dewletiya, beno dewleti. Ma, ma řikime hirê çar zona têwertekeme, nina ra jü zonê de dewleti yan ki zonê de xurt pêdakeme? No senê zonzanao ke niya vano...? No karê zonzanıtene niyo. ■

Hetê Made

Mehmet Karabulut

Hetê made

Domoni wertê esq u çêf de vi

Bilye kaykerdêne

Reng ve reng pırpırıkı vaydêne

Jü roze

Jü adır u kile peyda biye

Çeyi bê merteg

Dari bê řiye verday

Wertê dü u wele de

Cemêdiay esq u çêfi

Hetê made

Endi domoni bilye kaynêkenê

Nıka pırpırıkê rengini ki çinê

Nıka

Gilê kou de

Hêrsê xo benê çığı.

Çarnoğe: Berfin Jel

FOLKLORÊ DÊRSIMÎ DE CAÊ LAWIKU

-5-

Hawar Tornêcengi

■ Kulturê her qomi de qimetê lawiku zafo. Gegane derdê mîleti anê ra zon, gegane ki çêfê mîleti anê. Mordem gereke qedrê lawiku rind bızono, ine rind fahm kero. Asimilatori zor kenê ke rozê ve rozê na kulturê Kırmanc-Zazay wertêra wedarê. Bızonê ke kokê lawikunê ma ke ame, kokê kulturê ma ki yeno. No ki yeno o mane ke, qomê ma endi zon u zagonê xuyo delali ra vişiyu, koto boa kulturunê biyaxkiyu. Niadame ke na azo peyên eve amênê sarê teveri reseno ra, *zernê xo nê, ciyê sari goyneno*. No hal ki marê çiyu de zaf şin u şiwaro. Heqa heqaniye ke vajime, ma ke zon u kulturê xorê wayir mevêjime, sar nino yê marê wayir nêvêjino, zon u zagonê ma nêsevekneno. Coka mordem virende derdê xorê derman saêkero, dima sari rê.

Lawiki werte ardene u sevekaene karo de girano. No kar ki hewl-xıraw eve destê şinatkar u hunerberzu yeno kerdene. Hunerberzê ma ke wazenê, besekenê her daym na gurê

mara fayde bivênê. Ni lawiku bijêrê, kasetunê xode vazê. Hetê qeydi ra ki besekeme melodiyê lawiku bîdime ci. Hama mordem gereke zerre ra bîwazo, zerre ra na kulturî rê wayir vêjiyo. Rast vazo, kulturê qomê xora duri mekuyo. O waxt problem nêvêjino. Ju şinatkar ke se veta çêsikê xo wazeno çiyê bıkeru, bizonê ke o şinatkar kulturê qomi ravêr nêbeno. O şinatkaru henen va şêro bêser şêro. Şinatkarê ke wazenê lawikunê ma vazê, inê ra ju rica dê ma esta ke, şinatkarê ma vatena lawiku rê zaf zaf dikat bıkerê. Çike vêneme, eke ju lawike gelet vajiye hêni ki sona bena ağme. Taê şinatkaru de ke niadame, -caverdê lawikunê newu vatene-, lawikê khanê ke seserru ra nat vajiye amê na roze, ine bile rast nêvanê. Geletî tede hêni zafê ke, qalê kamci şinatkar u kasetunê dêy bıkerime ke!.. Hên asêno ke, no ki qedr u qimetê kulturî nêz-naene ra yêno.

Na nustê xode wazonu ke lawikê ke Dêrsim de heywan u teyr-thuri sero vajiyê, inu ra taê weçintawu bîdine naskerdene. Miletê ma weşıya xode çitur qedr u qiymetê heywanu zonito, lawikunê made rindek beno eskera.

Gegane serva bize ya ki kutikê xo do pêro, xo sino ro zaranci ya ki hêli. Yaranîy u moveta xode heywanê dê qeseykerdene. Şênatiye vîrasta. Gegane ki eve zorro wes inu sero lawik u şûari vatê.

Weşıya miletê yabuye, miletê koy her waxt eve tabiyati giredaiya. Coka tabiyati de dosto.

Na lawika cêrene serra 1926e de meremê qewğa Lolu u Bolu de vajiya. Ez guma ke Dağbeg⁶ ra çê Welîyê Khali ra taê şiyê malê Mistafaê Simayili (kamci dewe ra biyo, nêzonon) do piro ardo. Na lawike ki uzay sero vajiya.

Zoneme ke Dêrsim de, taê cau de qewğa aşiru eve serru kerdo ra derg. Tifong esto jumini, mal u gaê jumini kelepur kerdê. Çitur ke na lawike de vajino, mal, malê Mistafaê Simayili biyo. Zerrê xo zon do, ey ki na lawike malê xo sero vata. Qesey sanê aşira Lolu. Cîrê zawt do. Jiara Hewsê Merge rê biyo sitemkar 'ke jiare çê hewarê mali de nêresta.

Na lawike, mî serra 1990e de dewa Harşîye ra Memedê Kêlêşi ra qeyd kerde. No mordem eve xo ki Loliz

bi, thamîr nêcînitêne. Yanê sayir nêbi. Zovina kêşi ra hêşiyvi pê.

Merge Merge

Merge dust de cerdo

Tever ra va yeno, tever serdo

Sewe letê biya, şuaney veng danê

Vanê, »apo urze malê ma berdo.

Hewsê Merge pey ra viyarno ra berdo

Hewsê Merge veng nêkerdo. «

Mî va, »apogori

Mistefaê Simayili Hews de qirvan kerdo

Hews derdê loqlu de koto, cozîr veng nêkerdo.

Çê jiaru romerdiyo ke,

Qeyretê xo hovira kerdo. «

Merge Merge

Merge verde hêni yo

Lol misawrê malê mî biyo

Vame, »şêrê marê biyarê

Şuanê mali kamciyo? «

Şuanê mali Şükriyê Thaji yo,

Şükri bikişine,

Hêfê mî Mistefaê Simayili bijêriyo.

Merge Merge

Merge dust de viyali

Ez ve êjiat u ğeyalê

Sîpey⁷ vera kas bine,

şune Hewsê Seykêmali,

Mî va, »Loli çêverê mîde birna

çarpîka mali. «

Vake, »çîğîrê bîzunê xora so

⁶ *Dağbeg: Dewa de qeza Pilemoriya; dewa aşira Lolu'na. Na dewe ra xêyle mordemu sero lawiki vajiyê, jêderi çê Welîyê Khali sero.*

⁷ *Koo Sipe: Hetê Pilemoriye de koo de berzo, hemî ki jîargeo. Vora xo coru sero kê mî nêbena.*

*çêverê domanunê Khali⁸«
Va, »Şafata tuya hesna, nê Mihe-
medê Oli.*

*Ano des u di mulaketunê hali
Çar tenu rusneno çê Muxtari
Hêst tenu rusneno çê domanunê
Khali.*

*Merge Merge
Merge dust de hêniyo
Mı çü do pıro
Çığırê bızunê xora şiyu
Çêverê domanunê Khali de vêjiyu.
Ez şiyu zere ke,
zere de ronîştiyo Pirê xuyo.
Piri cıra minete kerde,
»Vake biyarê na mali raçarnê
lawo çêvesayenê!
Nika vanê, dızdo jü ki Pirê xuyo.«
Pir ust ra ke raurzo
Piri sero bive repe-repa çüyu.
Piri vake, »Asteo ke bariyo
Astê morê şiy bo,
Az u uzê sima dime bifeteliyo!«
(Haq az u uzi ra dür bero)*

*Merge Merge
Merge dust de vae
Loli malê mı berdo
Sana mı sare, çitka şiyae
Lao kam ke malê mı beno
Thal u tırs keno zerê zadê mae,
Heram u zader fino ra rae.*

Na lawika "Bıza Gewre" ki hetê sayirê maê pili; Welîyê Uşênê İmami ra ama vatene. Xeyle varyantê na lawike estê. Varyanto Jü ki "Tuskê

Usê İşi" yo. No varyantê na lawike Mazgêrd ra Hese Uşênê Dergi mirê vake. Emegdar bi, eve xo ki şîwarê Tırkiya de niştêne ro.

*Gêwre gêwre, gêwrêka hewraniye
Gêwra mı gureta mêrata tewraniye
Ezo kokım kasbiyu, şiyu Mamekiye
Vejiyu ro baş toxtori, di hêvi day
mı,
Jüye sıpiye, jüye na kêwiye
Vake »bere Gêwra xode, era mali
fiye«*

*Ez amu ke, verê lozine de ništo ro
Hesenê Hemedi ve hêrdısa sıpiye
Vake, »Gêwre bide mı, eve çimê
mordemiye.«
Mı Gêwre fiyat kerde, hırs u nê m
ra roşiye
Mı tawo ke kerde tever, hurdi hur-
di reqêsiye
Kerde oroja Tetxeli, pıra pıra
texeliye
Gêwre peyser çarnê ra arde,
cırê amê koraniye,
Kardi arde resnê ra vile, bê kardi
nêşiye
Kerde zerê lêy, nêro adiri ser
Hirê roj u hirê sewi sero giriye,
Gêwra mı sero cemat cêriya,
Cematê muxtariye. (...)*

Lawika **Qeqıvi/Qaqıvi** her caê Dêr-
sımı de vajina. Vatene ra gore; vanê,
sarê maê Xozati ra jü şiyu ke şêro

⁸ Çê Welîyê Khali: Nameo de nasbiayeo. Vanê, hawt lazê Welîyê Khali eve qersune kişiyê. Ninu ra di teney tertelo vren de (1917 hervê Urişi de) amê kistene. Cıra jü namê xo Uşiv biyo, şiyu dewa Goneliye ra -dewa de Bolebanu na- waştiya xo remna, rae ra no pa, kišto. Waştiye peyser berda. (Ey sero ki jü lawike vajina) Cıra taê qewğa Lolu u Bolu de kişiyê, taê ki tertêlê Dêrsımı de amê kistene.

Xarpêt, mezat de malê celevi biroso.
Dota ke cêro ra, rae ra taê kutê vire-
niye ke ey serde kerê; çimiyê dey
cira bijêrê. Ey uza tek-teyna hover
do, qewğa de hewle fišta kar.
Kilmek ra jê zarancê Qeqıvi çiv do.
Na lawıke ki çhêrêni sero vajıya.

Qeqıvo Qeqıvo⁹

Çarixê minê çırbayi¹⁰
Linga mira vejıyê, mendu warwayi
Dormê mıde kutê kayi
Mezal mı nêdanê kutikê şıayi

Qeqıvo qeqıvo qeqıvo
Qeqıvo qeqıvo qeqıvo

La lawo meke meke
Marê honde zulüm meke
Vozdame peyê kemera teke
Pısa maa tode sanene çımê kêke.

Hüü ! Qeqıvo qeqıvo qeqıvo
Qeqıvo qeqıvo qeqıvo

Qeqıvo zarancê mino khêwe
Biyo son, ezo xorê şıyu dewe
Kutıku kerdo hewe hewe
Haq piştikê kutıku coru mekeru
newe
Nêverda çımunê ma kuyo hewnê
sewe.

Qeqıvo qeqıvo qeqıvo
Qeqıvo qeqıvo qeqıvo.

Na mesela Lüyi dewa Çirigi
de bena (dewa de Pilemoriya).
Zimuston beno, vore miye de bena.
Axura Ap Kêkili tenê teverê dewe
dera. Lüye satalê kergunê Ap Kêkili
biya. Qe mezal cı nêdana; boyna
yena. Reê-dirêy ke yena thalavê ker-
gu, Ap Kêkil ki dame nano ro, lüye
gımena pıro. Domani lüye pécênê
benê ke cüynê dewe de dardefiyê.
Dewe bena guregur u şênatiye.
Apo Hese vanê, jüyo de kokımo.
Çêra beno tever ke, çı bivêno! Eke
domanu lüye pégureta ke berê
bıkisê. Eke hao domanu cemat no
ro, qerar gureto. Uza de kuno vire-
niye, vano: »Ero çê-vêsayenê! Sıma
çaê i heywanê Heqi kisenê? Lüyo
feqıro zar na vora zimustoni de ge-
ste bımiro, çıko!..« Peyniye de gos
nanê ro Ap Heseni; qerar danê cı
lüye verdanê ra. Na mesela lüyi ki a
dewe de bena lawıke, vajına.

Hewa Lüyi

Ero lüyo lüyo lüyo
Bê maa u bê piyo,

Amo axura Kêkili de
Ewro hêsr cêriyo.

Xevere şıya Dewe
Dewe de biya hewe hewe

Çêl u çhuk amo pêser

⁹ Qeqıv ya ki Khêwe: Zarancê nêri rê vajino.

¹⁰ Na çekuye mı hetra amê pa-jêdnaene. Varyanto ke H. Doğanay vano, jü çekuya de türkiye tey esta. A ki niara: Kunduramin ala sı / Anasına göre olur -lalao- danası / Yüzbin hoca gelse bilmez bunun manası / Qeqıbo, qeqıbo, qeqıbo

Cüynu de kerdo tewe tewe
Qor ništo ro, camat cêriyo
Qerar qerarê sariyo
Vanê "neyi biarê dardefime
hona ke tari niyo"

Ap-Hese kuto vireniye, vano
"Darê Heqi yo sima verde
Hevê insaf ke sima dero
Na heywanî simarê se kerdo ?
Seveta di kergona,
neyi wolim heq nêkerdo".

Lüy vano;
"Ez zaf vêsan bine
Na çelê zimustoni de
Ca ve ca ra feteline
Waxto ke geste bımuri
Rastê kergonê Kêkili bine,
Taliyo xiravın cêrara mı
Axura Kêkil de meser bine."

Na lawıka cêrene ki Çuxure de bena. Seydali vanê, ju mormeki tuska xo sero vata. Şüaniya mali visturiya Mursay bena. Wertê daye ve Seydali rınd nêbeno. Rozê a ke mali de bena, verg beno've tuska Seydali ro, remneno beno. Seydali ka hêşino pê, berveno. Şüaniya mali de dano pêro. Dima ke kuno ra tuska xo dime, caê pirtlê tuska xo nêvêneno, nisenno ro sero şüare nur-neno. Peydena dewe de milet eve na lawıke pê şênatiya xo ano.

Ondêr Merga Gozeneku¹¹ na
Tuska mı, sono kemero suro
Kami zowt dove tuska miro
Vato "vergo vêsan bêro
tuska Seydali bitiro bero,
bero pirtley kero
Seydali cıra bêbare kero"

Way way tuska mı
Tew tew nêçara mı
Wax wax feqıra mı

Sulile verde hêni yo
Seydali vano "Mursa
şüanê mali kamci yo?"
Mursa vano "Visturiya mına
Pırçê lewu qasê porê tıyo.
Verdana vergi dime,
Vana: Vergo bure vireniye
verde mirê thoraniye."

Way way tuska mı
Tew tew nêçara mı
Wax wax feqıra mı

Xımalê vazê Paxızê¹²
Ništa ro phošta kemeri sero
Vana, "ez xorê veng nêkeri
Verg bêro tuska Seydali xorê buro.
Mordem uyo ke na dina de
Hêfê xo, xo dest ra bijêro..."

Way way tuska mı
Tew tew nêçara mı
Wax wax feqıra mı

Axırıye amorê 6. ine dera

¹¹ Nejdıyê Çuxure de ju cao.

¹² Hermeta ke Pax rawa, aê ra vanê. Jü cênıke ke cao de bin ra, -ya ki zovına ju aşire; pêre ra biye-, amê jü dewe de ke zewejiye cıra nıa vanê. Paxıze, Çırgıze (dewa Çırgı ra) Lolıze, Kudıze... uçb.

Memedê Mı

*İmiskerdoğ u vatoğ: Hesê Fate
Arekerdoğ: Süleyman Kırmızıtaş
Ca: Dersim de dewa Kortu*

*Nê bira efkharê sari çino
Bıko Memedê mı efkharê mı ki tiya
Nê bira geyalê sari çino
Yê mı geyalê mı ki tiya
Juyo amo diyarê dewe
Memedê mı veng dano
Cigerê mı veng dano*

*Nê bira amnono
Cematê Xidê Hamiyo
Oli vo qusur koto vireniya mı
nêverdano
Nê bira no cematê Xidê Hamiyo
Qusur koto vireniya mı nêverdano
Pepugê kou mirê biwano*

*Nê bao meberve xoro mede
Xortê sari tim mirene
Nê baxhilê mı meberve, tasa meke
Laz tim qesasunê piye xo dano
Pepugê des u di kou
Cêncên u khalenia tu mirê biwano*

*Ondêr hardê na Kortuno
Nê bira vera lemin darê
Nê Memedê mı qertê darê
Nê bira vanê ewro biyo top amo
Çigê şênê Guare
Vanê zama ve vistewri ra berdê
Derede estê tê virare*

*Maê vana »qomo Haq kenê mı ki
bajerê
Berzê mezele cigerunê mira tê
virare«
Vano »daê efkhar meke, kes be
weşiye mezele nêkoto
Cêncênia mın u khalenia horê
Nüya tepiya pepugê des u di kou be
lemin biwane.*

MERHABA VARTO

Faik Baysal

Çarnais: Memê Koêkorta

Nika, ra u ağwe nêwazenê
doxtor wazenê
non u katig nêwazenê
têlewe derê çênê u laceki
zê toximi erziyê hard

ma qe kes nêda qesê kerdene
çimê maa ya ki doktor
aqilê xo çêde nêmendo
domanê dewa dara indi nêberbenê

indi tumana ki
fistana ki newazenê
lamba ki
qazax ki nêwazenê
tari biyayine
qe gemê kesi de nêbiye
mektebe
malım
duwa u nımac nêwaştêne

xo can ra meke doktor
çımanê domananê dewa dara
indi qe kes nêkeno ya

çadire ki
doşegi ki nêwazenê,
qe kesirê çiyê xuyo vatene çino
ez biya nêbiya,

nia
destê dina serdinê

lingê xo warwayê
vinde doxtor rehetiya dine meremne
ê musaiyê hard de merediyaene rê
naye de çiyê de şaş biyaine çino
waxto ke ê weş bi ki
nêmo jü hard de bi
ma letê şewe de Varto de bime
qe kesi pers nêkerd ke ma kamime
Hemed, ma va Xunis de
Qedir va, Ayşe va
têwr serê xo nêkerd berz
qaytê ma nêkerd

qe ne sole ne ki isot
ne koçikê de şorba germine

neki toximê genimi waştêne

ağwe dê cı, nêşımite

ma berbayme
ê nêberbay
çimê çend heba hona rakerde bi

ma selam da cı,
o ki nêguret.

Hukumato Bêbext

Mahmut Yilmaz

*Hukumato di bêbexto
Welat vêsno vêrano
Dormê ma meyit mezelo
Mezelê xort u azebo*

*Adır ci kuyo bivêso
Hukumato di tereso
Mordemo ki heqî gêreno
Bira surgino hepiso*

*Bira dîsmeno di khano
Ge Îslamo, ge Turano
Werdê xo gon u rêmo
Hunerê de xo Sêvazo*

*Adır ci kuyo bivêso
Hukumato di tereso
Adaletê xo beleso
Adır ci kuyo bivêso*

*Saltanatê beg u ağauno
Bira çerxo dewrano
Rocê ki marê gêreno
Zahm belaê xo vêneno*

De Beso

Koyo Berz

*Lo bêrê, bêrê insanêno
Ma heme piya ci rê
ray u çareyê bwinê
Bwinê u na goni vindanê.*

Beso

*Beso wa may porê xo nêruçiknê
Zeriyânê xo dax nêkerê
u çimanê xo nêrijnê xo ver.*

Lo beso,

*Beso, bêrê ma peyni bîdê
Lorikandê mayanê lorinayeni
bermidê inanê zeri veşateni
fixan u şin kerdenda ci.*

*Wa nêbermê may
nêveşnê zeriyânê xo
jandareyda, şinkerdenda
kıştenda qeçandê xo ver.*

De hadîrê,

*de beso bêrê ma peyni bîdê
na pê werdeni u pêkışteni
Neheq wa heqê heqdari bîdo
peyni bîdim nê leci
beso, wa diha nêrjiyo goni.
Ma heme şenê zey birayana
Heqê pê sinasnayeni u dayena
têmyan di heyat biramê.*

peyniyê roweşêniê rîşîini

James Hetfield

Îngiljki ra çarnais: **Asmeno Bêwayir**

coru vêsaniye
coru rewaiye¹
qe tede nêbon,
ezu biyu werdê bêbextiye
pêrodaiso ke zerre dero
reyna ver kerd ci
momi nika hurdêna gîlu ra vêsena
binê şizofreniye de çerexiaene
xori xêgêni ro gînaene

musaiyê² khani reyna asenê
tersê terşî de pêro danê
komplo jêdino
her kes ere mî pîno
peyniyê roweşêniê rîşîini
gos re dine ser ne
venga mî danê

zaena terori
merdena xêlê jêderi
ez kolê xofîu, sayderê mî
coru iqajî
nawa perranê xo kena ra
tawo ke ez horori sero vindenu, a ke
ana
vindîbiaena celbî³, pers, saşîye
phêlê terşî mî kas kenê ro bine
musaiyê khani reyna asenê
tersê terşî de pêro danê
komplo jêdino

her kes ere mî pîno
peyniyê roweşêniê rîşîini
gos re dine ser ne
venga mî danê

rîjîaişî ro
ezu sonu tiro
reinê ni şêzitê⁴ bênamiu
ceneme raverdaiyo
laşêrberde benu ez
ni rosîpîtişî zerrê mî de şêsit ke

berzêni, ceneme, taw, lerze, teror,
bêhuzuriye
cîndiyê⁵, merdene, waz⁶, zîyan,
depresyonê têdine

musaiyê khani reyna asenê
tersê terşî de pêro danê
komplo jêdino
ezu ero xo pînu
peyniyê roweşêniê rîşîini
gos re dine ser ne
venga mî danê

qesê pajederi:

1. rewiaene, roaene ra.
2. çiyê ke isan musaê cî biyo
3. meyil, enterese
4. şêzit=his
5. weşîye, heyat ('cînde' ra; yanê nêmerdene)
6. wastene ra, motajîye, ihtiyac

RO- ENNA, TIJ- DAEN- NEDE

Şahince

Sodir rê, tija sodiryê
 -roza, tija sodiryê
 sodirê-, zon-naenna, ma
 zon-naenna zon-amaissê,
 mara
 zonnê zonnaisê, ma-ra
 eve zonnaisê ma, na issê
 ma-rêê
 issê ho-vir, ho rae-ravi-
 gurrê horê, rae-ravi
 karrê ho- raê- ra-
 raa-kar-, -sanen- raa-
 -şin-, nat'te, zonnê-ho
 Ho=Ra -A, gire-daenna,
 resmu-
 vênneanna, -vênnaenne-de
 gur-re-na-issê, -gur-re
 deke'de-

di-kê, vên-naenna- gos-
 DAËNNEDE
 DİKKE, DİK-ŞER'REA?
 GİRE-, DAAENNEDE-
 SALIX, -DA-DAX-,RAEE-
 DAKKA DAK'KÊ,-RE-E
 QURT, -NAYROO-
 ZONNÊ HO-, SER-RA-
 ZONNÊ, NAËNEK-
 DINADÊ, ŞERKERDO-?
 BINNÊ LINGUNÊ HOO,
 -RAE-VİE, -bie-raa-
 ŞİRRENNNA ŞİRRENNNA
 ŞİRRİNNEN,-RA-VÊ RAVİ
 -RAVE-
 8- HOO- SÊRR-, VÊN-
 NAENNA, ROO-ZU-, SER

38 RA ZU PELGE

ÇÊNA SEY RIZAY LEYLA, DÊRSIM U JENOSIDÊ DÊRSIMÎ SERO QESEYKENA

-3-

Dr. Hüseyin Çağlayan

■ (...) Qe nêbenê zere. Ya qawa cidê, ya thabaê. Vist u çar saati rae raê. Non tey zofo. Yi zonê, haqve gureto cira eskeri. Kebap teyo, pesareyi, çi teyo. Uza ra tepia, perskenê "nu erzaq kam da tu?" Vato, "işte nu mordem amo ke ita biguriyo, ...nu haorganê ho ki tey bi. ...Nu mormek amo

Çêna Sey Rizay Leyla

ke tha boro. Zona? Nu haqve yi ney'o. ..." Vato, " nu xali yi zenginino. Nu kilito, gîzweliyo, nu xali yê tuyo. " Vato, "yê mîno. O erzaq ki yê dey'o. Haqve yê mîno. Haqve yê mî bi, kîncê mî tey bi, mî têde veti, pîskiti yi kowura. Mî va, berşiyunê hu ça tey beri? Son miron ez! Nu heqve ki, ney çiyê ho kerd cî, mî ard."

Eke ard, endi verê çêver de nia qesey kenê.. Cêniya vali vejina tever, vana: "guneke, guneke, guneke! Wali Beg, eke tî Heq haskena, Sey Rıza ef bike.

val, nu havalê mî. Na golige ki, yê havalê mîna. Xorê zerrê ho mirê vêsa, mirê peru ra, mî pe-rey day cî, 5 mêjday.., mî va, "lowo ni phonc mejdu bîzê, mî hata pîrdê Mamaxatune bere! Koyê Jiniyê de rastê mî bi. Endi ke tha biguriyo. Ney çiyê ho ardo

Ju sewe meyman bike, xo buşuyo, kincê xo bivurno, ae ra tepiya bivejiyo rae. Niade mordmek kou ra amo". Eke hên vana... Vano, "nê, ala telefonê Emin, yê Atatürk mire bêro, ala savano. Ya bêro Eleziz, ya bêro Ankara." Endi kenê zerrê a forde, têde vindarnenê. Sofer kenê cı, ...dorği birama bere Mazgerd, Mazgerd ra berê Eleziz, Eleziz de bere hepıs ke!" ... Telefon de hên vanê. Vanê, "biarê hepısê Elezizi...!"

H.Ç.: Atatürk hêni vano?

Leyla: Tabii. "Her ca qapa kêre, Esker! Rau qapa kerê! Her ca qapa kerê! Qorna purede, hên bikerê ke, milet bine lingu de mêşero!" Endi cemsê eskeri her ca cênê. Zerre Eleziz, dorme Eleziz. Hete Xozat ra nê, hete Mazgerd ra benê.

Emina: Hete Mamikiye ra berdo. Vanê, "milet dorme cı gureto."

Leyla: Ya. Vato, "Ça mire şêrkenê el-qomonê! Dı qafikê mine, iştiri miraye? Sıma ça mire şêrkenê? Mira vazê, uğurbo!..."

H.Ç.: Milet dorme cı gureto?

Leyla: Ya, ya. Milet dorme cı gureto.

Vato, (Sey Rızay pers kerdo) "Sey Uşên kotiyo?" Vato, "Sey Uşên tora ave berdo hepıs." Vato, "isala, ma çıtır ke sonde ho verê Muzir de werdo, ma (hên) pia mireme!"

H.Ç.: Çıtır sond werdo?

Leyla: U raver hên kerdo. (İne raver sond werdo). Bava kisto, Bavay dıma sond werdo.

Bava Bedri: Aşır feke çem de ama pêser, sond werdo.

H.Ç.: Bava kisto, Bavay dıma sond werdo.

Leyla: Ya, ya. Ali Şer Efendi hona wes biyo, hên kerdo. Vato: "bımırime pia, bımanime pia! Dêrsım rabırnê!"

H.Ç.: "Dêrsım rabırnê!"

Leyla: Dêrsım rabırnime! Yanê Tırk hetê de, ... Tufongê ho mederê! Esker meberê Atatürk. Eskerê ho ma buxu tayin keme. Ma buxu domonunê ho dame wendene. Her kes piyê ho, lazê ho buwano (wendenodo)! Ezi ki torunê ho dan wendene.

H.Ç.: Yanê na zonê ma de vato!

Leyla: Ya, ya.

H.Ç.: Zonê ma de. Ne Tırki, ne ki Kırdaski (Kurdi)

Leyla: Zonê ma de, Kırmancı de, Zazaki de ha. Nia kesey kerdo. Endi çond Ağler biye, nia verê çem de restê pê. Usê Seydo rameti, Haq rameta

ho ve cikero! Sat ju usto ra, vato, "Sey Rıza, kam ma dareno we?" Vato, " ez tu daren we." Nari ki, piyê mi merediyo ra, vato, "kam mı dareno we? Kam mı kefen keno?" Usê Sey vato, "ez tu daron we." Hên sıra ra, têde yi Ağler hên kêne.

Pirê Welati SEHİD RIZA

H.Ç.: Qemer Ağa ...yi têde biye?

Leyla: Qemer Ağa, Cebrayil Ağa, Fındık Ağa, Piyê ho. Endi têde, howtemena Ağleru...

Nia mîlete bin ki, hard berze, (ware nêginena) nêo-seno ha. Qirwan, niyaz! Vato, "owa Per-tege ra naver Tırku meverdê." Na hetê Xozat ra ki, Emin nêverdano: Çêmsî Ağa nêverdano, Sêdxan Ağa nêverdano, Diyab Ağa nêverdano.

Têde ho sano ju

hêt. Yanê ma têde xevera ho kerda ju. "Meverdê!, vato. "Nia az ke mara birino, sarê ho bibiriyo, meverdê linga Tırk bêro nu cau! Meverdê, Tırk bêro tha roniso! Qe beno! Ma buxu hukumatê ho name ru, buxu Dêrsimê ho de vîndenime! Ma çî eskerê ho bîdime, ma çî tufongê ho bîdime? Vergi be hêşi ma wenê, dîsmen ma weno. Eke hêniyo, berê bîskinê, tufong ke da, fese ke nêru. Endi yêne domonu bênê, kenê esker. Atatürk beno domonu

keno esker. Nu sebena? Ez lazê ho nêdon!" Sey Uşên vano, "Ezi ki nêdan!" U bin vano, "ezi ki nêdan! Ma pêrinê sond werdo." Sond wenê, niyazê ho erzenê awuka Çemê Muziri. "Na Çemê Muziri, ma merdime pia, mendime pia!" Yi howtemena sonê ver (verê çemi). Yi Ağleri. İye ke sond wenê, qırvanunê ho, niyazunê ho wenê, roze hata son. Nêzu kam yeno Dest? Nêzu kam? Vatêne, "birayê Mursay amo", Apo (Bava Bedri ra vana). Hên vatêne. "Birayê Mursay", vatêne. Mire hên vatêne. Mire vatvi. Mı vake, "tu piyê mire sayidiyê da", vanê. Mı va, "ez niyze ho nêdan to". Vake, "u wayirê piyê to nika zano. Ez şıyo lê mudiri." Vat, "Mudiri ki Hakki Bey bi." Vat, "Rayverê Seyd Ağay mıra vake, "dergo" vake, "honde qeşi ke tu fekê ho bilewne, ez ifadê tu dan." Zona? Çıke u Tırki nêzano. U bira. Dergu rao. Apê na Abdullah inuno.

Bava Bedri: Ya, ya, ey Ağleru sere ifada day vi.

Leyla: Endi ifada da cı.

Rayverê Seyd Ağay vato, "howt teney Ağleri, nêzu 200, 300 tene milis têde top biyo, Çeme Muziri de kemeri estê, niyaz esto owike, sond werdo ke, ma verva Atatürk yeme."

H.Ç.: *Ey şıyo kam ra vato?*

Leyla: Mudir ra vato. Mudiri ki havalê Qaymakamê Xozati kerdo.

Bedri Bava: Şıyo Hukumat ra vato. Vato, "amê pêser, sond werdo ke, ma pia dame hukumat rê.

H. Ç.: *Kam nia vato?*

Bava Bedri: Birayê Devresê Dergi.

Leyla: Birayê Devresê Dergi vano, "şi sond werdi Ağleri, Sey Rızay". Mudiri ra vato. Rayverê Seyd Ağay ki Tırki ra irê vato. Tırki ra Mudir ra vato. Mudirê viren niyo. Nu (newe) Tırko. Hakki Beg vatêne. Nika hona weso. Eleziz de. Seke hên vano, nu Mudir tayine caverdano. Vano, "Qopo, ez serva na ifade thaba nêvan. Belka xore şiyê Jiare". Vato, "Haq hukumati bhošta ma ra rono. Ma feqir fuqaru ça yenê qır kenê? Ça yenê çekunê ma cênê? Yanê rast nio". "Ça tufongu cênê? Korê hu pinê. Verg, hes, dismen. Naê yenê verê çeveru de mordemu kisenê, çı tufongu ronê? Sebikere?"

Rayverê Seyd Ağay ki jê vatena ho vano. Vano, "ni evraku teslime Qaymeqamê Xozat ke, u ki teslime Valiyê Eleziz keno, u ki teslime Atatürk'i keno. Mekeme de bêrê meydan".

A nia raşt ke makeme de virende nu ifade pers kerdo. Serva Duzgin bo! Ya!

H.Ç.: *Sey Rıza ke şıyo makeme, ya?*

Leyla: Ya. Ya, sıro ke berdê mekeme, halkevi,.. pesewa ha.

H.Ç.: *Ya. Tu vake, pê gureto, nika onca bêmê a mesela. Tu vake, (Sey Rıza) Erzingan de pê gureto, raa Mazgerd ra ardo berdo Xarpêt. Milet dorme de biyo top, pê gureto berdo Xarpêt, qaraqol, makeme.*

Leyla: Endi pesewa, a roze bênê makeme. Endi camat çino. Çike roze çina. 10, 15 rozê ho mendê. Sifte berdo mekeme. Vato (Sey Rızay), "Atatürk ez bivini, ez ifada ho vali re nêdan, ez hakim re, savcı re nêdan. Suce mı ciko? Ez 75 serru dero. Serunê mı ça anê 40. Estefullah!"

H.Ç.: *Vanê, 40 sere de ro, ya?*

Leyla: Ya. Ardo 40 sere ha. Rayverê Qopi vato, "waneno, beno xort. Lazê huyê qızı nia hêlanek de re..." Vato, "u kıramatliyo hêneno ke, nia waneno beno xort, yeno nu cau ki, beno herdisin, beno qama."

H.Ç.: *Laz ki, Uşên ki pê gureto?*

Leyla: Uşên yeno diariye. Seke hama hire roji beno tamam, vanê, "Erzingan ra berdo." U endi uza Ağdat de beno emîn. Vano, "ez son." Pere, pangnot têde çinebiyo. Oltune berdo esto i Sey Bakiyê Derwreşi, u Dewrescamalız.

H.Ç.: *Uyo ke...?*

Leyla: Uyo ke amo xevera da cı, vato, "so Erzinga!" U vano, "Rayver meso! Sey Uşê meso, tu cênê zerre. Piyê tu mire vake, Sey Uşên meverde! Keş meverdê, bêrê lê mı! Kêş meverdê, ez ceza pile de ro. Yê mı darefıştena. Key ke ez do makeme, key ke ceza dê mı, o waxt bêrê diare mı. Dewrescamalız, tu Haq naskena ke tu domonunê mira, tornunê mira keş meverde (bêro)! Ne Uşênê mı verde, ne Polatê mı verde! Key ke ez koto binê meke-mi, mekimi da mı,...

H.Ç.: *Na Polato ke na pêcoy kıst?*

Leyla: Ya. "Meverde, kes hete mira bêro! Ceza gırse de ro. Ya 15, ya 10 roj bine makemi de manon. Hama makemi viren de benê, makeme diyinê çino. Endi mı finê dare. Mı rınd xevera gureta. Mı xevera gureta."

U Sey Baki emîn keno. Ya, vano, "Sey Rıza meterse, ramia Haq esta! Se biyo? Honde rindiya to eştbi: tu Rus kerd tever, tu hukumatê rasta. Îsala Wayirê tu tu xelesneno!"

Seke hama resnenê makeme, endi tütüü, na zerre Eleziz tore savaji. Qız pîl, çenek, lazek nia têde pêro nia jê halqa top biyê. Raê çina ke, tu bifeteliyê. "Loo loo çiko?", vato. Vanê, "Sey Rıza ardo halkevi, makeme. Hore kısım ra bêrê bivinê!" Hakim vato, "serbesto, bêrê bivinê! Cuamerdi bêrê şêrkerê! ... (Sey Rıza) "Nê lo loo çiko, dı qafikê mı estê, dı çimê mı estê, bırayêm,

khêkem, lazêm. Yanê Sey Rıza' o ke vanê nao, ezo." Nia kula ho na ru. Endi nia dest sano ra. "Xatirve sîma! Reyna mı makeme nêkenê."

"Çaa?"

Vato, "mekemê Muzur Bavayi esto, bine Holboriyê de." Vato, "sîma Ağleri tha de biyê top, sond kerdo, kemere estê Muzuri. Yıqrar kerdo ke, Atatürk emın kerê, sîma Dêrsım bijêrê! Sîma tıfong nêdanê. Namı sere ispot biya."

H.Ç.: Mahkeme de cira hên vato?

Leyla: Ya. ... "Kam vato, kam nêvato?" Rayverê Qopi hên qeşi kerdo. Birayê Dergu amo Rayverê Qopi rê vato, Rayverê Qopi ki -Tırki ra vato- ... "İşte nao lazê birayê tu vato." Nê vato, "u hora dısmenê mı bi. Ey xanıma lazê mı berde, Bavi ki -lazê mı- cêniya ho kiste, ey ki hêfê ho guret, lazê mı da kistene -deste sar ra. Rısvet da. U hora dısmenê mınno khano. Sîma i çi anê ifada mı? Mı baxişe Haq kerê! Atürk biya verva mı! Va bêro, a nia vazo, la tha de ronê, ez buxu ho erzon dare. Wadê mı hên vo ke, ez ho buxu destê hora (bêrzi dare). Ez keş nêverdan hetê hora. Ez hora ho (buxu ho) fin dare!"

O Emın vano -hakimo, savcıyo- nia.....

-Çı bi, çi nêbi. Oofff!

Endi ine benê hepıs (Sey Rıza ine). Cencu ceza danê cı, kenê tever, kenê pak, hora na howt tenu verdanê. Endi u birayê mı tha ra sono.

H.Ç.: Uşê? Birayê tu Uşê?

Leyla: Ya, ya. Tekıno sono, yi gardiyan vanê, kamo amo?

H.Ç.: Uşên tiara ra darba bomba guretvi?

Leyla: Ya. Hona destê ho wes nêbiyo. (Leyla tarif kena vana) Hona destê ho nia bi. Fit dare nia bi. (Gardiyanu) vato, "ziaretçi ye Sey Rızay amo."

"Kamo?"

Vato, "lazê ho Sey Uşêno. Dırvetino."

Vato, "izine çina ke. Atatürk marê emır do, nia veywe bo, laz bo, çêna bo, kam ke ama bjerê zerre! Qe ifada çina. Hemi ki memusnê cı. Cia, cia oda kerê, gavar versanê!"

O gardiyan cırê vano. O kamji pasa biyo, tu vaze.

H.Ç.: Abdullah pasa?

Leyla: Nêzon.

H.Ç.: Abdullah pasa, Celal Bayar.

Leyla: Nê, nê. Celal Bayar! O yezid! Juyê bin bi, efê Tunceliye vet, vake, "ef! ef vejjiyo!"

H.Ç.: Feyzi Çakmak?

Leyla: Ya. U Feyzi Çağmağ Vali de qeşi keno, vano, "Lazê Sey Rıza amo, caverdere şêro. U efe cîrê vejîya. U amo jîarete. Va çêver ra juvin de şêr ke-re, va şêro çê ho. Gunao, serrê i hona domoniê..."

Yi gardian vato, "xetê mare bêro ke, telefon mare bêro ke Pasay (Atatürk) ra." (Atatürk) vato, "nia domonê howt serrên bêro, pers keno, bijerê zere! Bijerê binêçim!" Endi nêverdanê ra. Vatêna pasay (Feyzi Çakmak) niya ke, yê Atatürkiya. Cênê zerre, kenê cia qawuse. Haq yi gardiyanê Zazay ra rajî vo! Ju Zaza Başgardian biyo. Endi ke saate bena 10 e, bena çî çax, endi mîlet herkes kuno qawusa ho. U (Zaza gardian) Uşênê birayê mî beno keno qawusa pi, vano, "... qeşi kerê, hama kes nêşîyo pê."

H.Ç.: "Hên bikerê ke, kes nêheşîyo pê", vano u Zaza?

Leyla: Ya.

H.Ç.: Beno lê Sey Rızay?

Leyla: Vano, "tenê juvinde qeşi kerê, savanê, çitur vanê, derdê ho ..."

Nêzonêne ke Uşên finê dare. Serre ho qijîyê. Hona domono. Vatêne, "hona 17 serri nêkoto."

(Sey Rıza) vato, "Hımm. Erê layem tu ça ama? Mî to rê va." Yanê nia qeşi kerdê, zovi thowa nêkerdo. "Tu ça ama ho vesna? Ça tu ama? Axiri ke cuamerda,... hora warê mî koro. Qe nê tura ki zurete biyêne." (Sey Uşên) vano, "Bava, zerre mî damuş nêda. Seke vat, berdo Eleziz, endi, ... -Sey Baki mî ra va, moa mî mîra va, pirika mî mîra va- sekerd ez nêvineto. Mî oltın berd est Sey Baki, mî perey, panginot gurêt amu. Vato, "layê'm, tu rınd nêkerd! Şêr-ke, nao ha! Nao tu arda esta lê mî, bile tu nêmusnênê mî. Ez nêmusnênê tu. Yê mî lao, lao!" U gardian têdine nusneno. O Zaza.

Vato, "yê mî lao. Ez buxu ho erzon dare. Ma tu ki ho mî de erzona dare? Bê dilekçe bunusnime, başgardian dime, marê burusno i Pasay. U Pasao ke, tu va (Feyzi Çakmak)."

H. Ç.: Feyzi Çakmak?

Leyla: Ya. (burusno) Feyzi Çağmaği. Vazo, "nu lazê mî serre ho nêcenê. Yê mî, ez hora tari de ro. Nu lazê mî ki baxişe ho kere! Gunao, ça ware mî werte ra danê we? Yanê nu honde haqaret musulman rê nêbeno! Haq çî da-wa mî nêkero?"

Ni mî finê dare, Cenabı Haq na Türkiya re -qe ret nêkero- her hetra! Hem Haq barê cibo, hem qul! Ez zovi thova nêvan."

Na dilekça ho nusnenê, rusneno teber, gardian beno dano postaxane. Kam çî zoneno, (dilekça) sona gınena î, nêgınena cî?

H.Ç.: O Zaza rusneno?

Leyla: Ya. O keno poste, rusneno i Çağmaği rê. Endi ke, 5 roji, 6 roji beno tamam, endi pesewe urzenê ra, emin danê puru. Zılgılık danê puru çêver de.

"Çiko, çiko, çiko, çiko?"

Vato, "Sey Rızay -Ağlerunê Dêrsım- benê makeme!" Gardian ra vanê. U Zazao gardian vano: "yawu, saat 1.00 a (sewe lête). Na kar kam vet? 16 de gereke bibiyêne na kar. Na kar peroz biyene. Benê ifada! Nu çiko? Nia dijda? Na pesewo, na tari sewe lete de, nu çiko, ni sekenê?"

Komutanê ame çêver -nia deste ho sano ve çêver- erzenê kelepçê, lıngu, destu- cênê benê.

"Ya, ya", vato. Yi gardian Vato, "Bikere, bikerê, bikerê! Haq zaneno, rozê yena dawa ney beno."

H.Ç.: Yi Zazay vato?

Leyla: Ya. Başgardiano, i Komutan rê vato. Vato, "hesabe nine sima ra pers beno, ni Müslimaniê. En Müslimaniê raşti. Sima saya Sey Rızay de da weşenê. Sima ve çı weşenê? ..." Vato, "tuke yi piştoyê ho ke mı de thol nêkena, tu mordemê bêşerefa!"

H.Ç.: Yi gardian vato?

Leyla: Ya, yi gardian vato. ... "U seno qeso, u sene emiro? O sene Atatür ko? Ha hu? Na pesewe benê koti?" ... U gardian endi hên nata demdino, bota demdino.

H.Ç.: Ça?

Leyla: Saate sona. Nu zano, benê fine dare. Saate serde sono, hire ho sono.

H. Ç.: Yanê nêwazeno ke berzê dare?

Leyla: Tabi, tabi. Yau ni Muslimaniê, vınderê çik berzo; sılawata ho biarê ra. Ni Müslimanê Dêrsımıê. Suçe ninê çiko? Mekerê herkes cire oğur bo vazo, herkes toka kero. Mordemê Sey Rızay pırrıyê Eleziz de. Sima nia dijdia benê, yanê nêsermayene?"

Vato, "Asqı ra (dare) ra manê. Berê! Kam ke wazeno, bêro bivino!" Ya. "Asqı ra manê" ha.

Pi ve laj ra berdê qarajê Xozat de -tu qarajê Xozati diyo?

H.Ç.: Ya, mı diyo.

Leyla: U meydanê uzay de. Hama natra ke kunê cı, qarez esto. Uza de, lê a direge de hama dare nanê ru.

H.Ç.: Hetê cor de?

Leyla: Raver na Eleziz çinebiyo? Nia bado kerdo hira. Hukumat Xarpêtê seren de biyo. Endi a dust ra ardê garazê Xozati. Ardê! Tav zanê. Tav zanê.

Endi hora eskerao. Seke kerdê tever, (Sey Rızay) vato, "Komutan, Sey Uşênê mı bextê namusê to de ro! Yanê ez, hakimi u Atatürk rê qe minete nêkon."

H.Ç.: *Sey Rızay vato?*

Leyla: Ya. "Guna Sey Uşênê mı vilê to de ra! Şêrke, seneno? Boji tha de ro. Serru de niadê! Nu yê darefişteno? Şerefe ho gore! Yanê, ni sene guna kerde? A mı kerde. Mı her kar kerd. Mı herkes temey kerd. Mı va, ez Atatürk af kon, va taxt mire bımano; mı va, Dêrsim mire bımano. Ez tufong nêdan, ez domonê ho (zonê biyaxçı de) nêdan mektev. Zonê ho de hukumat nan ru. Ez bine bandıra Ömer, Osman nêkun. Ma welatê xo buxu idare keme. A nıka ki amu-

Tertelê Dêrsımı ra helmê weşıye

ne, vile ho dan. Ma na masum sım re sekerd?"

(Komutan), vat, "guna vilê sebeb de bo; hakim, savci de bo. Ez savajine! Mı honde qeşi inu an hurendi, vanê, "makumu so biya, ez an. Ez savaji? Mı dest de çino ke thoe. Ez sebikeri?" "Endi thaa tamam. Tamamo"

Sey Uşê vano, "tu lazê hore vat ke mê. Şêr ke, tu Bavay rê va ke, hetê Şine ra mê! Tu (Bava) ama. Merd. Lazê tu gos tu nênano. Êee! Tu cırê va ke, yê mı ceza girana, buko mê! Ma amo, vato de bımiro! Tu ça ine ra (Tırku ra) minete kena? Tu ça ine ra minete kena, vana, 'baxış kerê, baxışkere!'. Vano, "diretli vınde, Sey Rıza! Zuret nêbirino, meterse! Meterse, meterse! Çêne ra bo ki, mano. Tornu ra bo ki, mano. Meterse, zafıyo hona! Birayê tu zafiyê, apê tu zafiyê. Apê tuyo Sey Keko'o. ...Sey Xıdıro, bırayê tu. Domonê

Seyd Ağayi. Rayver (Qop) ke şêro, iyê bin têde jê mlakeyê, jê Bavay." Usê Seyd seke hên vano, hên têne diyag yeno cı.

(Sey Rıza) nia dest dano masa re, vano, "Canabı Haq salê na hukumati coru ret nêkero! Eke dilege mı ke esto. Yel u qom na zulimi xovira mekero! Rozê xo yena!"

Pesewa. Milet vejıyo çatıye. Nia hard nêoseno. Çıke zanenê, Sey Rızay fine dare. Endi uza de, axxx! Vano, "Cinganu miarê lê mı."

H.Ç.: Sey Rıza vano?

Leyla: Ya. Vano, Cinganu miarê lê mı, ez buxo vejun sandalı ser! Qe dest pa menê!"

Nia polêsu... Nika fotoraf, nêzo Mıgılızu onto, kam? Nia veto, marê rusna. Nia piê mı pê gureto, du polesu, kelepçey deste rê, a nia tik rü re şêrkenê. Vanê, "ifadê ho vaze!" U hard re şêrkeno. (Sey Rıza) vano, "çı rüyê mire şêrkenê? Sıma destê ho şütê, sıma sılawata ho arda ra? Destê mı raverdê, ez sılawata ho biari ra. Bêsilawete nêvejun sandalia."

U Cingane ki ardo lêwe. Nia juyo de sım şıawo. A ni çengelê ho hata thaê. (Leyla nia eve deste ho tarif kena). Eke vano, Cingane dest mıra meno, vanê, "emre Atatürk ra"

(Sey Rıza) vano, "Yau, Atatürk çıko, kamo? Ez buxu vejun sandalia ser. A itha ra ki nêremon."

A herbi kelepçey destu ra vezenê, laj vezenê ser. Yi (Sey Rızay) hard de vındarnenê. Laj re (la) vışino. A nia xêre na sewe bo. Bırayê mı re vışino ha.

H.Ç.: La vışino?

Leyla: Ya sıcimo ha. Vışino. Seke gıno ware, vato, "afa, afa!"

Vato, "wendo. U seryırbazo, waneno, la ayera vışino. U honde sıcim çı vışino?"

La ardo giredo, reyna esto dare. Endi naraê... Piyê ho (Sey Rızay) buxo sandalia kuto pa (Leyla tha de lınga ho sanena ra) bota do.

H.Ç.: Sey Rızay?

Leyla: Ya. Buxo vejıyo ser, vato, "kes dest mıra menê! Destunê mı raverde! Sılaweta ho biari we! Ya İmam Uşên van! Naleti, Yezid u Mevrana lanetil ...Eve Tirki van. A sıma ra kıfır nêkon. "... Endi vejıyo ser, kuto sandalı ra, vejıyo cı.

A ni caverdê, şiyê iyê bin fite dare. Cia cia fite dare. Ni (Sey Rıza ve laj ra) garazê Xozat de rê, rameti Usê Seydi ve ...Cebrayıl ra raa Malatya de fabırka kiremiti esta, core a fabırka kiremiti de fite dare. Ju cinika de Mıgelize ez nia berdo hên yi hurindu ra fetelna.

H.Ç.: Juê Mıgelize, Xarpêt de?

Leyla: Ya.

H.Ç.: *Ma a kot ra zonena?*

Leyla: Ooo! Nêzana!

H.Ç.: *Ayê tu berda hurind ra fetelna?*

Leyla: Ya. Ya. Nia vat, "işte nia tha de hên (fitdare) kerdi."

H.Ç.: Ayê vake, "ma diyê?"

Leyla: Ne hora şiyê lewe. Şiyê ziyaret kerdê, hire roji şiyê hore cıra piştik perno. Piê mira herdise gureta. Ya. ... Hurinda ho caê garajê Xozat de ra. Lê direga girse de, hên kışta cadi de, kışta meydanê taxşiu de. Hukumat Xarpête seren de bi.

H.Ç.: *Sey Uşên yi ki, raa Malatya de estê dare?*

Leyla: Ya. Lê fabirka kiramite de.

H.Ç.: *A cinika Miğelize tu berda hurêndi?*

Leyla: Ya. ... A buxu bine İstasyon de (Xarpêt de) vîndena. Ez şiyô uza çê Abasu -ma surgîniyê ra ameyme- a Abasize ez berdu. ...çê Miğelize. Ayê cıra vake, "na çêna Rayveriya (Sey Rızay) vana, 'Haq kena ke, hurind bîmusnê."

(Miğelize) vat, "hurindi çi cimusni? Thoe çino. Hawo çond serrio. ...Tu ça sona?"

Mı va, "merak kon. Koti hên kerdo?"

Vake, "Sey Rıza ve laji ra garazê Xozat de, Usê Seydi yi ki raa Malatya ser -lê fabrika kiremit de fitdare. Ni bini ki, raa Xarpêt ke corde yena kuna İstasyon -bine İstasyon- i ki uza de fitedare." Pîrd esto, hên bîn ra sonê İstasyon. A uza hona newe naver bover vîrasto. A yi ki uza fitedare. ... Nia durağu de hên kenê ke(fine dare ke), mîlet bivino. Hire roji dare ra mendê.

Endi va, "roza hireyine, ma iyê bin nêdi, Sey Rıza ve laj ra (Sey Uşên) vesnay."

H.Ç.: *A cinika vana?*

Leyla: Ya.

H.Ç.: *A vana, "ma di?"*

Leyla: Ya. A cinike vat, "ma di. Ma nia pesewe pitene. Pesewe ma pitene, hata astarê sodiri. Ala ni (eskere Tirki) koti ra benê, ni koti rê sekenê?" Aê vat, "roza hireyine pesewe amay -a nia hora piştiku ra yê (Sey Rıza yi) - a sêrkerd, a hên khule fit cı, nay ru kerdi araba, gureti şî. Gureti şî. Endi ma dima hata -tha uza ju dewe esta, raa Malatya sero. Bax baxce esto. Ma hata

uza dime şime, (eskeri) kerdi vindi, berdi kou. Nêzaneme. Nêzan, endi berdi kamji kou? Endi berdi ke Ömer Dağı, berdi hurinda kireji? ... Esker her ca pirro." Vato (eskeri), "kes mefeteliyo!"...

H.Ç.: Ma eke Sey Rıza i garajê Xozatî de vesnê, çitır berdê?

Leyla: Ma endi wel mela. Wel mele berda, vanê, "quye kınıta, çimanto kerdo. ...Nia ser çimanto kerdo ke, was sere merowo, mal mewero. Mal weno, anca cıns pêda beno."

H.Ç.: Yanê vato, "reça ninu vind kerime."

Leyla: Ma çiko! Vat, "i Kuresu ki, raa baraj ke vejina ser -Usê Seydi, Fındıq Ağa, Qemer Ağa (Qemer Ağa Bolu de hepiste mireno. Beno ke Qemer Ağayê Heyderu ya ki Cebraıl Ağay qest kena) nêvêsnê. Hora hên kerdê makina, berdê -raa baraj vejina ser, Susam Yol'i esta,... a tap ra vejina ser, barajo daa, yêmê koyê Eleziz, uza barajo- seke vejina u tap, vake (Cınika Miğiliyê) "Usê Seydi`o, Fındıq Ağa, Qemer Ağa ya uza de kênê hard. A tap de." Yanê mezêlê ho beliyê. Yanê mezêlê yine çimanto nêkerdê.

H.Ç.: Nika hurinda ho beliya?

Leyla: Ya, ya.

H.Ç.: Hetê Malatya de re?

Leyla: Ya. Hetê Malatya de re. Dı koy este daa, dı tapê ruti. Ju na hetê ro, ju na hetê ro. Ma şimê pa fetelayme, nia cêrayme rozê hata son, tobe ve, caê beli nêbeno. Nê çimento esto, nê thowa esto.

H.Ç.: Sıma şî ke, mezêlu bivinê?

Leyla: Ya, ya. Vato, "ser çimento kerdo... Şime fetelayme -qereqol ki uza raa Malatya sero- ... (Mezel) nêjdiyê Malatya yê. Mavenê Eleziz u Malatya de rê. ..Raa Susam Yoli nia tik sona, baraj ra sona a tap. "İşte yi Kuresu, Usê Seydi, berdê eve Fındık Ağa u Cebraıl Ağay ra uza dardê we", vat. (Cinika Miğiliyê). ... Vake, "Sey Rıza ki nare makina, eve elektrik tey niado, o ki doğru raa Malatya re berdo." Endi kes nêzoneno ke, kamji het ser berdo. A cinike hên qesey kerd. A hona wesa.

H.Ç.: Hona wesa?

Leyla: Tew! Ça wes nêbo?

H.Ç.: Çond serre de ra a nika?

Leyla: Na pila ha. Kokıma endi. Hemşıra biya. Xestexan de guriya. Mêrdê ho ki wayirê dukan biyo. Hore zenginiyê. Pê istasyon de howt qati bon virasto, têde do kira, buxu qat de nisena ru.

H.Ç.: Sıma mezeli nêdi?

Leyla: Nê, ma nêdi.

H.Ç.: Mezeli endi vind biyayê?

Leyla: Nê vind biyayê, vind biyayê. U zaman ki, kamê ho bi ki, şêro mezelu pers kero. ...

H.Ç.: Sey Rıza ke şiyô dare, seveta Dêrsun vato. Vanê vato, "hukumatê zureker!"

Leyla: Endi, îşte i xeveri, ni xeverê nianên, nu birayê Silemanê Ağler'î, Mêrali, i ki 12 serri ceza gurt bi. ... Nu yê ma (mêrde Leyla).

H.Ç.: Yê tu ki, yanê mêrdê tu, ceza guret bi?

Leyla: Ma çiko!

H.Ç.: Kotî mend?

Leyla: Hepisê İzmir de. Balıkesir de. Ravêr danê Balıkesir, badu benê hepisê orte deniji.

H.Ç.: 38 de mêrdê to ki xêyle pîl biyo?

Leyla: Tabi. 30 sere est biyo.

H.Ç.: Ma ey qesey kerdêne?

Leyla: Yaaa.

H.Ç.: Ey torê qesey kerdêne? Ey savatêne?

Leyla: Zewejiyo. ...

H.Ç.: Yanê, o reê zewejiyo, dîma ki tode zewejiyo?

Leyla: Ya, ya. Şiyô Vank. Vankê Hermenio daa. Şiyô uza, xanîma ho uza çê pi de caverda, amo ke şêro Halboriye. Duste Bokire de qawğa biya. Sahan Ağaê Bextiyariz -Sahan Ağa biyo. Sahan Ağa îşte lazê birayê Sileman Ağaio. Qêla de danê pêro. Eskeri ki Bokire de ro, zana. (Sahan Ağa yi) seke nata tufongu nanê pîra, yi (esker) dota topu nanê pîra. Hukumat ki topu nano a Qêla ra. A kemere peqena, yêna gînena zaniyê ni. Hem gînena dest, hem linge. Gînena zani, hên pîzîqînena. ...Defêna, seke parçe kemere yêno, cikênê, vanê, "wey!, wey!, wey! Mustafa bolmîs bi! Bolmîs beno, tufongê ho hên pereno bota sono...

H.Ç.: Tufongê kami? Yê Sahan Ağayi?

Leyla: Ya. Yê Sahan Ağayi. Beno dirvetin. Hên topu erzenê Qêla -Qêla ki verê Sultan Bava de ra- xu sono pey. 200, 300 tene Milis uza ro. Eke u gîlê a Qêla birîjiyo, endi daa têde sono. Topu nanê pîra. Reê vera, reê peyra. Nêzanê verê cî bijêre, hên xeleşinê. Mal, ga pêro hên pê a Qêla de bi. Endi roze hata son ke nanê pîra, nanê pîra, ni benê dirvetin. Nanê esker ra, 500

metre ra nanê pıra, 1000 (metra) ra nanê pıra. Yanê, esker zof qır kerdo. U Bokire de. Nia naver bovero. Endi subay-mubay, işte kam ke vejino, nanê pıra. Kam ke vejino, nanê pıra. Hata son danê pêro, Sahan Ağa birayê mı Şix Hesên rê vano, "Şix Hesên, tha caê ma xıravıno. Rut rupalo, bırr çino.

H.Ç.: Esker de danê pêro?

Leyla: Ya, ya. Esker de danê pêro. Vanê, "endi esker kişiya, qediya, sebi, hao veng biriya. Nao roz kou ra şî. Bêrê, ma hurinda ho ravurnimê! Ya şimê ortê birri, ya şimê mıgaru. Zovi esker tha de ma tab kerdime, ithara (qe) tufong vejino? (Esker) Sodıra endi tha de kênê xısere, topunê gırsu nana pıra, pısknenê, ma peyde kisenê." Ni endi hurinda ho terk kenê, eke roz sono, ko ra vejînê. Qayt benê ke, hetê pey ra, hetê Qendile ra, hetê Vacuğê ra, esker amo. Ma vanê, "ma sebikeme? Nu esker sono kot?" Ni vişinê deste naver. Yê nê binê Bokire. Yê nê bine Bokire. Ax leminê!, ax leminê!

(Naza de moa mı, Hecra, Çêna Sey Rızay Leyla rê non, sou, muri, zarzaut felan ana, faqat Leyla qe nêwena. Hecra cıra vana, "tu gestera merda" Nê, nê vana. Sodır de nişta ru hata son. Hên zonena ke, ni meseley vıjer hona nêwe biyê. Zof dertliya, qe non ayê vir nê nê. 24 saati nê, 48 saati aye bese-kerdêne nia na tempo ke mıde qesey kerdênê, hên qesey kero. Tarixê aye ayre zof muhim oseno. Coka, eqe kesey kerdênê, ne non, ne ki zovi çıye bin amêne ayê vir.) Endi yi sevkani uza manenê, iye ke siviliyê, iye ke bêtu-fongiyê, pêro vejînê sonê. İye ke ciniyê, çeneyê, têde quli rusnenê mağaru. A iye ke sevkaniyê, endi uza de vındenê. Uza de vındenê, sodır seke roz erzeno, endi top kenê. Topu nanê a Qêla ra, topu nanê a Qêla ra. Endi tha emın vejino. Endi ni ki nat ra nanê pıra. Biyê acığ. Topi yê nêra tê, vêrenê ra sonê hurinda mermeri, sonê... Eke hên qawğa kenê hata son, endi esker oncino.

H.Ç.: Hetê Xozat de danê pêro?

Leyla: Nê, nê, na hetê Ağdatê made. Hetê Sultan Babay de.

H.Ç.: Şix Hesên ki têde biyo?

Leyla: Ya, ya. Ey ki endi riyê Babay ra tufong guret bi. Eskeri qır kenê! Ya... Endi uza de, esker yê me Bokire de beno vindi, sono. Endi nê yêno naym, nê qılatiyê ho oseno, nê thowa. Beno vindi, sono. Beno muğurbe, ni hurinda ho vurnenê ra. Vanê, "endi esker şî. Nu eskeri na peyê ki, qe! O qe! U sono Vacuğê. U nêtawreno uza vındero. Birro, kemero, raa nêzanê. Milis ver niyo ke, raa ra bêro. Têde mığareyê, dar u bero." Endi seke lêl kuno, sonê Vacuğê. Sonê Vacuğê, i yaziude çaduru finê ya, nisenê ru. A na

miletê Gêwu, Laçinu tufongunê ho girêdanê, yenê lêlê sani de nanê adîrunê i çaduru ra.

H.Ç.: Adirê çadurunê cendermu?

Leyla: Çadurunê cendermu. A yaziya Vacîge. Endi nanê pîra. Yi ki (esker) endi cilu de biyê, kotbiyê... Endi qewğa kenê, kenê, kenêê, endi çaduru se-re cîr kenê, a juyo ke mendi ki, rameno der u derxane. Sonê kunê dalîku. Bîrr çino uza! Yanê, dî alayu ra senîk mende. Nêzu 10 teney mende, çîqa? Têde qîr kerdê. Seke u esker qîr kerd, a endi thaa dîna biyê axîrse. U esker (meyit) têde berd uza dard we. Nia postalû u piştuku ra. Eskeri berdo, dardo we îşte, Muzîr de mîlet esto, qatîri estê. Vanê, "bîarê, golîgunê ho bîarê, meyîtu..." De nêtawrenê! Sebîkere? (esker) vanê, "kamî ma qîr kerdîmê?"...Vanê, "ma nêzonîmê." Halbu ke, i ki tey biyê. Vanê, "ma nêzonîmê! Ma çî zanemê. Eşkiyayê, yêne qîr kenê. Ça amê kotê çadîre sîma? Şêrê qîşle de vînderê!" Endi çewres, boncas mezêlê sana uza. Nîka yanê, kamjî hukumat yêno, uza bayraqe tik keno. Nia selam danê cî. Vanê, "îtha de zomonê 38 de sîro ke Dêrsîm qîr kerdî; sîro ke Dêrsîm herb kerdî, îtha de nîa honde eskerê ma îtha de şîyo. Komutanê ma tha de şîye." Nia verva cî selam danê cî.

Seke hên kerdî, nî Kîrmancu vato, "têêew, kam î darde we? Nî çî darde we. Hem ma kîşt, hem ma dardê we. Sîma dardî we? Sîma çî inere hên selam danê? Yi eskerê maê (ma kîştî, ma dardî we. Sîma bîle eskerê hore wayîr nêvejiay?) U komutan veng nêkeno. Vano, "sîma ra kam kîşt? Kam tey bî u waxt?"

"Ez, Apê mî, Xelîl, Melîl. ..." Nîa yanê, Tîrki nêzano. "Melê, Elê, Bese, Xece tufong gîreday, ma şîme diare çaduru. Şîme, ma bonc, ses têni..."

H.Ç.: Kamo hên vano?

Leyla: U cîranê Muzîri, ha. Vano, "ma têde cîniyê ho, çênê ho day are, çeki day cî; ma new des teney hetê binê de mendîme, new des teney vejîay hetê seranîyê, ma têde î çadîri sanay ve çersunu ver, şî. Tu werd!... Ma kîşt, ma dardî we! ..."

Vat, nîa kêno, "Haq rajî vo. Hama, sîma î zaman ra niyê." Yanê cenc osenê.

"Eke sîma î zaman ra vê, çîtur sîma nîfînê dare? Çî ceza sîma nêdanê? ..."

Vato, "ez rînd zon. O çîko, tu hên vana? Ez nîa hora vîrenîya esker bîyo."

Vato, "çî ez nêzon? Ma u hîris çadîre têde ma, Muzîri hên kerd. Kam ama zovî? A pesewe kam ama? Sey Rîza ama hên kerd? Sey Rîza sîma fîit dare. Ma hêfê Rayverê ho (Sey Rîzay) guret."

H.Ç.: Muzîr vano?

Leyla: Ya. Seke hên vano, ...

H.Ç.: Muzır kamo?

Leyla: Muzır kamo? Muzır sır biyo. A seke nia dima sono (qomutan), nia dima sono. Nia kulenga sipiyê ki deste biya. Orte miyu ra vejino. Seke qomutan sono, vano, "ala bê, bê, Muzır bê! Namê tu çiko? Ala sit caverde!" (Muzır) vano, "ez nê nê lê tu. Miyê mı mendê, site miyê mı beno owukın." A seke verdano dima ke Muziri pê bijero, Muzır sono nia dest erzeno kemer, owe vozdana!

H.Ç.: Yanê, tu vana na owe 38 ra avê çinebiya?

Leyla: Tabii. Kot ke sit rîşiyô, uza owe vejîya. Çevres çîmeo. Vato, "hêfe Rayverê ho cême!"

H.Ç.: Mêrdê tu çı qesey kerdêne? U kot surgın de bi?

Leyla: Phonc serri hepisê Balikesir de mendo, endi bado ke bi newes... U birayê ho Mêrali ki, Odamiş de biyo.

H.Ç.: Ödemiş?

Leyla: Hepisê Odamiş, ye kotiyo? U ki, uza de biyo. Hepisê Odamişio, yê kotiyo? U ki uza de biyo. Bonc hazar mordem berdo uza, têde merdo.

H.Ç.: U key to de zewejîya? U endi hepis ra vejay bi, hona?

Leyla: Ma endi surginiya ra amey bi. Herêy bi.

H.Ç.: Sîma şî İzmir, İzmir de vinêt,...?

Leyla: Ma İzmir de howt seri mendime.

H.Ç.: O hepis de bi?

Leyla: Ya.

H.Ç.: Ma tu Teslim (birazayê Sey Rızay) di? Sey Rızay de pia kot bi zere?

Leyla: Ya. Ma şiyêne ziyaret (diariyê), amêne. Ma seke şimê surguniyê, ma şimê diare i, zerre İzmir de.

H.Ç.: Sîma re (tarixê Dêrsım, 38) qesey nêkerdêne?

Leyla: Ma ça qeşî nêkero? Endi verda ra izine, howt serri mend, ma şimê uza. Ma nas nêkeme, kamji hepis de ro, kotiyo, çıvao. Bado ke işte na vey-wa ma şiyê İzmir amê -cinia Bavay Sekina- vat, "ez şiyô hepisê İzmir, mı va, namê na hepusunê Dêrsım çiko, seneniê? Mıra vazê. "Vato, "tu sekena?" Vato, "mı va, ma ki macurê itay me. Ma surgın kerdime, işte mordemê ma tha de hepişiyê. Ardê tha, nêzon kotiyê."

Vake, "gardian mıra va, ju Teslim Yıldızo, ju Uşên Kaçaro, ju Ali Abaso. U Ali Abaso ke ame lê ma." A vake, "mordi, mordi, mordi.." Mı va, "ez iyê

binu nas nêkon. Mustafa Ağlari naskon, Teslimi, ju ki, Uşên Kaçari naskon. Ama nas nêkon ke aşira marao, belka Gêwuzo, kamo?" Vat, "defi vênda Teslim de, bêro tever! Ez veywa Sey Rızayo." Yi gardian ra vato. Lazê ho -nu Ali Rıza Polat- ki tey biyo. Seke şiyê çêver kerdo ra, vejiyo amo. (Teslim) a hên gurfiyo mendo. Vato, "veyvê!" Vato, "tu koti ra vejiya?" Vano, "vanê veywe, çê Sey Rızay surgın kerde, ez ki fetelün, kotiyê.. Nê çênêrijay, çênêrijay sima kotiyê? Çike tu tha menda?"

Vato, "ma hire serriyo ke na mıtuka İzmiri derime, rae nêan tu ser."

Vato, "lista ma beliyê biye. Tu qe pers nêkerd?"

Vato, "nêêê."

Cinia i ki ma de merde, çena ho ki merde, bırayê ho ki merd. Teslimê lazê apê mı. Endi na cıra vana. Vana, "rameti nao tevera." Seva lazê ho (Ali Rıza Polat) vana. Vano, "Biya. So vengacı de bêro." Vato, "nêtaşron, belkia na gardian nêverdanê."

Vano, "ça nêverdê? Bêro, bêro!" Ey vato cıra, "tornê apê mı nao yêno. Tornê Sey Rızayo. Yêno lê mı."

H.Ç.: Ali Rıza Polat? Nuyo ke kast?

Leyla: Ya. Endi anê, gardian naskenê, hora bazar ve bazar sonê. Bazar bazar cırê hewla pozenê, cırê çi cênê sonê. Peyecoy vurnenê ra, rusnenê Seferhisari. Uza thaa honuko. Kınare Denizo, rındo. Bırazayê mı dilekça dano Vali; Vali ki dano Ankara. Vano, "hepisê Dêrsım naê tha de, hawa nêjenê, mosê, nêweşiyê, roza haqi doxtor de rê. Têde merdê, havalê ho (yê Teslim). Hire hazari hepis amo İzmir, tek hire havali mendê. Ali Abas mendo, Uşên Kaçaro, Teslim Yıldızo." Pile Usuwu Qemer Ağa lê ninê de merdo. Ju ki na Usuwu ra -ju lazê cênc biyo, a nia dest bajî. Çulfa zere hepiş de vırazenê. Yanê vanê, "hedira ma bêro." U layik genco, museno. .. Kuras vezeno, çarsefe. Roz de 40 metre çi vezeno. Kuras, peşkir. Vanê, "zof pêto." Qerê Usuwu ra' o. Nêzon kotiyo Qerê Usuwu? Lazê henêno xort! Namê ho ki Bırano. Vano işte, "lê ma de kuno ra. Nia cıra has keme,.. çusto, ma re çay gireneno. Xorto. Ma têde nêweşime. Sodır urzeme ra ke, bingê do made, endi nêweşimê, zeyir gureto." Binga uzay ke, ison nia gos kena, endi sonê xestexane. Endi her keşi leçege ra çingerege vırasta, nia oncenê Karaliya ho. Sodır urzenê ra ke, herca têde taxtebeziyo u bingo. Hên piso! Seke sonde ama, vake, "apo serde çün."

Nê mı va, "çıkı, tore sebi?"

Va, "serde çün."

Mı va, "rınd beno! Ça senik nêgurina?"

Vato, "sebikeri? Ez rast guriun, ez xayinên nêkon." Doxtor ki qatê ser de biyo. Yê hepusu. Ma gardian ra va, "nao nêweso, sebikeme?" Vano,

"nêweşiya ho çika?" Vato, "serde çino." Vato, "yau, tavara cire ilaç biarê!" "Seke nu hire hazari mekum bi, tède şî. Nu neyi nêşiya?" Qemer Ağa merdêne?" Va, "ez şîyo cınaza Qemer Ağay mı diye ke, zere helaneke de ro.." Yi gardian vato. Vato, "helaneke de ro, nia ma vele sana bine, yena sona, goni ra pıra. Goni ra pıra. ... " Seke gardian vano, "Qemer Ağa merdo, a ni tède çikenê, hirmena sonê. Teslim, nu (Ali Abas), Uşên (Kaçar), u layuku cênc. Vanê, "pepo! Qemer Ağa ça bımıro? Qemer Ağa ju kuxênê. Tutun ki sımeno. " Sonê ke, hao helanek de, naylone binde ra, yêna sona. Fır firrrr, a naylona ra nia erzina goni. A ni zırçenê, i xedemey yênê, vanê, "u merd, ma maki vame, gonia isonê Dêrsım sađlama, gonia ho sađlama, cême dame Kızılay.

Endi ni çikenê, vanê, "endi meyit bîdê ma, ma meyitê ho bemê Kapialti.! Beme dame sivilu, bêrê wedarê! Nêdanê cı. Vanê, "Belediya darena we. Ni mekumiyê, cêza ho esta." Nêdanê. "Hukumat dareneno we." Endi ni têlê Wali kenê, Wali vano, "sıma qıseweta cınaza mekerê! Ça sıma makum rê vanê, ma buxu daremê we? Sıma ki makumiyê, sıma çitur yi darenê we? Harrdê tu (sıma) kuya?" Vato, "hard hernemê."

Berdê İzmir Mala Tepecik de.. uca hepıs esto, berdo uza dardê we. Tepecik mala tumê Belediyao.

Teslim ke vejino izine, vano, "ez son havalunê ho ser." Sono yêmis cêno, çî cêno sono uza. U gardian ki hode beno. Vano, "rındiya to zofa. Ma hire têni, tu ma xelesnayme!" Endi ilazu tevera anê. İlazu tevera danê yi, o ki dano çêverdar, sonê ilazu tevera anê, derjênu sanenê ho, heve anê. U hire hazar makum tède wertê des u dı asmu de hasret kerdo. Tède merdê.

H.Ç.: Tède yê Dêrsımıyê?

Leyla: Yê Dêrsımıyê. Ya, kisenê hora. Vanê, "verva hukumati amê, Atatürk rê na kerdo, na kerdo." Lista pıra. Rozê na lazê apê mı Teslim benê ifada. Eke dano hore. İşte dilekçe dano, vano, "nia honde qulê ma merdê, tède qazao merdo. Tède ilaju danê cı, derjunu sanenê cı. Peki nu lazeko xort sebi? Nu layık nia serde çiyenê."

H.Ç.: O Usıvız?

Leyla: Ya, u Usıvız. Sava yi nia merdo. ..

H.Ç.: Vato, "yanê nu kisto?"

Leyla: Ya, ya, kisto a. O ki jê Qemer Ağay kerdo. Endi vato, "ciranê ma bi, sevkan bi, .. ma pia bime, sevkan bime. 20 sere de layıko, nu ça bımıro nia tha? Nia mao dawa nêy bikeme!"

H.Ç.: Teslim 'o vano?

Leyla: Ya. Benê ifada. Destu kelepçe kenê, cênê, sonê. "Nu aşira to rao?" Vato, "ya". Vato, "peki nu xorte nianen, kamji hakim ceza dê cı?" Vato, "u hukumat biveso! Des u bonc sere domon ceza dê cı, nu ki vişt sere de ro. Tu çı endi emîn kena... Domonê Dersımiye pêro... ..domonên de fit dare! Lazê apê mı Sey Rızay des u çor sere bi, fit dare. Destê ho (Laza Sey Rızay Uşên) tepia bomba gınay bı cı, nia seqet bi. Tu çı namusê hukumati mı ra pers kena? Hakimi ki bêşerefo, pasayê ho ki bêşerefo, qereqolê ho ki bêşerefo! Serrê mı yanê hiris serra? Des u bonc serri dê mı. Ez des u bonc serre biyo, zewejiyo..."

H.Ç.: Teslimo vano?

Leyla: Ya. Laz, çênê mı estê? Têde, cinika mı, çênaka mı, têde Derê Laçinu de kişti, Derê Qerelqan de. Ezi ki lê apê ho de xeleşiyo. Ez amo ke dewu ra nan beri apê hore."

H.Ç.: Sey Rızay rê?

Leyla: Ya. "Lê Sey Rızay ra amu ke, ez apê hore nan beri, tutin beri. Dormê mı hukumati guret, cendermu guret mı ra, pê mı guret, ez ardu hetê Xozati. Des u bonc seri ceza dê mı. Mı sekerd? Mı tufang est? Ez bêçek biyo. Bile kardı mı de nêbi. Mı kamji esker kist?" Mı ifada ho da. Mı va, "Hakim, mı kamji er kiştö? Mı kamji dewe kerda xırabe? Mı koti dijdiyê kerda?"

Hakim vato, "tu mordema Sey Rızaya, coka. İster serê tu 10 ve, tu ceza 15 seri wena." Vano, "nıka ki işte binê berga (hücre?) ma de nia hora owuke biye, hasır nia dênê ma, endi yi xasiri sere ma hên ve piştiku gınênê puru. Nıka ki ma nao vêrame gureta. Cigeri zerre ma de çinê. 9 seri viarnê ra, hona zof seri mendê. Ez miron tha de. Mı sekena, berze welat. Ez miron. Ez mironnn!"

Nu Ali Abasi ki, Haq rama ho cıkero, nia cizikê ho moso.

H.Ç.: Hepıs de?

Leyla: Ya. Têde hewa rao, hewa rao. Nia moso, vanê, a yême ra niyo. Na yême ra rêm koto cı. Yi birazayê mı (Ali Rıza Polat) vatêne, doxteri sanê cı, nia jê mijia domonu yêna, keyke o mosayê ho nişt. Jê muslıxi nia xortum kênê cı. ... Vato, "u nêxeleşino! Ali Abas." Juyo de dest payiyo, nia jê erzailio. Endi asmê, dı asmi tey mend, Teslimi ki ard berd Ankara, yi birazayê mı (Ali Rıza Polat). Yanê izinê cıde, şêrê hawa, şêrê temiziye. A seke ama rest Xaceliye, endi milet di, ama, xêr ama, xêr miyan de be, a ju asma nêmend. Mirade xo nêguret ke, eskeriyê ra lazê ho bêro.

H.Ç.: Lazê ho ki eskeriye de bi?

Leyla: Ya. Eskeriye de bi.

H.Ç.: Uza de merd?

Leyla: Ya. Uza de endi merd (Teslim). ... Piyê ni Cafer yine, aponê ni, berdê kerdê a komete. A kometa ke khalik vırasta. Berdê, kerdê uza.

H.Ç.: Na piyê Caferio ke Xoser de, Cafer ke çê ma de vındeno?

Leyla: Ya, ya. Piyê yi İvrayim, apê ho, Rıza, Memed, Şıx, têdınê pêro pia berdo dardo we. Kefen ardo, cırê çi do.

H.Ç.: Ma lazê Teslim kotiyo? Koti merd?

Leyla: Nê çı? Kıbrıs de merd. Kıbrıs de kist. Ey lise wend bi. Domon bi. Uza (İzmir de) da mektev, wend.

H.Ç.: Kot şı mektev?

Leyla: İzmir de. İ maylimê ho vato şêro meclis. Vato, 'va şêro mebusen bıkeru, haqa Eleviu de bunusno. Na veywa ma Sekina (cınıa Bavay) vake, "wuyyy! Bê nê kisenê! Vanê birazayê Sey Rızayıyo! Ça şêro? Kisenê! Evraqê ma hukumat de re. İ benê kisenê. Ça şêro buwano, ça şêro meclis? Haq nêkero! Nê, nê, nê! Endi honde wendo besu! Hore va çê de vındo!" Jê filiz bi. O hên berd Kıbrıs, ses asmi mend, lazek uza kist. Ne meyit di, ne thowa. Honde qeşi ke, xetê amê...

H.Ç.: Çê Sey Rızay ra kam wes esto?

Leyla: Kes nê mendo. Çênu ra az wes esto.

H.Ç.: Ju cınıya huya vırene, ju ki cınıa Bavay (Sekina) wes mende?

Leyla: Ya, ya. (Ma pia) amayme surguniyê.

H.Ç.: Ju ki na Polat (Ali Rıza)?

Leyla: Ya. Nu Polato, Ali Ekbero. Eli Ekber, piyê Rüstemi. İ ke surguniyê ra şı, howt seri mendı, işte Haq rameta ho cıkero... Sekina be analığa mıra Polat ra raver nem serre ...usar merdi, bi asma payıza orti, laz (lazê Sekina u Bavayi Ali Rıza Polat) kişt. 87 de kişt. ...

H.Ç.: Ma u ça kist, sebeb çık bi?

Leyla: Bava, emın? Polat?

H.Ç.: Ya.

Leyla: Ma ça kişt? Ma vanê,... Hem wenê, hem cênê pıra, tüüüv!... Tu nêzana? Ma yê nê kisenê. Ma nêkisenê, sekenê? Vanê, "qomutanê ma vato, biki-se. Lista da ma. Ma ju-dide nêkeme ha! Hên vanê, ha. Çon rêe amê çê çêna, Selviye. ... A sona dewe, malê ho esto, bostanê ho estê. Sona dewe, verasano, soj verdê ra. Qayt bena ke, bonc teney naê amey. Devrimci. ...

Hecra (moa mı): Fotografê Sey Rızay tu nêdiyo nanê dêsû-mêsu ra, nanê pırdû ra, hama torn ki benê kisenê, laj ki benê kisenê.

H.Ç.: Ma ça hên kenê? Ma endî çı xêrê nayine?

Leyla: Lazi ki tu vaze ke yanê qusurê ho bıbo, Polat?

A nu bini ki, lazê Polati, nu Musa. Nia amê nonê ho werdo.. Moe vana. Ma uza nêbime. Vana, "nonê ho werd, çiyê ho werd, qarme ho werd, ho kerd mırd, ho dalawnay ra day puru, guret şî. Vat, "bê şimê na cor na dewe, na Qendu! Şimê, uza qeşî keme!" "Nu sene qeşikerdena? Qese çikiye? Ça tha nêkena?" Vato, "havalê ma têde hayê haza." Dowo lazek rê..(Lazek, Lazê Polati Mursay) vato, "na pesewe, ez çı bêri uza? Na moa mı tha teynara. Kam lê naê de ro?" Vato, "moa tu thowa nêkena. Va çêver cado! Bonê çatiliyo." A lazek danê puruuu, awuke ra vısnenê bover. U qazeno, vano, "mıre mede, ez buxu yon. Ça danê mıre?" Zayıfeko, hona eskeriye ra amo.

Gosedari: Ya, ya, qalê derdu meke!

Leyla: "Danê puru, quzayise ho hata bine gozu amêne mı." (Moe) vana, "mı dıma veng da. Mı va, Musa, so lê Muxtari vaze, zora mı benê. (Muxta-
ra vaze) tel ke, esker bêro!"

H.Ç.: Kam hên vato?

Leyla: Moe vato. Vato, "ni ça tu zora benê orte yine. Nika uza ovor de savanê? Benê koti?" Vato, "hayleme meke!" Moa hora vato, "qeşî meke". Endi vana, "bi sodır, ez şiyô a dewe, mı va, Musae ma berd koti?" Vat ke, "berd koti? Guret şî. Vanê, bêrê şime qeşî keme."

Endi berdo hên vanê. (Moê) vato, "Haq adirê sımare! Qeşikerdena ho çê ma de qeşî kerde. Kırdaşki qeşî kenê. Ez nêzon Tırki, ez nêzon Kırdaski."

H.Ç.: Moa vane, nê?

Leyla: Ya.

H.Ç.: Kırdaşki qesey kerdo, aye Kırdaşki fam nêkerdo?

Leyla: Ma çı zana! ... Endi vato, "tu bê Reise ma be. Namê khalikê tu name tora. Kême Sey Rıza!"

Servê khalikê to bo! Endi seke hên vanê, maê fam kena. "Buko, buko, u çiko tora vanê, tu kemê Sey Rıza!". (Musa) Vano, "yi horê kuratu kenê. Ez torno, ez domono. Ez ça şêri Sey Rıza bi?"

Badu berd, kerd cepeci. Serr u nêmen tey mend, a emser kişt.

Gosedaru ra: Ma ça lazê bırayê tu (bıraza, lazê Ali Ekberi Rüstemi qest kena, çike u reê MED-TV de vejiyo, coka) amo tha, naza qesey keno, yêno orte ine, orte Khurru?

Leyla: Ma ez çı zon. Yi iltica kerdo. (Rüstem ortê Khurru de niyo).

Gosedaru ra: Niade hem ine ra mordemi kistê, hem ki yeno uza qesey ke-
no. Qe nêro ortê ine!

Leyla: Khurri?

Gosedare: Ya. ...

H.Ç.: *Ma Ağayê (mêrdê) tu key merd?*

Leyla: Na 80 de...

H.Ç.: *U hepîs ra ke vejîya, sîma hona zewejîay?*

Leyla: Nê ya, ya. Tu ki. Ez biyo vişt serre, endi hona...

H.Ç.: *Ey pêro, herçi zonêne tabî?*

Leyla: Ya, ya, qeşi kerdêne.

H.Ç.: *U ki orte meselunê Dêrsîm de biyo?*

Leyla: Ya, ya. Milet ke amêne lewe, qesey kerdêne. Mire qeşi nêkerdêne.
Vatêne, "sona ho fina dare, sona emîn kena, bena xêğ". ...

H.Ç.: *Ma yîne ke qesey kerdêne, vatêne, "ma seveta Kurdistan do
pêro", yaki?*

Leyla: O zaman koti Kurdistan vatêne? Vatêne "Dêrsîm..."

H.Ç.: *Yanê Sey Rîzay îne hên, "Dêrsîm" vato?*

Leyla: Nu, niyê vezenê, vanê, "Kurdistan".

H.Ç.: *Îne, (Sey Rîzay, Uşenê Seyd, Qemer Ağa, Sahan Ağa, Teslim,
Mêrde Leyla) vatêne "Dêrsîm"?*

Leyla: Tabî. Ma Tîrku ki vatêne "Dêrsîm". Ma Dêrsîm vatêne. Thowa ma
çîyo henen (Kurdistan) nêheşîme pê. Vatêne, "surgunê Dersîmî". Ma sur-
gîniye de bime.

H.Ç.: *Ma îne keş qal nêkerdêne. Niyê ke wes mendê. Niyê ke Sey
Rîzay de biyê, î Teslim yîne, hên nêvatêne?*

Leyla: Teslime feqîr 14 sere bî, şî gîna hepîs re, kot 30 sere vejîya. Nari ki
merd. ...

H.Ç.: *Yanê van, na îsono ke wes mend bî, îsono ke Sey Rîza de,
îsono ke sîma de bî, pilê sîma, cinia Sey Rîzay, yanê analîğa tu,
cinia Bavay (Sekîna), îne ke qesey kerdêne, vatêne "Dêrsîm"? Ya
ki?*

Leyla: "Dêrsîm", vatêne. Ma İzmir de bime, vatêne, "ni macurê Dêrsîmî.
Nînê eskerê ma qîr kerdo. Tîrkunê uzay vatêne. Yî Taxteçîu vatêne.
Vatêne, "eskerê ma qîr kerdo, verva Atatürk vejîyê." Vato, "tufang nêdame,

fese ro nênamê, nêkume bine bandıra Tırku." Yine nia qeşi kerdêne, ma vatêne, "hiya, ma kerdo. Dêrsim de kes Tirk çino. Têde Eleviyo. Têde ju koko.... Dêrsim! Nia Eleziz ra dot herca Dersimo."

H.Ç.: Eleziz ra dot, hata Şevaz, Qoçgiriye, Erzingan?

Leyla: Ya. Mı va, "na hetu ki tolub bi. Hora yi emunu kerd bi lista. Yi Şevaz cu. Kerdê lista, dêvê Kirmancu, dê domonu, dê... Kitav do ci. Vato, "Şevaz ki Dêrsimo. Qoçgiriye ki Dêrsim'a. Hama Şa(?) ki Dersimo. Çorumu ki Dersimo. Ni pêro Eleviyê. Hezreti İmam Usêni rê ibadet kenê."

H.Ç.: Kam hên vato?

Leyla: Niye ke Sevaz ra amey. Ni Qoçgirizu. Yinê piê mıra vato.

H.Ç.: Yanê Ali Şêr yine vato?

Leyla: Ya. Ya. Ali Şêr Efendi. Yanê vato, "ma nia têde piya Elevimê. Têde bine destê ma de rê. Waxto ke Haq dest mado, verva Tirk bêrimê, -ne topê ho esto, ne tufongê ho esto .. Yê maki goligê ma estê, yê ino ki. Hama ju ağır makina ma çina. Beşliyo. Otomatik tufongê ma çino. Ae ke bibe, yine ki hal kemê!" Yanê cênciyê vanê. "Yine ki halê kemê. Yinê (çeku) ame res-nemê ho." Yi Qoçgiriye vanê. Vanê, "tufong çinê sayike? Depoy pıriyê, ta-lan kemê, ame."

H.Ç.: Peki u waxt, Khurru (Kurdu) thowa Sey Rızay re ordum kerd?

Leyla: Nê Khurri koti ma di? Khurri çinêbi a. Khurr çine bi, çine bi. Têde Elevi, têde Kirmanc, têde Ehli Beyti. Nê, Khurr kotiii... Khurr na 86 de vejıay. Na 83-86 de, Khurr a sire vejıay. Zovi têde Elevi bi, têde Kirmanc bi. Endi Kirmancê ma yêne tha wanenê, zana? Wanenê, vanê, 'dame mektev.' Vanê, 'zonê ma bumusê.' A yenê ke, Here-Were qeşi kenê. Ma fam nêke-me. Vanê, "ma Khurrmanco, Khurrmanco; biz Tunceli." Kamke mıreno, kimliga ho têde Tunceli'ya. Zovi Khurriyê. Zovi ki Here-Were zanê. Ma tu kam rê sekenal!

H.Ç.: Tu va, kok sebeno?

Leyla: Kok nêbirino!

H.Ç.: Kokê ma yanê?

Leyla: Tabii.

H.Ç.: Tu vana yanê, kokê ma nêbirino?

Leyla: Ma nêbirino!... Ha bıkiye, ha bıkiye, kok nêbirino!

H.Ç.: Tu vana yanê, koka ma onca jil dana?

Leyla: Tabii. ...

(Naza Bava Bedri onca eve kemanê ho ju lawuke keno tira)

Îmam Hesen

Ax de pi berbeno:

"Îmam Hesenê mî merdena ho ver mekuye!"

Ya inu ordi onto ma ser

Owa Pertage ra naver!

Way lemin fermanê koyi veto!

Dayê, zalimi alay u taburi ontê

dere mêrata Pulêmuriye, ... Erzîngani

Nê ewru têwerte de qesey kenê,

vanê, "gureto têwerte de sarebirno

Lazê Îvrayime Hesenê dewrê Silemani.

Ya, vano, "Îmam Hesenê mî, merdena ho ver mekuye!"

Îvîsko vesaye de dustê tora domonê çevres u di xortê ju çêyi

Têde dustê tora xortê ...

Ya vano, "ez şîne Nazîmiya sewtimale. "

Daye lazê Memed çavuş fetelino zalimê Yüzbaşı dîma

Daye endî xirpiye ginê zerê miro

Mî va dayê nu Yezîd mî na Kafîri ra hêrreno beno

Way lemî Dayê, sare birneno!

Dayê Zalîmî dest u payê mî gîredê,

Dayê ez gureto berdo.

Lazê Dele, Dayê mî niada, serva mî niştî ru...

Kardîa lazê tu sone keno!

Dayê .. mîlet kîstena mîra bêxevero.

Dayê nî dîsmenê Îmami kardî gureta, vile cendegê mî sero pay vîneto

Ya Dayê Zalîm vano, apê mî bêro to sero.

Mî va, "ewru rozêka Kerbela wa, na Zalîm kardîa mî nêonceno.

Dayê nî Zalîmî kardî naro vile mî, birneno.

Mî va Zalîm, Uşênê Kerbela peyra sare birîyo.

Sarê mal u gau niyo, sarê cuamerdu no.

Peyra cuamerd sare birîyo.

Daye nî zalimê Yüzbaşı ra vaze, destunê mî raverdo!

*Dayê alayiye esker u çekunê eskerê ho bijero, mî dîma bêro!
Pusula bijero diarê Deriya sewtimale de Dayê roniso. (...)*

*Waxtê lawîke-vatene de zof qesey beno, tam fam nêbeno. Mî hondeke besêkerd,
honde nust.*

Lawuku ra tepîa qeşî kerdene re dewam kerdime.

H.Ç.: Bava, tu vake, "mî Xarpêt de Sey Rîza yi dî", nê?

Bava Bedri: Hepîs de bi. O sîre Sîlê Qatîr'i kişay bi, Ğeze berde uza (Xarpêt). Ez şîne mehkeme, yi (Sey Rîza ve olvazu ra) berdi mehkeme, mî di. Sey Rîza ve laj ra pia gîreday bi, Usê Seydi be Qemer Aĝay ra pia gîreday bi.

H.Ç.: Kam kam pia gîreday bi?

Bava Bedri: Sey Rîza ve laj ra pia gîreday bi. Qemer Aĝa ve Usê Seydi ra pia gîreday bi. İye bin ki dî ve dî pia gîreday bi, berdi mekeme.

H.Ç.: Xêle mîlet bi?

Bava Bedri: Jê nazau, leê Rüsselsheim. (Ju mala Rüsselsheim ra ve hata çarşîye Rüsselsheim; taxriben 1000, 1500 metre)

H.Ç.: Tu çî zonêne ke, makeme Sey Rîza îno, tu şîya Xarpêt?

Bava Bedri: Mehkemê Hesenê Momi bi. Ez Ğeze de şîyu. Şîyu Xarpêt. A roze ez şîyu, mî kaĝita ayê berde dê mahkeme, vake, "mahkemê sîma mesteo. Ewru yê Aĝleruno. Sapîk vi, çîk vi mîra bi, polêşî pê bojiyê mî guret, ez esto tever.

...

Derê Laçi

De wela, wela, wela hal yamano.

Derê Laç de dame pêro

Dayê mîz u dumano

tede tufong erzîno...

Hesê Gêwe vano, "pêrodê ma pêrodime

kes reyna çeku girê nêdano,

Roza Kerbela seyîd beme

caê ma ceneto.

Astê ma nêkuno

Memleketo, nu welato".

Ondêra Gîniye ver de

Îvisê mî, şuya hire
ya esker vireniya to dero
merame mevzi ser
ho biçarne kemere!
Vano dayê "...nao koto eskeri ver miğarunê ma cirê salix dano
Mistafayê tornê Sure".

Ondera Gıniyê ver de
Îvise mî, hêniyo.
Hese Gêwe vano "pêrodê ma pêrodime
Reyna ma dima kes çheku girê nêdano".
Vano, "xalê tufong mêerze!
Verezayê to pê bijero."
tu tufong çip berze
meverde sarê mî bero!
meverde sare mî bero!

Îvise mî esker do arê
Sargeni sana bare
Îvisê mî de roze
texeliyo tufongê aşire
Vanê esker ewru
pêyser koto dere
Vano, "qomo Oli kenê piyê mirê meberê
Lemin na xevere!"
Kes diyağ nêkeno
Çetina darva çigere.
Esker amo ma serde
Alayi sanê sere Koyê Suri.
Aşirunê ver mevejîyê (merjîyê we)
tufong berzê
karê cuamerduno!
Dayê gonîa aşiru zofa
Zalumu ewru arda ra ho viri
Aşire veng dana, vana, "sîma azo pêyen"
Mara meşerê destê na Zalimi
Sewqetê ma urzno ra
kerdo duzê Çewlige.
Ewru dest u pay nêro peser
Qemerê Silemani
Çeverê howt odu Borginiye de kilit kerdo

Suleman Ağayi
Zalimi nêçe polatê jê ma qır kerdê
Qomo ocaği thol verdayi
Dayê zalimê aşiru kotê eskeri ver, ma dimiyê
Sarê ma benê eve pere
Aşiru ver mekuyê, meverdê
tufong berzê
..karê cuamerduno.
Sewqetê ma urzno ra
kerdo duzê Çewlige.
Alayi ontê ma ser
Tabur sanê têpêy.
Dormê ma de qurmus kerdê
Xefif makineyê.
Birazayê sîma têhet ra
Aşiri qırkerdi qedenay.

(Beno ke taa cau de gëlet tey esto. Çike waxto ke lawik vajinê, qesey beno, coka o çekui araze niye).

Kamilê mi

Vay de biye, biye, biye
Kamilê mi biye.
Dayê alay viyarnê mara
Taburi sanê serê Borginiye
Dayê temel do puro
Qıslê onderê Mamekiye.
Maê berverna dana horo
Vay de meso, meso
Kamilê mi, meso!

...

H.Ç.: Sey Rıza ke est dare, kamji asme biyê? Tu zonena?

Leyla: Tabii. Kasım bi. Asma virene vejiye, u kasımo, eylulo? Asma payija wertî.

H.Ç.: Asma payija wertî de est dare, yaki peyene de?

Leyla: Wertene de, wertene de. Werte werte. 10 de makeme bi, 20 e de fiş dare. 37 de Ağlerê ma qır kerdî, ni ki payiz (pê gureti). 20 de fit dare. ... Gosedaru ra teyê vanê, "Atatürk nêwes bi, vato, qır mekerê!"

H.Ç.: "Atatürk vato qır mekere?!" Atatürk qarar gureto, (Dêrsım sere qanun veto), vato bıkıse!

Leyla: Celal Bayari (Atatürk ra) vato, "honde teni imza kenê, tu ça imza nêkena?" Dêrsım re emir vejıya ke, "QIRKERE!" Atatürk vato, "soyê Dedu meverde! (Soyê) Ağleru meverde!"

H.Ç.: Pılu bıkıse ke, iyê binu ma teslim bıjeme!

Leyla: "Pir, Rayver name bıvırnê! Pir, Rayver çiko? Ağleri çikiye? Pırde Pertage ra bover,..." vati (Atatürki). O (Atatürk) amo Mamikiye a.

H.Ç.: Amo?

Leyla: Sıreo ke mığarê dere Laçi gureto. Dere Laçi yo? Sıreo ke topi nê pa. A sıreo amo Koyê Sipi Ataturk. Amo Koyê Sipi, nia mığarê Sırçerina (?) Nia kamara onta, dürbün onto. Heligoptere ki, .. nia sere de fetelina. Nia sere de fetelina, Atatürk seveknena. Vato, yanê telefon de qeşi kerdo, "Dêrsım bıjerê kamara, ala na Dêrsım çitur cêrino? Çitur cêrino? Nu kemero, birro? Nu esker koti re şêro? Çiko, neyin nêşiya? Têde telefet beno!"

H.Ç.: Atatürk vato?

Leyla: Yanê ey, ayê horê evlatlıg gureta, kerda tiyara...

H.Ç.: Sabiha Gökçe 'o, name ayê.

Leyla: Him, ya. Araba nêzo, koti amo var. Taê vanê, "na Desta emın de ama var. Desta Koyê Suri de Ataturk. A ki nia vejıya, seveknena. Nia seveknena, tepia yena, niseno cı, yeno sono. Ard, nari ki Pertage de ame war Ataturk. Nia şêrkerdo, şêrkerdo, imkaniye çına. A çêneke telefon de vato, "Baba, Dêrsım nêcêrino!" Demenu nia nusno.

...

»Çêna Sey Rızay Leyla mesela ju cinika Khalize (Tace) qesey kena. Na cinike Derê Laçi de bıya dırvetın. Na Khalize ki lê Leyla ine de surgniye de bıya.«

Leyla: (Cinike) dırveti,.. nia kişta çepe de gına cı, kişta raste de qersun per-ro. Mağara de.

H.Ç.: Dere Laç de?

Leyla: Ya, Dere Laç de. Topu erzenê, hem ki hukumat zovi çêşit qersunu erzeno. Nu kemer têde pereno, sono zerre miğari. Tayi ki eve kemeru şiyê. Seke cinike yena lone ver, vana sole mı vezê tever. Ez tha xenekiun! Ez tha miron! ... Esker dorme pırro! Demenu ra... Pîlê Demenu eştbi. Sile Sur vanê, çi? Lazê Sile Suriyo, birayê Sile Suriyo? Ez nas nêkon, ayê vatêne. Vatêne, "namê ho Silemano". Î dîsmeniyê. Sile Sur de veng nêkenê. Sile Sur rew, 38 ra raver kîsto. ... Sile Sur Borginiye de senik mîlet qır kerd? Abasu Pêtere de qır kerdi.

Bava Bedri: Abasu amey bi, day bi malê Demenu rê. Sule Sur çê de nê bi. Eke viarnay bi, berd bi Siluzu, Abasu vato, "Sile Sur vanê, 'kirê ison haura weno, tersu ra zere ra tever nê bi.'" Waa ho (waa Sile Suri) uza (hetê Abasu de) zewejiayê bena, vana, "lao koti gemugu sereo, nika ke pêheşiyô, mal sima nêdano. Sima ra mal cêno." Sile Sur hêşino pê, sono virendiye de vindeno. Deseminê kîseno, mali pêyser cêno, yeno.

Leyla: Des tenunê Abasu kîseno ha. Dere Pêtere de Sile Suri. Na Fate ki (cinika Khalize) vano, "ni birazayê Sile Suriyê? Ninê tever kere, şêrê! Ni ma kîsenê." Zere miğari de vato.

H.Ç.: Ça hên vato?

Leyla: İşte vana, "belka ni doste hukumatiyê. Ni ça amê tha. Ni sevkaniyê. Ni şêrê qula bıpiyê; vejîyê şêrê cor. Nu honde fisek ça ardo kerdo tha. Ma şêrê cor birru, meverdê esker nata bêro."

Na miğara ki têde eve resen oncino. Têde eve resen ninê ru, têde eve resen oncinê. Bînê ho ki hora çemo. Nia buros verdana ra, çem ra owe cena sona. Vana, ma qayt bime ke, veng danê. Vanê, "lao meterse! Ewru pesewe ma resen, şirit kerdê hazır, sima oncemê cor."

Eskeri qarşı ra, Kortige ra, hetê Golki ra lone pak kerda. Topu nanê pıra. Î (İsono ke zerê miğaru de re) domonu vezenê, resen ra rusnenê cêr. Vanê, "sima burosu pırkerê, herbi burusnê. Yanê domon bore (bısimê) quwetin be, ison bonce."

Zofo mîlet zere de: cini, cuamerd. Î domonu -çê Sile Sur ra- verdanê cêr. Sonê çem. Seke verdanê ra, sonê resenê owe, hama u şirit vîşino. Hona metreyê mano, domon gınnê owe re.

Hecra: Zerê o lone de?

Leyla: Nê, nê. Î lone ra verdê ra, sonê bover. Sonê ho xelesnenê. Sonê ha-valunê ho vinenê. Vanê, "haval bêrê! Cuamerd bêrê, cini u domonu bonce! "Domonê ma owe nêbero, hukumat tha kîseno."

Eke hên beno (şirit vîşino), "ax tux, ax tux!" Deee! Owe zofa, usaro. Gırgırina. Sano ho ver, berd. Ju amıka ho tey biya, nia honde manike tey biya, têde şem u zern biya. Tace (a cinika Khalize) vana, ayê ho dard we, şiyê

çêvere lone, a ez biyo puru. Mı va, "Fadima, tu sona koti? Na manike bena koti?"

Vat, "tüü, şırteqere Demenu hayê şî, ezi ki son, ho erzon owe. Endi pošta mı i bi. Ez ça tha vındon?" A manike ho ra ave este çem, a buxu ki dıma. A hên çêvere lon de. Verê ho jındano. ... Endi resen ke vışino, i domoni gınenê owe re, suxuniye gınena puru. İ Demenu hên tenê benê serdın. Vanê, "sıma şirit gëlet gireda, sıma resen çitur xape este cı? Sıma qayım gırenêda. Xape yêna cor ke, u gacıkê ho vıneto. Peki, na halqa çitur tha ra ve-jina? ...U Usê Demenız...Zamayê çê Sure...Tulık de niştêne ru. Nıza kenê. İ Demenu vanê, "ma ho vurnemê ra." Vanê, "lao, rabiriyê! Sıma qewete kenê, vera sonê, şerê cor, eke sêmşer sonê Muzur, şêrê Muzur." ...Esker dorme de pırro. Topu nano pıra.

Bava Bedri: Çond reyê alayi kerde thol uza de.

Hecra: Lawuke de vanê: Pane İvise mı, panê! Bırayê mı serva Dêrsım sero!

Leyla: Ya. İvis fena biyo.

Bava Bedri: İvise Sey Gali. ...vanê, Hovare de şianê biyo sıfte. Domonên de.

Leyla: Ya. Ya. ... Endi uza de morenê, 400 tene Demenu oncenê cor. İye ke çeka ho esta, iye ke quwetiniyê, cênciyê. 400 tene. 400 tene cêncu oncenê cor.

Nêzo Hese Gewe biyo, juyê bin biyo? Pilê Demenu. Vatu, "ma howt tenu vejime daru ser, ho xemelneme, nia bır ra ho xemelneme, nia honde cepxane ki cême ho ser... Waxto ke esker Koyê Sur ra ama, ... her ju beşliye ra name pa. Xafılda. .." Sonê, vejinê daru ser, nia têver têpey de, serê miğara Dere Laç de, i howt teni. Demenu ra şırteqeru. Qayt kenê ke, safaq ra saate dıya, hirewa, esker usto ra, têra beno. Yanê yenê dorme miğaru. Ju ostor vireniye de ro. Endi pasayê huyo ke, generalê huyo ke, o ki sereo. Endi Hese Gewe biyo, lazê Hese Geme biyo -a Tace qesey kerdêne- ma vira şıyo. Vat, nia jê saate hetê cep de, nia caket de ro, bereqino. Zona? U generalo ke verê esker de ro. New, des tene ki dıma osporo, iye bin ki pê lingê. Nia hetê cep de honde saate bereqino. Kolyao, çıko? İ Hese Gewe vato, "lao, ma hire teni a derece i de keme thol. Sıma iye bin ki, herme i sere de thol kerê! Salê ostor ranê, salê iyê peyenu ranê.

Hecra: Çıqaş cigerli biye.

Leyla: Yanê hên bıkerime ke, (ine) têser têbine ra keme. Axırı goniya. "Ya Duzgın! Ya Jêle!" vanê ... Ninu ho xemelno velg ra. Cepxanê ho kheweo. Herkeş beşliye ho kerdo hazır nia vınetê. Waxto ke i amê nêjdi, endi amê naver dere ra, endi hire teni a saate (nisanê komutanu de) de kerde thol. U kolyê (rütbe de). A i bin ki aylım têveru danê. Danê golugu rê, danê emun

rê, endi i howtemenu di hire destu, çor destu kenê thol. Xafilda qayt kenê ke, bi têsêr-têbînera... Endi ostor mostori hetê ra remay. A endi herd ra kas kenê, vozenê. Bi têbîn ra şî.

Hecra: Ya Xızır bo!

Leyla: Xızır bo!

Hecra: Haq dest bîdo! Ya Xızır!

H.Ç.: *Na Taca qesey kena? A Taca ke, miğare de dirbetin biya?*

Leyla: Ya. Taca qesey kena. Taca Khalîze.

H.Ç.: *Taca Khalîze vana, "mî nîa çîmunê hora dî?"*

Leyla: Ya, ya. Xızır!!! U ju vozdana sono vano, "owike mare biare, awuke ma resnê! Herbi!", vano. "Ma esker kerd têbîn têsara. Têde hawo dêmdiya yême Koye Suri. Na yêm de kes çino. Resenu cini ra giredê, boncê cor!" Perozo a. Endi seke hên kenê, endi esker tobe, têde ho nanerê Mazgerd. Îyê ke dirbetiniyê nanerê goligu, kenê çualu. Îyê ke merdê ki, erzenê uza sonê. Kam sono dareno we ine? Vanê, "nayê hayduti vejîyê. Miğara biya thole. Endi derece cênê, vanê, miğara biya thole. ... Esker kerdo dirbetin, komutani kîstê, komutani kerdê dirbetin. A pîrde i komutani, i esker têde yeno pîrde Pertage. Îye ke uza osporiyê. Îye ke payayê, dirbetiniyê, nêzon rusnenê koti? Rusnenê Mazgerd, goligu ra giredanê. Îye ke merdê, hora merdê. Erzenê birru, sonê.

Vana endi ke poşt kerde quwetine, ma va, "çênêvesayenê, senen bi, çik bi?" "Eskero, qomutano. Ma çî zoneme. Ma ra xêlê ki dîr bi. 500 metre ra fisege erzeme. Têde osporiyê. Ma têde kerdi têsêr-têbînra. Ne golig mend, ne ki... têde toz-tuz bi şî.

Hecra: Tayê de bin kê bîbîyêne, kokê dine ardêne.

Leyla: Yaa! Ma çiko? Yi howtêmena kotê dima. Yanê şiyê diarê Koye Suri. Şiyê kotê dima, hên darê qertê girş estê. Sonê na qertê, sonê a qertê. Yanê esker nêbo ho wedaro. Nêbo ko de vînderê? Qayt biyê ke, têde çentê ho uza rê, sawqê ho uza rê. Têde saatê ho uza rê. Uza hard ra kas kerdê, hên orte herr u çamure de sawqê vejîna. Vanê, "lao laoo, ma nu meyt... ni ke wes be, sewqa ho nêezenê. Ni ke wes be, ... peki nu qayisê pontolunê ino. Nu çuko, nêyi nêşîya?" Vato, "kerdê rut, nêvê goligu ra, cênê benê."

"Nê, nê, imkaniyê esta?" vato. Nia govîlîki qesey keno.

Endi sonê uza kefs kenê, xeverê danê inu -i Demenu, i Khalu... têde zovzêçe ho vezeno. Esker oncino destê Vanki. Yanê top nano lone ra. ... Hora derece ki Atatürki çêna ho (Sabiha Gökçen) gureto, vato, "nia lete milis ke, lete ki birru ke! Esker xerc beno. Qe kokê esker yeno. Nê raa beli bena, nê kemero..."

H.Ç.: A çêna Atatürki ama eve tiyara bomba esta Dêrsim.

Leyla: Şiya Muzır, şiya u hetu...

Bava Bedri: Çêna Atatürk çina.

H.Ç.: Çêna çina, faqat o çêna iya maneviya.

Leyla: Ya, ya. Ça merzo? A ça merzo.

H.Ç.: Hatiratê ho estê, ine de vana.

Leyla: Himm. Tabi, tabii, tabiii. İşte ayê vato: "lete dost ke, lete dîsmenke ke, tu Dêrsim bijerê! İmkaniyê çina tu Dêrsim bijerê!"

Hecra: Vato, "peru cıde! "

Leyla: Vato, "peru cıde! Muxtaru de, Ezu de!" Zona? "Pilu de! Zovi thola. Dêrsim nêcêrino! Esker sono, kokê xo yena onca nêcêrino."

H.Ç.: U eskero ke ine (Dêrsimuzu) qır kerd, onciyo, pêcoy anca ame, yaki?

Leyla: Nê, endi nêamey bi. Endi nêame Koye Suri.

H.Ç.: A cinike çitur xeleşiye?

Leyla: Endi a lone ra onta. Endi nê zav-zeç verda, nê...

H.Ç.: Dirvete çitur kerda wes?

Leyla: Vinde! Dirvete sekerda? Endi sonê a Koye Sur de fetelinê. Esker çino. Têde hên kas kerde... Goligi ki gêver biye a diaru de, osteri gêver biye. Jên mênê ho uza ro. Nia vanê, "weee, ninê zarare (pil) diyo." A ni kunê raê, têde howtemena Demenu, Tace cênê doğri Mazgerd de yenê war. Nanê goligu ra anê. Endi u miletê lone pere cıra vejino. Herkes rame-no sono hetê Khalu. Sonê hetê Terğati, sonê hetê Gırmori, sonê hetê Harşiyê. Têde, herkes sono hetê war u wurtê ho. Esker endi u ra dot çino. Na Khalize (Tace, cıra Fate ki vanê) benê doxtori.

H.Ç.: Mazgert de benê doxtori?

Leyla: Ya. Benê doxtori, vanê, "darva naê luka"

Hecra: Çitur thorê şiyê? Esker çinebiyo?

Leyla: Nê, va bibo! Esker inê ra savano? Tufongo tey. Esker nêtowreno, ha! A seke şiyê zerre Mazgerdi, cinike ki salon de ronıştiya. Ju cenderme amo. Vato, "a naye qomutanê ma Koye Sur de kişt, miğarê Derê Laç ra vejîye. Howt tenê ho ki dare sere bi. Tipê nayê mı guret kamara." A (Tace) vana, "riêşa!" Kırmancki vana.

"Tu nêbiya? Tu bine dare de biya. Sere dare ra tufongi amay, ... tu na mîra, na ve havalê mîra." "Lawo, mı eve çika na tora?"

Vat "davance bi. Dokuzli bi"

"Tobe, tobe, tobe!" ...

Î Demenu, i howtemine, a berda Mazgerde na ru, buxu ho kerdê vindi, şiyê. Nêsonê qereqol, nêsonê hukumati. Î nême raê ra cêrê ra şiyê. Î sonê havalu vinenê, sonê cepxanu anê. Vanê, "şime vireniya eskeri fisegu cira bijeme Pertage de, têde hawo nijiyu pêser. Sonê nanê pa pesewe, cepxane esker ra cênê.

Hecra: Demenu pêt biyê.

Leyla: Yaaa! Savana! Endi u (cenderme) çitur ke hên vano, Tace cira vana, "siktir be so! Ez ça miğarê Derê Ali Boğazi de bi? Ez ça miğarê Kutî Dere de bine?"...

Endi uza de Taca tu vejina ruye i, u ki vejino ruyê ayê. Xestexana ra ju xêdemiye yena, vana, "lawo, siktir be so! Nika tu na cinike ra çi wazena? Cinike zindan ra ama bine, cinike miğare Derê Laç de ama bine. Xore Haqi xelesna". Dirveta cinike vinena, vana: "nao hora şêne cêrr biyo amo na kişte. Tu çi kote nayê, vana, "piştî no mira? Na ça piştî torano?"

Na (Taca) kemer ro şiya bine. Vano, "ez şerit ra giredu, waxte ke ez onto u nu ru, gîz biyo, mî taqle guret, ez kemer ro şiyî bine."

Endi hukumat pê cêno, beno Eleziz. Destu giredanê. Vanê, "cendermi tu nas kerda." A vana, "ilave mire kenê. Cenderme Kırmanco, ez nas kon. Kırmanco, zonê ma qeşi keno. Eke o Kırmanco nêbo, o çi zoneno, ez miğarê Dere Laç ra vejine. Na ilavao. Qe mî berze zerre. Qe lungunê mî girede. Thowa nêbeno".

Endi benê xestexa, çewres roze a dirveta ayê, o gost most cira kenê, nia rindek duz derzenê, hire çağ parşiu vezenê. Parşiyê şeni têde sikitê. Na cinike endi xestexane de merda. ... Zincile ki pıra ra. Kamke yeno, vano, "na ağır ceza de ra." Yanê naê cendermi kiste, miğarê Derê Laç de. "Naê goligi kiste, naê memurê ma kiste." ... Xestexa ra tepia benê kenê hepis Eleziz de. Ju Kırmanco Eleziz ra sono xestexane. Sono nêwesunê ho ser. Perskeno, "tu yê kotiya?" "Ez miğarê Derê Laç ra ardu. Kemer ra şiyî bine...." "Ma na zincile çika waam?" "Ju eri mire iftura kerde, vat, 'tu ma kiştîme, tu ostorê ma kiştî. Yüzbaşiyê ma kiştî.'" ... Na endi sona hepîste manena.... Vana, "ju mormek ama nêwesu ser, vake, `wayam tu yê kotiya?" Mî va, "çi pers kena?" (Mormek) vake, "Zeynelê Abasız nao tha. Halboriye ra. Name tu çiko, mira vaze.

... Zeyneli Khalize guret bi. "Tu Khaliza?" Vato, "ya". Vato, "Zeynelê Usê Xece?" Vato, "ya. Nao itharo çê ho. Hire birayiyê. Tu mirê vaze, son Usê Xece rê vanu, taqîze yeno tu vera ifade keno. Cinia Usê Xece ki Khalize biye. Têrgat ra biye. ...".

Vato, "ez yê Têrgatiyo."

Şiyo Zeynelê Usê Xece ardo. ...Yeno lewe, vano, "Fatma! Nêrê torê se biyo, tu ama tha?"

Vana, "tu kama, ez tu nas nêkon." "Ez Halboriye rao. ...Ez mêrdê waa tuya. Tu mi nas nêkena? Ez Zeynelê Usê Xece wu." (Tace) vano, "tha ronise, ez derdê ho tora vajine." Vana, "ju er ama ... (Tace mesela, Zeynelê Usê Xecerê qesey kena)

Mêrdê cinike ve domonê cinike uza a lona miğari de yenê kistene. Mêrdê ho nia lazunê ho nia girêdano qayisê hora -xerepiayê- vano, "şirit ra giredê raverde çem. Bombu nanê miğara ra, kemer gındır benê ginenê qafika mormeki, ginenê çem ro.

H.Ç.: Peyniye de (Tace) hepîs ra vejîna?

Leyla: Ya, ya. U Zeynel cîre ordım keno. Sono hakim vineno, qaracol de cendermu vineno. Vano, "a Fatmaa ke dîrvetina, zıncile rawa, a boldıza mına. Sıma ça zıncile ra girêda? Halboriye ra wa, waa ciniya mına... Vato, "qawğa Koyê Suri kam vete?" Vano, "a fıqariye çı zonena? Herkeşi tufong esto. Des u dı seren domoni de çeke esta. Çı zonena kam no esker ra? Mêrdê ho merd, dı domonê ho merdî. Keska a ki bîmerdênê!"

Hakim vato, "zıncile lingera veze, heftêna mekemê hoyo".

(Tace) hire seri Xarpêt de ceza onte, badu dê İzmir, lê ma... Cinike gardiyan ra vato, "mı birusnê le Ali Rıza Polati, yaki lê İlyas Dayi..."

Laze î İlyas Dayi ki u miğare de biyo. Cendermu pê gureto, eve resen pê goligura girêdo ke, biarê ceza cıde. Ey ve olvozê ho Mazgerd ra cêr, hetê Palu de endi koti, resen cıra kerdo, remo amo. Vanê, "ma resen vısna, vost amayme."...

H.Ç.: Sıma Seferhisar de çon çêy bi?

Leyla: Ma zof bime.

H.Ç.: Sıma amêne, şiyêne çê juvin?

Leyla: Ya, ya, hora jê Kırmancıye biye.

H.Ç.: Sıma endi na meseley juvin de qesey kerdêne?

Leyla: Ya, ya. Endi î cênci hetê de bi, yi kamili hetê de qeşi kerdêne. İ İlyas Dayi vatêne, "kes jê Demenu khamore nêvejiya. Têde ke jê Demenu biyêne, coru Dêrsım rê thowa nêbiyêne." Vano, "bêbexti vejîay"...

H.Ç.: Tace hona wesa.

Leyla: Ya, ya. Têrgat de ra.

H.Ç.: Sıma surgın ra tepia pêro cêray ra amey Dêrsım?

Leyla: Ya. Têde amay ši, bonê rindeki vıraşti. Herkeş bonê ho, baxçe ho vıraşti. Teevvvv!

H.Ç.: Sîma milke huyê uzay sekerd?

Leyla: İskan memuri ama, vake, "sîma ke tapunê ho danê, milke huyê uzay re vayirên kenê. Sîma ke nêda, itay rê vayirên kenê." Endi herkeşi (tapuyê) ho dayi. ...

H.Ç.: Sîma uza orte Tırku de nêbi?

Leyla: Nê, nê. Mala ma cia biye. Ju bina ma sade howt qat biye, sade vişt çê uza bi. ... Qışlê eskeru bi, da macuru. Khalu vana, Abasu vana, çê rameti (Ali Rıza Polat) vana, çê ma vana, têde uza bi.

H.Ç.: 38 de çê Saatoğlı, çê Hesên Ağa i se bi?

Leyla: Hukumati i Hesên Ağa kışti. Deste de, Derê Deste. ... A roza sifitiye... xevere rusnenê, Hesên Ağa, Rayverê Seyd Ağay, Selman Ağa. Selman Ağay berat kenê. "Nu hore feqiro. Şêro! Guna ney kam cêno? Thowa lista ney çina. Î (Selman Ağay) badu kisenê. Taê vanê, zeyir do cı.

H.Ç.: Eskerê Tırku zeyir da cı?

Leyla: Nê, Kırmancu do cı. Hama Hesên Ağa, ciniye, hukumat kışt. Ciniye name Saxanîme biye. Têde zov-zeç ard a dere -nêzo sîma nêşîye Deste- dere bine Bextiyaru -taa yeno Şêgank. U dere de têde kistê, endi owe sanê ho ver berdê.

H.Ç.: Cemşi Ağa i?

Leyla: Nê, nê. Î Feratu de kışti, Gurgurîke de kışti. Hemed Ağa, Miçi Ağa ve Cemşi Ağa veng dê cı, şiyê qerekolê Gurgurîki. Uza nêverdê ra. Vato, "Xozat de mekeme sîma esto. Cemşi Ağay vato, "çı mekeme ma esto? Hora serre ra nat ma heşayme pê ke, çı mîlet dere Hiniyê Sipi de eskeri qır kerdo. Mîlet nao yeno Xozat ra. Sîma ma ki kisenê? Ma çêvesayenê, non sola ma sîma serre wa. Honde sogusunê mı wenê. Ne demek? Ça mı kisenê? Ju çêna mîna, ju ezo. ... Ju çêna mı esta. Name ho Perixana. Cinia mı ki Narxatuna. İnu biare mı resnê, mı bikise! Marê sa vanê?"

Vato, "emro! Emir veto, Ağleru bîbîrnê! Neçelerrr? Nia cêra esker koto cı, hetê Çemişgezeg ra. A ita ki ma qereqol re vato: 'Ni Ağleru hirêminê biare qereqol'. Marê hên emir kerdo." Endi a Narxatune telefon kena. Vana, "Cemşi Ağay burusnê bêro komutan! Çêna mı nawa bervena, sano, na pesewe uza se kenê?"

U (qomutan) vano, "tu bê! Tu bê ke, Cemşi Ağay bîvinê, İvrayim Ağay bîvinê! A se ke benê, ... Vano, "bê şime pê na çadire!"

Berdê uza, kerdê orte çadire, kutik gize cı kerdê. Yaa. Kutik verdê cı. Cemşi Ağao, Miçi Ağao, İvrayim Ağao.

"Wuyyy, wuyyy, wuyyy!" Zırçena, nia kena. Tufongê nanê ayê ra, çêna ki kisenê, kenê ser sonê. Hêşirina henêne arde ke!....

Nika hasa tora domon virare de ro, dı asmen, hire asmeno. Nia cênê erzenê çem. Vanê, "berbeno, esker yeno ma ser". Vesaniyera. Ne cızık tey esto, ne çıye werdenê esto. Cênê erzenê owe.

H.Ç.: Tace hên vatêne?

Leyla: Ya. Tace hên vatêne. Vatêne, erzenê Muzır. Endi domoni metreê, dı metrey sone, mirenê orte owe de.

H.Ç.: Tu ju ki vake, a "waa mı gose ho nia cor de cıra bibi amey bi cêr".

Leyla: Nara biye. Çêna Sıx Hesên. Hata nika hona sare dezena. Endi eke barut tey mendo, eke çık mendo? A ke endi şıye mezela laze apê ho -Ali Rıza Polati- endi hên kriz ra şıye.

Gosedari: Ma ni ça hem resme i (Sey Rızay) finê dare, ça kisenê?

Leyla: Haq çê sima şênkero! Teewww!

Bava Bedri: Niade aşuru têdine xevera ho kerdê ju, têdine vake, pêro pia dame puro, têdine Demenu sere caverda. ...Yanê manê ke, milis nêbiyêne, esker ko nêguretênê!

H.Ç.: Mezelê sima nika kotiye?

Leyla: Pırbabo de rê. Bava, ciniye, moe, pêro uza rê. Analğa (Elife) mı ki uza lê Sekina (cinia Bavay) de ra. ...

H.Ç.: Analğa tu ki lê sima de surginiye de biye?

Leyla: Ya, ya.

H.Ç.: Analğa to ra çond domon bi?

Leyla: Bavao, Şex Heseno, Xeycana, Menesa, Dilifa... Moa mıra daa zofiye. Ses howt çêneye, çor lajiye. Lazu ra: Ali İsan, Ali Rıza, Qereman, Saider, Seyd Ağa. İ Derê Laçuni de merdi.

H.Ç.: Çênunê hora tu teyna wes menda?

Leyla: Ya, ya. Ma kam bımano? Waê mı ozeb bi. Ez qızê nê laz u çênuno.

H.Ç.: Lazu ra ki kes nêmend?

Leyla: Ya. Kam bımano? Endi tornu ra ju nu Ali Rıza Polat mend. Ju ki biraê ho Ali Ekbero. O horê şüanê maliyo. Horê mal keno weyiye.

Hecıra: Juyê amey bi Khanu (dewa Mamikiye), vatêne, torna Sey Rızaiya.

Leyla: İşte a çêna Ali Ekberi ya. Waa Rüstemi ya. Mêrdê ayê ki Îksor de kist PKK'u. Îksor de. Silema Yıldırım bi namê ho. Nao hire serriyo kisto. PKK'u kist.

H.Ç.: Namê ho çık bi?

Leyla: Silema Yıldırım bi. Mordemo pil bi. Mordemo de rınd bi. Cênc. .. Ware de şiyê Deste, Dolu Babay. Cini sonê, cuamerdê ho ki dewe de manenê. Sodir sonê, sonde yenê dewe. Hên, hên, sonê ware ke hayê uza ronıştêyê. ...Verê çadire de niştê ro. Uza thowa çinebiyo. Vato, "Silema Yıldırım kuyo? Ça niame ware?" Î ciranu vato, "O şî Keleze, lovig movig guret şî Muzır. Cita ho ramıta, vas u vaştiriya ho qedena, şiyô qurvanê ho kenô."

"Hımm, hımm! Va bıkerô!"

Na ciniye vana, "qe seke hên va, mı va, dı tenu ki tha sarebırneme, horê borê. Khavirê ma zofiyê. Benê zerk sonê. Germo, khelizo.

Vana, "vat, ya, ya halê keme waam waam, waam! Halê keme!"

Nia dest fetelnenê i lazekê mıra, vanê yanê Silema Yıldırım koto ra. "Silema Yıldırım, hele qax qax! Îsê ma tode esto.! Vana mı va, "pêskarê lazek mevê, êy horê sımer kerdo zere... Hesê mınô, zere de kuno ra. Owe kerda horo. Gunao!" Seke mı va, "Hesê mınô, nia adırge fıştra cı, ruyê lazeki şêr kerd. Î vanê yanê Silemano, bıkişime. A çadire de. Vana, "mı fam nêkerd. Mı va, sîma Silemani se kenê? Sîma pendir wazenê, xapa pendir ke amê ma, Sileman ke berd rot, o sire bêrê, dame sîma. Nıka ne pere ma dero ne thowa. Sıt nobetiyo. Roz çêyê pendir beno roseno. ...".

Ez şiyô meyiti ser. Mormek seke nia makina ra amo war, ... Ciniyê vana, "şiyô Muzır. İnam nêkenê, şerê dewe de pers kerê" Sonê. Vanê, "raa Urani ma musnê!" Î terknenê sonê. Yanê mexsus hêni vanê. Sonê Îksor. "Ma, key yeno Silema?"

"Belkia meste yeno. Waa ho Muzır de ra. Na pesewe çı bêrê? Saate çorine de şiyê. Muzır raa çor saatıya." A vana, "raa Urani nawa tha ra sona. Se ke mal yeno, rêçe aringına... sîma a raa ho vira mekerê, cıra mevejiyê!"... Vaso, ... Cao ke mal amo aringe vejıya, a aringeru vejıye ser, dorği raa Urani uzawa. Vanê, "nêsome Îksor." Vanê, "some Uran." Urani ki lê Terğat de ra. Têde wareyê, têde miğareyê. Seke sonê uza, sanenê Îksor.

H.Ç.: O (Silema) ki mordemê Sey Rızayıyo?

Leyla: Ma na niyo torna Sey Rızay gureta.

Hecra: Khanu de bonunê Sey Bavay de biye (çêna Ali Ekberi).

Leyla: Nawa ke bonune Tumtaş (Sey Bavay) de.

Bava Bedri: A nıka uza niya.

Leyla: Vuriye ra, šiye...

Bava Bedri: Sowayige de ra.

Leyla: Ya. Haq rajî bo! Çêna Ali Ekberiya, waa Rustemiya. Rüstem ra qıza.

H.Ç.: Nu Silema Yıldırîmo ke kîst, mêrde owo (torna Sey Rızay)

Leyla: Him. Pesewe endi layik yoxro ke yeno. Pesewe saate 12 de yeno İksor. Sonê uza, gost kenê kebab, tenê pızıqnenê i millet ra, terknenê yenê. Ju ki madenci (madendaro). Uza maden diyo. Uzao. Pia kunê ra, u (madendar) ve Sil ra. Tabi domonê ho ki cor Dolu Baba de rê. A roze u madendar nino lê Sili. Vano, "Silema, bê şime çê Muxtari, çay bısımime!" U ki vano, "Haq vo ke ez raê ra amune, thowa niyete mı çino, mı ciğara sımıta. Gost werdo. Ma ça şime na pesewe çay bısımime? Bê şime rakume!"

Baçıke ca i madendare ki fito ra, bırayê hore ki. Karoli de. Orğa esto ser, çêver rakerdiyo, cam rakerdiyo. A nu Sil nia kuno zerre, nia beno cakete hore ke vezo. ... vano, "kun ra." U (madendar) vano, "ez çay simon, tu çêver ca mede!" A aye de, benê puru, nia verê çêver de -hên ve postalı ra, hên ve...danê... Ma şime ke, saate des u diya, mormek ortê gon de ro. Haqooo!

H.Ç.: Tu ki şıya?

Leyla: Nê tabiii! Ma se bıkeri? Endi têde Tunceliye (Mamikiye) ra şiyê. Waê ho uza rê, bırayê ho uza rê. Bırayê Silemani. Rızao, Xıdıro, Meto. Têde şî. Veyvê ho. Ma ez qe uza man? Zamaê mao. Zof rınd bi ha.

H.Ç.: Peki u ça kîst? Sebeb çık bi?

Leyla: Ma sebeb? Ez çî zonon. .. Na Ane hona nêheşıya pê. Uza ware de do sanêna ra. Sîtê sodiri kena pendir, sîtê son ki -dı lêy sito- ... Muxtari ki nia bonê ho tê qarşiyê. U ki, mianê de fitiq esto. Name ho Uşêno. Piyê ho ki nia verê gore de koto ra. Nia, dewiji têde dewe de rê. "Nê lo loo a nu Uşên Muxtaro. A nu ki bırayê Miliyo. Nu ki Kenano. Nu ki çê lazê Muşıyo. Peki na mormek ça orte na çor çêwu de kisto? Qe vengê tufongi niamo? Qe ju mınete nêkerda?" Cendermê vanê. Cendermê qeraqolê Zağeyê. Cêrê İksori Zağe de qeraqol esto. ...Endi cendermu dorme gureto. U bırayê ho ki -u Rıza çino- i ki hakim ardo, doxtor ardo. Nu kami kisto, haleti cısanê. Yanê u ki dewuzunê hora terseno. Ez şine ke, teeww! Masa sereyê, o (Silema) ki uza ramerdıyayıyo, sere şıye gireda. Ane (ciniya Silemani) ki ko dera. Koyê Dolu Bavay de ra. Xevere cı nêda. Vato, "u qav-qazağe ayê orte de manenê. Ça xevere cidime? Xora bela mare ama. Endi giran giran bêro." Uza ra ju sono, veng dano. Vano, "hes koto orte miyunê çê Usivê Azi, Dere Mamuxu de pêro qır kerdê! Ane ra vaze va herbi bêro!"

A çena hu nia honde ra. Lazê ho ki gino adır rê, a nu destê ho seqeto, gire-dayiyo. "Vax, vaxx, vaxxx!" Na vana, "ez inam nêkon! Hes ça miyu qır kero? Tobee! Sıl kîsto!" Hên dana hore. Vana, "Xatu, Xatu tobe bo, Silemano kîsto." Zirçena, vana: "Xatu, nê, nê nê! Wuuyy! Yıldırım kîst. Wuuyy! Wuuyy!" vana. A hên rut -kince wari parê- yena raa. Ameenê. Ame endi. Zirçeeê! Ho est ser. Cendermu nêverda. A bolmıs biye. Ho est orte goni. Nia goni vesena. ...

H.Ç.: Tu va Sey Rıza nuste khan zoneno. Sey Rıza koti şiyoy mektev?

Leyla: Piyê ho Sey İvrayim do wendene.

H.Ç.: Yê Sey İvrayim wendis u nustena ho biye?

Leyla: Tabii! U day, u dayyy! Yaa!

Siro ke Rus amo, piyê mı Erzıngan de biyo. Rus amo Erzıngan, qawğa uzay de Khalike mı Ağdat de beno nêwes.

H.Ç.: Sey Rıza u zaman Erzıngan de biyo?

Leyla: Qewğa Ruş de. Nia pesewe veng dano. Name pirika ma Xeycana. Vato, "erê Xecê, ez miron, bê veng Şıx Ahmet Dêdi, veng Ali Rızay de bêrê!" Erzıngan de.

Maê vato, "çê vesayê, howt koyi orte ma de rê. Tu endi sırdar biya, veng de Sey İvrayim! Ma ez çiko? Ez şikun? Ez esketego. Thowa ez wayirê kırameto?"

Vato, "...tu pirenê mına, ez ki sere tuyo. Bê veng de! Ravêr tu veng de! Vaze, buko Ali Rızaê mı, piye tu nêweso, bê! Site daa rındo, vengê tu beno. Ezi ki tu dima veng dan." Hên hoveri cile de. Endi seke pirika ma Xeycane veng dana, vana, "Ali Rızayê mı, dayê qada bijero, baqlê tu zof nêweso. Herbi bê! Bê!"

Hama çinge sere ho beno. Vano, "Bao!" İ meymanunê lê hora vano, "vengê moa mı ame." Vanê, "bısmılay ke!" Bırayê ho Sey Xıdır lewe de biyo. "Çiko, çiko? Tu endi vake, ez wayire kırameto, wayire kırameto, pera ra. Tuya Erzıngan de, iye Dêrsım de, Ağdat de. Ala venge kami amo tu."

"Loo, loo, serve khalik bo! Serve komete bo! Venge moa mı bi. Moa mı biye veng da." Endi urzenê ra, çıla nanê pıra -elektrik çine biyo- goligu çi danê ci. A veywa ho vana, "Xıdık, Xıdık urze, urze! Bırayê tu vano, 'moa mı veng mı da, piyê mı roy ver de ro!' Urze, hao koto hayleme, çi dano goligu, vano, 'ez son'"

"Ane rakuye, u çiko? Saate hona kotiya sodıra? Na koyê Erzıngani kemer kuçu. Çitur goligi vejıyê ser? Ma hore roşt ra some, eke şime!" Kuno ra. Finê hewn. Vano, "rakuyê, ma ki rakumê! Metersê!" Teyna biyo. Ciniya ha

Tertelê Dêrsîmi ra helmê weşîye

çina. Endî seke uza kuno ra, onca vano, "Xîdîk, bîra! Nawo piyê mî veng dano." Vano, "venge Sey Îvrayim nawo ame!"

Endî urzenê ra, vişt golige fine tédîma, nîsenê cî -i Erzinganiji- hên Ergane ra, Muğacure ra top benê... Seke Pîr Babu de vejînê, "vano, lazê mî nao amê!" Hên ve pîren timon ra sono veri baxçî. Sono, yanê fîsegu onceno, "ala piyê mî se bî, weso, çîko?" Veng dano (Sey Îvrayim) vano, "layem, goligu yawas bîrame, yawas bîrame!" Se ke ha! U uza ra veng dano, o (Sey Rîza) Pîr Babu de heşîno pê. Vano, "ma golige serîme, ça yawas bîramîme?"

"Ma, tu Erzingan ra 24 saatiyo raau ra yena. Goligu fotesnena. Yawas bîrame! Ez, hona dî rozê mî mendê." Endî nîa yeno, vera cî sono, verê baxçî de virare kenê juvin ra. "Laêm se kerd, tu ça ama?" Vano, "venge dakîla mî ama. Veng da pesewe. Badu Xîdîkê ma vake, 'rakuyê, tu hewnu ver hên kena. Nao hire serruyo tu tha ra. Koto tu vir, aêra veng koto tu ser. Endî ez fîto hewn, buxu kî lê mî de kot ra, veywe ve bîrayê mîra. A qayt biyo ke, reyna tu veng da mî. Thîle ho ser biyo. Nari kî venge tu ama mî. Tu raşt veng da mî?"

Vat, "nê, nê, nê! U mlaket bo, ez qedayê tu bijeri. Meterse, ez nêmiron! Ez hona jê şêro!"

Nia yanê pore ho şia sipe nêkoto têlewe. Khalike mı sey İvrayim. Herdisa ho ki verda. Qe iştiri cı nêsano. Endi dıyağ do cı. Vato, "mal sere bıbırnê, meyman nayê amê, tu nawa ama, herb kerdo! Gau sare bıbırnê! Tu wes ama! Camalê Haq sukur bo! Eskerê tu ki wes ama! Linga ho nêwediye thowa."

Vano, "bava, ez onci son. Hona mao Uriş dame pêro. Rus hona ko de ro."

Vano, "lazem, ça sona? Endi nari ki eskerê hukumati şêro. İlla nu hetê Erzingani u Erzurumi tu serê bo? Tu zona, nu honde Abasu, Laçinu, Qozu, Semku, Feratu -têde, letera lete- biyê bêçêy. Ju şî, ju nêama. Dı de şî, ju nêama. Tu hondê miletî ça bena qır kena? Buko meke, vınde! Vaze, endi nêşikun, endi milis nino. Çeke çina, fisege çina. Meste biro o sene generalo sîma beno keno ...? Tobe! Meşerê çêverê hukumati! Nia lazê lazê sîma ke sonê,... Çike khalike ma berdê Vacıge de Qere Silema ve laji ra kiste. Hata na rozê ma ki, nari ki ma..."

Ju Sey İvrayim eve emre Haq ra şiyö. İyê bin têde eve kard ra şiyê. Têde kard ra şiyê. Têde qersune ra. ...

H.Ç.: Sey Rıza u zaman lêwe de biyo? Eke Sey İvrayim merd?

Leyla: Ya, ya. Komete vırasta a Bırıke de, a Derê Areyi de. Komete vırasta.... Derê Areyi de. Naverê Tornova o. Milkê ho zafo. Vırasta komete, kemero kesme (bırraye) ra.

H.Ç.: Hona vınetiya mezela (kometa) ho?

Leyla: Nê çı vınetiya? 38 de işte, vato, "nu bon çiko? Nu senê bono tha vırasto? Nu çiko, çı niyo? Nu senê bono?"

Vato, "piyê Sey Rızay tey ro." Sano ve bombu ver ha. Kerdo têsere. Xêğ meğ bolmıs benê, sonê uza, cıre qırva sare bıbırnê.

H.Ç.: Sey Rıza uza ra tepia, yanê merdena piyê ho dıma, şî Erzinga, ne?

Leyla: Ya, ya. Piyê ho mıreno, çewres vezeno, onca xevere danê, vanê, "Sey Rıza ke nêro, kes qawğa nêkeno! Horê rameme some çêunê ho. Belke Sey Rıza bêro, zor cıdo. Çeke çina, fisege çina, ma kot ra bıarime?"

A milışıye. Kot ra erzaq bêro. Endi sono. Çewres vezeno sono. Na 38 de işte a hewsı khalike mı bomba kerda. ...

H.Ç.: Heya. İ bırayê Sey Rızay ine re se bı?

Leyla: Sey Keko emre Haq ra merd, Xıdık Deste de kıst. Xıdık ve cınike ra. Sey Xıdır be cıneye ra.

H.Ç.: İ key kişt?

Leyla: İ ki Rayverê Seyd Ağay kişt. Vato, "nu bıraye Sey Rızayiyo. Nu Sey Xıdır bıraye Sey Rızayiyo, na ki veywa Sey Rızayiya." İ yüzbaşı gurete sane bine çadire. Vato, "kokimiye feqiri."

H.Ç.: 38 de kiste yanê?

Leyla: Ya ha! 38 de. 38 de kiste. Piyê mı ki serre aver fito dare. ... Bırayê pilo Sey Xıdır. Seyd Ağay dımao.

H.Ç.: Seyd Ağa ki...?

Leyla: Seyd Ağa ki şiyi Qelecuğe, dewunê Ferhatu. U apê ma. Uyê ke Xaceliye de. Şiyi uza Ferhatu çê çêna ho, çê Sêdxan Ağay.

H.Ç.: Pile ho?

Leyla: Seyd Ağao. Seyd Ağao. Laj veri remo. Rayver veri remo. Vato, "nu ça biyo eşkiya? Nu ça Bavay de biyo dısmen? Ez ni ver remon son! Son lê çêna ho Qelecuğe!"

H.Ç.: Piyê Rayver (Qopi) hên vano?

Leyla: Ya. Piye Rayver vano. Vato, "nu moro bê ağuyê suro. Ez ney rê sava-ji? Ney ya bıkiş, ya ki, ni re ogute bıkere!"
Piye mı re temi keno. Vano, "ni hale bıkere! Ni Rayvere Qopi ya ortera we-darê, ya ki, temey kerê, tenê ogut bıjero, tenê bêro raa! Nu çiko nia keno? Jê verg koto orte mileti. Nu rast qela kelepur keno ano." Sono, nia sono Çe-mişgezeg ra ... Sekaku ano. İ ki, Sekakizi têde dostê Sey İvrayimiyê, dostê khalikiyê.

H.Ç.: U (Seyd Ağa) eve emre Haq ra mirenô?

Leyla: Ya. U uza hên efkara, kriz ra mirenô. Ya.

H.Ç.: Yê Rayver thowa domonê ho este?

Leyla: Domonê ho ju Ali Heyder bi, tey kıst(Laz). Çênê ho ki amay sur-gıniyê. A sultuke Polati gurete, howt seri ma surgıniyê de mendime, seke ameyme Xacaliye, a merde. Seke ame ware piyê ho di, bê nisangeo, beli niyo...

H.Ç.: Rayvere Qop ki kıst, hênıma?

Leyla: Tabii. Weyyy! ... Zof hekaret cıre pê kerd. "Eke tu Dere Laçinu de, Dere Qerelğan de tu zamayê ho kıst. Tu waa ho kiste. Tu tornê ho sey-se-wli verday. Tu domonê apunê ho kişt. Tu ciniya khalikê ho dê kıstene. Tu des u bonc têni domonê khalikê ho day kıstene. Tu Yejida! Tode musli-manên, itiqatê eleviên çina! ... Tu apê ho de dısmenayın kerde? Tu ça Bava kıst?"

H.Ç.: Yanê vato, "tu ke hên apunê ho, mordemunê ho kısına, roze ma ki kısına!"

Leyla: Heya. ... Milise hukumat bi (Qop). Nia honde panginot nia kerd bi tenekeo de girs, gula tufongi nayvi ser. (Qop) nanore haqve re, goligu re... Endi howt qat cile ipegin, xali, kilim...Goça ho cêno yeno Deste. Yeno Deste, sono verê Muzır de goçe rıznenê. Goligu rıznenê. Beno çê mudir de nıznenê, vano, "Pasay mire tel kerdo, vato -teli i nia hên gose i de bi, nia gose Rayber de bi, şiyene koti, birru de cawu de hên gostenê- tu bemê Elaziz de -nêzon- kamji kaza de, Çevirmeo, kotiyo, tu kemê Wali! Nu Waliyo ke Xarpêt de tore kemê şiane. Nu pasao vano. Nu Yüzbaşıyo ke amo Deste. Yaman, yaman, çike tuyo qıymetın, çike tuyo ke çımê to de ro, bize bê! Ju Menes Xatune miya. Çênunê ho, Menes Xatune miya. Çike tu sera zewejıya. Tu cinike sera zewejıya. İ çênunê ho ve cinika ho caverde, lazê ho ve çıye hoyo qıymetın bize bê!" Rayverê Qopi hên berde.

Yüzbaşı ki hên vano, qayt keno ke Rayveri goça ho bar kerda, gureta arda. Eke vişt tene ki cuamerd dıma rao. Xıdıke Hesên Ağaiyo. Ju ki, uye ke seket bi, cıra astey ginene ware... Name ho Hesên Ağa biyo? Hesên Ağa biyo, ez van. Hesên Ağa biyo, endi Xıdık biyo?

Rayvere Seyd Ağay cordê yeno Şine. Mali ki tey ano. Mali tey ano ke, eskerê, Yüzbaşı re sare bıbirno. Anê goçe rıznenê, têde benê çê mudir de nanê ru... Nia tiji tenê bena şirin.. Hona sewe ra amê. Eve Goligunayê. Nişte osteri, laz ve pi ra têver têpey sarp u tarp kunê Deste. Nu esker ki nia dorme qereqoli nia piştı. Jê şêriti. Nia têde tik biyayê. Ju olağê esta cor de yena, ju olağê esta cêr de. Zovi têde eskero. O qomutanê ho ki çadıre de ro. Corê qıslı. Bekçi ra pers kerdo, vato, "qomutanê pil koti de vındeno?"

Vato, "işte na çadıra pile de vındeno."

Vato, "ma şime lê ine (qomutanê pili)." İ Qırğu ki tey biye. Zeynel Ağao. Endi çê Satoğlı kam ke pile ino, têde reste cı amê. Hesên Ağao, ciniya huya, zav-zeçe huyo. Xıdıko (Xıdıko Hesên Ağay), nêzo kamiyê. Têde amê işte. 20, 30 çê amo. Ağleriye yanê, "çê danê ma, bon danê ma, suke danê ma." Endi ke goça ho nanê ru, Rayver ve u Xıdıke Hesên Ağay ra sonê verê çadıra pasay. U yüzbaşıyo, pasao. Sonê uza, nia (çadıre) kilit kerda, nia zerre de ro. Bekçi vano, "emır çino, sıma şêrê zerre. Ala defê ez tey qeşi kerı. Eke wazenê, şêrê qeşi kerê"

Vano vaze, "Rayvero. Rayvere Qop. Cıra vaze, Rayvere Qopo. Ju ki Şine ra Hesên Ağao. Zeynel Ağao." Endi cıre moreno. Seke hên vano, vano, "feke çadıre rake! Feke çadıre rake! Uza de bataniye rafiye, nia verva mı ronise. Tu ser saye kerd? Fisegunê ho rono, çeka ho rono! Beşliyê ho rono!" Nia eve piştıo, eve Alaman ra (piştıo Alaman), hên i fisegu ra şıye uza.

Vato, "ça çekunê ho ronime? Eke rusnenê Elaziz, birusnê! Ma eve goligu raimê. Rast bime şime! Goça ma? Ma tha ça vinderime? Emır made, roze raver şime hore!"

"Ala ronise, ronise!" vato.

Hecra: "Ronisê, hale tode niadame!"

Leyla: Tabi. Nia bovera feke çadire de nişte ru, u pasa nia peru cêve hora vezeno. Vano, "bore!" Vano, "bize, bore! Tu zof kulafet werd. Tu zof perê hukumati werd, zof feqir fiçare pê guret. Tore nêmaneno! Evladê to nia hondere. Dewi nê, mezela tu bile hard nêfime! Çı dewu danê tu! U hukumat tu xapneno. Evraça tu, vişt evraça tu esta. ... Tu mêrdê waa ho kisto, tu lazê apê ho kisto, veywa ho kista..."

H.Ç.: "İne kisenâ, ma nêkisenâ? Ma ki kisenâ!"

Leyla: Ya. Tu dısmena, tora az nêverdame! Lazê to ki kıseme! Tu Ali Heyder ardo?"

Vato, "ya. Hao lê ostorê ho de ro, ostorê ho fetelneno."

Esker sono, nia linga peyenê, virene zincile finê cı, nia köstek kenê. Hardê omneniyo. Nia min hardi re kenê war.

Eke kenê hard, o Ali Heyder vacino. Vano, "ça hên kena? Ostorê mı qefeliao. Tu zona, ma raa çor saatu ju saat u nê m de amayme. Meke fetelnonu! Bon caê weş de çayre de giredanu!"

(Esker) vano, "qomutan vano, golugu têdine kostek bikerê, min harde war kerê!" Ostorê heneniye ke! Têde Urfa ra amê ha.

Bava Bedri: Tirtê, ya ki?

Leyla: Ma tirtê, endi sekerdê, ma ez çı zonon.

Bava Bedri: Ya, ya. Hata uzayu ... (şiye sare Dêrsım).

Leyla: Seke hên kerdo, endi ni Rayveri kenê zerre a bataniya. Kenê zerre, cendermey dorme cênê.

Vano, "Ali Heyder, Ali Heyder!" Yanê hesneno pê ke, bivozdo. Vengê eskeri ki, nia zurreno. "U, uu, uuu!"

"Nu verê çadira qomutan de, nu honde veng çiko?", mudira pers keno. Vano, "ala hayderê na ostore mı vindê. Cıra çı cênê. ... Ez deqeê ho berji çadire."

"Dest bera tu yena, orte esker ra vozde! Meso lê piyê ho! Va sono, se beno, bibo. Tu olağı bîbinê, hên yawas orte esker ra vejîye!"

Nu lazek (Ali Heydera) vano, "ça, çiko? Mudır Beg rıca kon." Endi ilkokul qedeno, koto orte okul. Vano, "ez se bikeri? Çı piyê mı kisenê? Piyê mı re Heqaret kenê? Se kenê?"

"Nêzon, piyê tu zof gunekaro. Piyê tu qusurkaro. Tu zona, se kerdo? Hukumat ıste. Belka giredano uza nano ru. Tersenê! Belka vanê, 'nu mara qest

keno`. Tufong tey ro, pišto tey ro. Hên bê çeki serde kenê, uza nanê ru. Meterse! Thowa nêkenê!"

Vat, "se ke piyê mı şî nişt ru, hama fisegi miane ra veti. Mı di."

"Vezenê! ... Vezenê!" Diyağû dano lazeki. Lazek nia semşer sono. A na het de olağê este, ju ki na hetê Şine de. Yanê cêru amay, uza de cıkuye! Cor de amay, uza de cıkuye! Seke lazek vozdan, vengê ho vae de sono. "Ali Heyder!", vano. Ju mordemeke Kırmanc ki dıma vozdan. U texelete. Uyê Şine. U ki uza re sono ke, şêrê a mala dotene. U nêsono, nêrêmeno. U lazek dıma o ki sono. Waxte ke şêritê esker ra xeleşia, lıngunê ho dareno we. A semşer vozdo. Nu arabo ke bekçiyô çadıro, ... Uza ra cêr ki çadırê estê, bekçi sano ver. Nano petkunê lazek ra. Çıke çadırê de ro. Nano petkura. Hên hurdimine ra dirvete cêno. Cênê ane lê i qomutani. Tüüü!

Anê ke, piyê ho "pepo, keko!" İskenceo! Cıra ifada cênê. Vano, "ez televeo, Xozat de wanon. Yanê mı sene guna kerda?"

Vato, "tu dolê ney niya?"

"Şêr kerê! Nu tenekê pangnoti gule na ser... Sima koti ra qezenc kerd?" Tenekê pil kerdo pırrê hazaru, kerdo pırre işlugu, nia gula topi na ser. Haqve ra no ru, hên lê ho de nu ru, i yüzbaşı. Nia hode ki buxca ho biya. Jê çeke biya. Nia boxca gırsaa, sana mianê ho, têde o ki şemo, zerno. İ ki dano mudiri. "Mudir Beg, nu çi emegê mıno. Nu çiyê ke teneke de, rısvete feqir fıqariyo. Hukumati do mı. Ni bon texalet kon. Bijero, dewu bıdero mı Eleziz de."

H.Ç.: *Uza kisenê endi tabi?*

Leyla: Yaaa. Ma nêkisenê? Eke laz vano, "ez telebeo, işte nia hên."

Vano, "lazem, hukumati mare emir kerdo vato, tornu (ki) bıkıse! Mıqame piyê to nêverdanê. Qe veng meke! Tu ju laz niya?"

"Ya" vato, ez ju lazo."

"Guna tu vilê piyê to de bo!" A danê cendermu, a vırade ra benê a dere.

Qomutan vano, "vengê ho va mêro! Loo bjerê şêrê a Derê Deste!" Benê ke, tüüü! Esker uza koto orte na miletê Şine qır keno. Ağır makina nu ru, "gur, gur, gurr, gurrrr!" Nia giredayiyê. Nia qor be qor giredê cini, mormeki. Nia makina sanê pey vana, "gır, gırr, gırrr, gırrrrrr!" Endi gınenê war nia vurqoşi, nia gınenê war! Vato, "ni laze ki berê berzê orte ine." Endi i meytê uzay şiyê Xelasu, şiyê Şêgank. A nia şiyê uza de dê are, şiyê uza de dê are. Ma omnoni owu ke zêde bena?

Hecra: İne (eskeri), Rayverê Qopi u sire kıst?

Leyla: Ya, ma çiko? U sire kıst. Deste de. Pi, laz. Çê Zeynel Ağay, çê Hesen Ağay.

H.Ç.: Têde kerdê top kıstê!

Leyla: Ya, ya.

Hecra: Ey (Qopi) ki perê ho kerde top ardê ke, sono beno wali!

Leyla: Ya! İşte i hiremena çêney, a ciniya ho Menese, uza mendi... İ hire serri mendi. ...

H.Ç.: *Yanê hire serri uza Dêrsım de mendi...*

Leyla: Xaceliye de mendi.

H.Ç.: *Uza ra tepia surgın kerdı, rusnay İzmir?*

Leyla: Ya, ya. Demenu amê, arê talan kerdo. Uso Demenız, zamayê çê Sure. Malê Menese arê de bi. Şianê ho ki lêwe de bi. Tenê nia bıcike este bine. Vato, "nê Uso, Uso na bıciqa tu nêpêse? Arê Xaceliyo. Galay ki nê pêser, endi taye vera vejıye, taye hona mendê. Vano, "loo loo nu non mare belawa. Ge owe oncına, ge bêbın beno xırave. Nu sebena? Bêrê şime çê!" O şianê Menese vano. "Ma ça hata son tha vınderime? Nıka Demenu amay, ma kiştime, nonê ma berd, ma se bıkerime?"

Hecra: 38 dıma ki dızdên bıye a!

Leyla: (Eve huwayıs) Ya Xızır!...

H.Ç.: *Menese ki hire serra tepia rusnê İzmir?*

Leyla: Heya.

H.Ç.: *Ma sım a uza dıye?*

Leyla: Ame Çorum. Ame hetê Çorumi. Aye dilekca Xozat de da İsmet (İnönü), cıra vato, "rica mı tora esta. Ez esketego, hire çênê mı estê. Kam ninê keno weyiye? De ez kokımo. Ez sekon suku de? Qe nê ez milkê ho tha ramon, gozunê ho top kon, çênunê ho kon weyiye."

Vatu, "tu endi hurındê ra lêviya. Arê ke tola kerd, tu xevere mudir nêda. Tu ça xevere mudir nêda? Tu vato, 'loo loo thowa nêbeno, dı çareg non berdo.' Tu ça hên vato?"

Menese se ke vato, "Demeno amay, galey nia bırnay, her ju nia hetê berdo. Ju ki bekci guret şı. Name ho Uşêno. O ki nêwesı. Hên nefeso ho nino. Ju pare demdıno i ser. Hata benê Mazra Bali, lazek taçke ra vejino. Vano, "nia mı benê cae duri. Pê Vankê Hermeni de mı kisenê. Cıra mınete keno. Vano, 'ez hona zewejıyo, hore şianê Rayverê Seyd Ağayio.'" A ni vozenê, i salağunê ho cênê, herju parê de gali Phoşt kerdo. Genımê usariyo. Sonê bıciğunê qarmi cênê yenê. İ Demenu. Salıgunê ho benê binê mığaru de nanê ru, bıcike cênê yenê. "lao Uso, lao Mamo, bêrê borê, dıyağ bêro sım a. Loo meterse, ma sım nêkıseme!"

İ vato, "ez bekciyo. Tufongê mı bıderê mı, wad bo ke, serve Rayverê Pil bo ke, ma veng nêkeme. Nêvanime ke Demenu berdo. Vame, 'owe sana ho

Tertelê Dêrsimi ra helmê weşiye

ver berd. Menes Xatune ki veng nêkena."...

H.Ç.: Ya. *Î benê. Bıçıku wenê. Menese ki hukumati ra nêvana. Menese surgın kenê benê Çorum.*

Leyla: Ya. Endi uzay dıma sonê vanê, "Menes xatune vato, 'weey! Dı galey non berdo. Berdo berdo, veng mekerê! Sayi ke meymanê ma amê, ma cire ardo. Se biyo? Vişt çarek nonê mı esto. Se biyo, dı bari berdê." Endi uza ra tepia sonê mudira vanê. Menese beno lê ho. Vano, "çêvesaye, tu ça hên vana. Bekciyê dewa sima sono cire sanatkarên keno. Cire phoşt kenno beno Mezra de nano ro. Defê ki tufongê ho dano cı. ..."

Menese vana, "arê nao tha Xaçeliye de. Dismen, Demenu nê ke, kam beno bibo, ister na

Mısgirege ra bêrê. Ez çı zonon? Ez hore çê de ro. Mire xevere amê sodıra, va, 'dı çarek non biyo vind.' Mı va, loo, loo kam berd? Mı ki va, thowa nêbeno, berdo, berdo. Mı hore hoverki va. Mı nêzona ke Demenu berdo, mı nêzona Mısgıragızu berdo." A hên vana, wazenê benê ve Deste. Mudır tey yeno. Mor nanê çêver ra. Çıke ho esto teslime İmamê laj kenê -o ki muxtarê uzaio- a Menese ve çênu ra rusnenê Xozat. "So, so Eleziz. Mahkeme tu esto uza. Endi rusnenê. Eleziz de dilekça dana İsmeti. "Rica mı tora esta, ez esketego. Ça ma şime surguniye? Kam ma keno weyiye?"

O ki cuav dano vano, "tu endi hurindê ra gılayiya ra. De, ez tu se bikeri? Tu endi ama uza." Vato, "jê Xaçeliye. Hamaşya, Çorum, Sungurli. Ni jê Xaçelizu nê. Torê qenaat bo. Eleviyê. So tey ronise, rawurze, bê bonê hode ramerdiye."

H.Ç.: *Çond serre Çorum de menda?*

Leyla: Howt serri menda. ...

H.Ç.: *Uza thowa zovi naskerdoğ biyo?*

Leyla: Nêê. Têde elewi biye, têde zof xatur zono. Nia cem kenê.

H.Ç.: *Sima ke surgin ra amey, sima juvin di?*

Leyla: Nê ya, ya. Ma Xozat de reştîme pê a.

H.Ç.: *Ma sima cira pers nêkerd, "mêrde tu ça nia kerd?"*

Leyla: Ma a vana, "mêrde mi hora zulumkar bi."

H.Ç.: *Vana, "zulumkar bi, nê?"*

Leyla: Ya. Çêna apê huya. Çêna apên ra tepia, "thowa mire vatêne ciniya?"

H.Ç.: *Menese çêna kamiya?*

Leyla: Hona na par, pêrar merde a. U Aliyo ke, Pir Hesenê Khalu ama torzen ra xinc kerd, çêna iya. Aliyê Seyd Hesenî. Çêna Aliya. ...

H.Ç.: *Tu vake, Menese par, pêrar merde, nê?*

Leyla: Ya, ya.

H.Ç.: *Xêle serre ho biye?*

Leyla: Ya. Tüü! Seo... (Serre ho se ra cor biye).

H.Ç.: *Kot merde?*

Leyla: A Vacîge de lê torna hode biye. Na Aysel Doğan'e çina? A torna awa.

H.Ç.: *Torna Menesa?*

Leyla: Ya. Torna Menesa, çêna Lîla. Nu Ali Haydar Veziroğlî çino? O ki laze Pulo. O ki torne Meneso, Pule ra biyo. ...Piyê i ki Semkîzo. Mordemê de hewlo. Lazê Şîxê Sileman Çavuşî yo. Semkîzo. Piyê ho ki Kazîmo. Namê ho Kazîmo. Pilê Semkuno. ...

Hecra: Fîqariye endî biye perisan.

Bava Bedri: Sodîrena nîka fîqariye qesey kena.

Hecra: Yê mi? Yê mi ki, esker ame dewa ma (Kanu). Kankuzu remay a bine ra şî. Hetê çem rê, hên verşîmşere.

Leyla: 38 o?

Hecra: Ya. Nia (eskerî) dormê dewe bîrno. Honde ke nia yeno mi vir. Moê mi ki pê deste mi guret, ju çêneke ki virare de ra. Vake son Qereçor çê bîrayê ho. Endî ma şîme. Tüya Tütürtiye vanê. Şîvzoxo na het, na het ki Sorpiano. A nia esker ame, şîariye butu. A na şîmşere ho hard ra gîz benê. Rayê serre tenê dîrike biye, a nia ma kotimê binê dîrûku. Ma va, ho dolde keme. A çêneke berve, esker vake, "vengê domon yeno". Hên têorte de juvin fam nêkerd, şî. Şî, kutikê Sivzox ke laway, moa mi onca uste ra, pê deste ma guret, hetê dewa Kanu sere cerayme ra, amayme. Amayme,

Kawağlığe vanê, nia berzo. Hên boverê dewo. Bine muriye de hore hên kotime ra.

Leyla: Ya, ya!

Hecra: Hên vinetime, eke bi sodır, ma niada ke, mal dewe ra ard kerd te-ver, amey. Çıke ef ama. Feyzi Caxmax ame...

Leyla: Ya, ya. Tamam.

Hecra: Ef ama, endi qırr nêkerd. Endi esker onciya şı. Ma niada ke, ju mormek cêrê ma de ust ra ame. Endi tij mij esta. Bime war ameyme ke, piyê mi ki koto orte koreku moreku, veng danooo! Zerê! Zerêê! Zerêêê!

Eke çına. ...

Uzay dıma ma şime mal, mal berd fekê çem ke, ju lazek honde beno, endi ke serreno, nê m serreno. A nia qocıka (kermera nezeri) gewiyê mianera wa. Eke esto ortê i gezu.

Leyla: Tüüü! Kisto?

Hecra: Owe ardo. Çem ardo. Ju ki ju mormek estbi kaleka çem. İ Kankuzu çêvesawu nêdardewe. Hên fekê çem de bi, a owe, pêl kuyêne pa hên uza mend. Heya!...

(...)

Mı tenê ara dê cı, faqat peyniya na qeseykerdene u zovî tayê qesunê binu hona esta. Ni rozê pêro-pia kîtavê de vejîne.-H.Çağlayan

Yaraniya Tewraniye

X. Çelker

Seke şıma ki zanê, yaraniye ki ibadetê ra. Mordemi neweşiyê ra fina duri, dana huyene u weş cêna. Hama tewraniye neweşiya. Nêweşiyê de bêdermane niya, hama çetına. Mordemo ke na nêweşiyê cêno, ricifino, lerzeno, coka ke namê de xuyo bin ki lerza. Nika beno ke jü vaco ma yaraniya tewraniye çika? Niyadime!

Hên aseno ke xêlê mordema ki tewraniya kamiya Kırmanc-Zazay gureta. Çike koti raştê mordemanê niyanêna bena bibe, niyadana ke hêrsinê, ricifinê, lerzenê, tikenê, aqıl sere ra şıyo, cıra çiki perenê. Tabi nê vatenê mı mordemê ke xode raştê, dostê ina sera niyê. Nê dostê maê Khurrmanci u Tirki nae mecêre xo ser u qusirê made niya medê. Ma ke ewro tenê kamiya xo sero gurinime, nae marê zêde mevinê. Çike ma ki wazenime ke locina ma dî kêro, adirê ocağa ma kê mabo. Locina ma ke dî kerd, adirê xo ke kê nêbi, eke wacım kerd ma ki çikê danime dostanê xo. Xora hêyan ewro qomê mara zafine locina ine kerda we, ze koliyê mazeni adirê inade veşê.

Mı cor vat bi ke, na nêweşiyê bêderman niya, hama nêweşiyê de çetına. Çetına, çike muletê ma, kam se vano vaco, xorê wairên keno, endi herca u her waxt kamiya xo anore zon. Muletê ma çixa ke kamiya xo biyaro re zon, handaê ki nêweşiya nê mordema bena gıran. Hama ma zerrewêşime, bese keme ke nê mordemanê niyanêna rê ki dermanê salıx bıdime. Mordemo ke na nêweşiyê gureta, şoro Kemerê Duzgını, ocara hebê teberik bicêro, ağıwe kêro -hama gereke ağıwa Çemê Muziri bo-, bışımo. Çarê xo Sultan Duzgını deste ro, dano nêdano o zano.

Nika nê mordemê ke tewraniye gureta kamê, se vanê inede niyadime.

Qomê ma qomê de zerre pako. Kam se vaco pê inam keno. Taê ki na sebeb ra biyena xora kewt bi duri, bibi aġwa areê şarê teberi.

Rocê jüyê de çimevêşan u bêşerm salatê bonê cemi beno. Daim waxtê werdene êno, hermanê xo ruçikneno re cor, sıfê Eliyo vano u nezolino be cı weno, xo keno mird hên şono. Xêlê waxt ke no hal ra vêreno ra, bavao feqir vano: Tı hela tenê duri vinde, çıxa ke sıfre ê Êliyo ki loqme ê mao.

Nika gereke nê êndi bızanê ke, ma çıxa ke enternasyonalistime handaê ki Kirmanc-Zazay me.

Tenê mordemi estê ke kar u gurê zon u kulturê ma hewalê meştey kenê. Vanê, ma ke welat sana pê, o waxt zon u kulturê şıma ki xelesnenime ra.

Rocê aşiqê dewrêşi ra vana, ›des panota bide mı, torê dua ken‹. Dewrêş pera dano cı hama cıra vano, ›dua to murê lazım niya‹. Aşiqe vana, ›qêy ti dua mı nêwazena?‹ Dewrêş vano, ›rêy halê xode niya de, eke dua to nezdiyê Heqi de qeubul biyêne, to xorê dua kerdê, Heqi ki ti na hal ra xelesnêna ra!‹

Taê mordemi ki mara vanê, nê nêzanê ke çı wazenê. Nine de ra u rêçe araze niya. Nê anarşistê, nêzan çikê...

Mıslê de xırabiya serê na dina ser ra mucılıye bena. Xocê vano: ›Eke ebe na qêyde şoro, roca qiyamete êna, dina bena têra, bena ser u bin.‹ Dewrêşê kuno wertê qesa u vano: ›Xoce ti Heq kena qarşê cı mebe, vinde wa dina ser u bin bo. Beno ke binê dina serê dina ra tenêna rınd bo!‹

Yanê xebera mordemanê niyanêna rengeni u zaf vengêniya Kirmanciya Beleke ra çina.

Tai ki estê ke vanê, ma şimara zêderi zon u kultur ra heskenime. Hem ki ê têde dina ra! Halê nine ki şiyore halê filan kesi.

Mordemê maa xo u ceniya xora piya Varto ra şono şuka Muşi. Gereke çemê Muradi ra bivêro ra bover. Ne mae, ne ki ceniye azne zana. No ceniya xo keno phîşti, maa xo ki erzeno binê çengê xo u qelebino 'be ağwe. Hona çem nême nêkerdo, mae zirçena, vana: ›Lalao to ez xenêkhita!‹

No vano: ›Da daê handê mezirçe to cênike tersnê!‹

Tai mordemi ki estê marê rindeniya na dina nê, ê axiriye wad kenê.

Jü roca remezani de heciyê vecino kursi ser vaaz dano, vano:

›Kam ke şewe hewno şirın ra urzo ra nımac bikêro, cenet de destu jü koğe de, destu bin şıwar de, serê xo zıme de, lıngê xo vervaroji de horiyê dina cı.‹

Dewrêşê caê xora xıl dano, vano:

›Mirê ne nımac lazımo, ne ki horiya ke tı vana. Ez ke zıme de sırota sure ra phaç kerı, kam çı zano heto bin de, wertê şaqa de kam se keno?‹

Taê ki wazenê mesela qomê ma werte ra wedarê. Hama nêtawrenê ke nae raşta-raşt biyarê hurindi, eşkera vacê. Coka hezar qulp nanê pa. Yaki mane sero mane vinenê.

Mormekê waştu ke bızeweciyo. Jü ra perskerdo ke cênikê de senêne bicêro. Ê ki cıra vato: ›Jüyê de henêne bıce ke, rındeke nêbo, çike rındekiye şık kena zerê mordemi, mordem rehet nêkeno. Pisine ki nêbo, çike şodır u şêwe qaytê cı bena, xuye kena. Feqire nêbo, çike wei-kerdene çetına. Dewletiyê nêbo, çike verba to êna. Xorê zobina jüye bıce, wa senên bena bıbo.

Tabi no verba ma halê geriba bi. Tenê bom u budelaê ma ki kewtê tewt. Hama nêzanê ke tewtkeutene gorê her mordemi niya. Coka hebê aqilo ke sere dero o ki biyo çılq, hirê xo êno-şono, werte de mendê, raa xo nêvecenê.

Rocê dı mordemi şonê sayd, rêça heşi fetelinê. Xêlê ke fetelinê o jü vano: ›Rêça heşi nawa!‹

O bin ki heşi vineno, vano: ›Heş nawo!‹

Hama o jü hona bilino u vano: ›Rêça heşi nawa, rêça heşi nawa!‹

Mordemi ke verê linga xora zobin caê nêdi, düştê ewkê xora gêyr caê de niyanêda, tıkteyna ebe itat u emr rae ra şı, o waxt rêça heşi diyene tabi ke heşi vinitene ra tenêna hewla, ya ki?

Nê mordemanê mara tai ki wertê made ke qesêy kenê, benê sefkan, benê çêr, jü helme de welatê ma xelesnenê ra. Xuya nine ki şiyare xuya filan diki.

Dikê beno, wertê kerga de bena qire-qira xo. Daim hayleme dero, hay-biro vano: ›Ez hewla, ez çiyê ra nêtersen, ez niya ra, ez hêni ra...‹

Rocê heliyê cor ra aseno. No seke heli vineno, pereno ra beno vindi. Heli ke rêyna darino we, şono, no anciya vecino werte. Kergi cıra vanê: ›Kanê ti çiyê ra nêtersêne? Se bi torê, ti têdine ra rew biya re vindi!‹

Dik vano: ›Ez êy ra nêtersen hama, êy ez hona ke varık biya rêy tersna!‹

EWROPA U DÊRSIM

■ Vineme ke taê welatunê Ewropa de karo ke mesela Dêrsimi sero biyo, zaf avê şiyoy.

Hetê zoni, tarix u itiqatê Dêrsimi sero xêyle kar biyo. Na kari zof

meseley ardê vera çimu, sarê mao khe weşıya ho Ewropa de rameno, na kar u gure ra xêyle çi miso. Na kar hên avê şiyoy ke, sarê mao ke tha weşıya ho rameno, pêro ki gosê ho nanê ro na kar u gurey ser.

Karo ke hetê zon u zagoni ra amo werte, zof meseley tari ra vetê, ardê riyê roşti. Vine me ke na kar sarê Dêrsimi zof keno sa; ma zof beme sa.

Hetê zon u zagoni u hetê kamiya ma ser taê perloni vêjinê. Heto bin ra ki Vakıf u Cemati ninê ro. Hona zof kar beno. Na karo ke beno, Dêrsimuzi pede pede keno hêsar ano têlewe. Na rivat ra Dêrsimuzi yêne têlewe, yêne pêser.

Hüsni Aydın

Na kar leto jêde tha na Ewropa de beno. Dêrsim u Tırkiya de na het ra hona zof kar nêbeno. Çike na meselu sero gurenayis Tırkiya de zof zorro. Dewleta Tırki wazena ke zon u zagonê bini wertê ra wedariyê, vindberê. Rejimê tırku zovina zon u zagonu nêwazeno. Cokao ke isu bese nêkeno ke uza na meselu biaro ra zu/zon, sero qesey bıkeroy, sero bigureoy.

Ewropa de serbestiye esta. Cokao ke roştberê ma na karu besekenê tha bıkerê. Karo ke roştberê ma thau kenê, sono reseno ve sarê mao ke Dêrsim u Tırkiya dero, yine.

Tarixê ma ke bi araze, zonê ma ke kot kıtavu; ame nustene, zof beme sa. Sarê binê ke na zon u zagon hata nıka nêhesno, nasnêkerdo, nıka besekenê nasbıkerê. Heto bin ra ki, na karo ke tha Ewropa de zon u zagonê ma sero biyo, zon-zagonê ma zon-zagonê cıranunê ma ra çitur beno cêra, rınd misneno ra ma.

Ma vırende vatêne ke, »Zonê ma lehça de Kırdışıkiya«. Hama mave zu Kırdışı ra ke amêne têlewe, ma zumini fam nêkerdêne, desinde çarnêne ra Tırki; ma Tırki qeseykerdêne. Ma fam nêkerdêne ke, »zonê ma ke juyo« çae ma zumini fam nêkeme, Tırki qeseykeme!

Miletê ma her waxt hetê zoni, zagon u kamiya hora, ho cıranunê hora cêra kerdo. Miletê ma zonê horê vatêne; »Kırmancki«, zonê Kırdasu rê vatêne, »Kırdaşki«. Hora vatêne; »Kırmanck«, yinêra ki vatêne »Kırdaşki«.

Miletê ma çıçaşı ke nıa vatêne, na vatis coru kıtavu nêkotvi.

Roştberunê ma zu ki itiqatê mao ke jê itiqatê Kırdasu niyo, ardı ra zu. Honde ke na gurenayis tha bi, sarê ma hona zof çi cıra miseno.

Karo ke tha biyo, kamiya ma zof rınd misneno ra ma.

Nara têpia ki Dêrsimij u Kırdışı çitur binê destê dewleta Tırki ra vêjinê xelêşinê, ya ki eve Tırku ra têlewe de weşıya ho ramenê, sero qesey keme. Zoneme ke karê ma zof zoro. Çike kês hona miletê ma rınd nasnêkeno. Hama zoneme ke, ma ke seveta serbestiya ho nêguriayme, serbestiye marê asmên ra nına war.

Dewleta Tırki welatê mara teverkerdene rê, seveta hardê ma, zon u zagonê ma, itiqatê ma xelesnaêne, toxım erjiyo hard. Nara têpia ki, na toxımo ke gıno hard ro, tede jil dano, reweno beno pil. ■

SILO FEQİR -I***Ro Dersim***

Derê Meydanuno
 Dakula m' Haq bızono
 Çond rojiyo yaşı-yava de vêsanu
 Se beno hevê sit mi de geste ra zof pêrsanu
 Ez Silo Feqirune horê raa Xıziri de minete kenu, bervenu
 Eke tenê sit mi nêdana Oli Comerd tora heredino
 Xatuna m', Yımam Wuşêni tede kena,
 tenê sit dana bide, nêdana nia de tora sa vanu
 Xatune vana, "sa vana vaze, budela,
 ez wayrê karine horê malê ho dosenu
 Perznenu biz u miyu rıstıka ho rêsenu
 Çino waxtê mi vatena tu nêpersenu"
 Reyna vajine dakê, ez remaoğu ne
 Mı dıma rê tıfong u thafangi
 Hewnê balişna nêverdano mı çım kuyo lazê Mervani
 Dakılê, ez vêsa têsa biyu meymanê yavani
 Se beno khoçikê sit sadeqê azu-wuzê tu bara Silemani
 Silo Feqiri nia da ke çare nêdi
 Ho-hode rızınay nızınay azlanu ra azlani
 Diyari ra rusınay zewncê vergi
 Vake şêrê bergê Merga Ağay
 Manga awra-gırana, cıra birriya ra, vêrdê ra şiyê mal u gay
 Tholev tholevê manga çarebeleko hay-way
 Soykhêko guneko hona wusto ra pay
 Vergênê! borê manga, qarse guki mevê,
 beno pil, qırvanê Duzgın Bavay
 Şi ke çi şêrê manga veng ra birriya
 Vergu het ra weriya
 Guna guki zu buriye de cê birriya
 Velg u vas soykhêki dê, koto qesey cirê huzuriya.

Silo Feqiro Dewres vejıya ra
 Xatune dana zoninê horo, veng dana dewe ra
 Vana, "Feqiri mira sit wasto, vato, ezu tevera.

*Goni kon tu lingu ra, se beno mi tosê pîr kerdêne mağe ra
Tersa mi Xızır 've huyo, nika pars arêkerine çivê sağe ra."*

(01.06.1994, Bremen-29.07.1996 Essen)

SILO FEQİR -II

*Dar u kêmeri derdê horê biyari ra vera roji
Tî kama Wayir!? Ma vera sonê na hêga u theji
Hesnênê milaketê sawda wese, na hardu ser hêji
Mî danê we, seveknenê birrîkê gêzunê şêji
Na hewa Silê Feqiriya vajine az 've aji
Bîrame Feqire m', yê tuyê yavan u yaji
Zalim verdano mi dime eve çond deji
Remenu zalimi vera, guretune ez bê mikiya lerji
Tewto de hene tederò ke,
vanu, sola linge 've linge dima kêmeru ser erji
Mî dimaê, Dolê Osmani ra taê bor u khêji
Savrê mi nêmando, rozê ki yê terşî niya piye m', xağunê miro sono thêji
Se bikerine, phostia m', ez teynaro ke qol ra qoli ser erji
Eve vengê çizzenu Khalo Kokimi rê, vanu, se beno linge çewt nêerji
Derdê hu nê, derdê khêwê hêgay gureto, ho-hode naleno, vano: "Nêvo!
nêvo! gamê gelet bierji!"
Zalim dimerao, cirê çino mezale
Era cî dima nêvişino tezele
Heyyy! Bimbarek!, dest cî mede!, zalim tî nêşikina mirê bikînê mezele
Silo Feqirune ez, pê guretune, kerdu na hale
Giredê dest u payê mi sereniye de lingê, bineniye de sare
De endî havarê mi raperre!
Hay u way! ne dunîka mi pey de, ne ware
Nê çiyu?, Yezîd u Mewra! Na ondêra weşiye ra, mi ça honde kena bêbare
Od keno, cad keno, nino rae, ney hu sano kare
Weeyy, kafîr!, ça kîsena; wesa wes mi erzena dare
Her ke zalim dano pîro, perru keno mi vera Khalo Dewres
Moreno zalim şîmşêrê sami, mîno Feqiri vile de çî hîris, çî çewres
Şîmşêr mi vile de kar nêkeno, zalim dirvetîno, biyo teke hes
Çaluyê era dest kuyo, rîno ra wesa wes
Biyo eskera nêverdano, ru mi gule ro şêro, şîreno hews
Qefêli ra koto, xof koto 'ra ser, biyo nêwes*

*Tersu ra biyo osenek na teres
Amo rae, vano, "Silo Feqir, mendene rê ça honde kena hewes?"
Vano, "se beno mira ki vaze, tu hên veng dave kamiji Jiare eve zare wes
Mi xatirê a Jiare sane, vaze ke raa hu bivini ezo seweres!"
Silo Feqir vano, "hey Yezid!, tu her ke da miro,
mi va, ya Xızır! , ya Dewres!
Zovina venga kami dine ke!, menda na bara marê mêres!"*

(01.06.1994 Bremen-28.07.1997 Essen)

Merdena Koy

Hawar Tornêcengi

*Merdena koy na qesu ra qewetın niya
Reça qederi ine ve xo kerde xirave.
Ju sosina verê vore biye omêdia mi!*

*"Otuzsekiz" de,
Amononia germa kelize de
Ravêr domanê ma kışti.
Maê ke pêy de mendi, eve zerrovêsaê u riyobervis vêrdi ra
verê meytunê domanunê xora ra.
Çimê Sosa waa mi pêyde mendi.
Lorike ginê kou ro:
Koê Ujbendi ve Gola Buyere da xoro, bervay.*

*A sewe sur kerdêne hard u asmêni,
Zonê kêşi nêcêrêne....!
Kêşi fek ra qesê nêperrêne,
Zono de biyaxki bi, nêzonêne.*

*Eke bizonêne se biyêne?
Fermanê koy rew ra vêjiay vi
Filişkiye ra qese çî fayde!...*

Kokimi

Laukanê Dêsimi Vanê 1*

■ "Khanciyê suka vindbiyaiye"

Sinatkar Metin Kahraman 34 serri dero. Metini 1984 de ebe Grup Yorum ra siftê muziki kerdo. Na phonc serriyo ki biraê xo Kemalî ra piya ebe namê "Metin-Kemal Kahraman" muzik kenê. Hata nika hirê kasetê xo veciyê. Nê, 1993 de "Deniz Koydum Adını", 1995 de "Renklerde Yaşamak", 1997 de ki "Yaşlılar Dersim Türküleri Söylüyor 1" bi. Nê biray vatişanê kokuma de tarixê Tunceli sero ki gurinê, danê arê u qêyd kenê. Ma, Metin Kahramani de qesêy kerd, çike Kemal Kahraman hona Almanyaya de weşino. Çixa ke ma

ebe weşiya Metin Kahramani ra kunime rae ki, emegê sinate u felsefe wa ke na emeg ra vecina werte, ê hurdim biraa wa. Nê, 'Khanciyê suka vindbiyaiye' o ke kasetaya "Deniz Koydum Adını" de vêreno ra 'be xuyê.

Metinê Çê Alê Memê Xerî 1963 de istasyono ke werte çatê raa tirêna Erzingan-Erzurum u Tunceli dero êno dina. Piyê xo Qemer Çawuş "Devlet Demir Yoları" de gurino. Nê aşira Balabananê, derê Sanse raê.

...

* Na kasetaya ke alvazanê ma Metin u Kemalê çê Alê Memê Xerî kerda hazır, raştaya ki kasetê de zaf hewla. Na kasete sero çike vacê caê xuyo. Mı waşt ke ita de kami na kasete sero se vato tenê biçarnî re zanê ma. Xızır emrê de derg, vengê de daim bido cı.

X. Çelker

Gazeta "Pazar", 2ê paiza pêêne '97

■ *Zereweşîye de mucîliye be eşq bona, "raşte nêbena vindi, pîrên vîrnena"*

...

Zereweşîye, zerr u can ra lalawîyaena mordemi u sawda zerriya xo heşnae u aera gore rae ra şiyena. Zereweşîye de mordem xora duri nêkuno, biyena xora nêterseno, nêremeno, nêbeno ğerîbê canê xo. Întizamê zereweşîye de mordem astare u aşme de niyadaene ra, şewe vengdaena zilqirtuki ra, vengê ağwe ra zewq cêno.

Zereweşîye intizamê mordemanê ke vanê, 'raşte nêbena vindi, pîrên vîrnena', wa. Zereweşîye intizamê ke her çi tede ebe eşq êno hurendi, awa.

...

"Roll" -dergiya muziki-, paiza pêêne '97

■ *Kokîma ra laukê Dêsimî*

"Nê caa weşîye nêramina
Biyena mi ğemê kesî de niya
Zerriya mi to wazena
Tora zaf hes kena Dêsim"...

Dêsim... Welato beleko, wairê zaf zona, zaf itîqata u zaf kulturano. Dêsim wairê zaf namano, tede raşte tek u jü niya.

Nika ki ebe siyasetê "hiza ardene" kerdo welato de bêkes, kulturê êyde ro nêverdo. Çixa ke niya ro ki, Dêsim hona Anadolîye de sembolê ro. Na kasete de ki mordem rêça nê semboli vînenê.

...

"Aktüel Dergisi", 11-17ê paiza verêne '97

■ *Jü tarîx ra lauki*

...

Metin Karaman vano ke, "ma hên kerd ke tarîxê mao ke beno vindi, qêyd kerime, qe nê cira çiyê bîmano. Coka ke no qîmetê jü dokumentasyon dero. Laukê ke tede vacinê, surgini sero, itîqatê elawitine u pêrodaşe aşira seroê. Tayê nine naera 20-30 serre ravêri amê qêyd kerdene u qêydkerdoğê xo kamê, nêzaninê."

...

Metin Kahraman vano ke, "ma nê karê xo ravêr benime, çike ma inam kenime ke nustena tarîx de lauka ra ki istifa de beno".

...

"Radikal", 21ê amnana pêêne '97

■ *Kokimi Laukanê Dêsimi Vanê 1*

Metin u Kemal Kahramani, qe ke nê seveta qêyd kerdena zon u kulturê Dêsimiyo ke beno be vindi, no gure ardo hurêndi. Na gure de zonê ke ê hardi sero qesey benê, ca diyo ina têdine. Coka ke Zazaki ra, Khurrmanci u Tırki ra lauki amê weçintene. Na têareardena ke qimetê dokumentasyon dera, hetê Tunceli u Erzingani de qêyd biya, alaqa heq kena.

"Milliyet Pazar", 24ê amnana pêêne '97

■ *Muzisiyenê Anadoliyê hewli*

...

"Çı waxt ke sawda jü laukê de dewe goşê mıra şoro, ez sairina xora şermaina", vato Bedri Rahmi Eyüpoğlu. Eke ke weş biyêne, belka şairina xo caverdêne, çike kasetê de hêni hewle veciye. Ez "Kokimi Laukunê Dêsimi Vanê 1" de, kasete ke Metin 'be Kemal Kahramani kerda hazır u hewliya jü dokumentasyonu dera, bena şahadê dewletiya zon u kulturê Dêsimiyo ke beno be vindi. ...

Metin Kahraman Dünya Ana niya dano qesey kerdene:

"Ma cenet ki di, ceneme ki... Domaneniya mı hona ze vizêri mı viri dera. Nono ke ma werdê, ağwa ke ma şimitêne pak biye. A taw hewa de boa gula biye... Çı waxt ke sungi kerdena domana mı 'be çımanê xo diye... Çı waxt ke ma caverdaima cırananê maê rindekanê ke wairê zobina pêxamberi bi... Çı waxt ke ma, o welatê jiyar u diyaru ra surginê şeribiye bime. A waxt ma gınayme ceneme ra. Nika Estemolo çêwêşaye de, wertê dêsananê betona de kes vengê mı nêheşneno. Gege vecina pulê Kartali ser, şewe aşme de qesey ken, xorê se bikêri? Cıra pers ken, kata şona na dina? "

...

"Milliyet Sanat, paiza wertêne '97"

■ *Vengê Wairi ra Laukê Dêsimi*

Kaseto ke Metin-Kemal Kahramani seveta payra mendena zon u kulturê Dêsimiyo ke Ideolojiyo resmi be famê "kulturê" êy na çend des serriyo kerdo "yasaq", kerdo hazır "Kokimi Laukanê Dêsimi Vanê 1", wertê aşma paiza pêêne de veciye. Hewliya kaseto ke zêde hetê Tunceli u Erzingani de amo qêyd kerdene awa ke, laukê ke tede vengê kokımanê a hetira amê qeydkerdene. Kasete de Zazaki ra zobin Khurrmanci u Tırki ra ki lauki estê.

...

"Evrensel Kültür", paiza verêne '97"

■ *Qimetê dokumentasyonu de jü kasete*

Gurê Metin-Kemal Kahramaniyo pêên "Kokimi Laukanê Dêsimi vanê 1" yo. Hewliya kasete awa ke, laukê ke tede rê zêdaiya ine ebe vengê kokimanê a hetî qeyd biyê. Kaseto ke ebe laukanê "Kürtçe ve Türkçe" ra amo werte, ebe gurê inawo 1991 ra nat biyo hazir. Ewê ke kaset kerdo hazir vanê ke, "qe nê qêyda zon u kulturê Dêsimiyo ke beno be vindi bicêrime u şarê teberi ki şahadê biyena na kulturî kerime".

"Ülkede Gündem", 24ê amnana pêêne '97"

Ware

Pêseroka Zon u Kulturê Ma: Dımılı-Kırmanç-Zaza
Dımılı-Kırmanç-Zaza Dili ve Kültürü Dergisi
Zeitschrift der Dımılı-Kırmanç-Zaza-Sprache und Kultur

ISSN 0946-4573

Amorê 11

Paiza Wertêne 1997

Ware

Amorê 11. Vejiye
Bıwâne!
Wendene de!

Adresa Wastene:

Ware

Postfach 1369
D-72258 Baiersbronn

ŞÜANÊ XÊĞU-1

Arêker: Roştania Qızılbeli
Qesêkere: Maa mı

Hirê bray benê. Piê dine mireno. Piê dine ke mireno, brao pil vano: „Ero bra nia nêbeno, dı tenê ma nê çê derê. Ezı ki şêri qurbete ra çhar panuntê biari.“

No urzeno ra gineno ra rau, sono. Taina ke sono ju suke de vejino. Perskeno nata bota.

„Filan kês şıaneo, tı ki so lewe de bıguriye“, vanê. Perskeno, lewê ağaê de vêjino. Yeno lewê ağay. Ağa vano: „Ez şartunê xo qeseykon, tı ki yê xo qeseybike.“

„Ala vaze şartê to çikê?“ perskeno brao pil.

„Thajiya mı ke şıye kot kute ra, tı uza cite kena. Nun yeno ser nêsıknena, most yeno morr nêsıknêna. Kam ke herêdiya zoole serê phişti ra vejime“ ağa mêriki rê vano.

Mêrik qewul keno: „Eke budelao!“ vano. Ağa ke herêdiya, phişti ra zoole vejina, Xısmekar ke herêdiya, phişti dêy ra zoole vêjina.

Xısmekar teknenno sono cite keno. Çı bıkerro, thaji ništo ra çengel ra. Nêşikino. Nun yeno vêsano ›most morr mesıknê, nun yeno vano ›ser mesıknê‹. Vano: Sebikeri!

Vano: „Tike nêherêdiya, ezı ki nêherêdun“.

Ağa zoole serê mianê niy ra vezeno, dano khula ra.

Sopê vêrena ra, niadanê ke na bray ra veng u vaz nêvêjiya. Brao bin ki dima kunora rae, perskeno yeno lewê ağay. Ağa vatena xo niyrê qeseykeno.

Ağa vano: „Hêga ramena, nun yeno ser nêsıknena, most yeno morr nêsıknena, thajie ke şie koti uza ramena!

Eke tı nêherêdiya zoole phişta tora nêvêjina.“

Êy ki kiseno, dano uza ro.

Brao qız ninu dıma yeno. Ero ninu fetelino ewuku ra, caê nêvêneno. Tekneno yeno unca suke de rastê aĝay beno. Aĝa na raê ki niyrê qesey keno, vano nia nia.

No tekneno sono hêga. Hêgaê xo ke tenê rameno, cênike vêjina yena, eke cirê nun ardo. Cênike vana:

Aĝa vano, „nun yeno ser mesıkne,
most yeno morr nêsıkne,

thajie ke şie koti kute ro, uza bırame!“

Çüyê dano thajıye ro çhur rê keno. Uza nun u mostê xo niseno ro weno, tekneno yeno çê. Vano: „Tı ke nêherêdiya, ezı ki nêherêdiu.“ Aĝa vano: „Ezı ki nêherêdiu.“

Nara sopê vêreno, uzau nazau fetêlino, cendegê biraunê xo vineno. Eke haê uzau Khula derê, naskeno. Vano: „Tı ni nia xapıtı kişti! De meke, ez naê tora perskon aĝa, xo-xode vano.

Hêgay qedinê, endi rozê vaşı çininê. Naê hêgau çinenê. Êrgatu kenê cı, kenê arê. Hetêra kenê partü, nanêro pêser. No yêno, vano „Aĝay vake êrgati rê nale sarebirrne“ Nale sarebirnenê, goşt beno deyra, xorê mird wenê.

Aĝa yeno, vêneno ke nale sarebirrna, vajino cênıya xode, vano: „Çimê to kori bê, mı tora key vake nale sarebirrne!“ Cênıya xo vana: „Ulle şüanê xêgi mıra va!“

- „Malo hurdi nêbi ke! tı ke nêherêdiya ezı ki nêherêdiyu“ vano a sate de kuno zere, xo-xode vano ›baqıl bi, hêfê braunê xo bijêri!‹. Na raê ki sono lewê êrgati, vano „aĝaê mı vato ›dota adır pıranê, partiu bivêsnê bêre nat‹” İ ki finêra cı jê çıla vêsnenê. Tekneno sono, vano „parti têde fiştêra cı, vêsne! Aĝa qariya?” Aĝa vano „tı ke nêqariya, ezı ki nêqariu”.

Rozê, dı-hirê, aĝa vano:

- „Cênik ulle ma nê Xêgi des nêxelêşime, bê ma nêy dest biremime!”

Nun keno merrsu, ketu pozeno keno thurık, thurık keno pırr ke bireme, şüanê xêgu ki dizdeni ninu de şêrkeno. Rındek melam melam, pede pede sono kuno wertê ketu. Taê ketu keno binê, taê ketu ki keno serê xo, taê keno kalekê xo badê vindeno. Aĝa keno phıšta xo, „off!” vano „to sebikeri, lazê kutiki verderey buro. Girano tederö dê arê kerdê cı thurık ro. Nisono ro sono. Sono binê dewe de vejınê, dewe de kutiki lawenê yenê.

Ax, (damao) vano, şüanê maê xêgi ke itade biyêne!

Şüanê xêu veng dano:

- „Ağa mı rone, ezo itaru! Ağa mı rone!”

Rep dano hard ro, xo-xode vano »nêy xağê mı nêverdayi« kuno uza ra. Şüane Xêgu wertê ketiku (ketu) ra vêjino, nanora kutiku dime. Dano piro, somotneno piro, kutiki remenê.

Ağa vano „şêrê pird de rakume.” O fahm keno ke ağa ğeletêni keno. Ağa şüanê xêgi rê vano „tı o het de ramerdıye, ez na het de ramerdıyu, xatune werte kuyo. Xatune kuna wertê dine. Ni sonê hewna. No xatune keno hetê pirdi ebe xo ki kuno werte. Xo nanoro hewn. Ağa vano „ıhh!”, no ki „ıhh” keno. „ıhh” vatene çiko? Wertê xode xebere danê juvini, şüani pird ra erzenê ağwe ver ke, va bixenekiyo. No vano „rap” cênike turo kenê.

- „Hên nêbi ağa, aê nun çickêk potêne, ma ki jêde werdêne” seke hên vano; ağa dano sarê xoro, „ma a turo kerde!” vano, jivêno.

Reyêna corde sono wertê dewe, vano „yaw ma ni xêgi dest nêxelêşime!” tenê mezele (gorne) kıneno, kuno ci. Çali u lızgu erzeno xo sehr, xo têmneno. Şüano xêğ nata şêrkeno, bota şêrkeno; yeno ke ağao mezele dero, lızgê dari sehr mınito.

No fahm keno ke ağa xo noro merdene, sono serê dêy de jê gay qorre-no; „moo moo!” vano. Ağa ki mezele ra „ho, ho, ho, wekê şüanê xêgi ra kerdene, bota so!” vano, xevêr dano. Şüane ki cira vano, „tı nêzona ke bımırê! Hên nêmirênê, nia mırenê!” vano, cêno herre keno mezele ser, têmneno tekneno sono.

ŞÜANÊ XÊGU -2

Dewa xo gurte bena. Herkes juvini sılayıye keno, haylemo wenê simenê.

Payızo, ju nala xo bena, axure de girêdaye bena. Feqır vano: »Cênık bê ma na nala xo sarebırnime, vengı der u cıranu dime, va bêrê pêro çê made gost-bulğur burê. Nara têpia ki çewres çê ra roz ju vengı ma do, weme sımeme hên kume usar!« Hêya vana cênıka xo, anê nale sarebırnenê, kenê hurdi. Feqır gost pozenê, bulğur pozenê, nun pozenê, nêozu çı pozenê, vengı cıranu têdine danê. Cıranı yêne wenê simenê teknenê sonê.

Manenê roza bine, kês veng a nine nêdano. Çêy juvini dawet kenê, uncia veng a nine nêdanê. No feqır hêrs beno, nale rê ki cigerê xo zundanê. Serva inu gureta nala xo sarebirna, inu ki werda, nika ki ewik kenê. Peyniye de »ez sebikeri, se nêkeri!« vano, zannkeno/fıkırkeno ke ni çae veng a ci nêdanê.

Î ki nêhesnenê, pêro vozzenê nanêra xêgi dime. Xêgi ki remeno xo erzeno zere. Ni yêne dormê boni çerexnenê. Vejinê serê boni, lojine ro ciyê xo turo kenê. No şüanê xêgu ki keno arê, ano pêser, erzeno thurik. Beno sodır fekê thuriki ano pêser, grêdano nanoro phoşta xo ser, kuno ra rae.

Niadanê ke ju serbarzıngan amo hêni sero ronıştiyo. Î mexsus ağwe simenê. O ki thurikê ciyê xo nanoro binê sarê xo, xorê khu keno ke vazê hewn dero. Naê ser serbarzıngan vano:

- O çiko tode?

-Çiyê Pasayio, çiyê Pasay.

Pêser cêreno ra mordemê xora vano »Lao ramekuyê, na thurikê kuraşi binê sarê dêy ra kerê!« Vano »Binê dêy ra ki i thuriki bijêrê biyarê!«

Î ki zonê belka çiyê de qiymetın tederö. Fahm nêkenê ke no çiko, çıbao nia, cênê thurikê kuraşi kenê binê sarê nêy ra. Thurikê nêy cênê vozzenê sonê lewê serbarzıngani. O ki urzeno ra, vano firr, remeno sono.

Wazenê ke thuriki rakerê, serbarzıngan vano »kes ramekero, illa ke ez ken ra!« Seke destê xo keno thurik, ci niseno bêçiku ra. Destê xo dano zengiyê astori ro. Naraê ki destê xo dezeno, beçikunê xo keno fekê xo. Vano »Ero, era dime kuyê, pêcêrê bıkisê!«

Nanê ra dime, koti bivênê!.. Nêvênênê, manenê roza bine. No ki sono veng a cêniku dano:

- »Erê cênikenê! Meqes bijerê bêrê verê çêveri..!« Cêniki meqesu cênê sonê verê çêveri. O pırç birneno. Î merax u qıstawete de vanê »To kotira no thurik ard, koti deguret?«

- »Sima amey lozına maro ciyê xo kerd, mı ki ciyê sima berd rot, no guret.« kuraşi musneno ci.

Ni ki dormê gorru kenê pak, »ciyê xo uza meke, naza bıke« anê pêser kunêra rae sonê lewê serbarzıngani, vanê »Ci estoo! ci esto!..« Mordemê serbarzıngani çüyu cênê nine rınd pak kunê, gon u gonaşêri de verdanê. Ni vanê »şüanê xêgu kotiyo, kotiniyo!..« teknenê yenê.

No şüanê xêğu ki gînenoro davacêr, remeno. Ni nanêra dime. No sono, zeke kuno ververê şüanê mali, vano »Ez çêna pasay nêcênu, nêcênu! Zorra zor çêna pasay danê mi!«

No şüanê mali ki zaf baqıl beno (!), vano » ti ke çêna pasay nêwazena, kincanê xo bîde mi, ezî ki yê xo danu to. Ez son çêna pasay cênu.«

»Hêya« vano, kincanê şüani keno pay, yê xo dano şüani. Î corde yenê, no ki cêro dine ro sono. Seke sono, mordemi benê piro erzenê zerê ağwe.

Şüanê xêğu xo-xode vano »Haq mi xatirê xo sano, ezo feqir sebikeril! Mi va »ez çêna pasay nêcênu, nêy ki va » ez cenu« verva dine şî.

Dî-rê roji vêrenê ra, no mêsın cêno »xırrıq hoo!« vano, fetelino. Oncia ni mordemi dormê nêy cênê. Koti ke guret pê, vano:

-»Sıma ez estu ağwe, a nia guretu estu ağwe!«

- Ma ke ti esta ağwe, na mêsın to koti ra guret?

Vano, »mi na mêsın binê ağwe de guret. Tew! nali estê, guki estê, muziki estê, gay u mangêy estê, astori estê, çı vana i estê!.. Hên zafê, hên zafê ke...!«.

»Weyê« vanê, »no jür nêkeno. Ma zeke verê çîmunê xode guret est zerê ağwe!« Nia vanê, sonê »ğıl,ğıl!« xo têdima erzenê ağwe.

Cêni dima vengdanê. Jüye vana »mîrê hire-çar tenu guku biya!« Jüye vana »phonc-ses bîzu biya!« A jüye ki vana » ırrıq-mırrık mevaze, arêde têdine biya!« A bine ki vana »sane biya, gêzık biya« nêozu çı biya vanê.

Cuamerdi pêro xenêkinê. Cêni ververê çemi de tenê vîndenê ke cuamerdi bêrê, hama kes hao nino. Vanê »ni mêrikê ma kata şî!« Şüanê xêğu vano » Î şî cênîkê rîndeki binê ağwe de di. Cêniyê rîndeki uza zaf bi, mi hora i nêgureti. Î şî uza de mendî!« vano nata bota sewe de lewê jüye de keno aya. ■

HER VAS KOKA XO SERO REWINO!

ROZE BE ROZÊ HARDÊ KIRMANCIYE BENO XIRAVE

Îsani werte ra benê vindi, dar u berê, geme u bîrrê Kîrmanciye vêseno, cîtkarê Kîrmanci dewu ra kerdê teveri. Ya berdê Mamakiye, ya ki Qezau de estê pêser. Loqmê noni, hevê seker mîletê Kîrmanci rê kerdo serevde u tomete.

Roze be rozê hardê Kîrmanciye beno xirave, mîletu Kîrmanc binê heşîriya Tîrki de naleno. Na zulum u zordariya Tîrki Dêrsım de newe nia. Dewrano khan ra hata roza ewroyêne dewleta Tîrki qor be qol esto ra Kîrmancunê Dêrsım ser. Nêverdo ke hometa Kîrmanci çımunê xo akero. Dewleta Tîrki dîsmenê hometa Kîrmanciya. Heto bin ra hata nıka kam ke mîletê Kîrmanci rê haqe u huquq wasto, hetê dewlete ra ya amo kistene ya ki kerdo hepıs.

Hometa Kîrmanc u mîletê Kîrmanci binê bandıra Tîrku de naleno. Sarê maê Dêrsımı taê hêşirena dewlete ver remê şiyê şıwarê Anatoliye. Taê ki eve zorê dewlete qoçê sukunê Tîrku kerdê. Nıka ki oncia dore koto bîrrê ma. Dewleta Tîrki, çhepunê Tîrk u Khurmancu kena sevevê ma, bîrr u gemunê ma vêsna. Îsonê ma endi amo koto verê gule. Savrê ho nêmendê ke damıs do.

Ma taê Kîrmancê ke suk u welatunê dulgeru derime, asma payiza vîre-ne 24'ine de Cemate na ro, ju qor (heyet) ard pêser. Ma wast ke şerime Dêrsım uza sahadeniya vêsnaena dar u bîrr u gemunê xo bikerime, hurêndi de eve çımunê xo bivênime, na gostarmaniya Dewleta Tîrki biarime ra zon, hometunê, mîletunê binu mısınime.

Zafî parti u mordemi, cuaniku, komelu poşt de ma. Nîne ra taê ki made piya ameyi bi. Almanya ra partiya Khêwu ra, oncia Berlin de partiya Khêwu ra Pîlemorız vekilê mîleti İsmail Hakkı Koşan, Federasyonê Jübiena ELEVUNê Avrupa ra server Ali Kılıç.

Tîrkiya ra:

Partia Khêwunê Tîrkiya ra Bilge Contepe, Komela Haqa İsanu ra Nimet Tanrıku.

Xover Neşirenu ra (Basın):

Celal Başlangıç qezeta Radikali ra

Musa Ağacık qezeta Milliyet'e ra

Seçkin Serttemur qezeta Emek'ra

Evrım Alataş qezeta Gündem'ra

Zovına ki Özgür Gelecek, Halkın Günlüğü, Hürriyet, Anadolu Ajansı.

Televiziyonu ra: Atv

Zenatkaru ra hunerberz: M. Kahraman.

Komelê Tunceliê Ostomol, Anqara, İzmir u İzmit ra.

Cematê Dêrsim Berlin ra ju kês amey bi.

Roza virene ma Ostomol de 24. 9. 97'ê de ju cemat ard pêser. Xeveri dayi nat-dot, persverê şîena yerxatê Dêrsimi Komelê Tunceliê Ostomol ra bi.

A sewe di olvoji waştî qereqol, nusare dara ma dest vake: "Selayiye nêdame sîma ke şêrê Dêrsim, sîma nêverdame şêrê".

Roza bine ma vatena xo kerde eve otobeji kotime ra raê. Raê ra ma ver-de ju arabê polêsi, ma dima ju arabê polêsi bi. Polêşi ma ver, ma polêsu dima, eve na hal şîme şîndore Xarpêti (Eleziz). Uzade ma nêverdayme zerê suka Xarpêti. Suka Xarpêti marê men kerde. Komelê Haqa Îsanu Xarpêt ra servezir Cafer Demir verva ma ame, Haq cîra rajî vo.

Dîma bime rast hata pîrdê Pêrre, şîme ke çî bivênime. Raê kerda pîrrê tanku, eskerê xo uza ardo pêser. Ma nêverdayme pîrd ra şîme bover hardê Dêrsimi. Esker u polisû mara vake, "sîma gereke peyser racerê". Ma xêylê waxt zumin ard berd (qeseykerd). Eskerê Tırki dota tîfong ont ra, çek ard ra ma. Tesela ma ke birriye, ma vake: "Ma ju lee tey arda, raverdê na lee hardê Dêrsimi de denime. Va bîrewo". Qewul nêkerde huy u zengeni mara gureti. Hama oncia ki ma pîrd ra vêrdime ra hardê Dêrsimi, eve dest kînit lee nêde. Çhemê Pêrre ra awe arde lee awe dê. Gul u sosinê ke ma tey berdê, i ki eşt Çhemê Pêrre.

Devadevê çar satî ma uza mendime. O dore de Dêrsim ra Sîlema Kîrmızıtaş, Hesen Özcan, Hesen Yücel, Partiya Haştiye ra (Barîş Partisi) servezirê suka Dêrsimi, verfekê platformê sendikawu ra, Partiya Emek'î ra dafişte mordemi amey pîrdê Pêrre. Îne vake, »miletê ma wast ke verva sîma bêro. Esker u polêsu nêverda, selahiyat nêda«.

Mîleto Kîrmanco ke Mamekiye ra verva ma amo, vake: »Birr u gemê ma hona vêsênê. Zağge de, Derê Laçî de, Quti Derêy de, nat-dotê raa Ovaciğe sero birr hona vêseno«.

Pîrdê Pêrre sero devadevê çar satî nêverda ke arabey bêrê şêrê. Cade arabu ra kerd thol ke, kes ne ma bivino, ne ki ma bihesno, raa Xarpêt u Mamakiye kerda tomere. Uza ma u mordemekunê Dêrsimi ra zumini de qesey kerd. Televizyon u radoni uza ra xeveri day.

Cêrayme ra ameyme Xarpêt, oncia ma zerê Xarpêti nêverdayme. Xêylê ke ma na hurê, uzay ra dime ma verdayme zerê suka Xarpêti. Şîme caê Komelê Haqa Îsanu, uza milletê ma ame pêser, bi top. Ma tenê derd u khulê dine gosdayi. Xêylê zumini de qesey kerd.

Vezirê Belediya Xozatî Celal Doğan ame lewê ma. Ma wast ke raa xhane ra şîme Xozat. U het ra ki eskeru raa ma birnê. Çêvero asineno ke raa Pêrtage sero virasto, hata uza şîme. Uza ra dot ma nêverdayime ra, cêrayme ra ameyme Ostomol.

Dewleta Tırki nêwazena ke hometa dulgeru na zulm u zordareni pêheşîyo, bivêno. Dewleta Tırki hêni zonena ke Hometa Kırmanci bêkesa, bêphoştî ya.

Nêzonena ke miletê Kırmanci endî amo ra ho, her çiyê xorê wayir vejino.

CEMATÊ DÊRSİMİ BERLİN
İdarê Komeli

DERSİM

Tunceli Kültür ve Dayanışma Derneği Yayın Organı, Kolt. 3 Sayı 6, AĞUSTOS 1997

Nezamanki Sürüldük O jar - u diyar topraklarından
işte o zaman başladı bizim için cehenem

Adresê Wastene/
İsteme Adresleri:

●
Tunceli Kültür ve Da-
yanışma Derneği

Gençtürk Cad. Defter
Emini Sk. No: 3/8
TR-Laleli-İstanbul

●
Cematê
Dêrsım-Almanya

Bobstr.6-8,
D-50676 Köln

●
Hollanda Dersim
Vakfı

Postbus 1265 B.6
NL-3800 Amersfoort

●
Cematê Dersim Berlin
Oncken Str.15
D-12435 Berlin

Sarê ma Hollanda de jü vaqifo de newe na ro: **VAQIFÊ ZAGONÊ DÊRSİMÎ HOLLANDA**

Sarê ma Hollanda de jü vaqifo de newe sana pê. Qomê marê xêr vo. Kirmanc-Zazay roz 've roz tenena yenê ra ho, zon, zagon u kamiya horê wayır vejîné. Roştberê ma endi qulê horê ki rayveren u verfekeni kenê.

Pêsanaoğê na vaqifi zof mordemê hewlê; sarê Mamekiye yinu pêrunê rind nas keno: Çetin Yıldırım, Hasan Küçük, Metin Ataç, Mehmet Biter, Ahmet Arıkan, Ekrem Yüzer, Şengül Ataç. Ni pêro ki ağlerunê azê mao peen raê. Berx u dar vê! Kar u gurê ho rast bêro.

Beyannamê ronaena Vaqifê Zagonê Dêrsimi Hollanda (Deventer) cer dame.

AREZE KERDENA VAQIFÊ ZAGONÊ DÊRSİMÎ

Karo ke ma hata nika Hollanda de namê Cematê Zonê Zagonê Dêrsimi ra kerdo, nara tepiya namê Vaqifê Zagonê Dêrsimi ra keme. Ma Cematê hu carna ra Vaqif. Ma eve Vaqif bese keme ke meselunê hu tha Hollanda de daina rind biame ra zu.

Her kes zoneno ke, hervo ke verva Dêrsimi biyo ra coru peniya hu nina. Hardo ke ma tede ameyme riyê dina, sero bime pil nika binê lingu de sono. Dewê ma vêsne, xêlê sarê ma hardê pi-khalukunê mara kerdo tever. Sarê mao ke zerê Dêrsimi de mendo, u ki werdene 've purti ra endi eve qarna hêrmeno. Heto jü ra bêkeşiyê, heto bin ra ki bîndestiyê sarê ma bêzar kerdo.

Ça?

Çike dismenê ma wazeno ke, Dêrsim thol kero, bêisoni verdo, zon u zagonê ma werte ra we daro. Hama mîletê ma her waxt serbestiyê wasta, seveta serbestiyê xêlê esto ho ver, zon u zagonê hu qori kerdo, nêwasto ke binê destu kuyo. Cokawo ke rew ra nika goneweru ma nêwazenê. Sarê ma serbestiyê tek zu seveta hu nêwasta, serbestiyê her

keşi rê wasta, wasto ke her kes serbest vo. Çıqaş ke Hardê Dewrwi sero hervi biyê, goni verdiya de, uncia ki Dêrsim de zof itiqatu, zonu, zagonu têlewe de, eve haştiye, pia weşiya hu ramita. Uncia ki nika Dêrsim de Kirmancki/Dimilki 've Kirdaski ra têlewe de, eve haştiye qesey beno.

Sarê Dêrsimi haştiye ra, serbestiye ra zof has keno, xiravneni nêwazeno. Sarê Dêrsimi rew ra nika wazeno ke, her kes zonê hu qesey bikero, kamci sar ke çitur wazeno, heni weşiya hu biramo.

Hama dewleta Tirki rew ra nika zon, zagon u itiqatunê binu nêwazena; wazena ke zon, zagon u itiqatunê binu werte ra wedaro, her kes hora vazo Tirk, her kes Tirki qesey bikero.

Halo ke Dêrsim 've Sarê Dêrsimi ra tederu heni biyo gira ke, zonê ma Kirmanckiyo ke Dêrsim de sarê mao jêde qesey keno, endi kotivo beno vindi. Zoneme ke, zonê ma ke bi vindi, huna zof çiyê ma tey beno vindi. Qori kerdena na zonê ma çıqaş ke tek teyna mesela ma niya, mesela yê her demoqratiya, nu zonê mao, sarê ma na zu qesey keno, nu dênê vilê mao, gere ke ma her keşi ra avê na zonê horê wayireni bike me. Seveta zon u zagonê ma guraene nika zof çira muhima. Ma nêwazeme ke zon u zagonê ma vind vo. Cokawo ke ma na Vaqif sana pê.

Wastenê Vaqifê Zagonê Dêrsimi:

- ◆ Tarix u zagonê Dêrsimi sere gureeme, çiyu ke zon u zagonê ma ser amo nustene ame pêser, sevekneme. İye ke zon u zagonê ma ser gureenê phoşti dame ci.
- ◆ Zonê ma Kirmancki/Dimilki sero gureeme.
- ◆ Sarê Dêrsimi de mavênê hu keme çip, cîrê phoşti vejime.
- ◆ Dêrsim 've sarê Dêrsimi ra Hollanda de dame nas kerdene. Dêrsim de ke tua bi, tha keme areze.

Bizonê ke, ma çıqaşi ke hardê hora durime, uncia ki seveta zon u zagonê hu gureeme. Çi ke destbera ma ame,pey de nêmaneme, keme.

Tu Dêsimıza ke seveta serbestiye gureena, serbestiye ra has kena, tu ke zon u zagonê horê wayır nêvejiya, zon u zagonê hu ke hu viri ra kerd, dewran ke era tu dest kuyo, dewrano hene sekena? Hu viri ra

meke ke, tu ke zon u zagonê horê wayireni nêkerde, dewran ke era tu dest kuyo ki, bızone ke, uncia ki zof çiyê tu beno vindi sono. Vaqîfê ma gama virena, tu ke marê phoşti nêvejia, na kar zof avê nêsono. Na qese ke ma cor vate kami rê kes wes yenê, çêverê Vaqîfi cîrê rakerdao. Bêrê, pêro pia zon u zagonê hu sero bigureyme.

Vaqîfê Zagonê Dêrsîmi

Postbus 446, 7400 AL

Deventer/Holland

Resim: Areyê Halboriye

Tekinê Xozati 3 asmi ra ravâr onto.

Phoşti bîdê "Fonê Wendeğu"!

Cematê Dêrsîmi Alamanya "Fonê Wendeğu" kerdo ra. Mara gore çiyê de hewl kerdo. Çike Welatê Ma de u Tırkiya de qul u domonê ma tenge derê. Sarê mao ke teverao u hal vaxtê ho tene rindo gune phoştdariya ho yinura kê m mekeru, heve diağ cı do.

Cematê Dêrsîmi Alamanya Dersim-Gemeinde in Deutschland

zur Förderung der Kultur, Sprache und Geschichte e.V.

Bobstr. 6-8, 50676 Köln

Tel/Fax: 0221- 240 61 89

"FONÊ WENDEĞU"

Cüanuk u Cüamardê delali!

Sima çitur ke zonenê, Cematê Dêrsîmi Alamanya (Köln) wazeno ke, domono maê ke universte ya ki mektevunê berzu derê, ya ki senik mendo ke lise bîqedênê, nêjdi universite kuyê, baqilê hama feqirê, yinurê ordim bikero, phoşti cı do. Her asme cîrê çiyê peru birusno ke, yi ki tene ret biwanê, werte de serevde mevê, wayirê nuna de xêre vê. Heto bini ra ki na yêlgiya mîletê ho ki ho viri ra mekerê, wayirê home-ta ho bivejyê.

Sarê mao ke Estemol u Anqara dero, vaqif u cematê ma, 30-40 domonunê ma danê ve wendene. Belediya Mamekiye "burs" dana ve 150 talevu. Her jü taleve asmede 2 milyon ceno.

Wazeme ke, taê talevu ki ma wendene dime; xêre ma ki taine reso. 3ina asma amnona virene 1997 de ma 've sîma ra tayine Köln de seveta "Fonê Wendeğu" ameyme pêser, taê qarari gureti. Nika wazeme ke na qararu biarime hurendi.

Na kar niya beno:

Çitur ke qesey bi, ma binê numra hesavê cematî de "Fonê Wendeğu"

kerd ra. Perunê ke sîma rusnenê, na "fon" de benê top.

Eke "fon" de tene perey amey têare, dîma ma 've cematunê Estemoli, Anqara, İzmit, İzmir, belediyunê sukunê Mamekiye, Puluri, Xozati, Pulemuriye, Qisley, Mazgerdi, Pêrtage, Çêmisgezege, Kırmancunê Erzingani, Xınısi, Gıngimi (Vartoy), Kırmancunê Şêvaji, Çewlîgi, Xarpêti u yê binu pêro piya na talevu tespît keme. Ninurê her asme çiye peru rusneme.

Tavi ke notunê pereguretoğu her serre qontrol keme. Notê ho ke rind niyê, endi phoşti cî nêdame. Eke rindê, ordımı devam keme.

Oncia, çitur ke qarar ceriya, serre de ree ma 've sîmara yeme têlewe, hesavê "fon"i dame sîma.

Eve na mektuve sîma seveta peru rusnaene xetunê panga ki cenê. Eve kamiji tore ordım

danê , gune naêrê sîma 've ho qarar cî dê. Mordem besekeno her asme, hire ya ki ses asmi de ree, ya ki serre de ree peru birusno.

Naê ki ho virri ra mekerê ke, ordumo ke sîma danê, ney şikinê ke vergi ra tene ware dê.

Sîmara mîneta ma bine ki awa ke, dormê sîma de ziyê ke hal u waxtê ho rindo xeverê yinu dê, yi ki phoşti "Fonê Wendoğu" dê.

Nika ra berx u dar vê, wes uwar vê, pir u khal vê!

Namê cemati ra Servero I. *Haydar Beltan*

Servera II. *Hüsniye Şenol*

Kreissparkasse Köln Konto-Nr. : 77062 BLZ : 37050299

Mektuvê Wendoğu

Ma eve xêr di!

Hawo xêyle waxti bi zonê ma Dimilki de qe ju perlude nêguretêne. Nêzon, nêvejine? Ez ve xo çiqe ke perlodi vejine, eve heskerdene ra con wanon. Umudê mi awo ke, karê sima rindek dewam keno. Karo ke sewata kulturê ma virazenê, sono reseno menjilê ho u meşwe dano. Phoşdariya mi zerre ra sima rê esta. Van, Heq sima ra raji bo. Hêni bikeme ke, kultur u zonê ma vindi mebo. Eve selam u haskerdeni ra. Xatir ve sima bol

Almanya Kassel ra, R. Pêt

Ma be xêr,

Oncia simarê ju xeta xo rusnon, wazon ke sima perlude her asme bivezê. Eke dest u bera sima bêro, zaf rind beno. Oncia simarê taê çi nustenî kon. Oncia wazon ke sima Anadolîye de bivejiyê. Çaçê bivejiyê? Çike hona qomê ma, hometa ma jêderi nazadera. Zonê ma jêder Dêsim de; yanê Erzingan de, Xarpêt de, Xînis de, Çad de, Aşqale de, Varto de, Qoçgiriye u Selimiye de (qeza Qersi) qesey beno. Estambolde ke perlude bivejiyo, welatê made ke vila bo sebena? Serva ma omîd bo, mîletê ma pê sabo, phoşdarêni cîrê bikero. Sarê ma ke xebera xo cira bibo, zaf rind beno. Sima uza de (Almanya de) vezenê, hometa ma cira bêxebera. Eke perlude nazade bivejiyo, her suke de, her baiyê qezeta de ke bibo (bêro diaşêne), biroşîyo sebena?

Eke Dêsim ra, Erzingan, Xînis, Varto, Qoçgiri, Xarpêt ra ke isanê ma biveno, bijêro biwano çi rind beno?

Zoneme ceremê niy zaf girano.

Zonê made hetê fonetiki ra jêde vengi estê, ine gereke pelge sero ebe ferq binusnime. No zaf rindo, çike zonê ma dewletiyo.

Vajime ke: Zere: içeri

Zerre: gönül, kalp,

Verê: önü

Vêre: karın,

Ser: üst, baş

Serre: yıl,

Sare: baş, kafa

Sarr: elalem, millet, yabancı

Bêrê: geliniz

Berê: götürünüz

Asmeno kêwe: Mavi gök Birro kêwe: Yeşil orman

Pize: mide

phize: sıvri, ucu sıvri şey

phizz(e): Şişkin, tıknaz, tıka basa pıs: korkak, gevşek
 Xorê qıstawete kon, niadanu ke, eve hal u lawatêna xo taw u caê qesu
 ke vuriya, fahmê i qesu ki vurino. Her ju qese ê xo zovi ju fahm u va-
 tena xo bena. Jê cêri de nusneme:

Ma: Biz, ma: öyle (ma çıko!: öyle ya!)

Maê: Anne maê xorê tey şime: bizlerde (işte) beraber gittik.

Qurdêsan: Merak (domanu rê qurdesano: çocuklara merakdır)
 Qıstawete: Merak, telaş (qıstawete meke: merak etme (büyükler için)
 Ez zaf qıstawete kon ke ju qeydê zoni (gramer) nêvejiya. Sima va ha ve-
 jino, ha vejino, çimê ma tey perra, oncia ki nêvejiya. Sar marê huşino,
 vano „hona ju gramer ki nêvetol“ Marê serm bo, ma ke nêvejime! Ez
 sermayun, wazon ke ju gramerê de ma bibo. Ma naza de (Anqara de)
 qursê zonê xo bıdime. Eke sima dest de qeydê zoni estê marê birusnê.
 Bira Zilfi ra wazen, qeydê zoni mirê birusno, ceremê xo ke çiko cirê
 rusnon.

Na helm de xatır be sima.

Roştonia Qızılbeli

Mave xêr nustoğê Tija Sodiri,
 Mı ju Tija Sodiri rozê dê wendene, mı o waxt jêde çêf kerd ke eve zonê
 mı çı(ki) kitavi her asme vêjinê.
 Ez wazon ke waxt ve waxt Tija Sodiri wendenedine, hama nêzonon ko-
 tira bijêrine. Sima ke mirê naede ordım kerê jêde çêf kon.
 Tel u faksê mı..... Adresa mı.....
 Simarê hurmet kon, bimanê weşiye..

A. F.

Rüsselsheim, 10.12.97

Gurekarê Tija Sodiri, ma bı xêr di!

Dostê delali,
 mı na mektuba cêreni redaksiyonê pêseroka Vate'ü rê rusnay bi, inon
 tenezul nêkerdo kî vecirê. Qalê mektubı ki nêkerdo. Qesa veri dı ki vati
 bi " Eke fikrê şima esto wa sereyê şima de (...), ma rê binusênê.

Wa sola şima zi no werd de bibo. (...) Kemane û şaşîyeşa ma ma rê binusênê." , minî ki nusnê, hama nêveciye...

Naş vera wazon kî pêseroka simadî veciyo; sima kî vecenê, zaf bon sa. Ebi silamanê doştini

PÊSEROKA "VATE"Y SERO TRÊ FIKRÎ

Mî a pêseroka newiye Vate'ya kî Dimilki ra vecina, giroti, waniti, pê na nusti wazon kî naş sero fikrê xo vaci.

Pêseroka/perloda newiye va inanrê bimbarek biro!

Pêserokê kî a na des serrana zêdero vecinê, iyê kî vanê, Jianê (ziwanê) Ma Dimilki ji (jü) jiano, şivê jianê bini niyo, inana xebera gurekaranê Vate'ya esta !?! Iyê kî bî metodê ilmiya gurinê, raştiya Jianê Ma anê meydan, gurekarê Vate'ya ça inan dî pia nigurinê? Î hata nika koti mandi bî kî, nika vecinê meydan, pêserokî vecenê? Roc rewra şî war, inandi hona sodiro.

A no mîletê ma Jianê Mara bî hazar serrana vano «jian» (ziwan, zon), iyê kî vanê "lehçe", zê ideologiya resmiya dewleta Tirkî. Ça zuron kenê, raşti nivanê ? Ez nivon kî pheşti be Kirdason medê, (qederê ma zê jimnana) hama dimçikina inon mekirê. Madî kami "Kurdistan, Kurd" zanêni kî, (seba jianê ma) yimisê xo kenê, ni qeson hengnenê be jianê ma. Î xo qelebnenê be jü çox (çaketî), oo kî nêsikino ra inon. Hakimêtê Kirdason esto kî, zafina Zazaon Kirdaskî zanê, lawikanê inon vanê, Kirdasana teyna tay Jianê Ma musenê ya kî lawikanê ma vanê. Kaşkia inani yê ma bivatenî, têdüştinî biyênî. Kurdani (Kurdon kî) qî Jianê Marê nivato "zimanê me". Sarê Dêsmano kî xora vono "Kirmanc", teyna xorê vano, Kurdannê nivano; Kurdi kî teyna xora vanê "em Kurrmancin", marê nivanê, marê vanê "Dimil/Zaza", no muimo; yanê binê qesî dî şî mana esta, şî ifada kena. Hama lehceciyê pê na bialîye xirabın gurenênê (suiistimal kenê), politika qefçilî kenê.

Vate'ciyon qesa "lehçe"yê kî jianê Tirkana girota, hên gurenênê. Ça (qey)? Çıki aslê xo Arabkî dî "lahca"wa (لهجة), no gerekî Jianê Madî "leca; lehca" bivaciyo. Hama inon şeletinî kerda: se kî Tirkî dî herfanê bêveng o huskana têpia herfê bêvenginê nermî kî benê huşk¹, gurekaranê Vate'ya kî qesa "lahca - lehçe" dî hên kerdo.

¹ Ornağ: (Arabki-Tirki) isbât - ispat; machûl - meçhul; idxal - ithal. No qeydî Zazakî dî nîbeno: Abdullah - Abdula, tirki: Aptullah;

Xora ziniêtê i "Lehceciyon" be xomilêtê Tirkana zaf mando be jimnon, hebê mando ki zê yê inan bo. Inani ki jianê xo standardize kerdo, jiananê Uyguron o Qirgizon o Yakuton o ê binana vat "lehçe"ê. Milêtçiyanê Tırki ki Kırdışki o Jianê Mara bêisbat vatêni "lehçe Tırkiyê". Vateciy ki vanê "lehçe", bêisbat kunê rae. Vateciy ki hatê mazlumon gênê, xo inana na barı dı birnenê ya. İ verba zulmê C.T. findenê, hama ideologiye be milêtçina inon yê Tırkiyana çıqa dūria? Cumurêtê Tırkiya mara vono "bölücüler", milêtçiye Kurdi ki Zazaciya vanê "letekeri". Nustanê inandı roê Jianê Mara zêdı roê Tırki teyro; yanê bı Tırki geyal kenê, Zazaki nusnenê. İ endi biyê şeribê Jianê Ma. İ eceba seba Şarê Ma ya ki seba ideologiya xo xover danê, gurinê?

Ez guman kon, jianê Farski kî resmi o yê dewletî nêbiyêni se, inan cira ki vatêni "lehçeyê Kurdiyo", hama besı nikenê, nithowrenê. Vacim, Malmisanıcı ki nay rind zano, hêfo kî besı nikeneno xo politika ra cêvisno; çen serrio wertê inan dio, çetikê birrino ra, da! Caron nibeno, hem qururê xo gotir nikeneno hemi perreno lomê iy vera. Fikrê iyê şiyaşi bı ilmi ya alajinê têro (çelişmiş benê). Zano, »baran dibare« (Khurramci) be »baran mibare« (Farski) o »varis (şiliye) vareno« (Zazaki) dı çıqa ferq o nejdıye esta. M. Çemi fênda iy keno. Tivanê gerreciye Zazaciyan. Jianê Mara raştıo kî hes keno, kiştıa nay dı siyaseti vera taê raştıyon keno çewt, fend o dubara iy mabênê hagosan (satıran) dı asenê. Mordemê zê xomilêtani Kurdi ça herbina kunê sendromê hokmati, çae bêçika teberi gêrenê (fetelinê), waxto kî qalê Zazaon yeno ra? Düştê nustê C. Gündoğani kî berz niyo. Mini vat (mı zi va), o ilimki çetinina standardizekerdayni sero nusneno; hama se kî diyo, demagogini kerda. Zazakiyê iy kî hente wes niyo kî vaci, iy ba xo nusno; zêderi Tırki ra çarnıyo ra...

Ez kî vaci, i haval Çekoy kî qafiki rind werda, memıradiyo. Xatirê heqi sano, baol O senê jiano, pê nusneno?! Ba xo nişkino jianê xuyê viraşti (sûni) qeşi kiro; qa ez dewıcanê iy kî nas kon. Tewşiya mı, tenê senik berciro (berzo); mordemanê roştiviranê Berlini ra xorê çivê cêbirrno. Zê kullina (pêroina) inon, Çekoy kî mordemê ilmê jiani niyo.

Çeko koti ra veceno kî, "n"i qilotinê ro? Ebi ciberdayna, dimçikina Kırdışkiyê Cizra-Botani jianê xo keno wes ?!!? Kırdışki dı vacirê «ez vi kitêb dikırrım» «ez xwe ra van

kincên zer digırım/min xwe ra kincên zer girtın», no raajianê (gramerê) xuyo. İa no qeydı (halo raşt@oblik) kitab@kitêb; -an@ên Zazaki dı çino! Jianê Madı vacino «ez ni kitabı hêrneno», «ez xorê ni kincên zer-dan gêno/ mı xo rê kincê zerdı giroti», ez sık kon, ay kî ni rind zano.

Kitabê iy "razarê dimilki" hatê ilmi ra caran tesdiq nigêno. Iranisti qafa xo sanenê ra, êkî bivinê.

Vateciyon Elifba Bedirxani girota. Inon o ra ravir qî serê xo decna, 'na elifba thaba sikina ra Jianê Ma, ya ki nê?' Se kî Jandili nivato "Alfa-beya Bedirxani tenê caya de qelsa²" (bes niya). Heya hama, tivanê penga piria, hên dest ninanê pa, elifba binî nas nikenê.

Nia dim: ez kî nusnon »ğirr (gindir) kerdayni«, inon nusnêni »xirr kerdış«; elifba inon nişkina »tirr« (kas) bî »thirr/t'irr« (thiz) cêra kiro, anciaş ki i lehceciş zanê...

Bêrim na »herfa girenaşi« "y" ser: gorê nusnaşna Vateciyon ma gereki baê xora vacim »bayol«. Se vaci, qender be Tirkon na herfi hentê inon nigurenênê. Tirki o Kirdaşki dî raşto kî no veng vacino ("gitmeyê, yap-maya"; "ew jî meyê, jî Qalanêyê"), hama Jianê Madî no veng hente deşra (zaf) nivacina. Ma vaşm »bao, daê, no koê maş«, êkî "i" ya ki "ü"yo derg yeno se, kuno cî: »jüyê parşîya bîzî girota, kerda sacîa xo ser, hatan kî ticîa sodiri êştî, pota«.

Zobini kî, "i" o "î" (î, i) zaf çetinini vecenê. Serê xu bîdacnê, çen morde-mi besî kenê, bî elifba inana reet bîwanê, binusnirê?

Ravir gereki eşkera biro, jianê 'Kurdki' çîko, çîk niya. Jiani zê Kirdaski o Soranki (elbet bî şivanê xo ra) estê kî jimnona hente nejdiyê kî, ilmê jiani şikîno vaciro, ni, bî vatena newiyê, jianê Kurdiê. Ma Dimilî bî sarê Gorani ya Kurd nim. Zazakî reê (finê) bî jiananê Daylami ra biarê verba jimnon. Hala defê bî zerrê paki ra sera biginê. Şindoranê xo teşna jiananê "Kurmançî, Soranî, Goranî, Zazakî" ro menê, zerrê xo hira kerê. Beno kî ravir dî, waxtê dî pia bigurim, ni jianê weşî pia bireşnim.

Nia dê: Gileki, ya kî Mazenderanki dî vanê "şo, ma ra şit biyar!", Zazakî dî vanê "şo, ma rê şit bial!", Kirdaski dî "herre, me ra şir bine", Farski dî vacino "borou, ma ra şir bişar!". Enteresano, hêni niya? Gileki bî Mazenderanki ra Daylam dî, yanê şerbê Tehrani dî, cêrê Dengizê Hezari dî qeşî benê. Yanê cao kî, khav (texmin) beno kî Zazakî be Goranki ra uca ra amê.

Mî deşra waştêni inannê cigerê xora qîmet bîdî. Hêfo, î hatê zogon o politika ra laşiqê cî niyê. Hatan kî roa xu nivurnê ra, kerde bî raşt, ez hatan o taw inannê itibar nîkeno.

Enginê Hemedê Xeyzana Puluri

² nia di: Tija Sodri, Amor 1, p. 12

◆◆ KITAVÊ NEWEY! ◆◆◆ KITAVÊ NEWEY! ◆◆

C. M. Jacobson

ZAZACA

Okuma-Yazma

El Kitabı

Verlag für Kultur und Wissenschaft
Culture and Science Publ.
Dr. Thomas Schirrmacher

Adresa Wastene:
Isteme Adresi:

Verlag für Kultur und
Wissenschaft
Dr. Thomas Schirrmacher,

Friedrich Straße 38,
D-53111 Bonn

lawika cirê vaci

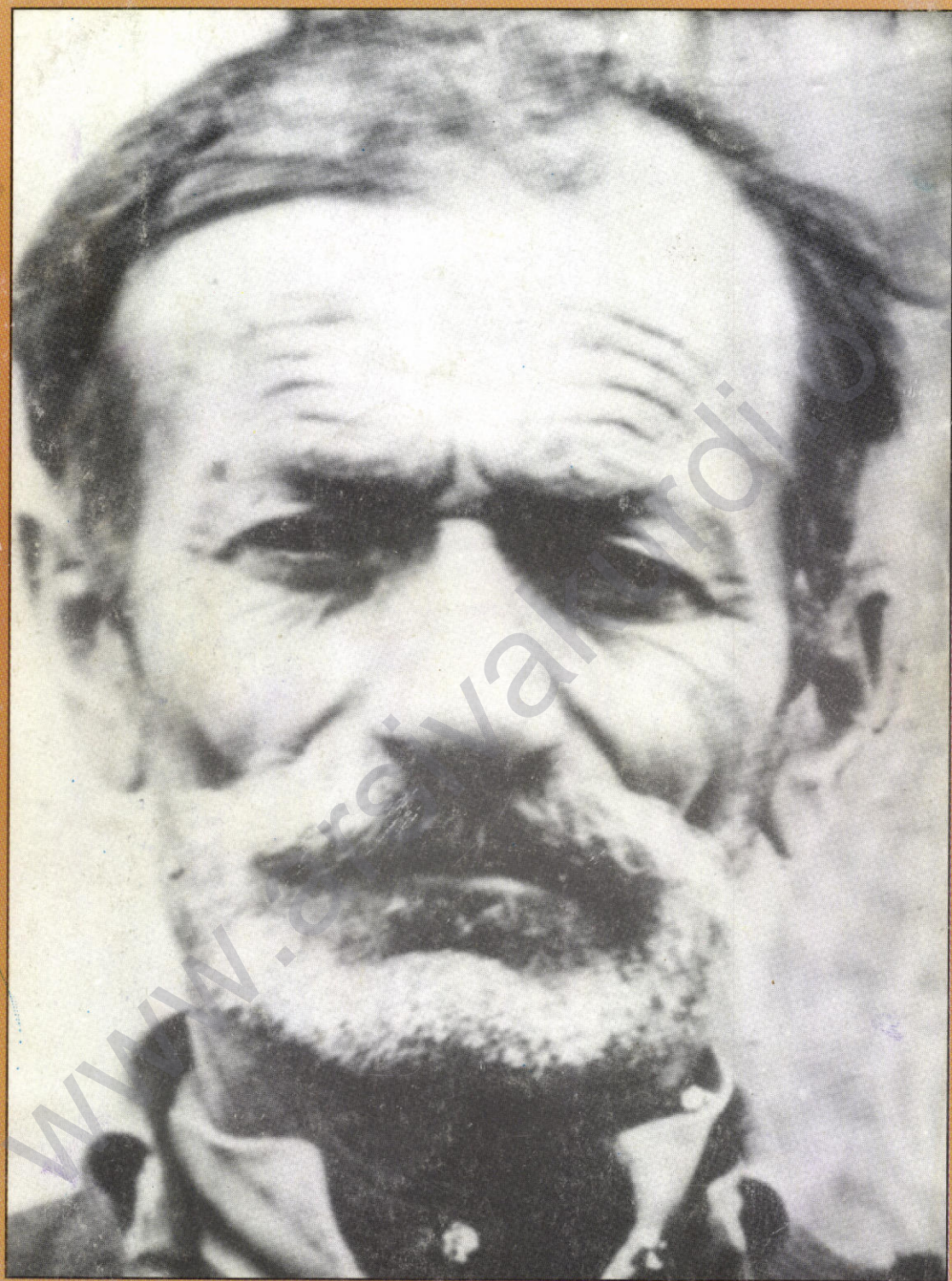
memê koêkorta

Sait Çiya

DERSİM YAZILARI

Tij Yayınları

<i>Tija Soduri</i>	IPA	Kirmancki / Zazaki	Tırki
Aa	[a]	adır	ateş
Bb	[b]	bize	keçi
Cc	[dz]	ca	yer
	[dʒ]	ciran	komşu
Çç	[tʃʰ]	çım	göz
	[tʃʰ]	çêver	kapı
Dd	[d]	dest	eî
Ee	[ɛ]	dês	on
Êê	[ɛ]	dês	duvar
	[e]	çê	ev
Ff	[f]	fek	ağız
Gg	[g]	ga	öküz
Ğğ	[ɣ]	gezna	hazine
Hh	[h]	hard	yer
Iı	[i]	bılbıl	bülbül
İi	[i]	isot	biber
Jj	[ʒ]	jil	filiz
Kk	[kʰ]	ko	dağ
Ll	[l]	lınge	ayak
Mm	[m]	manga	inek
Nn	[n]	non	ekmek
Oo	[o]	ostor	at
Pp	[pʰ]	puç/porr	çorap/saç
Qq	[q]	qatır/qılancıke	katır/saksahan
Rr	[r]	ri	yüz
	[r]	heğ	eşek
Ss	[s]	soe/sane	elma/tarak
Şş	[ʃ]	şêr	aşlan
Tt	[tʰ]	tire	oklava
Uu	[u]	ustıne	direk
Üü	[y]	lüye	tilki
Vv	[v]	verg	kurt
Ww	[w]	ware	yayla/ocak
Xx	[x]	xılık/xam	çömlek/yabancı
Yy	[j]	yabu/yar/yare	tabiat/sevgili
Zz	[z]	zarance	keklik
Çhçh	[tʃʰ]	çhek/çhêr	silah/mert
Khkh	[k]	khal	ihtiyar
Phph	[p]	phon	yassı

SAYIR WELIYÊ WUŞÊNÊ YIMAMI (1305 - 16.05.1958)